

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

İSTANBUL-2023

IV. İZÜ Lisansüstü Öğrenci Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları: 83

ISBN: 978-625-7558-25-9

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah TOK

Editör Yardımcıları:
Arş. Gör. Afife Serra TÜMER
Arş. Gör. Selman BÜYÜKKARA

Doç. Dr. Bilal YILDIRIM
Doç. Dr. Elif Esra ARIKAN
Doç. Dr. Erhan İÇENER
Doç. Dr. Ertan ERMİŞ
Doç. Dr. Gülşah BOSTANCI BOZBAYINDIR
Doç. Dr. Halil ŞENGÜL
Doç. Dr. Latife KABAKLI ÇİMEN
Doç. Dr. Mehmet ÖNCEL
Doç. Dr. Özgür KÖKALAN
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KAPLAN
Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ
Dr. Öğr. Üyesi Esra TÜRK
Dr. Öğr. Üyesi Faruk KANGER
Dr. Öğr. Üyesi Sena ÖKSÜZ
Dr. Öğr. Üyesi Serhat ANIKTAR
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf BİLGE

KONGRE SEKRETERYASI
Arş. Gör. Afife Serra TÜMER
Arş. Gör. Ayşe Hilal ÖZTÜRK
Arş. Gör. Ayşenur TOPBAŞ
Arş. Gör. Duygu DOKUMACI
Arş. Gör. Ferdane KARAYEL
Arş. Gör. Muhammed ÇITAK
Arş. Gör. Muhammet Furkan TUNÇ
Arş. Gör. Nebile Nur BÜYÜKOKUROĞLU
Arş. Gör. Ömer GİZLİER
Arş. Gör. Selman BÜYÜKKARA
Arş. Gör. Sezen Dilege KAYI
Arş. Gör. Zehra KİLLİK

EVLİ BİREYLERDE KARAR VERME, BENLİK FARKLILAŞMASI VE EVLİLİK DOYUMU İLİŞKİSİ[*]

Ferdi ALKAN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, alkan9411@gmail.com

ÖZET

Evlilik, insan hayatını etkileyen önemli dönemeçlerden biridir. Evlilikle birlikte bireyler, karşı cinse daha çok yaklaşmakta ve paylaşımlarda bulunmaktadırlar. Bu yakınlaşma, evli bireylerin karşı cinsle yaşamalarının getirdiği yenilikleri barındırdığı gibi kendilerini de yakından tanımalarını içermektedir. Evlilik ilişkisine kadar kendi kararları dâhilinde hareket etmeye meyilli olan bireylerin evlilikle birlikte bir karar mekanizması değişikliğine gitmek zorunda kaldıkları, böylelikle karar verilecek anları bile paylaştıkları görülür. Yaşanacak yerlerin tespiti, eğitim durumları, alınacak eşyaların dahi birer karar içerdiği göz önünde bulundurulursa evlilik hayatında karar vermenin önemi kendisini hissettirecektir. Yine kendisini tanıyan ve duygularıyla düşüncelerini karşı bireylere göre değil de kendi iç dinamiklerine göre belirleyen insanları ifade etmek için kullanılan yüksek düzey benlik farklılaşmasının olması, evlilik ilişkisinin seyrini etkileyebilecek niteliklerdendir. Bu durumların tam tersi olarak karar verme düzeylerindeki belirsizlik ve benlik farklılaşması seviyesindeki düşüklük; evliliklerde yaşanması muhtemel problemleri, içinden çıkılamaz hale getirebilmektedir. Bu özellikler dikkate alındığında evlilik doyumunu etkileyebilecek değişkenler olarak karar verme ve benlik farklılaşmasının etkili olup olmadığının belirlenmesi evlilik ilişkisi bakımından önemli olabilmektedir. Anlatılan bu özellikler dikkate alındığında bu araştırmanın amacı, evli bireylerdeki karar verme, benlik farklılaşması ve evlilik doyumu ilişkisidir. Çalışma, nicel bir araştırmadır. Araştırmadaki çalışma grubu, İstanbul'da evli olan bireylerden oluşmaktadır. Google formlar üzerinden yapılan anket çalışmalarında evli bireylerin evlilik doyumu ilişkilerini etkilediği düşünülen kavramlardan biri, karar vermedir. Karar vermede "karar verme", "uyarı sinyalleri" ve "ilişkide kendine güven" in yanında yine evli bireylerin benlik farklılaşması alanında yöneldikleri belli başlı duygusal özellikleri olarak "duygusal tepkisellik", "duygusal ilişkiyi kesme", "iç içe geçme" ve "ben pozisyonu alabilme" şeklinde incelemeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Karar Verme, Benlik Farklılaşması, Evlilik Doyumu.

[*] Bu çalışma, Ferdi ALKAN'ın Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ANNE BABASI ÇALIŞAN VE ÇALIŞMAYAN ERGENLERİN BENLİK SAYGISI İLE SOSYAL KAYGI DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Kadir ARPA, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kdirarpa77@gmail.com

ÖZET

Çocukluk döneminden erişkinlik dönemine geçişe ergenlik dönemi denmektedir. Başta fizyolojik ve cinsel alanlarda olmak üzere ergenlik döneminde birçok gelişme meydana gelmektedir. Bu gelişimlerle birlikte olgunlaşma gerçekleşebilmektedir. Ergenlik döneminde kasların kütlesi artar ve boy hızlıca uzamaya başlar. Ergenlik bir ara dönemdir ve çocukluktan yetişkinliğe geçişi temsil eder. Ergenlik döneminde bireylerin bedenleri ve boyları büyümekte ve bilişsel, cinsel, sosyal ve duygusal açıdan değişim ve gelişim göstermektedir. Birey ergenlik dönemine girdiğinde arkadaş grupları ve yapılan değerlendirmeler daha fazla önem arz etmeye başlamaktadır. Bunun sebebi bireyin benlik saygısının çeşitli değişkenlerce etkilenmesidir. Bu değişkenler arasında en önemli yeri ebeveyn tutumları elinde tutmaktadır. Çalışan anne ve babalar çocuklarına gereken yeterli vakti onlara ayıramadıklarını düşünürler. Bunun sonucunda suçluluk duygusu yaşarlar ve bu duygudan kurtulabilmek amacıyla çocuklarına karşı fazla izin verici ya da korumacı davranabilirler. Çalışan anne ve babaların izin verici ve koruyucu davranışları karşısında çocuğun bağımlı kişilik özellikleri gösterebileceği, kendi başına karar almakta zorlanabileceği, duygusal açıdan problemleri olabileceği ve bu sebeple çocukların özgüvenleri ve benlik saygılarında düşüş görülebileceği belirtilmektedir. Bu çalışmada da benlik saygısı, sosyal kaygı ve ebeveyn tutumları üzerinde durulmuştur. Tüm bunlar ışığında araştırmanın amacı anne ve babası çalışan ve çalışmayan ergenlerin benlik saygısının iyi oluşa etkisinde sosyal kaygının aracı rolünün incelemektir. Ayrıca ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin ve sosyal kaygı düzeylerinin demografik değişkenlere göre nasıl farklılık gösterdiğini ve bu değişkenlerin birbirlerini nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Çalışma, amacına hizmet edecek şekilde karma yönteme göre tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Benlik Saygısı, Sosyal Kaygı, Ebeveyn Tutumu.

* Bu çalışma, Kadir ARPA'nın Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BEKAR BİREYLERİN EVLİLİK OLGUNLUK DÜZEYLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ*

Keramet MURADOV, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, keramet17@gmail.com

ÖZET

Tarihin her döneminde insanlar evliliğin ne olduğu ila ilgili kendi inançları, adetleri, yaşantıları temelinde tanımlar yapmışlardır. Bu temelde evlilik için tek bir tanım yapmak zordur. Aile yapısı toplum yapısının küçük bir modelidir diyebiliriz. Evlilik ise sağlıklı bir toplum için gerekli olan en temel birliktelik biçimidir. Sağlıklı bir evlilikte yaşlara bakmaksızın olgunluk çok önemlidir. Evlilik olgunluğuna ulaşabilmek öncelikle olgun insan olmak ile mümkündür. Olgun denilebilecek birey en az üç konuda sorumluluk duygusu kazanmış kişidir: Diğerlerini tanıyan, kendini tanıyan, içinde bulunduğu sistemi tanıyan. Araştırmamızın konusu olan evlilikte olgunluktan bahsettiğimizde de bireysel olgunluğun evlilik olgunluğunun temeli olduğu söylenebilir. Evlilik olgunluğu kazanmış olan biri, yeterince olgunluk kazanamamış kişiye kıyasla kendinin, karşısındaki kişinin veya evleneceği adayın, çevresinin, sosyal ortamının daha çok farkındadır. Bu çalışma evlilik olgunluk düzeyini farklı değişkenlere göre incelemek amaçlandığından, araştırma nicel araştırma yöntemine ve ilişkisel tarama desenine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma gurubu evli olmayan bireylerden oluşmaktadır. Bekar bireyler ile anket yoluyla yapılan çalışmada yaş, eğitim ve cinsiyet değişenine göre incelemeler yapılmıştır. Çeşitli sosyal ortamlarda zaman zaman evlilik yaşı tartışmalarına rastlanır. Çalışmada ulaşılan esas bulguya göre bireyin incelenen değişkenlere göre kendini olgun hissettiği yaş onun evlilik yaşıdır. Çünkü çevrede kimi bireyler 30'lu yaşlara gelmelerine rağmen evlilik için önemli olan duygusal, psikolojik yönden olgunluğa ulaşmamıştır. Bunun fizyolojik, biyolojik, çevre veya aileden kaynaklanabileceğini söyleyebiliriz. Bununla beraber yaşının az olmasına rağmen hem biyolojik hem de psikolojik yetişkinliğe ulaşmış kişiler de görülmektedir. Birey bu bakımdan hangi yaşta olgunlaşıyorsa onun evlilik yaşı o yaştır diyebiliriz. Araştırmaya göre bu hususta kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sadece biyolojik olarak kadınların daha önce reşit oldukları bilinmektedir. Araştırmadaki bulgulara göre yaşı çok olan ve eğitim düzeyi yüksek olan grupların evlilik olgunluk düzeyleri eğitimsiz veya daha az yaşı olan gruplara göre yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlilik Olgunluğu, Evlilik Yaşı.

---

* Bu çalışma, Keramet MURADOV'un Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU danışmanlığında yürütülen bilimsel araştırma yöntemleri dersinde yapılan çalışmadan üretilmiştir.

SINIF ÖĞRETMENLERİN ALGILARINA GÖRE OKUL YÖNETİCİSİ ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ*

Ahmet Yasin ÇAKMAK, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, prizma_ay@hotmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, osman.bilgivar@izu.edu.tr

ÖZET

Eğitim yönetimi alanyazını incelendiğinde öğretmenlerin algılarına göre okul yöneticilerinin çeşitli özellikleri hakkında pek çok nicel yöntemle yürütülmüş araştırma bulunduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin özelliklerinin araştırıldığı ilgili çalışmalardaki bulgular öncelikle araştırmacı tarafınca incelenmiştir. Elde edilen veriler ışığında, nitel veri toplayarak yürütülecek böyle bir çalışmanın hem özgün olacağı hem de nicel bulguları açıklayıcı olacağı düşünüldüğünden, bilimsel araştırma merakı ile araştırmacı tarafından bu çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin algılarına göre okul yöneticisi özelliklerinin incelenmesidir. Araştırma, 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul ili Ümraniye ilçesinde eğitim veren sınıf öğretmenleri katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış olup, olgubilim deseninde çalışılmıştır. Araştırmada amaçlı örneklem kullanılarak oluşturulan çalışma grubunda, 10 kadın, 14 erkek toplam 24 sınıf öğretmeni gönüllü olarak katılımda bulunmuştur. Araştırmada, veri toplama araçları olarak; demografik bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen nitel veriler, içerik ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin kodlama ve tema oluşturma aşamalarında üç alan uzmanının görüşleri alınarak çalışma yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerine göre okul yöneticisinin sergilemesi beklenen olumlu özellikleri 4 temada; *liyakat, olumlu kişilik özellikleri, adaletli olması, etkili iletişim* olarak ifade edilmiştir. Okul yöneticisinin sergilenmesi istenmeyen olumsuz özellikleri de 6 temada; *kendini düşünen(bencil), agresif, adaletsiz, olumsuz kişilik özellikleri, iletişim becerisinde zayıflık, liyakatsiz* olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonuçlarından elde edilen olumlu ve olumsuz bulguların eğitim yöneticileri tarafından dikkate alınması faydalı olacaktır. Bu başlıklarda kişisel ve mesleki gelişimlerine yönelik eğitimler alan yöneticilerin daha etkili yöneticilik davranışları sergiledikleri düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Yönetimi, Sınıf Öğretmeni, Okul Yöneticisi.

* Bu çalışma, Ahmet Yasin ÇAKMAK'ın Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR danışmanlığında yürütülen yüksek lisans projesinden üretilmiştir.

ÖRGÜTSEL GÜVEN ve ÖRGÜTSEL BAĞLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İŞTEN AYRILMA NİYETİNE ETKİSİ: LİSE ÖĞRETMENLERİ ÖRNEĞİ*

Fatma BAHÇECİ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, fatma.bahceci@outlook.com
Dr. Öğretim Üyesi Pınar ÖZKAN
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, pinar.mert@izu.edu.tr

ÖZET

Çalışanların güvendikleri bir ortamda çalışmak istemeleri, örgütsel bağlılıklarını arttırır ve işten ayrılma niyetlerinin düşmesine neden olabilir. Aynı şekilde, örgütsel güvenin düşmesi, örgütsel bağlılığın azalmasına ve işten ayrılma niyetlerinin artmasına neden olabilir. Dolayısıyla, örgütsel güven ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiyi anlamak için işten ayrılma niyeti gibi aracı faktörlerin incelenmesi önemlidir. Genel olarak, yüksek düzeyde örgütsel güvenin, çalışanların örgütsel bağlılıklarını artırması ve işten ayrılma niyetlerinin düşmesi ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, işten ayrılma niyeti, örgütsel güven ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiyi açıklamada önemli bilgiler vereceği düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, özel lise öğretmenlerinin örgütsel güven ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin işten ayrılma niyetine etkisini incelemektir. Araştırma evrenini; 2022-2023 Eğitim-Öğretim döneminde İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı özel okul kategorisinde olan özel liselerde çalışan, lise kademelerinde görevli öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma farklı eğitim kurumlarından basit seçkisiz yolla seçilen 400 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu", "Örgüt Güven Ölçeği" ve "Örgütsel Bağlılık Ölçeği" ve "İşten Ayrılma Niyeti Ölçeği" veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırma verileri frekans analizi, T-testi, Anova, korelasyon ve regresyon analizleri kullanılarak analiz edilecektir. Araştırma sorularına dayalı olarak özel lise öğretmenlerinin örgütsel güven düzeyleri ile örgütsel bağlılıklarını belirleyerek kurumda çalışmaya devam ya da ayrılma niyetlerini etkileme durumuna göre araştırmacılara, kurumsal anlamda karar vericilere hem de meslektaşlarına öneriler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Güven, Örgütsel Bağlılık, İşten Ayrılma Niyeti.

* Bu çalışma, Fatma BAHÇECİ'nin Dr. Öğt. Üyesi Pınar ÖZKAN danışmanlığında devam eden yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TÜRKİYE’DE CHATGPT’YLE İLGİLİ YAYINLANMIŞ BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK BİR İNCELEMESİ

Mustafa TAKTAK, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mstafataktak@gmail.com

ÖZET

ChatGPT, 30 Kasım 2022'de OpenAI tarafından yayınlandı. Son derece karmaşık görevleri yerine getirmesiyle ve iletişiminin daha doğal (insan benzeri) olmasını sağlayan gelişmiş kapasitesiyle tüm dünyayı şaşırttı. İnsanlar bir yandan ChatGPT’ nin bu gücü nasıl elde ettiğini ve insan gibi nasıl cevaplar verebildiğini merak ederken diğer yandan ise doğal olarak intihal ve sosyal güvenlik sorunları gibi olumsuz etkileri konusunda endişeleniyorlar. Bu nedenle chatGPT’e ile ilgili birçok bilimsel materyal yayınlandı. Bu araştırmanın amacı ise bu bilimsel materyallerden Türkiye’de yayınlananları sistematik olarak incelemektir. Bunun için Google Scholar, Scopus ve Web of Science tarafından indekslenen materyaller analiz edilmiştir. Literatürün sistematik olarak incelenmesi eğitim örgütlerinde GPT’yi kullanan ve kullanmak isteyen araştırmacılara istatistiksel bilgiler vermektedir. Araştırma neticesinde ise eğitim alanındaki araştırmacılara yapay zekanın sunduğu bu sanal asistanı çalışmalarında kullanmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, Eğitim, Sistematik İnceleme.

OKUL MÜDÜRLERİNİN HİZMETKAR LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRETMENLERİN MANEVİYAT DÜZEYLERİNE ETKİSİ*

Ömer Faruk AYDIN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, omerfarukaydinsaihl@gmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, osman.bilgivar@izu.edu.tr

ÖZET

Öğretmen sözlükte mesleği bilgi öğretmek olan kimse olarak ifade edilirken, müdür, idare eden, yöneten kimse olarak tanımlanmaktadır. Okul müdürü ise öğretmenlik vasfının yanında yönetme, yönlendirme görevleri bulunan kişi olarak tanımlanabilir. Maneviyat kelime olarak içsel olan, bireyin iç duygusuyla ilgili olan şeyler olarak anlaşılırken, genel olarak bireyin inancı, inancına uygun uygulamaları, aşkın/kutsal olanla ilişkisi olarak anlaşılmaktadır. Eğitim örgütlerinde hedefler doğrultusunda çalışma sorumluluğu okul müdürü ve öğretmenlerdedir. Yapılan araştırmalarda öğretmenlerin verimliliği ve performansını etkileyen maddi unsurların yanında içsel olan manevi unsurlarında bulunduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bu yönünü etkileyen unsurlardan biri de okul müdürlerinin tavır ve davranışlarıdır. Sergilenen tavır ve davranışlar okul müdürünün liderlik sitilini yansıtır. Hizmet etme, geliştirme, iletişim, dürüstlük ve yönetim becerisi gibi özelliklere sahip olan hizmetkar liderlikte, uygulanan liderlik türlerinden birisidir. Bu araştırmanın amacı, okul müdürlerinin hizmetkâr liderlik davranışlarının öğretmenlerin maneviyat düzeylerine etkisini belirlemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Sakarya İli merkez Adapazarı, Serdivan ve Erenler ilçelerinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında resmi ve özel okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır (N=406). Araştırma, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", Öter ve Dağlı (2020) tarafından geliştirilen "Hizmetkâr Okul Liderliği Ölçeği" ve Şirin (2018) tarafından geliştirilen "Maneviyat Ölçeği" kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin ikili karşılaştırmaları için t-Testi, çoklu karşılaştırmalar için ANOVA testi yapılmıştır. İlişki testleri için korelasyon testi, değişkenlerin etkisini incelemek için regresyon testi yapılmıştır. Korelasyon analizi sonucunda tüm değişkenler arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda hizmetkar liderliğin tüm boyutlarının manevi başa çıkma ve aşkınlık boyutları üzerinde; geliştirme dışındaki tüm boyutların manevi yaşantı boyutu üzerinde; geliştirme, dürüstlük ve yönetim becerisi boyutlarının anlam arayışı boyutu üzerinde; geliştirme, iletişim ve yönetim becerisi boyutlarının manevi hoşnutluk boyutu üzerinde; geliştirme dışındaki tüm boyutların bağlantı boyutu üzerinde; hizmet anlayışı dışındaki tüm boyutların tabiatla uyum boyutu üzerinde pozitif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Müdürü, Hizmetkar Liderlik, Öğretmen, Maneviyat.

* Bu çalışma, Ömer Faruk AYDIN'ın Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR danışmanlığında yürütülen "Okul Müdürlerinin Hizmetkar Liderlik Davranışlarının Öğretmenlerin Maneviyat Düzeylerine Etkisi" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TÜRKİYE'DE 1921-2022 DÖNEMİ EĞİTİMDE DENETİM POLİTİKALARI VE EĞİTİM DENETİMİNE İLİŞKİN YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Serkan YILMAZ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, serkanyilmaztvet@gmail.com
Doç. Dr. Bilal YILDIRIM
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, bildirim61@gmail.com

ÖZET

Denetim, bir kuruluşun iş ve eylemlerinin belirlenen hedeflere göre örgütsel ilke ve kurallara uyup uymadığını belirleme süreci olarak ifade edilebilir. Denetimin temel amacı, bir kuruluşun hedeflerine ulaşıp ulaşmadığını belirlemek, daha iyi sonuçlara ulaşmak ve süreci iyileştirmeye yönelik gerekli düzeltmeleri yapabilmek için veriler elde etme sürecidir. Okullar belirli amaçları gerçekleştirmek üzere kurulan örgütlerdir. Okulların amaçlarına ulaşma düzeyinin belirlenmesinde denetim de önemli yer tutmaktadır. Eğitimde denetim, yönetim yaklaşımları ve teorileri ile zaman içinde değişerek gelişmektedir. Yönetim teorisinin ilke, varsayım ve yaklaşımlarına göre denetime ilişkin görüşlerde de farklılıklar görülebilmektedir. Denetim yanılgıyı ve yanlışlığı ortadan kaldırır, yalnız aykırılık ve çelişkiyi giderir, haksızlığı ve haklılığı belirler, kişiliği ve erdemi korur. Denetim hukuksallığı güçlendirir. Denetim olgusu, sorumluluk bilincinin, görev anlayışının, çalışma duygusunun itici gücüdür. Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi denetim politikalarının analizinin yapılması ve eğitimde denetime ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin belirlenebilmesidir. Araştırma kapsamında Türk Eğitim Sisteminde denetim politikalarının Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren gerçekleşen uygulamaların analiz edilmesi planlanmaktadır. Bu çalışma ile ede edilecek sonuçlar denetimin tarihsel süreçte gerçekleşen aşamaların değerlendirilmesi, denetimin yapısı ve özellikleri hakkında görüş ve düşüncelerin netleşmesine katkıda bulunabilir. Bu görüşlerin incelenmesi alan yazına önemli katkılar sunabilir, yeni çalışmaların yapılmasına olanak sağlayabilir. Bu araştırma kapsamında veri toplama ve analiz etme süreçleri devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Denetim, Eğitimde Denetim, Eğitimde Denetim Politikaları.

ALMANYA, İNGİLTERE, FRANSA VE TÜRKİYE EĞİTİM DENETİM SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI*

Yusuf GÜRSOY, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ysfgrsy25@gmail.com
Prof. Dr. Kaya YILDIZ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, yildiz_k1@ibu.edu.tr

ÖZET

Hızla gelişmekte olan bilim ve teknoloji alanındaki yeniliklere uyum sağlamaya çalışan ülkeler en büyük yatırımı eğitim sektörüne yapmaktadır. Geleceğin altyapısının eğitim sayesinde bugünden atılması gerekliliğini bilen devletlerin birbirinden eğitim, bilim ve teknoloji transferlerinin asıl amacı budur. Karşılaştırmalı eğitim, ülkeler tarafından iyi uygulama örneklerinin farklı ülkelerden alınıp sosyal, ekonomik, kültürel özellikleri ışığında revize edilerek kendi eğitim sistemine uygulamasıdır. Bu sayede eğitim sistemlerini karşılaştırma, eksiklerini, hatalı yanlarını tespit ve analiz etme nihayetinde geliştirme ve geleceğine yön verme fırsatı bulacaktır. Bilim ve teknolojide ileri düzeyde olan Almanya, İngiltere ve Fransa eğitim denetim sistemlerinin incelenerek Türkiye eğitim denetim sistemi ile karşılaştırılması amaçlanan araştırmada; denetim yapısı, kimler tarafından yapıldığı ve nasıl yapıldığı ile uygulama şekilleri ele alınmış Türkiye eğitim denetim sistemi ile benzer ve farklı yanları ortaya konulmuştur. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada genel tarama modellerinden karşılaştırmalı tarama yöntemi tercih edilmiştir. Eğitim denetim sistemleri ile ilgili literatür taraması yapılmış doktora ve yüksek lisans tezleri, akademik dergilerde yayınlanmış makaleler ve kitaplar incelenmiştir. Ülkelerin eğitim bakanlıklarının web siteleri ile güncel kaynaklardan faydalanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; Almanya 16 Eyalet/Eğitim Bölgesine ayrılmış, her eğitim bölgesi kendi içinde denetimden sorumludur, Anayasaya göre 16 federal bölgenin Milli Eğitim, Kültür İşleri ve Bilim Bakanlık'larının bölge temsilcilikleri, Bölgesel makamlar ve Alt düzey okul denetleme makamları vardır. Fransa'da eğitim denetimi iki kısımdan oluşmaktadır: IGEN/Millî Eğitim Genel Denetleme Kurulu müfredat programları ve onların nasıl uygulandığı ile ilgilenmektedir; IGAEN/Eğitim Yönetimi Genel Müfettişleri ise eğitim sisteminin yönetimi ile ilgilenmektedir. İngiltere'de denetim uygulamaları, Eğitim Bakanlığı'ndan bağımsız bir hükümet birimi olarak kurulan Ofsted (Çocuk Hizmetleri ve Becerileri, Eğitimde Standartlar Bürosu) bünyesinde, sözleşmeyle geçici olarak istihdam edilen bağımsız müfettiş grupları tarafından yürütülmektedir. Türkiye' de eğitim denetim sistem yapısı merkeziyetçidir. Bakanlık ve İl Müfettişleri olmak üzere iki denetleme şekli vardır. İdari ve ders teftişi yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Eğitim, Eğitim Denetimi, Türkiye, Almanya, İngiltere, Fransa Eğitim Denetim Sistemleri.

* Bu çalışma, Prof. Dr. Kaya YILDIZ'ın danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

DEVELOPING THE ABILITY TO PERFORM SPEECH ACTS THROUGH IMPLICIT TEACHING: USING SITCOMS IN PREPARATORY CLASSES

Ayşenur BULUT, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aysenur.bulut@izu.edu.tr
Doç. Dr. Emrah GÖRGÜLÜ
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emrah.gorgulu@izu.edu.tr

ABSTRACT

This study was conducted with the aim of investigating how university preparatory students develop their greeting, apology, and request speech acts in English through watching sitcoms and participating in implicit activities in a classroom setting. Moreover, the study also seeks an answer to the question whether sitcoms help students have a sense of membership within the target language community in a relaxed and positive classroom environment or not. The study involved 24 students taking a B1+ level course at the English preparatory school at a foundation university, where each level of instruction lasts seven weeks. Both qualitative and quantitative research methods were employed in the study. Written discourse completion tests were used as the data collection instruments for the quantitative part of the study, and in-class free discussion sessions were held to explore the opinions and emotions of students for the part connected to the qualitative findings of the study. Before the data analysis and during the treatment period between the data collection processes, implicit teaching was carried out by watching an episode from different sitcoms every week and then doing role-play activities. In summary, taking into consideration the use of various data analysis methods and programs, it is concluded that implicit teaching with sitcoms and roleplay activities was successful in developing pragmatic competence as well as the appropriate use of speech acts. Additionally, it has been demonstrated that using authentic materials like sitcoms have an impact on creating a fun and more relaxed environment for language learning.

Keywords: Pragmatic Competence, Speech Acts, Implicit Teaching, Greetings, Apologies, Requests, Sitcom, Role-play.

TEACHING VOCABULARY AND PRONUNCIATION TO YOUNG LEARNERS

Gülşen PATLAR KOCA, M.A. Student
İstanbul Sabahattin Zaim University, koca.gulsen@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to examine the techniques used in teaching vocabulary and pronunciation to young students by comparing observations. This study investigated the developmental processes from childhood as a psychomotor skill. The study includes a meta-analysis by incorporating previous work. The previous work was scanned with keywords for meta-analysis in databases. The studies included in the study were scanned in the databases by giving four keywords: mother tongue education, pronunciation, vocabulary learning, and cognitive development. The main limitation of the study is these keywords. Problems related to learning vocabulary are encountered in language skills in the subjects of listening, speaking, understanding, communicating, alphabet, vocabulary, and pronunciation. The main causes of these problems are the learning difficulties of students and parents, inadequate language development programs and course materials, unfavourable school environments, and inexperienced teachers in foreign languages. In this context, there is a need to revise education models, curricula and constantly changing student needs. In this sense, it is necessary to develop an inclusive and functional education and training program prepared for the needs of students and language teaching. It is observed that most curriculum theorists agree that the curriculum development process begins with "planning, setting goals, identifying needs and selecting goals". The second stage is to select and organize the content and design the program. The third phase consists of the implementation of the methodology, the development and implementation of documents and activities. The final step includes the evaluation and results of all lessons, materials, students, teachers, administrators and the entire program. The study found that vocabulary learning and pronunciation, which is the first step towards language use, are emphasized. An overview of the concepts of language use is presented and theories of effective ways of learning vocabulary are consulted.

Keywords: Cognitive Development Theories, Vocabulary Learning İn Children, Importance of language skills, Language Learning and Pronunciation.

TÜRKİYE'DE MATEMATİK EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ DESTEKLİ ÇALIŞMALARA İLİŞKİN İÇERİK ANALİZİ: BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI

Ezgi ÜNALLI, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ezgiunalli441@gmail.com

ÖZET

Günümüzde teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler, birçok alanda olduğu gibi eğitim-öğretim ortamlarında da etkisini göstermektedir. Her gün yeni bir teknolojinin daha hayatımıza girdiği bu dönemde eğitim-öğretim ortamlarında kullanılmak üzere geliştirilen teknolojilerden ilk akla gelen bilgisayarlardır. Bu bağlamda okullarda teknoloji kullanımıyla ilgili geçmişte yapılan çalışmaların içerik analizleri yapılarak, incelenmesi ve gelecekte yapılacak çalışmalar için sonuçların değerlendirilmesi son derece önem kazanmıştır. Bu doğrultuda bu çalışmada; 2015-2021 yılları arasında Türkiye'de yayınlanan matematik eğitiminde teknoloji destekli çalışmalar ile ilgili içerik analizi yöntemlerinden biri olan meta-sentez incelemesi yaparak matematik eğitiminde teknoloji destekli çalışmaların kullanılmasının etkilerini, genel gidişatının ve eğiliminin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada 43 bilimsel araştırma incelenmiştir. Ele alınan verilere göre; çalışmaların büyük bir çoğunluğunun bir ya da iki yazarlı olduğu, örneklem grubu olarak daha çok lisans öğrencilerinin tercih edildiği, incelenen 43 çalışmanın 17 tanesini geometri konu alanına ait olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de matematik eğiminde teknoloji destekli yapılan çalışmalarda 2019 yıllında artış olduğu sonucuna varılmıştır. Nitel araştırmanın nicel araştırma ve karma araştırmaya göre daha fazla tercih edildiği, bu çalışmalarda daha çok matematik eğitiminde teknolojiyi derslere entegre etme süreçlerinin ve katılımcıların teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerinin incelendiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda incelenen çalışmaların büyük bir çoğunluğunun teknoloji destekli matematik eğitiminde dinamik geometri yazılımının öğrenciler üzerinde olumlu yönde değişikliğe sebep olduğu kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Teknoloji Destekli, Bilgisayar, GeoGebra, Cabri, Eğitim Araştırmaları, İçerik Analizi.

PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ VE MANEVİYAT ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ[*]

Ayşe Nur ŞAHİN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, anursahinn@gmail.com

ÖZET

Psikolojik iyi olma kavramı bireylerin tüm yaşamını kapsayan bir kavramdır. İyi olma bireyin kendi potansiyelinin farkında olması hayatta başına gelen stresli durumlar ile baş edebilmesi, üretken, çalışkan ve yaşadığı topluma katkı sağlayabilmesi olarak tanımlanmıştır. Maneviyat kavramının ise çok geniş bir yelpazesi bulunmaktadır. Maneviyat insanların yaşamında kutsal olanı arama, bulma, koruma ve dönüştürme çabasıdır. Maneviyat insanların kişisel anlam dünyasını, aşkın olan ile kendisinin kurduğu ilişkiyi göstermektedir. Dünya genelinde psikolojik danışmanlık alanında da sıkça kullanılmaya başlanan maneviyatın insanı anlamada tamamlayıcı bir faktör olduğu görülmektedir. Maneviyatın psikolojik danışma ortamına dahil edilmesi ile pozitif psikolojinin de kavramlarından olan umudun, içgörünün ve değişimin kolaylaştırılmasında maneviyat etkili bir strateji haline gelmektedir. Bu bilgiler ışığında bu araştırmanın amacı Psikolojik İyi Oluş ve Maneviyat arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesidir. İlişkisel tarama modelinde olan bu araştırmanın çalışma grubunu 18-64 yaş aralığında bulunan 618 yetişkin bireyden oluşturmaktadır. Bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek amacı ile "Psikolojik İyi Oluş" Ölçeği, bireylerin maneviyat düzeylerini belirlemek amacı ile "Maneviyat" ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Psikolojik İyi Oluş ölçeği, Maneviyat ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanan veriler istatistik paket programıyla analiz edilerek yorumlanmıştır. Veriler, bağımsız gruplar t-test analizi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve regresyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Psikolojik İyi Oluş ile Maneviyat arasında pozitif yönlü bir korelasyon bulunmuştur. Araştırmaya katılan bireylerin Psikolojik İyi Oluş düzeyi; medeni durum, öğrenim durumu, ekonomik durum, anne-baba tutumuna göre farklılaşmaktadır. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan bireylerin Psikolojik İyi Oluş düzeyi; cinsiyet ve kardeş sayısına göre farklılaşmamaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin Maneviyat düzeyleri; cinsiyet, yaş, medeni durum, ekonomik durum, anne- baba tutumu ve kardeş sayısına göre farklılaşmaktadır. Öğrenim durumuna göre ise farklılaşmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik İyi Oluş, Maneviyat.

[*] Bu çalışma, Ayşe Nur ŞAHİN'in Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÖZGECİLİK İLE KOŞULSUZ KENDİNİ KABUL DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Elifnur Koçak, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 522521022@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde özgecilik ile koşulsuz kendini kabul seviyesi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve bu iki değişkenin çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılarak çevrimiçi anket yoluyla veri toplanmıştır. Saha araştırması 293'ü (%68) kadın, 133'ü (%31) erkek olmak üzere toplam 426 üniversite öğrencisinin gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 'Özgecilik Ölçeği' ve 'Koşulsuz Kendini Kabul Ölçeği' katılımcılara uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizine geçmeden normalik testine bakılmıştır ve veriler normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde bağımsız gruplar için T testi ve Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ayrıca iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre özgecilik ölçeği ile koşulsuz kendini kabul alt ölçeği arasında pozitif yönde ilişki, koşullu kendini kabul alt ölçeği ile de negatif yönde bir ilişki ortaya çıkmıştır. Ayrıca özgeciliğin, cinsiyete ve gönüllü faaliyetlere katılma durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuş ve kadınların özgecilik düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Koşulsuz kendini kabul ölçek puanları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermezken gönüllü faaliyetlere katılma durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Araştırmada özgecilik ve kendini koşulsuz kabul ölçeklerinden alınan puanların yaş, ailenin gelir durumu, anne eğitim ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre tek yönlü varyans analizi yoluyla incelenmesi sonucunda hiçbir değişkende anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Özgecilik davranışını çeşitli değişkenlerle birlikte motivasyon kaynağını bulmak amacıyla incelemenin, bireyleri gerekli gönüllü faaliyetlere yönlendirmek ve belirli amaçlar dahilinde bir araya getirebilmeyi sağlamak açısından katkı sunacak bir detay olarak görülmektedir. Farklı yaş ve gruptaki bireylerin özgeci davranış gösterme motivasyonlarını bulmaya dair yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özgecilik, Koşulsuz Kendini Kabul, Motivasyon, Gönüllü Faaliyet.

YAŞLILIK PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞI VE ÇEŞİTLİ YAKLAŞIMLAR

Merve GÜNGÖR, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gungormerve779@gmail.com

ÖZET

Dünyada ve Türkiye'de artan yaşlı nüfusu, yaşlı ve yaşlılık sorunları üzerine çalışılmasını gerektirmekte, yaşlılık dönemine özgü olarak yaşanan sorunlar beraberinde birtakım psikolojik problemleri de getirmektedir. Kişiler yaşlanmayla beraber fiziksel, bilişsel, cinsel ve psikososyal gelişim alanlarında ve ruh sağlığında çeşitli zorluklar yaşamaktadır. Yaşlı yetişkinlerin ego bütünlüklerine zarar veren, huzurlu bir yaşlılık dönemi geçirmelerini engelleyen psikolojik problemlerin çözülmesi noktasında, bireyin ruhsal açıdan yaşadığı herhangi bir problem ile baş etmesi sürecinde bireye bilişsel, duygusal ve davranışsal müdahaleler aracılığı ile destek olan psikolojik danışma hizmetine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada da yaşlılık döneminde yaşanabilecek problemlere önlem olarak kullanılabilecek ve yaşanan psikolojik sorunlara doğru ve etkin müdahalede baş vurulabilecek olan yaşlılık psikolojik danışmanlığı yaklaşımlarına yer verilerek yaşlı yetişkinlerle çalışacak psikolojik danışmanlara rehber olmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda literatür taraması yoluyla elde edilen verilere ve çalışmanın sonucuna yer verilmiştir. Yaşlılık psikolojik danışmanlığı yaklaşımları psikodinamik yaklaşımlar olan psikanalitik psikoterapi ve kısa süreli psikodinamik yaklaşım; dinamik olmayan yaklaşımlar olan destekleyici terapi, bilişsel davranışçı terapi, cinsel terapi ve anımsama terapisi; aile terapisi ve grup terapileridir. Bu yaklaşımlara ek olarak müzikle terapi, dans terapisi, sanat terapisi gibi dışavurumcu terapiler de yaşlılık psikolojik danışmanlığında kullanılan terapiler arasında yer almaktadır. Yaşlılık psikolojik danışmanlığında kullanılan bilişsel davranışçı yaklaşımlar arasında ise acı verici yaşantılara karşı duyarsızlaşmayı sağlayan EMDR (Göz Hareketleri ile Duyarsızlaşma), geçmiş yaşantılarına odaklanarak içinde bulundukları anı bilinçli bir farkındalıkla yaşayamayan yaşlı bireylerin şimdi ve buradaya odaklanmasını sağlayan MBSR-MBCT (Farkandalık, Bilinçli Farkındalık) ve yaşlı bireylere bedensel ve ruhsal değişimlere uyum sağlayabilmeleri konusunda destek sağlayan ACT (Kabul ve Kararlılık Terapisi) sayılabilir. Bunlara ek olarak yeni teknolojilerden olan sanal gerçeklik çalışmaları da yaşlılık psikolojik danışmanlığı sürecinde fiziksel ve psikolojik sağlığı desteklemede işlevsel olarak kullanılabilecek çalışmalardır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlılık, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Psikolojik Danışma Kuramları.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLE ROMANTİZM VE EŞ SEÇİM TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Doç. Dr. M. Yüksel ERDOĞDU
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yuksel.erdogdu@izu.edu.tr
Seda TORTUMLU, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kaya.seda@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu makalede üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ve eş seçim tutumlarının bazı sosyo-demografik özellikler bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 262 (174 kadın ve 88 erkek) üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Romantik Eş Seçimi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada iki değişken ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı için t testi ikiden fazla grup puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik sağlamlık puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermemekte fakat romantik ilişki durumu ve algılanan ebeveyn tutumlarına göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Romantik ilişkisi bulunan ve algılanan ebeveyn tutumu demokratik olan genç yetişkinlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Romantizm ve eş seçim tutumunun (REST) alt boyutlarına ilişkin puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşmasını incelendiğinde ise aşk yeterli ve zıt kutuplar alt boyutlarına ait puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. REST Ölçeği beraber yaşama, yalnız ve tek doğru, çaba göstermeme, idealleştirme ve tam güven alt ölçek puanları ile toplam REST puanlarının da cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir. Genç yetişkinlerin romantizm ve eş seçimi ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde ise yaşanılan yerin ve kardeş sayısının anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Romantik Eş Seçimi Tutumları, Psikolojik Sağlamlık.

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Sümeyye KAYADUMAN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kayadumansumeyye.7@gmail.com
Prof. Dr. Habib ÖZKAN
Gaziantep Üniversitesi, ozgan@gantep.edu.tr

ÖZET

Yaşam becerileri bireylerin stres ve duygularla başa çıkma, empati ve özfarkındalık, karar verme ve problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, iletişim ve kişilerarası ilişki becerilerinin geliştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Mesleki eğitim ise bireylerin çalışma hayatına dair çeşitli becerilerinin geliştirilmesinin yanında diğer beceri ve yeteneklerini geliştirmesi olarak tanımlanabilir. Yaşamın beceriye dönüştüğü kurumlar olarak ise meslek liselerini akla getirmektedir. Bu nedenle araştırma meslek liselerinde yapılmıştır. Araştırmada temel amaç meslek lisesi öğrencilerinin yaşam becerilerinin incelenmesidir. Araştırmada meslek lisesi öğrencilerinin ölçeğin alt boyutlarına göre ve demografik bilgilere göre anlamlı farkın olup olmadığına sorularına cevap arınmıştır. Bu çalışma mesleki teknik Anadolu liselerinde yapılması acısından önem taşımaktadır.

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırma evreni Gaziantep merkez ilçelerindeki mesleki ve teknik Anadolu liselerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi Basit Tesadüfi (Rastgele) örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örneklem 3 okulda bulunan 737 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada Bolat ve Balaman (2017) tarafından geliştirilen “Yaşam Becerileri Ölçeği” ve araştırmacı tarafından hazırlanan “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Veriler SPSS İstatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık-basıklık, t-testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon, histogram grafiği kullanılarak analizler yapılmıştır. Araştırmada yaşam becerilerinin demografik değişkenlere (cinsiyet, sınıf düzeyi, alan/dal) göre anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar ilgili araştırma sonuçları ile ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Becerileri, Mesleki Eğitim, Liseler.

DEVLETİN HUKUKİ EGEMENLİK YETKİSİ PERSPEKTİFİNDE YASAMA YETKİSİNİN ANALİZİ*

Halit Serhan ERCİVELEK, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, halit.ercivelek@izu.edu.tr

---

ÖZET

Devlet insanlar eliyle insanlar için oluşturulan bir sosyal örgütlenme modelidir, insan ve toprak bu örgütlenmenin sosyolojik ve coğrafi yüzünü tanımlayan unsurlardır. Ancak belirli bir toprak parçası üzerinde yaşayan insanların bir araya gelerek oluşturduğu diğer sosyal örgütlenmelerden devleti ayıran ayırt edici unsur egemenlik olarak ifade edilen ve etki alanı üzerinde güç ve otorite kullanabilme yetkisi anlamına gelen yetkisidir.

Egemenlik kavramı özellikle de bu kavramın hukuki yönüyle tanımlandığında devlet; ülkenin tamamında yaşayan insan unsurunu yönetmek için yasalar koyma gücü ve otoritesine sahip siyasal bir örgüttür. Devleti diğer örgütlenme modellerinden ayıran ülke genelinde kurallar koyma ve bu kuralları zor kullanarak uygulayabilme gücüdür. Devletin egemenliği ülkesi üzerinde yaşayan insanların uymak zorunda olduğu kurallar ihdas etme yani hukuk oluşturma gücüdür. Güç olarak yansıyan boyutu ile egemenlik devletin ülke içerisinde her türlü kararı alma ve zorla uygulatma yetisidir.

Sadece devlete ait olan hukuk üretme ve uygulayabilme kabiliyeti, onu diğer sosyal örgütlenmelerden ayıran en önemli unsudur. Bu nedenle devlet hukuki bir yapı kurmaya münferiden yetkili en üst hukuki örgütlenme olarak diğer sosyal örgütlerden ayrışır. Bu yönüyle değerlendirdiğinde görülmektedir ki, devletin olmazsa olmaz unsuru olan egemenlik hukuki boyutu ile devletin hukuk ihdas etme ve uygula gücünü oluşturur.

Hukuki egemenlik olarak tarif edilen devletin hukuk üretme gücü ve tekeli hukuk sisteminde somut olarak en üst seviyede anayasaların oluşturulmasında en genel ve yaygın anlamında ise temel hukuk metinleri olan kanunların ihdasında ortaya çıkar. Bu nedenle yasama yetkisi hukuki egemenlik gücünün tecessüm ettiği alandır.

Anahtar Kelimeler: Devlet, Hukuki Egemenlik, Yasama yetkisi, Hukuk İhdas Yetkisi ve Tekeli.

---

* Bu çalışma, Halit Serhan ERCİVELEK'in Prof. Dr. Halil Rahman BAŞARAN danışmanlığında yürütülen Kamu Hukuku doktora tezinden üretilmiştir.

6769 SAYILI SINAİ MÜLKİYET KANUNU KAPSAMINDA İŞÇİ BULUŞLARININ İNCELENMESİ

Sedat ÖZŞAHİN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sedatozsahin@yahoo.com

---

ÖZET

İnsanoğlu yeryüzünde var olmaya başladığı ilk zamanlardan itibaren hayatını kolaylaştırma çabası içerisinde olmuş ve karşılaştığı sorunları çözebilmek açısından her alanda buluşlar gerçekleştirmiştir. İnsanoğlunun bu buluşlarının neticesinde toplumsan ilerleme bugün ki haline almıştır. Çağımızda da bu ilerleme ve buluşlar artarak devam etmekte olup gelişme ile artık birlikte çalışmakta zorunlu hale gelmiştir. Gelişen teknoloji ve artan yeni buluşlar ile rekabette artmış olup yapılan buluşların ve ARGE çalışmaları sonrasında elde edilen sonuçların korunması ihtiyacını ortaya çıkartmıştır. Artan rekabet sonucunda ARGE çalışmaları ve artık yüksek maliyetli bir hal aldığından günümüzde bireysel buluşlar kadar iş sözleşmesine bağlı buluşların arttığı gözlemlenmektedir. Günümüzde birçok şirket AR-GE çalışmalarına daha da önem verdiği ve ARGE çalışanları ile çalışanın iş görme borcunun yeni buluş gerçekleştirmek olduğu iş sözleşmeleri yaptığı görülmektedir. Bu sözleşmeler ile Buluşun gerçekleşmesi için gerekli teknik alt yapı, her türlü teçhizat ve imkân işveren tarafından sağlanmakta ve çalışanın buluş faaliyetini gerçekleştirilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Gelişen bu durum karşısında yeni tip sözleşmeler hem İş Hukukunu hem de Fikri Mülkiyet Hukukunu ilgilendirmektedir. Klasik anlayışta çalışanın iş hukuku çerçevesinde faaliyeti sonucunda meydana gelen şey üzerinde hak iddia etmesi mümkün değildir. Buna karşın Fikri Mülkiyet Hukuku ise buluşun onu bulana ait olduğunu kabul etmektedir. Bu çelişki nedeni ile birbiri ile çatışan ilkelerin uzlaştırılması çalışmaları neticesinde e uzlaştırılması sonucunda Çalışan Buluşları Hukuku ve kavram ortaya çıkmıştır. Bu çalışma ile Ülkemizde fikri sınai haklara ilişkin tarihsel gelişmeye kısaca yer verilerek çalışan buluşları özellikle de İş Hukuku çerçevesinde işçi buluşları ile ilgili düzenlemeler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınai Mülkiyet, İşçi, İşveren.

ALEKSİTİMİNİN ZİHİNSELLEŞTİRME BECERİSİ, ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ*

Ayten SARIGÖL, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sarigolayten@gmail.com

Doç. Dr. Onur YILMAZ

Doğuş Üniversitesi, onuryilmaz@dogus.edu.tr

ÖZET

Kişinin gündelik yaşamında karşılaştığı stresörlere karşı iyilik halini sürdürmesine yardımcı olan çeşitli bireysel ve sosyal kaynakları mevcuttur. Mevcut bazı bireysel kaynaklar, maruz kalınan sıkıntı verici durumlara karşı koruyucu olabileceği gibi risk faktörü olarak da kişinin psikolojik dayanıklılığına etki edebilir. Duyguyu tanıma ve ifade etmede zorlanma olarak bahsedilen ve farklı ruhsal tanı gruplarıyla ilişkili bulunmuş aleksitimi kavramı, aleksitimik özelliklere sahip olmanın iyi olma hali üzerinde bozucu etkisi olabileceği ve bu sebeple risk faktörü olarak incelenebileceğini düşündürmektedir. Bunun aksine, kişinin kendisinin ve başkalarının davranışlarının arkasında bulunan düşünce, istek, niyet, ihtiyaç ve duygu gibi zihin durumlarını anlama ve bunları birbiri ile ilişkilendirebilme becerisi olan zihinselleştirme düzeyinin yüksek olmasının ise bireyin iyi oluşu üzerinde koruyucu bir faktör olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Bu sebeple mevcut araştırmada aleksitimi ve zihinselleştirme becerisinin toplum düzeyindeki ilişkisini incelemek ve bu değişkenlerin kişinin algıladığı sosyal destek ve psikolojik sağlamlık ile ne derecede ilişkili olduğunu bulmak; olası bir ilişkinin gözlenmesi durumunda aleksitimi ve zihinselleştirme kavramlarının birlikte, algılanan sosyal destek ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Kolay örnekleme yöntemiyle rastgele ulaşılan 18-65 yaş aralığındaki araştırma örneklemi 389 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda aleksitimi ile algılanan sosyal destek ve psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Zihinselleştirme becerisi ile aleksitimi ve psikolojik dayanıklılık arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki gözlenmemiştir. Zihinselleştirme becerisi ile algılanan sosyal destek arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Aleksitimi ve zihinselleştirme düzeylerinin, algılanan sosyal destek düzeyindeki değişimin %17,6'sını açıkladığı bulunmuştur. Aleksitimi ve zihinselleştirme puanlarının birlikte psikolojik dayanıklılık puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı olarak yordadığı ve psikolojik dayanıklılık puanlarındaki değişimlerin %26,4'ünü açıkladığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aleksitimi, Zihinselleştirme Becerisi, Algılanan Sosyal Destek, Psikolojik Dayanıklılık.

* Bu çalışma, Ayten SARIGÖL'ün Doç. Dr. Onur YILMAZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır.

VAROLUŞSAL KAYGI VE BAĞLANMA STİLLERİ İLE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ[*]

Sümeyye Şeyda YILDIRIM, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, seyda.yildirim@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ALTUNKAYA ERDOĞMUŞ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ayse.erdogmus@izu.edu.tr

---

ÖZET

Varoluşsal kaygı, bireyin öleceğini ve yaşamının son bulacağını bilerek bu farkındalığa rağmen yok olmaya karşı verdiği mücadeleyi temsil etmektedir. Varoluşsal kaygı ölüm, özgürlük, anlamsızlık ve yalıtılmışlık kaygısı olarak detaylandırılır. Ölüm kaygısı, kişinin öleceğini bilmesi ve kabullenebilmesi sürecinde yaşanılan çatışmayı ifade etmektedir. Bireylerin yaptıkları seçimlerin yaşamlarında belirleyici olması ve bu seçimleri kendi iradeleri ile yapıyor olmaları ise özgürlük kaygısını ortaya çıkarabilmektedir. Anlamsızlık kaygısı ise kişinin yaşamında bir anlama ihtiyaç duyması fakat elde edememesi üzerine yaşadığı kaygıyı ve çatışma halini temsil etmektedir. Yalıtılmışlık kaygısı, kişilerin başkaları ile bir arada olmak ve başkalarından uzak durmak arasında yaşadıkları çatışmayı değinmektedir. Bağlanma stilleri, bireylerin yaşamın ilk yıllarında bakım verenleri tarafından şekillenen ve ileriki yıllarda başkaları ile kurduğu ilişkilerde sergilediği bağlanma davranışı kalıplarını ifade etmektedir. Bağlanma stilleri güvenli, kaçınan ve kaygılı-korkulu olarak gruplandırılır. Güvenli bağlanmada, kişi ilişkide güvende hisseder ve duygularını rahatça açığa vurabilir. Kaçınan bağlanmada, kişi diğerleri ile ilişki kurmaktan ve duygusal yakınlıktan rahatsız olur. Kaygılı-korkulu bağlanmada ise, kişi ilişki kurduğu insanlar tarafından terk edileceğine dair sürekli kaygılanır. Yaşam doyumu ise, insanların hayal ettikleri yaşam ile gerçek yaşamları arasındaki mesafe ve bu mesafenin yorumlanış şeklinin yansımalarını ifade etmektedir. Tüm bunlar ışığında araştırmanın amacı, kişilerin varoluşsal kaygıları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin ve bu değişkenlerin yaşam doyum düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 18-65 yaş aralığındaki kadın ve erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcılara varoluşsal kaygı, üç boyutlu bağlanma stilleri ve yaşam doyumu ölçekleri dağıtılarak veri toplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ise varoluşsal kaygı, bağlanma stilleri ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ölüm kaygısı, anlamsızlık kaygısı, yalıtılmışlık kaygısı ve özgürlük kaygısı ile güvenli bağlanma arasında negatif yönlü; kaçınan ve kaygılı bağlanma ile ise pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna ek olarak, varoluşsal kaygı ve bağlanma stilleri alt değişkenlerinin tümü ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Varoluşsal Kaygı, Bağlanma Stilleri, Yaşam Doyumu.

---

[*] Bu çalışma, Sümeyye Şeyda YILDIRIM'ın Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ALTUNKAYA ERDOĞMUŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ALEKSİTİMİ VE KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR BAKIŞ*

Uğur Can ÇELİK, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, psk.ugurcelik@gmail.com

Doç. Dr. Ahmet ÖZTÜRK

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ozturk.ahmet@izu.edu.tr

---

ÖZET

Aleksitimi kavramının kökenleri en az yarım yüzyıl öncesine, klasik psikosomatik hastalık olarak adlandırılan hastalıklardan muzdarip birçok hastanın duygularını söze dökmede belirgin bir yetersizlik gösterdiğini gözlemleyen Ruesch ve Maclean'in klinik raporlarına kadar uzanmaktadır. İlk olarak 1976 yılında Sifneos ve Nemiah tarafından tanımlanan Yunanca aleksitimi kavramı "duygular için söz yokluğu" anlamına gelmektedir. Transdiagnostik bir semptom olan aleksitimi kavramının ortaya konduğu çalışma ağırlıklı olarak aleksitimiyi psikosomatik rahatsızlıklar özelinde incelese de bugün gelinen noktada aleksitimi kavramı madde kötüye kullanımı, depresyon, somatizasyon gibi pek çok diğer bozukluklarla ilişkilendirilmiştir. Karanlık üçlü kişilik özellikleri Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati şeklinde kişiliğin üç "karanlık" yönüdür. Bu yönlere ayrı ayrı olarak baktığımızda Narsisizm, büyüklenme duygusu, bencillik ve kendine odaklanma ile tanımlanırken; Makyavelizm manipülatif davranışlar, kişisel çıkar, başkalarını sömürme ve acımasız bir ahlak yoksunluğu ile ilişkilidir. Psikopati ise dürtüsellik, antisosyal davranışlar, empati ve pişmanlık eksikliği ile karakterize edilmiştir. Bu çalışmanın amacı birçok diğer bozukluk ile ilişkilendirilen aleksitimi ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında bir ilişki ve nedenselliğin bulunup bulunmadığına dair bir literatür özeti ortaya koymaktır. Literatür incelemesi sonucunda aleksitiminin karanlık üçlü kişilik özelliklerinden Makyavelizm ve Psikopati ile genellikle pozitif Narsisizm ile negatif ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Sonuç olarak her ne kadar farklılaşan noktalar olsa da ilişki içeren noktaların olduğu literatür araştırması esnasında gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aleksitimi, Narsisizm, Psikopati, Makyavelizm, Karanlık Üçlü.

---

* Bu çalışma, Uğur Can ÇELİK'in Doç. Dr. Ahmet ÖZTÜRK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

PSİKOLOJİK ŞİDDET VE GASLIGHTINGE MARUZ KALMANIN ETKİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME*

Nisa GÖREN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, nisagorenn@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Fatima Elif ERGÜNEY OKUMUŞ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elif.okumus@izu.edu.tr

---

ÖZET

Şiddet, bireyin kendisine, bir başkasına, bir grup veya bir topluluğa karşı fiziksel, duygusal veya psikolojik zarara veya yoksunluğa yol açma olasılığı yüksek olan veya yol açan davranışı olarak tanımlanmaktadır. Şiddeti uygulayan kişinin kişilik özelliklerine göre bir değerlendirme yapıldığında karşımıza çıkan kategorilerden biri olan kişiler arası şiddet, genellikle ev içerisinde gerçekleşmekte ve bireyin aile üyeleri ya da yakın partneri tarafından maruz kaldığı aile içi ve yakın partner şiddetini de kapsamaktadır. İşte tam da bu noktada, yakın partner şiddetinin psikolojik bir türü olarak gaslighting kavramını daha ayrıntılı olarak incelemek önem kazanır. Mağdura kendi hafızasından ve algısından şüphe etme niyetiyle yanlış bilgi sunmak anlamına gelen Gaslighting terimi ilk kez 1940'larda isimlendirilse de terimin kullanımı son zamanlarda yaygınlaşmıştır. Ancak literatüre bakıldığında yeni nesil şiddet kavramları olarak adlandırabileceğimiz flört şiddeti kavramlarının ele alındığı çok az araştırmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı gaslighting kavramının ve bu şiddet türüne maruz kalmanın etkilerinin incelenmesidir. Bu amaçla yapılan çalışmada literatür taraması modeli tercih edilmiştir. Elde edilen kaynakların kavramlara yönelik yeterli bilgiyi yansıttığı varsayılmıştır. Gaslighting mağduru bireylerin büyük çoğunluğu partneri tarafından "deli", "aşırı duygusal", "aşırı hassas" veya "aşırı tepki gösteren" olarak etiketlendiklerini bildirmişlerdir. Şiddete maruz kalmak, bireyin psikolojisini olumsuz yönde etkilemektedir, şiddet mağduru bazı bireyler yaşamlarını sorgulayabilirler, geleceğe yönelik bazı çıkarımlarda bulunabilir ve ilişki içerisindeki deneyimlerini genelleyip yaşamın diğer alanlarına da yansıtabilirler. Bu durum mağdurun kendilik değeri, öz güveni ve gelişimi açısından olumsuz etki yaratabilir. Literatürde gaslighting ve psikolojik şiddete maruz kalmanın ilişkisine bakıldığında; gaslighting ile psikolojik şiddet arasında güçlü bir pozitif ilişkinin var olduğu ve daha yüksek düzeyde gaslighting deneyimi bildiren kişilerin aynı zamanda daha yüksek düzeyde psikolojik şiddete maruz kaldıklarını bildirdikleri görülmüştür. Sonuç olarak, gaslighting, şiddetin aldatıcı ve zararlı bir biçimi olup, tanınması ve ele alınması çoğu zaman zordur. Ancak bu zorluğun farkında olmak ve gaslightingin ciddi bir şiddet biçimi olduğunu kabul etmek, mağdurların deneyimlerini tanımlamalarına, anlamalarına ve bu durumu aşmalarına yardımcı olur.

Anahtar Kelimeler: Gaslighting, Şiddet, Duygusal Şiddet, Manipülasyon.

---

* Bu çalışma, Nisa GÖREN'in Dr. Öğr. Üyesi Fatima Elif ERGÜNEY OKUMUŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖLÜM KAYGISI, YAŞAMDA ANLAM, UMUTSUZLUK VE TRAVMAYLA BAŞA ÇIKABİLME ALGISI ÇERÇEVESİNDE DEPRESYON*

Reyyan Aynur ALP, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 522021042@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Volkan KOÇ

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, volkan.koc@medeniyet.edu.tr

ÖZET

Depresyon bozukluğu yaygınlığı yüksek olan psikiyatrik rahatsızlıklardan biridir ve ciddi düzeyde işlev kayıplarına neden olabilmektedir. Tanısal olarak bir depresyon bozukluğuna sahip olunmasa da depresyon belirtileri ilerleyen zamanda depresyon bozukluğuna dönüşebilmektedir. Bu açıdan koruyucu müdahalelerin veya çalışmaların bulunması risk altında olan bireyler için büyük önem arz etmektedir. Günümüzde depresyon bozukluğu ve depresyon belirtilerine yönelik ana akım psikoloji yaklaşımlarından beslenen çeşitli müdahaleler bulunsa da hala hem depresyonun açıklanmasında hem de daha verimli müdahalelerin yürütülmesinde kısıtlılıklar bulunmaktadır. Mevcut kısıtlılık nedeniyle alternatif bakış açılarına ihtiyaç duyulmaktadır. Varoluşçu yaklaşım bu türde bir alternatif sunma potansiyeli taşımaktadır. Alanyazında depresyonun özellikle umutsuzlukla ve varoluşçu yaklaşımda büyük önem taşıyan yaşamda anlam ile bağlantılı olduğu bilinmektedir. Ayrıca yine varoluşçu yaklaşım kapsamında merkezi bir kavram olan ölüm kaygısı ile depresyon arasında da bir bağlantının olduğu görülmektedir. Varoluşçu temelden baktığımızda kişilerde yaşamlarının anlamına dair bir algının gelişmemiş olması ölümle yüzleşememe durumuna ve kişideki umutsuzluğa katkı sağlayacaktır. Bunun yanında, umutsuzluk düzeyi yükseldikçe kişilerin hayatın olağan akışını bölen travmatik olaylara karşı baş etme yöntemleri de zayıflatacaktır. Sonuç olarak ölüm kaygısı, varoluşsal anlam, umutsuzluk ve travma ile başa çıkabilme algısının bir bütün olarak ele alınması depresyonun işleyişine ve potansiyel müdahaleler için önemli bilgiler verecektir. Mevcut çalışmada yukarıda paylaşılan modelin ele alınması ve halihazırdaki çalışmaların aktarılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelime: Depresyon, Ölüm Kaygısı, Yaşamda Anlam, Umutsuzluk, Travma ile Başa Çıkabilme.

[*] Bu çalışma Reyyan Aynur ALP'in Dr. Öğr. Üyesi Volkan KOÇ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

SPİRİTÜEL İYİ OLUŞ VE MİZAH YOLUYLA BAŞA ÇIKMANIN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ*

Hande Nur ATICI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 522021012@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Şeyma GÜLDAL

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, sguldal@29mayis.edu.tr

ÖZET

Duygu düzenleme becerileri bireylerin yaşamları boyunca deneyimledikleri karşısında duygusal, bilişsel veya sosyal ihtiyaçlarına yönelik duygu ve davranışlarını düzenleyebilmeleridir. Duygu düzenleme, kişilerin tecrübe ettikleri duygulara verdikleri tepkilerini bilinçli olarak değerlendirebilmeleri ve kontrol edebilmelerini sağlayan içsel ve dışsal süreçlerin tümü olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçlerle ilişki içinde olduğu düşünülen değişkenlerden spiritüel iyi oluş ve mizah yoluyla başa çıkma, duygu düzenleme becerileri ile birlikte bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Spiritüel iyi oluş yaşamda anlamlı bir amaç, güçlü bir kişisel değer sistemi, kişinin kendisi ve diğerleriyle olan derinlemesine ilişki olmak üzere üç önemli faktörün birlikteliği ile ifade edilebilmektedir. Spiritüel iyi oluş; insanın değer ve nihai anlamları doğrultusunda kişisel, toplumsal, çevresel ve trasandantal (aşkın) yönleriyle hayatını anlama ve yaşama sürecini içerir. İnsanların spiritüel (ruhsal) varlıklar olduğu esasından yola çıkarak spiritüel iyi oluş fiziksel, zihinsel ve duygusal sağlığın önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda spiritüel iyi oluş düzeyinin artışı ile duygu düzenleme becerilerinde de artış beklenmektedir. Mizah ise dünyada olup biten terslikler, insana dair zayıflıklara karşı olan biteni eğlenceli bir anlayış ile değerlendirmeyi ifade eder. Günlük yaşamda bireyler tarafından çeşitli şekillerde ve amaçlarda kullanılan mizahın duygu düzenleme becerileri açısından koruyucu bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde spiritüel iyi oluş ve mizah yoluyla başa çıkma düzeyleri ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu araştırmanın örneklemini Türkiye genelinde üniversitelerin lisans düzeyinde eğitim gören, 18 yaş ve üzeri gönüllü katılımcıların oluşturması planlanmaktadır. Demografik Bilgi Formu, Üç Faktörlü Spiritüel İyi Oluş Ölçeği, Mizah Yoluyla Başa Çıkma Ölçeği ve Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği'ni içeren bir form ile veriler toplanacaktır. Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla SPSS programında korelasyon analizleri, regresyon analizleri, varyans analizleri ve bağımsız örnek t-testleri gerçekleştirilecektir. Bulgular araştırmanın analizleri tamamlandıktan sonra raporlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Spiritüel İyi Oluş, Mizah Yoluyla Başa Çıkma, Duygu Düzenleme Becerileri.

* Bu çalışma, Hande Nur ATICI'nın Dr. Öğr. Üyesi Şeyma GÜLDAL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

DEPRESYONUN YORDAYICILARI OLARAK BELİRSİZLİĞE TAHAMMÜLSÜZLÜK, KAÇINMA, OTANTİKLİK VE VAROLUŞSAL PİŞMANLIK*

Umut Furkan KEBABCI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, umutkebabci@outlook.com.tr

Dr. Öğr. Üyesi Volkan KOÇ

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, volkan.koc@medeniyet.edu.tr

ÖZET

Depresyon, bir ruhsal bozukluk olarak tanımlanan, yoğun bir duygusal düşüş, umutsuzluk, motivasyonel kayıp, isteksizlik, yorgunluk, düşünce ve davranışlarda işlevsiz farklılaşmalarla karakterize olan, uzun süreli olma riski taşıyan bir durumdur. Depresyon, kişinin gündelik hayatını, sosyal ilişkilerini ve genel hayat kalitesini olumsuz etkileyebilen ve ağırlaştığı durumlarda intihar tablolarının görülmesine sebebiyet verebilen ciddi bir sorundur. Depresyonun belirlileri kişiden kişiye farklılık gösterebiliyor olmakla beraber, yaygın belirtiler arasında iştahsızlık, hüzün, umutsuzluk, keyifsizlik, yorgunluk, odaklanma güçlüğü, suçluluk, pişmanlık ve intihar düşünceleri bulunabilir. Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre, 300 milyon insan depresyonla mücadele etmektedir. Bu da depresyonun küresel ve yaygın bir sorun olduğuna işaret etmekte ve durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Depresyon cinsiyet, yaş, ekonomik düzey gibi demografik etkenlerle; hormonal değişikler, genetik yatkınlık gibi biyolojik etkenlerle ilişkili gözükmekle beraber, travmatik yaşam olayları, stres, kaygı, psikolojik esneklik gibi psikolojik olgularla da ilişkisellik göstermektedir. Depresyonun pek çok psikolojik olgu ve etkenle arasındaki ilişkisellik çalışılmış olsa da özellikle depresyona varoluşçu çerçevede yaklaşmış çalışmaların sayısı görece daha azdır. İnsanı psikopatolojilerin ötesinde kendi öznelliğinde incelemeyi hedef alan varoluşçu psikolojinin, yaygınlığı ve işlev dürücü yanı son derece yüksek olan depresyon tablosu hakkında besleyici bir katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. Bu eksikliğin giderilmesi ve insanı dünyaya fırlatılmış ve belirsizlikler içerisinde, yaptığı ve yapmadığı eylemlerle kendisini yaratan özgür bir canlı olarak gören varoluşçu psikoloji bakış açısından depresyonun incelenmesi için belirsizliğe tahammülsüzlük, kaçınma, otantiklik ve varoluşsal pişmanlık gibi anaakım araştırmalarda kendilerine görece daha az yer bulmuş ve varoluşçu psikolojinin konu ettiği etkenlerin depresyonla olan ilişkisi daha fazla araştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Kaçınma, Otantiklik, Varoluşsal Pişmanlık.

---

* Bu çalışma, Umut Furkan KEBABCI'nın Dr. Öğr. Üyesi Volkan KOÇ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

AKADEMİK MOTİVASYON VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIĞI ETKİLEMEDE RUMİNASYON VE GELECEK KAYGISININ ROLÜ

Yüsra ÖZDEMİR, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 522021020@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Taha Burak TOPRAK

İbn Haldun Üniversitesi, taha.toprak@ihu.edu.tr

ÖZET

Yaşamları boyunca insanlar pek çok güçlükle karşılaşmakta ve onlardan etkilenmektedir. Dünyaya geldiği ailenin özellikleri, arkadaş ilişkileri, savaş, deprem gibi büyük ölçekli travmalar veya çeşitli ağır hastalıklar bunlara örnektir. Bireylerin bu yaşantılardan etkilenme düzeyi ise pek çok faktöre bağlı olarak değişmektedir. Üzerinde tam bir uzlaşma olmamasına rağmen literatüre baktığımızda kişilerin bu zorluklardan olumsuz bir şekilde etkilenmeden yaşamlarına devam edebilmesi ve uyum sağlama becerisi psikolojik sağlamlık olarak tanımlanmıştır. Yaşanılan bu zorluklar hayatın pek çok farklı noktasında ve farklı türlerde olabilir ve akademi de bunlardan biridir. Günümüzde eğitim oranının artmasıyla birlikte akademik hayattaki zorluklar da gittikçe artmış ve önemli bir sorun olmaya başlamıştır. Kişiler akademik hayatta başarılı olmak için zorlu koşullardan geçmek zorunda kalırlar. Akademik hayatlarında başarmak için ise akademik motivasyona ihtiyaç duyarlar ve bu da psikolojik sağlamlık ile yakından ilişkilidir. Zorlayıcı akademik hayatla karşılaşıldığında kişiler ayrıca önemli oranda kaygı, ruminasyon gibi pek çok olumsuz tepki de geliştirebilmektedir ve bu etmenlerin kişinin akademik motivasyonunu olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Yapılan diğer çalışmalarda ise tüm bu faktörlerin psikolojik sağlamlık ile yakın ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bütün bu faktörlerin karşılıklı etkileşimi düşünüldüğünde, psikolojik sağlamlık ve akademik motivasyon ile kaygı ve ruminasyonun ilişkisi tez konusu olarak belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcılarına kolay örnekleme yöntemiyle erişilmesi ve 18-30 yaş arası en az 400 üniversite öğrencisinin katılması beklenmektedir. Katılımcıların psikolojik sağlamlık, akademik motivasyon, kaygı ve ruminasyon düzeyleri Akademik Motivasyon Ölçeği-AMÖ, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği-KPSÖ, Beck Anksiyete Ölçeği ve Öz-eleştirel Ruminasyon Ölçeği-ÖERÖ kullanılarak internet yoluyla ve öz-bildirim yöntemiyle belirlenecektir. Elde edilen veriler SPSS aracılığı ile korelasyon, regresyon, varyans analizleri ve bağımsız örnek t-testleri yöntemleri kullanılarak analiz edilecektir. Araştırma bulguları çalışmanın ileriki aşamalarında raporlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akademik Motivasyon, Psikolojik Sağlamlık, Kaygı, Ruminasyon.

YEME TUTUMUNUN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI KİŞİLERARASI PROBLEMLER VE BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEME STRATEJİLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ*

Berna ÇELİK, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, celik.berna@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ALTUNKAYA ERDOĞMUŞ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ayse.erdogmus@izu.edu.tr

ÖZET

Yeme bozuklukları, yeme davranışının ve tüketilen yemek sonrası aşırı egzersiz gibi yeme ile ilgili davranışların bozulması ile karakterize, gözden kaçabilen zihinsel bir sağlık sorunudur. Yeme bozukluklarının günümüzde yaygınlaşmakta olduğu, psikososyal işlevselliği, aile ve sosyal ilişkileri önemli derecede etkilediği bilinmektedir. Bununla birlikte, yeme bozukluklarının ciddi ve kalıcı olabilen fiziksel sağlık problemleriyle sonuçlanabilmesi, tedavisinin dirençli olması ve yüksek ölüm oranlarıyla ilişkili olması bu bozuklukları geliştiren ve devam ettiren faktörlerin anlaşılmasının önemini arttırmaktadır. Çocukluk çağında travma yaşayan yetişkinler psikopatolojik belirtilere sahip olma eğilimde olup özel olarak yeme bozukluğu geliştirme riski altında olabilmektedir. Buna ek olarak, çocukluk çağı travmalarının çeşitli kişisel ve kişilerarası alanlarda problem oluşumunda etken rolü olduğu bilinmektedir. Kişilerarası etkileşimlerin bireyin hayatının temel bir parçası olduğu, bu etkileşimlerle oluşan olumlu ya da olumsuz deneyimlerin duygusal ve bilişsel süreçleri etkilediği ve bu süreçlerden etkilendiği söylenebilir. Çocukluk çağı travma yaşantılarına sahip olan yetişkin bireylerin bu yaşantıların etkisiyle sosyal alanlarda deneyimledikleri kişilerarası problemlerin ve edinmiş olabileceği uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin yeme tutumunda bozulma belirtilerini şiddetlendirebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı yeme tutumunun çocukluk çağı travmaları, kişilerarası problemler ve bilişsel duygu düzenleme stratejileriyle ilişkisinin incelenmesidir. Çalışmaya basit örneklem yöntemiyle 20-60 yaş aralığında 380 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcılara “Demografik Bilgi Formu”, “Yeme Tutum Testi”, “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği”, “Kişilerarası Problemler Envanteri” ve “Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği” uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda bozulmuş yeme tutum düzeyinin çocukluk çağı travmaları, kişilerarası problemler düzeyi ve uyumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerinden olan kendini suçlama, düşünceye odaklanma ve yıkım ile pozitif yönlü istatiksel açıdan anlamlı ilişkili olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, yeme tutumunda bozulma belirtilerinin yeme bozukluğu gelişiminde bir risk faktör olduğu göz önünde bulundurulduğunda mevcut çalışmanın yeme bozukluklarını önleyici ve tedavi edici çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeme Tutumu, Yeme Bozuklukları, Çocukluk Çağı Travmaları, Kişilerarası Problemler, Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri.

* Bu çalışma, Berna ÇELİK’in Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ALTUNKAYA ERDOĞMUŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

EŞ ŞİDDETİNE MARUZ KALMIŞ KADINLARIN BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ VE DİSOSİYATİF SEMPTOM GÖSTERME SIKLIKLARININ İNCELENMESİ*

Çiçek UZMAN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cicekuzman@hotmail.com
Doç. Dr. Ali Güven KILIÇOĞLU
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ali.kilicoglu@izu.edu.tr

ÖZET

Eş şiddeti, kişilerarası şiddetin bir alt boyutu olup, kendisinin altında sınıflandırmaları bulunmaktadır. Eş şiddeti kavramına bakıldığında, partnerlerden binin diğerine uyguladıkları kasıtlı ve kasıtsız her türlü tehdit ve kuvvetin kullanımı ele alınmaktadır. Şiddetin, şiddete maruz kalan bireyler üzerinde birçok yıkıcı ve zarar verici etkisi bulunmaktır. Bu etkiler hem fiziksel bütünlüğü hem de ruhsal sağlığı bozucu şekilde olabilir. Eş şiddeti söz konusu olduğunda, erkeler daha sık bir şekilde ve daha zarar verici şiddet türlerine başvurmaktadır. Bu şiddet türleri fiziksel, psikolojik, ekonomik vs. şekilde değişebilir. Kadınlar maruz kaldıkları şiddet sonucunda ruhsal sağlıklarında farklı birçok sorun ile karşılaşabilir. Bu sorunlar arasında kişinin duygu düzenleme becerileri ve disosiyatif semptom gösterme sıklığı gibi yaşamını önemli oranda etkileyen ve şekillendiren sorunlarda oluşabilir. Duygu düzenleme son yirmi yıl içerisinde bağımsız olarak araştırma konusu haline gelmiştir. Yeni gelişmekte olan duygu düzenleme alanı, bireylerin; hangi duyguları ne zaman hissettiklerini, onları nasıl kazandıklarını, nasıl ifade ettiklerini ve nasıl etkilendiğini incelemektedir. Duygu düzenleme becerileri doğuştan gelen bir kazanım değildir. Dolayısıyla yaşam içinde yaş ve çevrenin etkisi ile kazanılmaktadır. Bu kazanım üzerinde kişinin partneri ile ilişkisi önemli bir faktör olabilir. Bu nedenle duygu düzenleme becerileri üzerinde kişinin partneri ile olan ilişkisinin önemi araştırılmalıdır. Çünkü duygu düzenleme kısmında kaynaklanan sorunlar depresyon, kaygı, saldırganlık, ya da çeşitli davranış problemlerinin gelişmesine sebep olabilmektedir. Kendi aralarında birlik oluşturan ruhsal bir etkinlik grubunun, kişiliğin geri kalan bölümüyle bağlarını koparak bağımsız bir biçimde etkinlik göstermesi durumuna disosiyasyon denir. Anksiyetenin çok yoğun olduğu durumlarda kişilik düzeni o denli bozulabilir ki, savunma mekanizmaları bilinci, belleği ve hatta bazen kişiliğin tümünü egemenlikleri altına alır ve psikozu andıran dramatik belirtilerin ortaya çıkmasına neden olur. Disosiyatif semptomlar zaman içerisinde gelişebilir. Bu semptomların oluşmasına neden olan bir unsur da kişinin partneri ile olan ilişkisinin dinamiğinden kaynaklanıyor olabilir. Tüm bunlar ışığında araştırmanın amacı eş şiddetine maruz kalmış kadınların bilişsel duygu düzenleme becerileri ve disosiyatif semptom gösterme sıklıklarının incelenerek eş şiddetine maruz kalmış olmanın bu iki değişkene nasıl etki ettiğini incelemektir. Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden olan ilişkisel tarama modelinde yürütülecektir. Araştırmanın örneklemini 18-65 yaş aralığındaki kadınlar oluşturmaktadır. Eş şiddetine maruz kalmış kadınların bilişsel duygu düzenleme becerilerini negatif olarak etkilediği ve eş şiddetine maruz kalmış olmanın kadınlarda disosiyatif semptom gösterme sıklığında artışa neden olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eş şiddeti, Duygu düzenleme becerileri, Disosiyatif semptomlar.

* Bu çalışma, Çiçek UZMAN'ın Doç. Dr. Ali Güven KILIÇOĞLU danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN BULGARİSTAN GÖÇMENLERİNİN SOSYODEMOGRAFİK VERİLERİ*

Reyhan FEDA, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, feda.reyhan@std.izu.edu.tr

Doç. Dr. Ali Güven KILIÇOĞLU

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ali.kilicoglu@izu.edu.tr

---

ÖZET

Göç, bireylerin bir bölgeden diğerine hareketi olarak tanımlanmaktadır ve bu göç sürecinin, kültürel, psikolojik, toplumsal ve ekonomik değişimleri beraberinde getirdiği bilinmektedir. Göç süreci ile göçmenler, yeni yurtlarında yabancılık hissi yaşayabilir ve ayrımcılıkla karşılaşabilirler, bu durum çeşitli psikososyal sorunlar doğurabilmektedir. Bu nedenle göçmen gruplarının sosyal uyumu düşük olabilir ve göçmenlerin bulundukları topluma entegre olmaları güçleşebilmektedir. Bu sorunları azaltmak üzere öncelikle göçmen grupların özelliklerini tanımlamak ve bu özelliklere uygun çeşitli psiko-eğitim programları oluşturmak ve mevcut programları geliştirmek önem taşımaktadır. Türkiye'de çok sayıda farklı göçmen grupları bulunmaktadır. Bu göçmen gruplarından biri de Bulgaristan'dan çeşitli politik, ekonomik, dini nedenlerle ve dönemin iktidarı tarafından uygulanan baskılar nedeniyle Türkiye'ye göç etmiş Bulgaristan göçmenleridir. Özellikle 1989 yılında Bulgaristan'da gerçekleşen siyasi ve ekonomik gibi çeşitli değişimler nedeniyle Türkiye'ye büyük bir göç dalgası yaşanmıştır. Bulgaristan göçmenlerinin kültürel farklılıkları, dil bariyeri, eğitim durumları ve iş hayatındaki konumları, entegrasyon süreçlerinde etkili olmaktadır. Bu çalışmada Türkiye'de yaşayan Bulgaristan göçmenlerinin sosyodemografik verileri ve bu veriler arasındaki ilişkinin sunulması amaçlanmıştır. Mevcut çalışmanın örneklem grubunu birinci ve ikinci kuşak Bulgaristan göçmenleri oluşturmaktadır. Çalışmada Sosyodemografik Veri Formu kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre Türkiye'de yaşayan Bulgaristan göçmenlerinin %95'inin psikiyatrik bir tanı almadığı saptanmıştır. Çalışmaya katılan göçmenlerin %50'sinden fazlasının bir işte çalıştığı ve evli olduğu ortaya çıkmıştır. Göç yaşamış Bulgaristan göçmenlerinin kendilerini hem Türkiyeli hem de Bulgaristanlı olarak tanımlama oranının, Türkiye'de doğan Bulgaristan göçmenlerinin kendilerini hem Türkiyeli hem de Bulgaristanlı olarak tanımlama oranına göre daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Göç yaşamış Bulgaristan göçmenlerinin gelecekte Bulgaristan'da yaşama düşüncelerinin, Türkiye'de doğan Bulgaristan göçmenlerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Bulgaristan Göçmenleri, Sosyodemografik Veri Formu.

---

* Bu çalışma, Reyhan FEDA'nın Doç. Dr. Ali Güven KILIÇOĞLU danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

THE EFFECTS OF EARLY CHILD MALTREATMENT AND DOMESTIC VIOLENCE ON ANXIETY SYMPTOMS AND POSITIVE FUNCTIONING DURING ADOLESCENCE

Nuriye Elanur KOCABAY, M.A. Student

İstanbul Sabahattin Zaim University, 522021030@std.izu.edu.tr

---

ABSTRACT

Child maltreatment and domestic violence are defined as parts of adverse childhood experiences. These adverse and stressful experiences pose children with a heightened risk of psychopathology such as increased externalizing and internalizing behavioral problems. However, there is little evidence of how exposure to child maltreatment and domestic violence impacts positive adolescent functioning. Understanding the developmental roots of adaptive and positive functioning in the face of adversity is critical since abilities linked with adaptive positive functioning in adolescence are associated with a marker of resilient functioning. Furthermore, positive functioning during adolescence often spills its effects over into adulthood. Guided by developmental psychopathology and resilience frameworks, the current study sought to understand the associations between child maltreatment and domestic violence exposure at year 9 and anxiety symptoms and positive adolescent functioning at year 15. Data were obtained from the Future of Families and Child Wellbeing Study, and the analytic sample was limited to 3444 adolescents who experienced child maltreatment and domestic violence at age 9. The findings indicate a significant positive association between child maltreatment and domestic violence at age 9 and adolescent anxiety symptoms. Moreover, exposure to child maltreatment and domestic violence at age 9 negatively predicted adolescent positive functioning. Study findings align with life course theory, which suggests that early life events as well as transitions have not only strong but also long-lasting impacts on human development. The current study emphasizes the impact of adverse childhood experiences such as child maltreatment and domestic violence on adolescent anxiety symptoms and positive functioning which may result in further physical, psychological, and social drawbacks into later life stages.

Keywords: Adverse Childhood Experiences, Child Maltreatment, Domestic Violence, Positive Adolescent Functioning, Adolescent Anxiety.

ERKEK SPORCULARDA BEDEN İMGESİ, BENLİK SAYGISI VE YEME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Mehmet EKİNCİ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmetekinci7@outlook.com

Dr. Öğr. Üyesi Fatima Elif ERGÜNEY OKUMUŞ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elif.okumus@izu.edu.tr

ÖZET

Benlik saygısı, beden imgesi ve yeme tutumları sporcuların psikolojik ve fizyolojik sağlığını önemli ölçüde etkilemektedir. Sporcularda yeme bozuklukları vakalarının son yıllarda arttığı ve bazılarının ölümcül sonuçlar doğurduğu araştırmalarla birlikte ortaya konmuştur. Özellikle, kadın sporcuların yeme bozukluğu davranışı açısından risk altında olduğu saptanmıştır; fakat bazı araştırmalarda, erkek sporcuların da risk altında olduğu belirtilmektedir. Ancak bu konu üzerinde yapılan araştırmalar kısıtlıdır. Bu çalışmada, araştırma konusu ile ilgili literatür taraması modeli tercih edilmiştir. Araştırmaların bulgularına göre elit erkek sporcuların yeme bozukluğu riskinin diğer gruplarla karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Spor ile yoğun zaman harcayan erkeklerde de yeme bozukluklarının arttığına dikkat çekilmiştir. Ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde gelişen ve bireyin kendi bedeni hakkında negatif değerlendirmeler yapmasına neden olan olumsuz beden imgesi, erkek sporcuların yeme bozuklukları açısından riskli bir grup oluşturduğunu göstermektedir. Fakat farklı spor alanında mücadele eden erkek sporcular için beden imgesi ile yeme bozuklukları arasında bir ilişki saptanmamıştır. Yeme bozukluğu riski, benlik saygısı puanları düşük olan erkek sporcular arasında daha yüksektir. Erkek sporcular arasında yüksek benlik saygısına sahip olanların, olumsuz beden imgesi ve yeme bozukluğu belirtileri gösterme olasılıklarının daha düşük olduğu benzer araştırmalarla da desteklenmektedir. Sonuç olarak, yeme tutumlarındaki bozukluklar son yıllarda artış göstermekte olup, yeme bozukluğu riski sadece kadın sporcularla sınırlı kalmamakta, erkek sporcular da bu riski taşımaktadır. Ancak bu alanda yapılan araştırmalar yetersiz kalmakta ve erkekler sporcularda yeme bozukluğu riskinin spor branşlarına göre değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlar, erkek sporcuların benlik saygısı, beden imgesi ve yeme tutumlarının etkilenme biçimlerini daha iyi anlamak için daha fazla araştırmaya gereksinim olduğunu göstermektedir. Erkek sporcuların beden imgesi, benlik saygısı ve yeme tutumlarını iyileştirmeye yönelik olarak farkındalık eğitimleri ve destek grupları gibi uygulamaların yararlı olabileceği ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden İmgesi, Benlik Saygısı, Yeme Tutumları, Erkek Sporcu.

* Bu çalışma, Mehmet EKİNCİ'nin Dr. Fatima Elif ERGÜNEY OKUMUŞ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OKUL ÖDEVLERİNE ADANMA ÖLÇEĞİ (OOAÖ) TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Vahideh LAMEEI, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, lameei.vahideh@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma öğrenciler için Okul Ödevlerine Adanma Ölçeği'nin (OÖAÖ) Türk toplum örnekleminde geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Okul Ödevlerine Adanma Ölçeği (OOAÖ) Salmela-Aro ve Apadaya (2012) tarafından Utrecht İşe Adanma Ölçeğini temel alınarak geliştirilmiştir (Schaufeli ve ark., 2002). Schaufeli ve arkadaşlarına göre (2006) işe adanma kavramı; işgörenin işinde sergilediği enerjiklik, adanma ve içselleştirmeden müteşekkil, olumlu ve memnun bir ruh hali olarak tanımlanmaktadır. Çalışmanın örneklemini 2020-2021 eğitim öğretim yılında öğrenim gören İstanbul Sabahattin Zaim üniversite öğrencilerinden 257'si kadın (%85.7) ve 43'ü (%14.3) erkek olmak üzere,18-38 yaş aralığında (Ort.=22.31; ss=4.5276) 300 katılımcıdan oluşmaktadır. Bu ölçek enerjik, bağlılık ve içselleştirme olmak üzere üç alt boyuttan, 7'li Likert tip (0=Asla, 1=Yılda bir kere, 2=Ayda bir kere, 3=Ayda birkaç kere, 4=Haftada bir kere, 5=Haftada birkaç kere, 6=Her gün) toplam 9 maddeden müteşekkil bir öz-bildirim ölçeğidir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar okul çalışmalarına adanmışlığın yüksek olduğunu göstermektedir. İlk adımda OÖAÖ'nün Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması için Salmela-Aro ve Apadaya ile iletişime geçilerek izin alınmıştır. Çeviri- tekrar çeviri yöntemiyle, ölçek ilk olarak iki psikolog ve bir İngilizce öğretmeni tarafından ölçeğin İngilizce'den Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır. Daha sonra bu Türkçe form bağımsız bir uzman tarafından İngilizce'ye çevrilmiş, son olarak çeviriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve ölçeğin nihai çevirisi tamamlanmıştır. Ölçeğin bu son hali geçerlilik ve güvenirlik çalışmasının veri toplama aşmasında kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirliği kapsamında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan güvenirlik analizi sonuçlarına göre Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları ölçeğin bütünü için .79, enerjik alt ölçeği için .63, bağlılık alt ölçeği için .72 ve içselleştirme alt ölçeği için .65 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada, Okul Ödevlerine Adanma Ölçeği'nin orijinal versiyonunun faktör yapısının Türk örneklemde doğrulanıp doğrulanmayacağını ortaya koymak üzere Yapısal Eşitlik Modeli'nde Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre Türkiye örnekleminden elde edilen üç faktörlü yapının RMSEA ve Ki-Kare değerleri kabul edilebilir uyum ranjında ve diğerlerin iyi uyum ranjında olduğu bulunmuştur (X2/df=2.02; GFI=097; AGFI=0.93; CFI=0.96; RMSEA=0.05; sRMR=0.03). Yapılan analizler sonucunda elde edilen verilere göre Okul Ödevlerine Adanma Ölçeği (OÖAÖ) kabul edilebilir psikometrik kanıtlara sahip olduğu ve üniversite öğrenciler örnekleminde kullanılabilecek güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adanma, Enerjik, Bağlılık, İçselleştirme, Geçerlik, Güvenirlik.

ŞİNCAN BÖLGESİNDEKİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İDDİALARININ ÇİN'İN MÜSLÜMAN ÇOĞUNLUKLU ÜLKELERLE OLAN İLİŞKİLERİNE YANSIMASI*

Muhammet Alperen TAMGAÇ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, muhammet.tamgac@std.izu.edu.tr

ÖZET

Şincan Uygur Özerk Bölgesi Çin Halk Cumhuriyeti içerisindeki beş özerk bölgeden biri olmakla beraber günümüzde uluslararası camiada içerisinde yaşanan insan hakları ihlalleri iddiaları ile kendisinden söz ettirmektedir. Ortaya atılan insan hakları ihlalleri iddialarının ortak noktası Türk kökenli ve çoğunluğu Müslüman olan Uygurların hedef alınması etrafında şekillenmektedir. Uygurlara karşı yöneltilen bu politikalar özellikle Batı toplumlarında büyük infiale sebep olmuş ve ardından yine batıdaki ülkeler bu duruma karşı cephe aldıklarını somut bir şekilde belirtmek için muhtelif yaptırımlara başvurmuşlardır. Batıdaki ülkeler hızlı bir şekilde eyleme başvurmuş olsa da Uygurlar ile aralarında kültürel ve dini bağları olan Müslüman çoğunluklu ülkeler aynı seviyede tepki göstermekten kaçınmışlardır. Bu makalede aralarında bu kadar benzerlik olmasına rağmen Müslüman çoğunluklu ülkelerin Şincan dolayısıyla Çin'e karşı tepki göstermekten kaçınması durumu karşılıklı bağımlılık teorisi üzerinden analiz edilecektir. Karşılıklı bağımlılığın farklı kanallar üzerinden Çin'i ve diğer ülkeleri birbirine perçinlediğini incelemek için Çin'in ekonomik, askeri, politik ve kültürel açılardan Müslüman çoğunluklu ülkeler üzerinde yürüttüğü politikalar analiz edilecektir. Bu bağlamda öncelikle Çin tarafının karşılıklı giderek artan ticaret hacmi ve ucuz kredi seçenekleri ile ilgili ülkeler arasında elde ettiği ekonomik nüfuz incelenecektir. Devamında Çin'in bu ülkeler ile yapmış olduğu savunma antlaşmalarının ekonomik, siyasi ve askeri boyuttaki etkileri analiz edilecektir. Sonrasında Konfüçyüs enstitülerinin kültürel faaliyetlerinin konuya dair etkileri incelenecektir. Siyasi boyutta Çin tarafının ülkeler arasında süregelen çatışmaları nihai olarak sonlandırabilmek amacı ile yaptığı arabuluculuk faaliyetlerinin diplomatik boyuttaki etkileri ayrıca analiz edilecektir. Tüm bunlardan elde edilen veriler sonuç kısmında karşılıklı bağımlılık teorisi kapsamında ortaya konularak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Diplomasi, Karşılıklı Bağımlılık, İnsan Hakları, Çin, Şincan, Müslüman Çoğunluklu Ülkeler.

* Bu çalışmanın, Muhammet Alperen TAMGAÇ'ın Prof. Dr. Ertan AYDIN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tez çalışmasının bir bölümünü oluşturması hedeflenmektedir*.

QATAR'S POLICY TOWARDS THE FEBRUARY 11 REVOLUTION IN YEMEN*

Bandar DABWAN, M.A. Student

Istanbul Sabahattin Zaim University dabwan.bandar@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

Qatar's foreign policy witnessed remarkable developments since Sheikh Hamad bin Khalifa Al-Thani came to power in 1995. Doha has pursued a foreign policy characterized by its presence and ability to influence a number of issues and crises in the region. It has also been characterized by autonomy from the Gulf Cooperation Council (GCC) countries. Qatar focused on acting as a mediator in many regional and international crises and trying to resolve many conflicts through diplomatic means, such as the civil war in Sudan and the conflict in Yemen.

With the outbreak of the Arab Spring revolutions, there was a shift in Qatar's foreign policy, as it moved from the role of mediator and neutral to siding with and supporting certain political actors in its search of influence and dominance. The Qatari government encouraged the Arab revolutions, supported it financially and media. The February 11 revolution in Yemen was among the revolutions that received Qatari political, financial, and media attention, as it clearly sided with the forces of change and the youth of the revolution and had an impact on its path and transformations. In some aspects, the Qatari position was identical to the policies of the Gulf Cooperation Council, and in other aspects, it adopted a different and independent policy, as well as in the transitional phase that followed the revolution.

This paper seeks to study Qatar's policy toward the February 11 revolution in Yemen, its motives, its impact on the path of the revolution and its transformations, as well as its policies towards the transitional phase that followed the revolution. Through examining and analyzing the positions of Qatar's government towards the events that have occurred since the February 11 revolution, using the analytical approach, based on the statements and positions issued by the Qatari Ministry of Foreign Affairs and official institutions.

Keywords: Qatar, Yemen, February 11 Revolution, Foreign Policy.

* This study is derived from Bandar DABWAN’s master's thesis conducted under the supervision of Asst. Prof. Dr. Fadi ZATARI.

JASON BRENNAN'S CRITICISM OF DEMOCRACY AND HIS ALTERNATIVE OF EPISTOCRACY*

Zülal Sema YILMAZ, M.A. Student

İstanbul Sabahattin Zaim University, zulal.yilmaz@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

The value of competent, wise decision-makers as rulers and ruled has been explored by many, from Plato to the present. Jason Brennan discusses competence in the modern world. Brennan created a concept called "epistocracy". In public life, the "political understanding" of the citizen and measurement of competence has been debated. Brennan emphasized competence and responded to objections to competence. Since the public is continually debating competence, it is significant to contribute to an ongoing debate. Brennan proposes the concept of epistocracy as a superior alternative for democracy. He argues in his book "Against Democracy" that voters' ignorance and irrationality show that democracy and voting are not suitable for everyone. According to Brennan, people should choose their leaders based on their knowledge. However, the American content in which Brennan articulated his ideas must be considered. He claimed that the minority in the USA elects the president because of low voter turnout. Because of this situation, the majority frequently regrets the outcomes following an election. Additionally, Brennan is opposed to the system of compulsory voting that would force uninterested people to cast ballots. For Brenann, the consequences of the high-level turnout are justified but are unsatistactory. Thus, it is logical for him to disenfranchise some people from voting. According to Brennan, voting has nothing more than a semiotic value but it is regarded as a universal right.

Keywords: Epistocracy, Democracy, Competence, Voter Ignorance.

* This study is derived from Bandar DABWAN's master's thesis conducted under the supervision of Asst. Prof. Dr. Ömer TAŞGETİREN.

2002 – 2022 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE DEMOKRASİ VE EKONOMİ İLİŞKİSİ*

Ensar ARAS, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ensararas123@gmail.com

---

ÖZET

Demokrasi ve ekonomik kalkınma/büyüme arasında bir ilişkinin olup olmadığı, bu ilişkinin pozitif, negatif ya da nötr mü olduğu, ekonomi ve siyaset bilimi alanında çalışanların araştırma konusu olmuş ve olmaya devam etmektedir. Literatür taraması yapıldığında, yapılan çalışmaların ortak bir kanıya ulaşamadığı ve 3 farklı yaklaşımın ortaya çıktığı görülmektedir. Bu yaklaşımlar; demokrasi ile ekonomi arasında bir ilişkinin olmadığını savunan *çatışma yaklaşımı*, demokrasi ve ekonomi arasında pozitif bir etkinin olduğunu savunan *bağdaşma yaklaşımı* ve aradaki ilişkinin net olmadığını belirten *şüpheci yaklaşım*dır. Literatür bu üç yaklaşım çerçevesinde gelişmiştir. Türkiye özelinde yapılan çalışmaların da bu 3 farklı yaklaşım çerçevesinde geliştiği görülmektedir. Ancak Türkiye'de yapılan çalışmalar, sınırlı olmuş ve özellikle son 20 yıllık uzun dönemli AK Parti iktidarı sürecine odaklanmamıştır. Bu nedenle bu çalışma, 2002 – 2022 yılları arasına odaklanmıştır. Bu yıllara odaklanmanın temel sebebi ise bu dönemin uzun soluklu bir tek parti iktidarının varlığı ve söz konusu dönemin ekonomi ve demokrasi açısından dönemsel olarak farklılık arz etmiş olmasıdır. Demokratik olarak gelişmenin gösterildiği dönemlerde ekonominin iyi performans göstermesi, demokrasinin zayıfladığı dönemlerde ise ekonominin de zayıflama eğiliminde olması, bunlar arasında ilişki olup olmadığını önemli hale getirmiştir. Bu nedenle bu çalışmada öncelikle Türkiye'nin 20 yıllık demokrasi serüveni incelenecektir. Freedom House verileri ışığında Türkiye'nin demokrasi performansı analiz edilecektir. Daha sonra ekonominin 20 yıllık performansı; Dünya Bankası, OECD ve TÜİK verileri ışığında ele alınacaktır. Son olarak demokrasinin ekonomi üzerinde bir etkisinin olup olmadığı irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Ekonomi, Büyüme, Kalkınma, Türkiye, AK Parti.

---

* Bu çalışma, Ensar ARAS'ın Doç. Dr. Melek SARAL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MUHAFAZAKÂR SİYASET DÜŞÜNCESİNDE AİLENİN ÖNEMİ[*]

Mustafa ERKİL, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafaerkil@gmail.com

Prof. Dr. Hamit ERSOY

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Brunei Darusselam Büyükelçiliği, hamitersoy@yahoo.com

---

ÖZET

Aile, bir toplumu meydana getiren temel unsurdur. Bir neslin devamını sağlayan kurum olmasıyla birlikte geçmişten geleceğe taşınan bir kültür mirasıdır. Sosyal, siyasi, dini, kültürel gibi birçok kurum aileyi değerli ve kutsal görmüştür. En basit tanımıyla aile, anne-baba ve çocuklardan oluşan bir yapıdır. Aileyi değerli kılan en önemli noktalardan biri de toplumsallaşmanın ana zeminini oluşturmasıdır. Çocuklarda eğitimin başladığı ilk yer ailedir. Aile çocukların kimlik kazanmasında başrol oynar. Bu çocuklar toplum içerisinde var olur ve toplumun yapısını belirler. Bu yolla aile, toplumun sürekliliğini sağlamış olur. Siyaset ve toplum arasında güçlü bir bağ vardır. Siyasi olarak ideolojiler, toplumları inşa etme zemininde kurulur. Muhafazakârlık ideolojisi ya da düşüncesi toplumun temeli olarak aileyi görür. Hatta aileye, birey ve toplumdan daha çok önem atfeder. Aile, bireylerin kendilerini güvende gördüğü ve mutlu olduğu bir sığınaktır. Muhafazakâr düşüncede; toplumun eğitim, kültür, ekonomik vs. yapısının genellikle aile tarafından tayin edileceği görüşü hâkimdir. Muhafazakârlara göre aile kurumu, tecrübelerin geleceğe aktarılmasında önemli bir görev üstlenir. Ayrıca muhafazakârlar ailede, cinsel yönden kadın ve erkeğin biyolojik yönünü savunur. Nitekim eş cinselliği yaratılış düzenine ve insan doğasına karşı olarak görür. Açıkçası eş cinselliği aile kurumuna bir tehdit olarak bilirler. Bununla birlikte çocuk sınırlandırması, kürtaj gibi uygulamalara da karşıdırlar. Aynı zamanda muhafazakârlar, otoritenin aile üzerindeki baskıcı etkisinden de rahatsız olurlar. Bu çalışmada, muhafazakâr düşünce temelinde ailenin yeri ve önemi hususundaki görüşlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Muhafazakâr, Toplum.

---

[*] Bu çalışma, Mustafa ERKİL'in Prof. Dr. Hamit ERSOY danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

Z KUŞAĞININ GÜNÜMÜZ SİYASETİNE ETKİLERİ*

Mustafa ERKİL, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafaerkil@gmail.com

Prof. Dr. Hamit ERSOY

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Brunei Darusselam Büyükelçiliği, hamitersoy@yahoo.com

ÖZET

Kuşak, belli zamanlarda yaşayan insanların, yaş aralıklarından yola çıkarak dönemsel bir öbeği açıklayan bir kavramdır. Kuşaklar tarih başlangıcından itibaren birtakım değişiklikler yaşadığından farklı nesiller haline bürünmüştür. Öbek halinde nitelendirilen bu kuşaklar birbirlerinden etkilendikleri gibi çok farklı sosyal, kültür, inanç ve bakış açısına da sahip olmuşlardır. Bu benzerlik ve farklılıklar yaşadıkları zamanın şartları ve imkânlarına göre şekillenmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde her kuşağa farklı bir isim verilmiştir. Genel görüş üzerine Z kuşağı olarak nitelendirilen grup 2000'li yıllarda doğan kişileri temsil etmektedir. Günümüz dünyasında teknolojinin üst seviyelere ulaşmasıyla beraber dijitalleşme hayatın her alanına yansımıştır. Bilgi edinmede bilgisayar, tablet ve akıllı telefonlar önemli işlev görmektedir. Z kuşağı gençleri, dijitalleşmeyle gelen bu yeniliklere uyum sağlamakta zorluk çekmemişlerdir. Z kuşağı gençleri, eğitim, ekonomik hak, girişimcilik gibi hakları fazlasıyla önemserler. Z kuşağı siyasete ise ayrı bir hassasiyet göstermektedir. Özgür ve özgün düşüncelerle siyasete farklı yorumlar getirmişlerdir. Bilhassa toplumsal meselelere duyarlılık, eşitlik, adalet anlayışında özenlilerdir. Siyasi özgürlüklerin baskılanmasına karşı direnç göstermektedirler. Z kuşağı gençleri bütün bu yönleriyle siyasetçilerin oldukça ilgisini çekmişlerdir. Siyasi partiler kampanyalarını belirlerken Z kuşağını görmezden gelememişlerdir. Z kuşağının dikkatini çeken siyasi projelere öncelik vermişlerdir. Çoğu siyasi partinin hali hazırda bünyesinde gençlik kolları kürsüsü vardır. Z kuşağına ulaşmak için en etkili yollardan biri de bu oluşumlardır. Bu oluşumlar daha etkin hale getirilmiştir. Bu çalışmada Z kuşağının özellikleri, günümüz siyasetine etkileri ve siyasi partiler ve siyasetçilerin Z kuşağına yönelik eğilimleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kuşak, Z Kuşağı, Siyaset, Siyasi Kampanya, Gençlik Kolları, Türkiye Siyaseti.

* Bu çalışma, Mustafa ERKİL'in Prof. Dr. Hamit ERSOY danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

SİYASAL İLETİŞİMDE SOSYAL MEDYANIN ROLÜ: TÜRKİYE'DEKİ DÖRT SİYASİ LİDERİN TWITTER KULLANIMI*

Ahmet Selim OKUYAN, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, okuyan.ahmet@std.izu.edu.tr

ÖZET

2000'li yılların başında temelleri atılan sosyal medya, özellikle 2010 yılından itibaren katlanarak artan bir ivmeyle gündelik hayatın başat unsurlarından birisi olarak kendisine yer edindi. Siyasi partiler için kendi tabanlarını konsolide etme, propaganda yapma ve hedef kitleler için bir algılanma aracı halinden, manipülasyon amacıyla kullanılan ve zihinlerdeki mevcut yönelimi değiştirmeyi hedef alan bir algı yönetim aracı geldi. Facebook, YouTube, Instagram gibi önemli sosyal medya kanalları üzerinden hedeflemeli reklamlar ve sponsorlu içerikler aracılığıyla yoğun bir iletişim sürdürülse de siyasal iletişim açısından Twitter'ın rolü bu mecraların birkaç adım önünde yer almaktadır. Buradan hareketle araştırmanın konusunu, Türkiye'deki dört siyasi liderin 2013-2020 yılları arasında Twitter üzerinden yürütmüş olduğu siyasal iletişim çalışmaları oluşturmaktadır. Bu kapsamda Ahmet Davutoğlu, Ali Babacan, Binali Yıldırım ve Devlet Bahçeli'nin 2013-2020 yılları arasında paylaşmış olduğu tweetler incelenmiştir. Araştırmamızda Türkiye'deki bu dört siyasi liderin 2013-2020 yılları arasında Twitter üzerinden yapmış oldukları tüm paylaşımları kapsayan bir çalışma yapılmıştır. Bu kapsamda paylaşımların yapıldığı bağlamların ve konuların yıllara göre değişimini de ele alıp liderlerin profillerinde yaşanan önemli kırılmalar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın temel amacı, dört siyasi liderin 2013-2020 yılları arasında Twitter üzerinden yapmış olduğu her bir paylaşımın yapıldığı bağlam ve konuların ayrı ayrı tespit edilmesi ve önemli siyasal olaylar hakkında zaman içinde meydana gelen kırılmaların ortaya konulmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Bilimi, Siyasal İletişim, Türkiye Siyaseti, Sosyal Medya, Twitter.

* Bu çalışma, Ahmet Selim OKUYAN'ın Prof. Dr. Ömer ÇAHA danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

COMPETITION IN THE EUROPEAN PARLIAMENT BETWEEN LEFT AND RIGHT: A STUDY OF MAINSTREAM GROUPS AND IDENTITY AND DEMOCRACY GROUP

Maryam BIBI, Ph.D. Student

Istanbul Sabahattin Zaim University, bibi.maryam@std.izu.edu.tr

---

ABSTRACT

The Populist Radical Right Parties (PRRP) have a long-winded historical background in the European Union. The Progress Party of Denmark, founded in 1979, was the inaugural PRR party. The European Parliament has undergone a significant transformation, with the emergence of a notable increase in the number of Populist Radical Right (PRR) members of the European Parliament (MEPs). Following the 2019 elections to the European Parliament, a historically significant level of 63 PRR MEPs have been grouped in the Identity and Democracy I&D, which is currently the fourth most prominent group of the EP. The consolidation and organization of this PRRP have been achieved by establishing a unified entity as Identity and Democracy group. In 2016, Jean Claude Juncker, the President of the European Commission, conveyed apprehension regarding the probable influence of populist movements on the stability of the European Union. The emergence of "populist" factions and groups within the European Parliament has garnered noteworthy academic scrutiny towards populism as a subdomain within the EP and national political spheres. Several scholars, such as Panizza (2005), Bale et al. (2011), Mudde (2004), Berezin (2013), and Rovira and Kaltwasser (2013), have observed this phenomenon. Populist groups and parties hold an ideology of nativism, identity politics, and egalitarianism within their communities, othering based on race, religion, and nationality, and on top of all are the Eurosceptic sentiments. All these characters negate the very nature of the EU. Yet, the spread and rise of PRRP at the EP's legislative level contradict the progressive and democratic ideology of the EU. This study evaluates the emergence and impact of the PRR on the democratic framework of the European Parliament. This paper aims to shed light on the role of conventional non-populist political groups (European People's Party Group (EPP), the Progressive Alliance of Socialists, and Democrats (S&D) in the European Parliament in handling populism within the said parliamentary body.

Keywords: Populist Radical Right, Identity and Democracy, European Union, European Parliament.

İBN HALDUN'UN VERGİLENDİRMEYE DAİR GÖRÜŞLERİNİN AYDINLANMA DÖNEMİ DÜŞÜNÜRLERİNİN GÖRÜŞLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Volkan ULUTAŞ, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 6211721010@std.izu.edu.tr

---

ÖZET

Irwin'in İbn Haldun hakkında yazdığı kitabın 8. Bölümünün Başlığı "Ekonomiyi İktisatçılardan Önce İcat Eden İktisatçı"dır. Başlık seçimi, her insanın günlük hayatını derinden etkileyen İbn Haldun'un iktisat teorilerini nasıl etkilediğine dair bizler için mesajlar taşımaktadır. Çalışmanın amacı İbn Haldun'un ekonomi hakkındaki görüşleri, üretim modelinin toplumu şekillendirmesi, emeğin ekonomideki asli konumu, toplumsal bölümleşme, fiyatların arz-talep dengesi ile tespiti ve düşünürlerin vergilendirme konusundaki değerlendirmeleri bağlamında incelemektir.

Çalışmada yöntem olarak İbn Haldun'un iktisat, özellikle de vergilendirme konusundaki düşüncelerinin aydınlanma dönemi düşünürlerini nasıl etkilediği açıklanmaya çalışılmıştır. Düşünüre göre, farklı işlerin ve nihayet ticaretin artması, gerekli üretimlere kıyasla fazla üretimleri tetikler. Daha sonra İbn Haldun, kontrol ve düzenleyici işlevleriyle toplumu ve ekonomik ilişkileri şekillendirmek için devlete anlamlı bir değer atfetmiştir. Haldun, toplumun formülasyonu nedeniyle devletin kaçınılmaz olamayacağını savunmuştur. Bu kaçınılmaz organizasyon, hayatta kalmak için vergilendirmeyi gerektirir. Devletin vergi gelirlerini yüksek konumda tutabilmesi için arzı ve verimliliği artıracak düşük vergi oranlarını düzenlemesi gerekmektedir. Ayrıca, halkı ticaretten uzaklaştırmamak için devletin kısa sürelerde yeni vergi maddeleri düzenlemekten kaçınması gerektiğini savunmuştur.

Çalışmada elde edilen bulgulardan hareketle İbn Haldun'un, devletin ekonomik ilişkilerde tedarikçi veya üretici olarak yer almadığını, çünkü devletin ekonomik ilişkilerdeki baskın konumunun, devlet dışı aktörler arasında ekonomik faaliyetlerin zayıflamasına neden olduğunu savunduğu görülmektedir. Bu bulgulardan düşünürün bu fikirlerinin başlıca özellikleri itibariyle Adam Smith, Ricardo, Marx gibi çeşitli Aydınlanma düşünürlerini ve sonraki dönemin Keynes ve Laffer gibi düşünürleri etkileyerek teorilerini oluşturmakta bir öngörü vazifesi gördüğü sonucuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: İbn Haldun, Ekonomi, Vergilendirme, Aydınlanma.

SAFİYE VALİDE SULTAN- KRALİÇE ELİZABETH TUDOR ARASINDAKİ MEKTUPLAŞMALAR*

Elif Gökçe UNUTMAZ AĞIRKAYA, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elifgokceunutmaz@gmail.com

ÖZET

Osmanlı İngiliz ilişkileri resmi olarak 1579 yılında başlar. Ancak 1553 yılında Anthony Jenkinson İran Seferi için Halep'te bulunan Kanuni Sultan Süleyman'dan bir "Ticaret Müsaadenamesi" almayı başarır. Ancak söz konu girişim Jenkinson'ın şahsiyeti ve adamları ile sınırlı kalmıştır. Müsaadename'ye göre vergilerini ödedikleri sürece Osmanlı topraklarında ticaret yapmakta özgür olacaklardı. İki ülke arasındaki ilişkiler ticari alanda başlamış olsa da kısa zamanda ilerlemiştir ve Osmanlı Devleti, İngiltere'nin Akdeniz'deki en önemli müttefiklerinden biri haline gelmiştir. Ancak ilişkiler sadece ticaret alanında sınırlı kalmamıştır. İki ülkeyi siyaset arenasında yakınlaştıran İspanya'ya karşı duyulan düşmanlıktı. Elizabeth I in üvey ablası Mary I ile evli olan Philipe II, Papa'nın desteği ile kafir olarak adlandırdığı Protestanları gerçek dine döndürme planları İngiltere'de tepkilere neden olmaktaydı. Osmanlı ise Endülüs Devleti'nin yıkılması nedeniyle kendisini İspanya'nın düşmanı olarak görmekteydi. 16.yy'da Osmanlı'da Safiye Valide Sultan yönetimde söz sahibi olan kişilerin başında gelmekteydi. Aynı dönemde Elizabeth I ise 21 yıldır İngiltere'yi tek başına yönetmekteydi. İkilinin mektupları dönemi anlamamız açısından son derece önemli tarihi kayıtlar olarak karşımıza çıkmakta. Safiye Valide Sultan ve Elizabeth I arasında gerçekleşen mektuplar Avrupa'da birçok akademik çalışmada yer almış olsa da ülkemizde tam bir analizden mahrum kalmıştır. Söz konusu çalışma akademik olarak bu eksikliği gidermek amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Safiye Sultan, Elizabeth I, Sultan Mehmet III.

* Bu çalışma, Elif Gökçe UNUTMAZ AĞIRKAYA'nın Dr. Öğr. Üyesi Abdullah TOK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MODERN TÜRK ŞİİRİNDE AYASOFYA CAMİ[*]

Yusuf ÇİÇEK, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yusufcicek5@gmail.com

Dr. Öğretim Üyesi Ferudun AY

Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi, fay@bandirma.edu.tr

ÖZET

Şiir, sevincin, hüznün, öfkenin yani duyguların en sanatsal bir şekilde ifade edildiği edebi türlerden biridir. Türk Edebiyatı'nda hemen hemen yaşamımızdaki her şey şiirin konusu olmuştur. Şairler şiirlerinde, gördüklerini, duyduklarını, yaşadıklarını kendi his dünyalarının süzgecinden geçirerek kalemlerinden kağıtlara damıtmışlardır. Türk Edebiyatı'nda işlenen bu konularda biri de Ayasofya'dır. Türk Edebiyatı'nda şiir ve Ayasofya iki güçlü öğe olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem Divan şiirinde hem de Modern Türk şiirinde Ayasofya ile ilgili kaleme alınmış birçok şiir bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Modern Türk şiirinde Ayasofya'nın nasıl işlendiğini, şairlerin eserlerinde Ayasofya'nın nasıl yer bulduğunu incelemektir. Bu incelemeyi yaparken yöntem olarak nitel araştırma türlerinden olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Modern Türk şiirinde Ayasofya ile ilgili yazılan şiirler örneklem olarak alınmıştır. Yapılan bu incelemeler ve araştırmalar ışığında Modern Türk şiirinde Ayasofya'nın, kiliseden camiye çevrilene kadar farklı bir tema, camiden müzeye çevrilmesinin akabinde farklı bir tema ve tekrardan camiye çevrildikten sonra ise farklı bir tema ile işlendiği verisine ulaşılmıştır. İlk temada daha çok fetih sürecine, fetih anına, Fatih Sultan Mehmet'e ve Ayasofya'nın camiye çevrilmesine yönelik coşkulu ifadeler görünür, ikinci temada müzeye çevirenlere yönelik sert ifadeler ve Ayasofya'ya duyulan hasret görülürken üçüncü temada da tekrardan camiye dönüştürülmesinin sevinci ve bu dönüşümün İslam'ın bir zaferi olarak kabul edildiği görülmüştür. Bu veriler ışığında, Türk şiirinde Ayasofya salt bir cami olarak görülmemiş İslami açıdan güçlü bir sembol olarak kabul edildiği sonucuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Modern Türk Şiiri, Ayasofya Cami, İslam, Edebiyat.

[*] Bu çalışma, Yusuf ÇİÇEK'in Dr. Öğretim Üyesi Ferudun AY danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

OSMANLILARIN BALKANLARDAKİ FETİHLERİNDE EFLAK'IN JEOSTRATEJİK ÖNEMİ (1400-1600)

Turan DEĞİRMENCİ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, t.degirmenci@yahoo.com.tr

---

ÖZET

Osmanlı hakimiyetinde Eflak ve Boğdan'ın birlikte "Memleketeyn" olarak anılması ve idarî açıdan özel bir statü sahibi bölgeler olarak kabul görmesi, bu iki bölgenin jeostratejik kıymetini anlatması bakımından önem taşır. 14. yüzyılın sonunda Osmanlı üstün gücüyle tanışan ve uzun bir süre Osmanlı Devleti'ne bağlı bir voyvodalık olarak Osmanlıların Batı'ya yaptıkları akınlarda yardımcı bir rol üstlenen Eflak bölgesi Macar, Romen ve Türk tarihi açısından ayrı öneme sahip bir coğrafyadır. Osmanlılar özellikle 16. yüzyılda Eflak üzerinde hakimiyetlerini arttırınca Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarındaki gücü pekişmiş ve Avrupa'yı zorlayan bir hale bürünmüştür. 17. yüzyılda Rus tehlikesine ve Avusturya tehdidine direnen Eflak, bu dönemden sonra 19. yüzyılda Rus işgaline maruz kalmış ve ayrıca milliyetçilik düşüncelerinin canlandığı bir ortama dönüşmüştür. Biz bu çalışmamızda 14. yüzyılın ikinci yarısından itibaren artarak devam eden Osmanlı akınları karşısında Eflak bölgesinin Macaristan hakimiyet sahasından çıkarak Osmanlılara yakınlaşmasını ve 1402 Ankara Savaşı ile artık Osmanlıların bir müttefiki ve daha sonra vassal devleti konumuna gelmesini de göz önüne alarak, Osmanlı egemenliğinin asırlarca devam ettiği Balkan topraklarında ve Batı fetihlerinde Eflak'ın stratejik önemini anlatmaya çalışacağız. 1878'de tam bağımsızlık kazanıp Romanya'ya bağlanan bir eyalet olmasına kadar geçen süreçte, özellikle erken modern dönem Osmanlı tarihi içerisinde Eflak'ın konumunu ve önemini vurgulayıp Osmanlı idarî sistemi içerisinde yerini anlatmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Eflak, Stratejik Konum, Erken Modern Dönem.

İTALYA’NIN BATI MEDENİYETİNE VE SÖMÜRGECİLİĞİNE ETKİSİ

Ahmet ÇAKIR, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cakir.71@gmail.com

ÖZET

Farklı kültürlere ait maddi ve manevi değerlerin bu kültürlerin oluşturduğu bütün içerisinde benimsenip bir anlayış, davranış ve yaşama biçimi haline gelmesi sonucunda medeniyetler ortaya çıkmıştır. Daha geniş bir kapsamda ele alınacak olursa medeniyet, insanlığın çalışarak ortaya koyduğu teknik eserlerin bütününden ibarettir. Bu makalede İtalya’nın Batı medeniyetine ve sömürgeciliğine katkısı incelenecektir. Batı medeniyetinin kendinden önceki İslam medeniyetinden tevarüs ettiği teknik bilgi, öncelikle İtalya’nın Sicilya kentinde Normanlar döneminde yapılan çeviriler vasıtasıyla başlamıştır. Bu çeviriler üzerine yoğunlaşarak elde edilen yeni bilgilerle, Haçlı seferlerinden elde edilen maddi imkanlarla, İstanbul fethi sonrasında bilim adamlarının İtalya’ya göçmesi ve bilim arayışlarını İtalya’da sürdürmeleri sonucunda İtalya’da bilim ve sanat alanlarında ilerleme kaydedilerek Rönesans dönemi başlamıştır. İtalya kent soylularının da maddi desteğiyle Rönesans düşüncesi Reform ve Aydınlanma hareketine zemin oluşturarak Avrupa’yı etkilemiş, bu etkilenme sonucu ortaya Batı Medeniyeti çıkmıştır. İspanyollarla başlayan sömürgecilik faaliyetlerini zamanla tüm Avrupa ülkeleri benimsemiş, ellerindeki teknik gücü kullanarak kendilerinden teknik açıdan zayıf olan diğer ülkeleri sömürmüşlerdir. İtalya, milli birliğini geç kurduğundan dolayı sömürgecilik faaliyetlerine de geç başlamıştır. Diğer Avrupalı müttefikleri ile gizli antlaşmalar yapıp Osmanlı devletine bağlı Trablusgarp ve Bingazi’yi işgal eden İtalya, faşizm düşüncesinden etkilenerek Almanya ile ortak hareket ettiği iki dünya savaşından yorgun çıkarak Müttefik devletlerinin baskıları neticesinde bu sömürdüğü yerlerden Paris Antlaşması nedeniyle çıkmak zorunda bırakılmıştır. İtalya öncelikle Avrupa Ekonomik Topluluğuna dahil olmuş, devamında da Avrupa Birliğine üye olmuştur. Günümüzde İtalya Afrika ülkeleri üzerinde etkisini sürdürmek için Fransa ile mücadele etmekte, diğer taraftan Rusya ve Türkiye’nin Afrika politikalarına karşı Fransa ve diğer Avrupa Birliği üye ülkeleriyle birlikte iş birliği yapmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İtalya, Batı Medeniyeti, Medeniyet, Sömürgecilik.

SEBÎL'UL-MÜHTEDÎN, BEYAZIT ELYAZMA ESERLERİ KÜTÜPHANESİNDE MALAYCA BİR FIKIH KİTABI: TARİHSEL SOSYOLOJİK BİR İNCELEME

Andika RAHMAN, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rahman.andika@std.izu.edu.tr

---

ÖZET

Sebîl'ul-Mühtedîn Şeyh Muhammed Erşad Benceri'nin (ö.1812M) M.1779'da Bencer sultanlığında müftülük görevini yaparken yazdığı bir fıkıh kitabıdır. Malay dilinde yazılan bu kitap ilk olarak 1885 yılında İstanbul'da basılmış ve bir nüshası Beyazıt elyazma eserleri kütüphanesinde bulunmaktadır. Bu çalışma kitabın muhtevasını değil, fakat kitabın yazılmasının arka planını, jenealojisi (senedi) ve İstanbul'daki basımına kadar tarihsel-sosyolojik bağlamını inceleyecektir. Bu bağlam 4 asra yayılan uzun bir zaman dilimini kapsar, İslam medeniyetinin çeşitli merkezlerindeki birkaç önemli şahsiyetle ilintili, Malay İslam dünyası ve genel olarak İslam dünyası tarihindeki birkaç önemli olayla bağlantılıdır. Çalışma, literatür taraması metodunu kullanarak nitel ve tarihsel bir çalışmadır. 18.yy. sonlarında yazılan *Sebîl'ul-Mühtedîn*, 1637'de Açe'de Şeyh Nureddin Raniri tarafından yazılan *Sırât'ul-Mustakîm* adlı fıkıh kitabını referans almış ve böylece onun bir şerhi olarak nitelendirilmiştir. Sadece ibadet konularını ele alan *Sırât'ul-Mustakîm,* yüzyılın sonunda eksik hissedildi ve böylece Açe kraliçesi Safiyetüddin dönemin müftüsü ve aynı zamanda Raniri'nin öğrencisi olan Şeyh Abdurrauf Singkili'den, eksikliği gidermek için bir fıkıh kitabı yazmasını istedi. El-Singkili de *Mir'ât'ul-Tullab* adlı eserini yazmıştır. Daha sonra 19. Yy.'ın başlarında Patani'de Şeyh Davud Fatani *Sebîl'ul-Mühtedîn* üzerine şerh yaparak *Buğyat'ul-Tullab* adlı eserini yazmıştır. *Sebîl'ul-Mühtedîn*'in İstanbul'da basılması bir zamanlar Davud Fatani'nin öğrencisi olan Muhammed Zein'in oğlu Ahmed Fatani'nin çabasıyla gerçekleşmiştir. Mekke'deki Osmanlı Matbaasında Malayca yayın başkanlığı görevi üstlenen Ahmed Fatani, Malay dünyası âlimlerinin temsilcisi sıfatıyla Sultan II. Abdülhamid'in davetiyesi olarak İstanbul'a geldiğinde *Sebîl'ül-Muhtedîn*'i Sultan'ın huzuruna arz etmiş ve kitabın basılması uygun görülmüştür. Yukarıda bahsedilen alimlerin tümü Medine'de bir Osmanlı alimi ve mutasavvıfi Şeyh İbrahim Kûrânî tarafından büyütülen Şettariye ekoluna bağlantılıdırlar. 16. yüzyıldan beri Haremeyn'de ilmi faaliyetin gelişmesi, Malay Takımadalarında İslamiyet'in genişlemesi ve takımadalardan kutsal topraklara giden hacılarının sayısının artması, -ki bunların bir kısmı İslamiyet'i derinleşmek üzere Haremeyn'de kalmışlardır-, Osmanlı'nın hilafeti devraldıktan sonra yaptığı icraatlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. İcraatın birincisi, Mısır'ın vergisi kutsal topraklardaki vakıflara ayırması; İkincisi ise Kızıldeniz, Hint Okyanusu ve Malay Takımadaları arasındaki ticaret yollarının Portekizlilerin tecavüzünden korumasıdır.

Anahtar Kelimeler: Sebîl'ul-Mühtedîn, Muhammed Erşad el-Benceri, Malay Dünyası, Fıkıh, Ahmed el-Fatani, İbrahim Kurani, Osmanlı.

OSMANLI GEÇ DÖNEMİNDE TRABZON VİLAYETİNDE BULUNAN CAMİLERE YÖNELİK ÇALIŞMALAR*

Sümeyye YILDIRIM, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, syoflu61@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOLAT

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmet.bolat@izu.edu.tr

ÖZET

İslamiyet'in başından beri her dönemde camiler İslam toplumlarının önemli mimari ögelerinden biri olmuştur. Camiler, Müslümanların ibadetlerini yerine getirmek için bir araya geldikleri mekanlar olmalarının yanı sıra tarihte eğitim-öğretim ve sosyal amaçlı olarak da kullanılmışlardır. Osmanlı döneminde de camiler dini değerlerin dışında önemli bir yere sahiptir. Özellikle toplumun sosyal ve kültürel bakımdan gelişmesinde, toplumun birbiri ile daha iyi iletişim kurmasında etkin rol oynamaktadır. Vakıflara bağlı olan camilerin mimari olarak da önemli bir ayrıcalığa sahip oldukları bilinmektedir. Özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Trabzon Vilayeti'nde, bilhassa Osmanlı Devleti'nin son devir ahşap ve estetik mimari anlayışının zenginleştirilerek icra edildiği başarılı örnekler bulunmaktadır. Anadolu'da yaygın olarak taştan yapılan ve bir kuyumcu ustalığı ile işlenen abidelerin yerine bu bölgede ise ahşap yapılar görülmektedir. Bu mimarinin XX. yüzyılın başlarına kadar devam ettiği ardından birçoğunun yıkılarak başka malzemeler ile yeni camiler inşa edildiği görülmektedir. Günümüzde özellikle Trabzon'un Çaykara, Hayrat ve Of ilçelerinde yıkılmadan ayakta kalmış bu ahşap camilere rastlanmaktadır. Bu vilayete ait camiler hakkında muhtelif dönemlerde birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların bir kısmı bireysel olarak bazısı da resmî vakıf kurumların yakın alâka ve desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Fakat bu camilerin, inşa edildiği yer, ve vakfın banisinin (kurucu) kim olduğu ve onarımı için harcanan masrafların miktarı ile ilgili kapsamlı bilginin yer aldığı bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu nedenle amacımız Osmanlı geç döneminde Trabzon Vilayeti'nde yapılan bu camilerin inşâ ve onarımları ile ilgili sayısal verilere dayanarak detaylı bir araştırma yapılacaktır. Araştırmamızda kaynak olarak güncel akademik yayınlardan ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Osmanlı dönemine ait camilere dair bilgilerin yer aldığı resmi evraklardan yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Dönemi, Trabzon, Cami, Mimari, Masraf.

* Bu çalışma, Sümeyye YILDIRIM'ın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOLAT danışmanlığında yürütülen yüksek lisans makalesinden üretilmiştir.

İRAN'DA OKUTULAN DERS KİTAPLARINDAKİ TÜRK TASAVVURU

Ahmet Hakan SİZER, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sizer.ahmet@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Beytullah KAYA

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, beytullah.kaya@izu.edu.tr

---

ÖZET

Ülke bakanlıkları öncülüğünde oluşturulan ders kitapları, ülke yöneticilerinin vatandaşların zihninde oluşmasını amaçladığı imgelerle ilgili bilgi verir niteliktedir. Dolayısıyla ülkenin tarihi, kültürü, siyaseti hatta dini anlayışı ile ilgili birçok ipucu sunar. Türkiye ile köklü bir tarihi ilişkisi olan İran bu açıdan kendi ders kitaplarında birçok veri barındırmaktadır. Tarih boyunca Türklerle yaşadığı etkileşime dair bu kitaplarda yer alan anlatılar ışığında öğrenciye bir Türk tasavvuru sağlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı İran'ın eğitim bakanlığı "Vezâret-i Âmuzeş o Pervereş" tarafından yayımlanan tarih kitaplarında yer alan Türk tasavvurunun tespit edilmesidir. Araştırmada kullanılan doküman 8,9,10,11 ve 12. Sınıflara ait yedi farklı kitaptır. Döküman İran'ın resmi neşir sayfası olan "chap.sch.ir" den elde edilmiş bandrollü kitaplardır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi ile yapılmıştır. Kitaplarda Türklere ilişkin bütünüyle müspet yahut bütünüyle menfi bir yaklaşım söz konusu değildir. İran'daki Türk yönetimleri dönemine dair şehirleşmenin, bilimin, Fars dili ve edebiyatının gelişmesi gibi noktalarda övgü dolu yaklaşımlar varken mezhepsel açıdan Türk yönetimleri çoğu kez eleştirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda ortaya koyulan imgenin mezhepsel ideoloji mihverinde şekillendiği görülmüştür. Fakat öğrencilerin, tarihsel süreçte Türklerle İran arasında yaşanan çatışmaların yıkıcılığı hususunda bilinçlendirilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İran, Türk, İmge, Ders Kitapları.

السودان تحت ظل الدولة العثمانية إبان عهد قوللي محمد علي باشا 1821م ـــ 1849م

Abobaker Ali Mustafa GALALELDIN, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, binalialmajzobi@gmail.com

المستخلص

تتبعت هذه الدراسة الأحوال السياسية والإدارية قبيل وإبان عهد قوللي محمد علي باشا بالسودان، كما أوضحت العوامل والأسباب التي دفعته لضم بلاد السودان توحيدها مع مصر تحت لواء الدولة العثمانية، وذلك بإرساله حملات عسكرية إلى بلاد السودان بقيادة إبنه إسماعيل باشا وصهره الدفتردار محمد خسرو بك، وقد تم ضع سياسات ونظم إدارية حديثة وخاصة طُبقت من قِبل ولاته وإدارييه على السودان، حيث صاحبت تلك السياسات موجة من التطورات البارزة والهامة في الجوانب الزراعية والعمرانية والمدنية وغيرها، والتي كان لها دوراً فعال في تغيير مجرى الأحداث السياسية والإدارية والاجتماعية بالسودان ومصر. وقد اتبع الباحث في هذه الدراسة المنهج التاريخي التحليلي الوصفي، ومن أهم النتائج التي توصلت إليها الدراسة بشكلٍ عام هي توحيد بلاد وادي النيل من المنبع إلى المصب " مصر والسودان " تحت ظل إدارة عثمانية موحدة بزعامة قوللي محمد علي باشا، وأما على الصعيد الداخلي فقد تم توحيد جغرافية السودان وتقديمه بحُلةٍ جديدة، وذلك مما يسر عملية انفتاحه على العالم الخارجي لاسيما بعد نشاط حركة الكشوف الجغرافية والتجارة العالمية التي تجسدت من خلالها مظاهر الحياة المدنية في السودان تزامناً مع الوجود العثماني.

الكلمات المفتاحية: السودان العثماني، قوللي محمد علي، النظام الإداري والعمراني.

التركيبة السكانية ومقومات المجتمع المدني في الاسلام من خلال صحيفة المدينة (1-11هـ/ 622-632م)

Abobaker Ali Mustafa GALALELDIN, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, binalialmajzobi@gmail.com

المستخلص

تتبعت هذه الدراسة الأحوال الاجتماعية وطبيعة التركيبة السكانية بالمدينة المنورة إبان العهد النبوي الشريف، وذلك من خلال الأسس والمبادئ النبوية التي وضعها النبي صلى الله عليه وسلم لبناء دولة ومجتمع مدني إسلامي حديث خالي من بوادر العصبية القبلية والعادات الجاهلية التي كانت تسيطر على المجتمع قُبيل الإسلام، وتتمثل هذه الأسس النبوية في نظام المؤاخاة بين المهاجرين والأنصار، ثم موادعة اليهود فيما عُرف بوثيقة أو صحيفة المدينة، والتي تُعد كأول سابقة دستورية في الإسلام والمجتمع العربي آنئذ، فهي تدل على أن الإسلام يحوي حضارة مدنية متميزة، كما أنه دين المساواة والعدالة الاجتماعية، وقد اتبع الباحث في هذه الدراسة المنهج التاريخي الوصفي، ومن أهم النتائج التي توصلت لها الدراسة، أنه من خلال هذه الوثيقة تم ضبط مجتمع المدينة وتحديد نمط العلاقة بين مقوماته السكانية الوافدة والأصيلة والتي تتمثل في الأنصار والمهاجرين واليهود وجُعلت القيادة العليا بالمجتمع المدني وقتئذ بيد القائد والنبي الأعظم سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم، كما حُفظت من خلالها حقوق المواطنة والعيش الكريم لجميع عناصر المجتمع من المسلمين والذميين، شريطة أن يتلزموا بجميع بنود الوثيقة ويتعاونوا على حفظ الأمن والسلام المجتمعي داخل المدينة وحمايتها من الأخطار الخارجية، ومن هنا يمكن للمجتمعات الإسلامية الإستناد على هذا النظام النبوي في تنظيم حياتهم الإجتماعية وتبيين الحقوق والواجبات لكل طوائف وشرائح المجتمع بأختلاف أعراقهم وأديانهم وعاداتهم وتقاليد وأعرافهم بشكلٍ عادل.

الكلمات المفتاحية: صحيفة المدينة، نظام المؤاخاة، المهاجرين والأنصار، اليهود

THE INTERNATIONAL POWER STRUGGLE OVER THE ARABIAN GULF DURING THE PERIOD (1871 CE - 1913 CE): COMPETITION BETWEEN THE OTTOMAN EMPIRE AND BRITAIN OVER QATAR AS A MODEL

Abdellatif Abdelghani MESHREF, Ph.D. Student

İstanbul Sabahattin Zaim University, meshref.abdellatif@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

If the Ottoman Empire began to appear in the Gulf by reaching Basra in 1541, its actual impact on the Gulf and Qatar did not begin until the late nineteenth century, specifically since the arrival of the Al-Ahsa campaign in 1871, and until the signing of the 1913 agreement between Britain and the Ottoman Empire, which led to the Ottoman Empire withdrawing from competition for Qatar and the Gulf, leaving Britain to act alone in the region. This research study will focus on the struggle of international powers over the Arabian Gulf in a specific period between 1871 and 1913, where the study will concentrate on the competition between the Ottoman Empire and Britain over Qatar as a model for this conflict. The study indicates that the studied period witnessed intense competition between the two states regarding the Arabian Gulf region, especially the strategic importance of Qatar for both parties. The study reveals that the Ottoman Empire sought to regain its influence in the area and achieve economic gains through maritime trade, while Britain aimed to establish its colonial rule over the region and control the vital waterway of the Arabian Gulf for its trade. In this context, the study will investigate Britain's use of the policy of differentiation and control over the local sheikhs in Qatar, and how it was able to sign agreements with them to achieve its goal of controlling the region, while the Ottoman Empire during this period was unable to confront those policies and challenges. Additionally, this conflict was not only between the Ottoman Empire and Britain but also included competition between other European countries such as France for resources and trade routes in the region. The importance of this study lies in analyzing the events and linking them to the contemporary reality, to understand current conflicts and their impact on the region. Moreover, it highlights the importance of understanding these conflicts to comprehend current and future international policies in the region. In general, studying the struggle of international powers over the Arabian Gulf in a specific period is a crucial task to understand regional and international history, and it reveals many reasons and challenges faced by the region during that time.

Keywords: Power struggle, Arabian Gulf, Competition, Ottoman Empire, Britain, Qatar.

MESLEK, STATÜ VE TOPLUMSAL İLİŞKİLER AÇISINDAN PİLOTLARIN GÜNDELİK YAŞAMI*

Elif Ebrar KILIÇ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kilic.ebrar@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Lütfi SUNAR

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, lutfi.sunar@medeniyet.edu.tr

ÖZET

Meslekler, bireylerin sosyal konumunu, statüsünü ve itibarını etkileyen temel faktörlerden biridir. Teknolojik gelişmeler, ekonomik faktörler ve toplumsal değişimler mesleklerin toplumdaki rolünü, mesleğin işleyiş biçimlerini ve meslekle ilgili algı ve anlayışları etkilemektedir. Mesleklerin bu yaşadığı değişimler, bireylerin sosyal konumlarını, statülerini, kimliklerini belirleyen temel unsurlardan biridir. Bu açıdan, profesyonel bir meslek olan pilotluk, pilotların gündelik hayatlarında önemli bir etkiye sahiptir. Uçuş mürettebatıyla birlikte, yolcu veya kargonun uçuş güvenliğinden sorumlu olan pilotların, yüksek eğitim düzeyi, yüksek konsantrasyon ve hızlı karar verme becerisine sahip olması beklenmektedir. Bu durum, mesleki açıdan sürekli eğitim ve öğrenme sürecinde olmasını gerekli kılmaktadır. Fiziksel ve zihinsel olarak yoğun bir çalışma yaşantısına sahip olan pilotlar, düzensiz ve uzun çalışma koşullarına sahiptir. Ayrıca, yolcuların ve mürettebatın güvenliğinden sorumlu olmaları sebebiyle belirli bir fiziksel ve zihinsel zindeliği korumaları gerekir. Bu bilgiler doğrultusunda, bu çalışmada pilotların gündelik yaşamlarını derinlemesine analiz etmek amaçlanmıştır. Pilotların çalışma rutinleri, kişisel yolculukları ve sosyal dinamikleri referans alınarak, mesleki statüleri ve toplumsal ilişkileri incelenmektedir. Araştırmanın çalışma grubunu sivil havacılıkta çalışan pilotlar oluşturur. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada pilotlarla yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilerek pilotların gündelik hayatları detaylı şekilde incelenmiştir. Bu çerçevede, pilotluk mesleğinin pilotların gündelik yaşamlarında oldukça etkin rol aldığı, gündelik yaşam ve meslek ilişkisinin birbirine geçmiş bir yapıya sahip olduğu, mesleki itibarın pilotlar için önemli olduğu, maddi gelirin mesleki tatminde etkili olduğu, gelir kullanımlarında yüksek yaşam standartlarına sahip olmanın öncelendiği görülmüştür. Bunların yanı sıra, çalışma koşulları nedeniyle, psikolojik ve fiziksel açıdan mesleki zorluk yaşadıkları, gündelik hayatta toplumsal ilişkileri yönetmek ve iş-yaşam dengesinde güçlük yaşadıkları, ancak bu koşullara rağmen pilotların belirli bir yaşam disiplinine sahip olarak gündelik yaşam planlı şekilde sürdürdükleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Profesyonel Meslek, Pilotluk, Pilot, Statü.

* Bu çalışma, Elif Ebrar KILIÇ'ın Prof. Dr. Lütfi SUNAR danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MANEVİYATIN KUTSAL ALANDAN TECRİT EDİLİŞİ SEKÜLERLİK VE YOGA İLİŞKİSİ[*]

Nur Meryem ÖZBEK, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, spaceandnur@gmail.com

ÖZET

Sosyoloji geleneksel maneviyat anlayışının neden ortadan kaybolmaya başladığını ve hangi değişikliklerin buna neden olduğunu ortaya koyabilmek adına büyük bir araçtır. Spiritüalizm (spirituality) ve sekülerlik halen dünyada en çok tartışılan konulardan biridir. Spiritüal akımların çoğalması ve dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaygınlaşmasıyla birlikte sosyal bilimcilerin araştırma konusu haline gelmiştir. Modernizmin ürettiği yaşam biçimi ile tanrı merkezli teosentrik dünya görüşünün yerine insan merkezli bir dünya görüşüne geçilmesi sekülerleşme teorilerini doğurmuştur. Toplum üzerinde dinin kontrolünün azalması ve modern dünya anlayışımızda tanrının sorgulanabilirliği geleneksel/otantik maneviyat anlayışının değişimini göstermektedir. Bu çalışma spiritüel bir grup üzerine yapılmış bir araştırma olarak yeni maneviyat arayışlarının nasıl üretildiğini incelemektedir. Manevi unsurları içeren new age akımları dönüşen maneviyat anlayışının incelendiği bir alan olarak dünya literatüründe tartışılmaktadır. New age akımlarından biri olan yoga ise bu araştırmanın spesifik nesnesi olarak incelenmeye tabi tutulmuştur. Araştırmanın sorunsalı yoga yapan seküler bireylerin maneviyatla ilişkilerini içermekte olup, dünyevilik kategorisinin giderek manevileşmesini, bu manevileşmenin ise dini boyutlarını kritik etmektedir. Bu çalışmanın amacına uygun olarak nitel bir yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu yoga yapan kişiler oluşturmaktadır. Yoga yapan kişilerle yarı yapılandırılmış sorular eşliğinde derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Seküler bir dünya görüşüne sahip olarak yoga yapan kişilerde sekülerliğin manevileştirilmesine ilişkin dinsel bir terminolojiye sahip anlam dünyası ile karşılaşılmıştır. Ulaşılan bulgular yeni bir toplumsal zümrenin oluşumunu kritik etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Maneviyat, Yoga, Sekülerlik, New Age.

[*] Bu çalışma, Nur Meryem ÖZBEK'in Prof. Dr. Ergün YILDIRIM danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

“OTEL ODALARI” ŞİİRİ ÜZERİNE YENİ ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Hacire AKTAŞ, Doktora Öğrencisi

Yıldız Teknik Üniversitesi, hacire.aktas00@gmail.com

ÖZET

Eleştiri tarihinde metni esas alan kuramların ortak paydası metni odağa almaktır. Bu kuramlardan biri de Yeni Eleştiri’dir (New Criticism). 1940-1960 yıllarında etkin olan bu kuram edebi eseri, yazar, okur, toplum, tarih gibi unsurlardan soyutlayarak metin odağında ele alır. Kuramın öncüleri olan J.C.Ransom, I. A. Richards, Cleanth Brooks, Robert Penn Warren, R. P. Blackmur, Kenneth Burke, Allen Tate vd. bu dönemde şiir türü üzerinde durarak metin esasını savunur. Bu araştırmacılar, şiiri, şairin biyografisinden, okurun yorumundan, şiirin yazıldığı toplumsal ve tarihsel süreçlerden soyutlar. Bu anlamda edebiyat eleştirmeni, metnin dışına çıkmadan metni kendi iç tutarlılığı ve bütünlüğü içerisinde analizle sınırlandırılır. Bu çalışmada Yeni Eleştiri kuramı çerçevesinde “Otel Odaları” şiirinin metin esaslı bir okuması öngörülmektedir. Necip Fazıl (1904- 1983) Cumhuriyet dönemi edebiyatında öne çıkmış şairlerden biridir. İlk şiirlerini, 1923’te *Yeni Mecmua*’da yayımlayan şair asıl şöhretini 1928’de *Kaldırımlar* adlı şiir kitabıyla kazanır. Şairin 1927 yılında kaleme aldığı “Otel Odaları” şiiri genellikle şairin biyografisine dayandırılarak, 1934’te Abdülhâkim Arvasî Hazretleri’ni tanımadan önceki bohem hayatının bir yansıması olarak değerlendirilir. Şairin 1934’ten önceki şiirlerinde metafizik bir arayış söz konusudur. “Otel Odaları” şiiri farklı araştırmacılar tarafından şairin biyografisinden, yetiştiği çevre, etkilendiği akımlar temel alınarak belli çözümlemelere tabi tutulmuştur. Bu çalışmada metin esaslı bir yaklaşımla “Otel Odaları” şiiri beyitler temel alınarak tahlil edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Eleştiri, “Otel Odaları”, Necip Fazıl, Otel, Şiir tahlili, Yalnızlık, Kimsesizlik.

دور هيئة الرقابة الشرعية في مكافحة الجريمة الاقتصادية

جريمة غسل الأموال انموذجا

Haıder AYESH, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521221080@std.izu.edu.tr

---

المستخلص

المعروف ان دور هيئة الرقابة الشرعية في المصارف الإسلامية يتعلق في توجيه تعاملات المصرف الإسلامي الى ما ينسجم مع احكام ومبادئ الشريعة الإسلامية والتقيد بالمعايير الشرعية لهيئة المحاسبة والمراجعة للمؤسسات المالية الإسلامية (ايوفي) دون ان يتعدى دورها في هذه المهمات الا في حالات قليله. ومن جانب اخر وخصوصا في العصر الحديث قد انتشرت ظاهرة الجريمة الاقتصادية خصوصا جريمة غسل الأموال والتي تعد أحد أخطر الجرائم التي تستهدف اقتصاد الدول والتأثير على مختلف الثروات باستنزافها واختلاس المال العام. وجريمة غسل الأموال من الجرائم المنظمة والتي تكاد كل الدول واجهت خطرها او عانت منها وعاصرتها معظم الحكومات. لذلك تعتبر جريمة غسل الأموال من الجرائم المتعددة وفق التوصيف الجرمي وهي جريمة لاحقة لنشاط او عدة أنشطة غير مشروعة لذلك ولجعل هذه الأنشطة مشروعة كان يجب على الجهة التي قامت بهذه الأفعال إضفاء صفة المشروعية على افعالها ليتاح استخدامها بيسر وسهولة. تعد البنوك سواء كانت إسلامية او تقليدية من اهم الحلقات التي تدور فيها تلك العمليات غير المشروعة وذلك لان البنوك تتشعب وتتداخل فيها العمليات المصرفية، وهذا يدل ان البنوك تعتبر ارض خصبه لإبعاد الأموال المرتبطة بالعمليات غير المشروعة، لذلك مراقبة تلك العمليات يحتاج الى جهد وتكاليف مع عائق مهم ممكن ان يحول دون القيام بعملية المراقبة المصرفية وهو من اهم المبادئ العملية المصرفية وهو مبدا السرية. من جانب اخر يقدر المتخصصون ان مجموع الأموال غير المشروعة التي تخضع لعمليات الغسل في مختلف انحاء العالم يتراوح ما بين (1.5-2) ترليون دولار سنويا. ومما تقدم لابد من وجود جهاز متكامل لمكافحة هذه الظاهرة في كل بنك إسلامي والاهم هو اشراك هيئة الرقابة الشرعية في هذا الجهاز وان لا يكون دور الهيئة دور هامشي ولا يقل عن دور مكتب مكافحة غسل الأموال الموجود في البنوك، بل وجعل دور الهيئة بمثابة مرحلة من مراحل الرقابة المصرفية.

الكلمات المفتاحية: هيئة الرقابة الشرعية، البنك الإسلامي، الجريمة الاقتصادية، غسل الأموال.

*تقييم المسؤولية الاجتماعية للمصارف الإسلامية في سوريا

Sawsan EDELBI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sedelbi.sawsan@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Mohammad Ghaith MAHAINI

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mohammad.mahaini@izu.edu.tr

---

المستخلص

يحتل القطاع المصرفي مكانة مهمة في اقتصاديات الدول وتشكل المصارف الإسلامية جزء أساسي منه. إن لوجود المصارف الإسلامية أهمية كبيرة في إعادة التنسيق بين إيمان الفرد وممارساته المالية في حياته، ولعل أهم ما يميز هذه المصارف جوهرها الاجتماعي المستمد من مبادئ الاقتصاد الإسلامي، ولاسيما مبدأ الاستخلاف في المال. من خلال ادواتها المالية المختلفة، في سعيها لتحقيق العدالة الاجتماعية ما أمكن في المجتمع الذي تقوم فيه. وانطلاقاً من هذا المفهوم برزت إشكالية هذه الدراسة التي تقوم من أجل تقييم مدى التزام المصارف الإسلامية في الجمهورية العربية السورية بمسؤوليتها الاجتماعية. يتكون القطاع المصرفي الإسلامي في الجمهورية العربية السورية من ثلاثة مصارف وهي بنك الشام الإسلامي وبنك سوريا الدولي الإسلامي وبنك البركة سورية. اعتمدت الدراسة على المنهج الوصفي التحليلي، وباستخدام مؤشر الهوية الاجتماعية، من خلال الرجوع الى التقارير المالية السنوية الصادرة عن المصارف عينة الدراسة. وتوصلت الدراسة الى أن المسؤولية الاجتماعية لدى المصارف الإسلامية ليست دخيلة عليها إنما هي سمة تتميز بها كونها تستمد مبادئها من الاقتصاد الإسلامي. كما وبينت نتائج الدراسة الى وجود تقصير لدى المصارف الإسلامية في سورية في ممارستها لمسؤوليتها الاجتماعية، ولاسيما فيما يخص بعد البيئة، ويعود للأوضاع الحرجة وانتشار جائحة كورونا في فترة الدراسة والتي أدت الى إعادة ترتيب أولويات هذه المصارف، إلا أنها على الرغم من ذلك بقيت حريصة على المحافظة على التواصل مع مجتمعها من خلال بعض الانشطة. وأوصت الدراسة بقيام المصارف الإسلامية في سورية بتنظيم ممارساتها وأفصحاها لمسؤوليتها الاجتماعية مما يجعلها فعالة ويمكن من إجراء المقارنات وبالنتيجة تقييم القصور فيها، لكي تتمكن تلك المصارف من القيام بالدور الذي قامت من أجله.

الكلمات المفتاحية: المصارف الإسلامية، تقييم، المسؤولية الاجتماعية، مؤشر الهوية الاجتماعية.

---

* تم إنتاج هذه الدراسة من أطروحة ماجستير Sawsan EDELBİ التي أجريت تحت إشرافDr. Tawfik AZRAK

واقع الرقابة الشرعية على البنوك الإسلامية اليمنية بعد ثورة 2011م

دراسة وتقويم

Amr Mohammed Ahmed Moqbel AL SUKHAINI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 526121028@std.izu.edu.tr

المستخلص

يهدف هذا البحث إلى تسليط الضوء على واقع هيئات الرقابة الشرعية على البنوك الإسلامية اليمنية بعد الأحداث التي ابتدأت في عام 2011م من ثورة أعقبها انقلاب على كل مؤسسات الدولة ووصولا إلى حرب شاملة منذ عام 2015م، من خلال محورين أساسيين هما: 1/ مدى استقلالية هيئات الرقابة الشرعية على البنوك الإسلامية اليمنية، 2/ مدى التزام البنوك الإسلامية بقرارات هيئات الرقابة الشرعية. ثم ماهي أبرز التحديات التي تواجهها هيئات الرقابة الشرعية من بعد أحداث عام 2011م. وسبب اختيار هذا البحث لأهمية الدور الذي تلعبه هيئات الرقابة الشرعية على البنوك الإسلامية من خلال الضبط والرقابة والمتابعة والبحث عن الحلول الشرعية التي تواجه إدارة البنك في تعاملاتها اليومية، ولشدة تأثير الأحداث المتتابعة التي شهدتها اليمن خلال هذه الفترة على كل نواحي الحياة الاجتماعية والسياسية والاقتصادية، سيعتمد الباحث في دراسته على دراسة عينة من ثلاثة بنوك من البنوك الإسلامية اليمنية. سيعتمد الباحث في هذه الدراسة على الاستبيانات والمقابلات الشخصية كأدوات لجمع المعلومات ثم يعتمد على المنهج الوصفي التحليلي عن طريق عرض ومناقشة أهم الملاحظات التي وردت في الاستبيانات والمقابلات للوصول إلى تقويمه لواقع هيئات الرقابة الشرعية على البنوك الإسلامية اليمنية وأبرز تحدياتها محاولا تقديم جملة من الحلول والمعالجات لهذه التحديات في سبيل تلافيها.

الكلمات المفتاحية: الرقابة الشرعية، البنوك الإسلامية، استقلالية.

عقد رهن الذهب من منظور الهيئة الأيوفي ومجلس العلماء الإندونيسي دراسة مقارنة

Mohamad Syahreza PAHLEVI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 526121012@std.izu.edu.tr

---

المستخلص

شهدت إندونيسيا في العقدَين الآخرَين تطورًا ملحوظًا في مجال التمويل الإسلامي حيث قامت المؤسسات المالية الإسلامية بإنشاء أنواع المنتجات التمويلية اللاربَويّة تلبية لمطالبات المجتمع بتقديم البديل عن المنتجات التقليدية السائدة، ومما يلفت النظر هو منتج الرهن. عقد الرهن أصلًا من عقود التبرعات التي لا تُنتج ربحًا، ولكن إذا نلاحظ المؤسسات المالية الإسلامية في إندونيسيا فسنجد أن كثيرًا منها تمارس منتجات الرهن كأحد أساليب التمويل، ومما هو أكثرها مربحًا للمؤسسة منتَج رهن الذهب. فيهدف هذا البحث إلى إيجاد أسباب تطور هذا النوع من المنتج المالي بالمقارنة بين المعيارين، أولهما المعيار الصادر عن الهيئة الشرعية الوطنية لمجلس العلماء الإندونيسي المعروفة ب(DSN-MUI) باعتباره المعيار المحلي، وثانيهما المعيار الصادر عن هيئة المحاسبة والمراجعة للمؤسسات المالية الإسلامية المعروفة اختصارًا بالأيوفي (AAOIFI) باعتباره المعيار الدولي، فيما يتعلق بقضية عقود رهن الذهب. هذا البحث من الأبحاث المكتبية، ونوع البيانات المستخدمة هي البيانات الثانوية التي تم الحصول عليها من المجلات والكتب والإنترنت، وبعده يتم تحليل البيانات المحصولة باستخدام المنهج التحليلي الوصفي. نتيجة البحث تشير إلى وجود التوافق والاختلافات بين المعيارَين المدروسَين فيما يتعلق بعقد رهن الذهب. يتوافق المعياران في أن عقد رهن الذهب جائز شرعًا. أما وجه الاختلاف الأكثر بروزًا فيتمثل في أن المرتهن وفقًا للمعيار الشرعي للهيئة الأيوفي لا يمكن له أن يتربح بعقد الرهن على الإطلاق لكونه من عقود التبرعات التي لا يقصد بها التربّح أصلًا، إذ يتحمل المرتهن جميع المصروفات المتعلقة بحفظ المرهون وتوثيقه وبيعه بينما لا يتحمل الراهن إلا المصروفات الفعلية اللازمة لإصلاح المرهون ودفع الفساد عنه. وعلى العكس فإنه وفقًا للمعيار للهئة الشرعية الوطنية لمجلس العلماء الإندونيسي، يجوز للمؤسسة المالية الإسلامية بمَوقِفها المرتهن أن تفرض على العميل بموقفه الراهن مصروفات حفظ المرهون (الذهب) وصيانته من خلال عقد الإجارة، وهي إجارة خدمة حفظ المرهون. فبناء عليه، تتمكن المؤسسات من التربح بهذا النوع من العقود عن طريق إبرام عقد الإجارة ضمن عقد الرهن، وهذا ما يؤدي إلى كثرة ممارسة عقود رهن الذهب في إندونيسيا.

الكلمات المفتاحية: الرهن، رهن الذهب، الإجارة، مجلس العلماء الإندونيسي، أيوفي، AAOIFI.

أثر التكنولوجيا المالية في تمويل المشروعات الصغيرة والمتوسطة،*
وإمكانية تطبيقها في سورية

İman SUMMAKİEH, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521221048@std.izu.edu.tr

المستخلص

إن الهدف من التمويل أساساً كفاية الفرد وتحسين اقتصاد البلاد، من خلال تسهيل المعاملات والمبادلات والنشاطات الاقتصادية. ومنه كان لابد من ايجاد ابتكارات جديدة، والتي تبلورت في تطبيقات التكنولوجيا المالية، التي تألقت في بعض الدول الرائدة في هذا المجال، ثم بدأت تُطبق في بعض الدول النامية. لذلك يفرض هذا الواقع ع لى بلد انهكته الحرب مثل سورية أن يضع اللبنة الأساسية، لبداية جديدة، من خلال تطوير الاقتصاد، ودعم الأفراد بوسائل متعددة منها: التمويل ومواكبة التكنولوجيا المالية. وهذا يكون مبدئيا بمعرفة معوقات التمويل ومعالجتها وتطوير وسائله حتى الوصول إلى بلد يكفي نفسه بنفسه ويحيا أفراده حياة طيبة كريمة. وقد عملت الدراسة على عرض تجارب دول رائدة في هذا المجال، وكذلك تجارب أخرى في دول نامية، قريبة جغرافيا من دولة سورية. واعتمدت الباحثة على المنهج الاستقرائي؛ والمنهج الوصفي التحليلي. فمن جهة المنهج الاستقرائي، تم الحصول على المعلومات عن طريق المراجع العلمية والكتب وعلى رسائل الماجستير والدكتوراه المتعلقة بالموضوع، بالإضافة إلى الأبحاث المنشورة في مجلات علمية محكمة. وأما على صعيد المنهج الوصفي، فقد تم استنتاج المعلومات، وترتيب البيانات من خلال تجارب دول رائدة في موضوع البحث، ثم دول قريبة جغرافيا من سورية. وأما بالنسبة للمنهج التحليلي فقط تم اسقاط تلك التجارب على الوضع الراهن في سورية، وبالتالي تخمين الحلول للإشكالية واستخلاص النتائج واستنباط أفضل الطرق التي يمكن تطبيقها في سورية. واستطاعت الدراسة التوصل إلى مجموعة من النتائج؛ منها أن التكنولوجيا المالية تسهم بشكل فعال في مجال تمويل المشروعات الصغيرة والمتوسطة، وذلك من خلال، الحلول الحديثة؛ والأدوات المالية المبتكرة. كما أنها تساهم في علاج معوقات التمويل؛ والتقليل من مخاطره. وأما بالنسبة لمدى إمكانية تطبيق التكنولوجيا المالية في سورية. فالبحث توصل إلى أن الصعوبات التي تعيق تطبيقات التكنولوجيا المالية في سورية متعددة منها: عدم الاستقرار الأمني؛ والاقتصادي؛ ووضع البنية التحتية السيء؛ هذا عدا عن ضعف العامل الثقافي؛ الذي يساعد على التأقلم مع تطبيقات هذه التكنولوجيا المالية والتحكم فيها.

الكلمات المفتاحية: التكنولوجيا المالية، التمويل الإسلامي، المشروعات الصغيرة، المشروعات المتوسطة، معوقات.

* تم إجراء هذا البحث من قِبَل طالبة الماجستير إيمان سماقية تحت إشراف الدكتور محمد غيث المهايني.

الرعاية الصحية الوقفية في العهد العثماني في بلاد الاناضول*

Rashad MUHAMMET, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rashadsalim20@gmail.com

Doç. Dr. Mohammad Anas SARMINI

29 Mayıs Üniversitesi, mohamad.sarmini@izu.edu.tr

المستخلص

تعتبر الرعاية الصحية والقطاع الصحي من أهم القطاعات الحيوية لدى الحكومات والدول على اختلاف مذاهبها الاقتصادية وقيمها الدينية وتوجهاتها الاخلاقية. وقد تم اقرار مسئولية الدول والانظمة الحاكمة عن توفير الرعاية الصحية الاولية ضمن المبادئ العامة للإعلان العالمي لحقوق الانسان. خلال القرن الماضي تم اصدار العديد من القوانين والتشريعات التي تدعم هذا التوجه وتحث عليه حيث تنص جميع دساتير الدول المتقدمة والنامية على حق المواطن المكفول في الحصول على الرعاية الصحية الأولية. ويعتبر تمويل القطاع الصحي من أكبر العقبات التي تواجه الحكومات والأنظمة في الوقت الحالي. وما حصل خلال العامين السابقين من تفشي او افشاء وباء الكورونا والهلع والجزع الذي اصاب العالم باسره وتوقف الدول عن الامدادات الطبية لمواطنيها بسبب عدم توفر ميزانيات كافية والاعداد الكبيرة من الناس اللذين لقوا حتفهم جراء عجز الأنظمة الصحية وشللها سيشكل حافزا للكشف عن الأنظمة الصحية التي تم استخدامها ابان حكم الدولة العثمانية في بلاد الاناضول لمعرفة كيفية عمل الدولة العثمانية في هذا القطاع المهم والحيوي سيما وان حكمها قد امتد لما يزيد على الستمائة عام. معظم المؤسسات الطبية العثمانية كانت اوقاف خيرية تبرع بها السلاطين وعوائلهم. وتعد المنظومة الطبية في الدولة العثمانية الأساس الذي استندت اليه الأنظمة الطبية في دول اوربا والغرب بالرغم من تجاهل العديد من المؤلفين في هذا المجال لهذه الحقيقة. سيكون من الانصاف والمفيد الكشف عن هذا الموروث من المؤسسات الصحية ذات العلاقة لغرض إمكانية الاستفادة من نماذجها وتكرار التجارب الناجحة السابقة وتطويرها بما يلائم متطلبات العصر الحالي. يركز البحث على المؤسسات الصحية الوقفية التي تولت تقديم الرعاية الصحية في العهد العثماني في بلاد الاناضول والتي احتضنت عواصم الإمبراطورية العثمانية ونالت الجزء الأكبر من اهتمامها.

الكلمات المفتاحية: المؤسسات الصحية الوقفية، الدولة العثمانية، بلاد الاناضول.

* البحث جزء من رسالة ماجستير في طور الاعداد تحت عنوان (تأثير المؤسسات الوقفية على قطاع الصحة في الاناضول – الدولة العثمانية). الطالبة رشد محمد - المشرف الدكتور محمد أنس سرميني - جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم .

مخاطر الاعتمادات المستندية في المصارف الإسلامية في البنك الإسلامي الاردني للعام 2017-2022

Besal ABUAJINA, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521221040@std.izu.edu.tr

---

المستخلص

وجاءت فكرة الاعتماد المستندي كوسيلة دفع وأداة تنشيط للتجارة الدولية لتحقيق مطالب أطراف عقد البيع الدولي وتحقيق الاستقرار في بيئة التجارة الخارجية غير أن ظهور هذه الصيغة البنكية ليس لها جدور في المعاهدات أو الاتفاقيات الدولية كما هو الحال بالنسبة لمعظم القواعد الدولية، فقد نشا كألة فرضتها الحاجة العملية وحكمتها الأعراف والعادات المتعارف عليها وهذا أدى بدوره الى اختلاف مفهومها من دولة الى اخرى فكان من الضروري توحيدها وجمعها وهذا بدوره دفع اغلب المنظمات الي ايجاد صيغة موحدة وملزمة من اجل تاطير هده التقنية أدى تطور عمليات الاستراد والتصدير وعمليات المصرفية الخارجية الي ظهور وسيلة وضمانة هامة لتنظيم هده العمليات وتسهيلها بمنح ثقة بين المستورد والمصدر وهدا الامر يتطلب طهور معاملات مالية جديدة منها الاعتماد المستندي وهو عبارة عن تعهد خطي صادر عن مصرف معين الي البائع بناء على طلب المستفيد بخيت يتطلب ان يقوم المصوف بدفع مبلغ محدد من المال ودلك خلال مدة محددة ومقابل استلام المصرف المصدر لمستندات محددة وتعود اهمية الاعتمادات المستندية الي كونها الاساس المهم للتجارة وقدمت هده الدراسة لبيان مخاطر الاعتمادات المستندية على المصارف الاسلامية وبالتحديد المخاطر التي يتعرض لها المصرف الاردني كدلك بيان خصائص الاعتمادات واهميتها كونها الوسيلة الاولى في عمليات التبادل التجاري بين الدول.

الكلمات المفتاحية: الاعتمادات المستندية، المصارف الإسلامية، المخاطر، البنك الاسلامي الاردني.

تقنين أحكام المعاملات المالية الإسلامية: المفهوم والمَنهج

Nasser NAJI, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, naji.nasser@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Heytem HAZNE

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, heytem.hazne@izu.edu.tr

المستخلص

تقنين أحكام المعاملات المالية الإسلامية موضوع قديم، ومع قِدَم طرحه، لم يستقرّ النظر فيه على وجهة واحدة، المطالبة به تشتدُّ حيناً، وتَخفُت أحياناً أخرى، وغالباً ما تأتي الدعوات إليه من خارج منتدى فقهاء الشريعة، فينشأ الخوف من محاولة استبدال الشريعة بالقانون المدني، ومن ضياع الفقه والتراث. والواقع أن تقنين أحكام الشريعة الإسلامية عامّة، وأحكام المعاملات المالية خاصّة، بات حاجة مُلِحّة لنا، أمّةً وطلبةَ علم وعلماءَ وقضاةً ومُحَكَّمين ومحامين وبنوك ومؤسساتٍ استثمارية، والمنشود أن يكون هذا التقنين مستقلا، نابعاً من خصائص شريعتنا ومحققاً لمقاصدها، هذه الدراسة تُوضِح مفهوم القانون الذي هو ثمرة التقنين، لما لهذا من أثر إيجابي في تحديد مفهوم التقنين ذاته، فالقانون الجيّد من مقومات عمليات الاستثمار ويُساهم في تحقيق التنمية، وفائدته غير محصورة في جانب حلّ المنازعات. تقترح الدراسة مَنهجا لعملية تقنين أحكام المعاملات المالية، يعطي الأولوية للاجتهاد المؤسسي وليس التقليد أو الاختيار من الأقوال، يدعو في جزء منه إلى تحديث المصطلحات الفقهية، وإلى استبعاد المرجوح من النظريات والأحكام، ويضيء على ما تميزت به الشريعة الإسلامية من ثبات ومرونة وقدرة على استيعاب متغيرات الأزمان واحتياجات الإنسان. تتناول الدراسة رأي المؤيدين لفكرة تقنين الأحكام والمعترضين عليها بإيجاز، وتقترح مخرجاً للمعترضين، لما يرونه حرجاً شرعياً في التزام القاضي المجتهد بأحكام مقنّنة.

الكلمات المفتاحية: تقنين الفقه، تقنين المعاملات المالية الإسلامية، مناهج التقنين، الاجتهاد والتقنين، مفهوم تقنين الأحكام، مفهوم القانون.

الاستصناع وأثر الظروف الطارئة والقاهرة على التزامات الأطراف*

Asem KAEK, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ak.20102011@hotmail.com

Prof. Dr. Heytem HAZNE

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, heytem.hazne@izu.edu.tr

المستخلص

ناولت هذه الورقة العلمية موضوع الاستصناع وأثر الظروف الطارئة والقاهرة على التزامات الأطراف وقام الباحث بتقسيم الورقة العملية لمبحثين اساسين. الأول يتكلم فيه عن الاستصناع وتعريفه ومشروعيته وتكيف العقد ومدى لزومه واثبات خيار الرؤية فيه والمدة في عقد الاستصناع وكذلك تطرق الباحث في هذا المبحث عن الاحكام العامة في عقد الاستصناع وما يشمل احكام المصنوع واحكام ثمن الاستصناع. وتوصل الباحث في هذا المبحث إلى أن عقد الاستصناع هو عقد لازم ويثب به خيار الرؤية وأن هناك اختلاف في تكيفه القانوني هل هو عقد بيع او عقد اجارة ابتداء، ثم عقد بيع انتهاء، ثم رجح الباحث التكييف الثاني لعقد الاستصناع. كما توصل الباحث أن المدة في عقد الاستصناع جائز حيث إنه للاستعجال لا للاستمهال لأن العلة منها في عقد الاستصناع حصول على العين المراد صنعها لا مجرد تأجيلها كما في عقد السلم. ثم تكلم الباحث في المبحث الثاني عن الظروف الطارئة والظروف القاهرة، فقام بتعريف الظرف الطارئ والقاهر والتفريق بينهما والتزامات كل منهما، ثم تكلم الباحث عن أثر هذه الظروف على الالتزامات الواقعة على عاتق طرفي العقد (الصانع و المستصنع) من حيث الالتزامات المادية والتزام الاستمرار في العمل وكذلك الالتزام بالتعويض. وأنهى الباحث ورقته العلمية إلى أن نظرية الظروف الطارئة والقاهرة تعمل في عقد الاستصناع ولها أثر قانوني على التزامات الأطراف كأي عقد أخر وهذه النتيجة لها أثر في الحياة الاقتصادية إذ أن الاستصناع و الاستصناع الموازي من أهم صيغ التمويل في المصارف الاسلامية.

الكلمات المفتاحية: الاستصناع ، الظروف القاهرة، الظروف الطارئة، التزامات الأطراف.

* تم إنتاج هذه الورقة البحثية تحت اشراف الاستاذ الدكتور هيثم خزنة –قسم الاقتصاد الاسلامي والقانون.

التكييف والحكم الشرعي لمنحة السكن التركية بزيادة شهرية

Meryem ALVADI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, wadi.mariam@std.izu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Zaid Ahmed Mohammed AL-AZAKI

Gaziantep Üniversitesi, zaid.alazaki@gmail.com

المستخلص

في ظل التضخم الذي تشهده تركيا في الآونة الأخيرة، تعاني السلع الأولية والعقارات والخدمات من ارتفاع مستمر في الأسعار، نتيجة التدهور المتكرر لليرة التركية. حيث يواجه المواطنين الأتراك صعوبات معيشية متعددة، ومن بينها صعوبات في مجال السكن فقد ارتفعت أسعار الإيجار والشراء بشكل كبير، نتيجة الارتفاع الكبير في معدل التضخم. وفي محاولة لمواجهة هذه المشكلة الاقتصادية، قدمت الحكومة التركية منحة سكنية تصل إلى 2 مليون ليرة تركية تسدد بالتقسيط على مدى عشر سنوات بنسبة زيادة 0.99% شهريا. تهدف هذه الدراسة إلى تسليط الضوء على منحة السكن التركية، وتوضيحها وتحليلها، وتكييفها في إطار الفقه الإسلامي والاقتصاد الإسلامي. وستقوم الدراسة بتحليل جوانب المنحة ومضامينها وفقًا للمعايير الشرعية والقوانين الاقتصادية الإسلامية. وتوضيح حكمها من الناحية الشرعية وتأصيلها في الفقه الإسلامي وبالتالي، ستوفر هذه الدراسة الفهم الشامل والتحليل العميق لمنحة السكن التركية من منظور إسلامي، وتتميز هذه الدراسة كونها من أوائل الدراسات التي تطرقت إلى دراسة أداة جديدة (المنحة الحكومية الخاصة بالسكن في تركيا) والبيان بالتفصيل عن ماهية هذه المنحة والبحث في تكييف وتأصيل الزيادة التي تحتويها من خلال اتباع المنهج الاستقرائي التحليلي للمنحة التركية للسكن وكذلك المتعلقة بالربا وأجور التشغيل لتأصيل الموضوع من ناحية شرعية وتحليلية. وكذلك باستخدام المقابلة الشخصية مع مختصين شرعيين وعلماء في الاقتصاد الإسلامي لمناقشة الحكم الشرعي للزيادة. للتوصل الى النتائج لمعرفة التكيف الشرعي وكذا التوصيات التي قد تفيد الباحثين وتدفعهم لعمل دراسات مشابهة للمواضيع المستجدة.

الكلمات المفتاحية: منحة السكن التركية، حزم تمويل الاسكان في تركيا، قروض سكنية بفائدة.

تكييف الودائع المصرفية التقليدية بين الشريعة والقانون: دراسة مقارنة

Abdulazız HABLAS, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hablas.abdulaziz@std.izu.edu.tr

---

المستخلص

يعتبر موضوع الودائع المصرفية من أهم الموضوعات التي ثار الجدل حولها بين الفقهاء المعاصرين ورجال القانون، والباحثين في مجال الاقتصاد، لأنها من أهم وأخطر المتغيرات الاقتصادية. وتكمن أهميتها في أن البنوك والمصارف لا تقوم لهم قائمة بدون هذه الودائع، باعتبارها المورد الرئيسي في مجال الاستثمار، ومن المعلوم أن للودائع المصرفية النقدية أهمية بالغة في العمل المصرفي، ولن يتمكن المصرف من القيام بوظيفته والنهوض بمسؤوليته من دون هذه الودائع. وفي ظل ارتفاع مستوى المنافسة بين المصارف الإسلامية والمصارف التقليدية عموماً، منحت الودائع المصرفية تطويراً جديداً لمفهوم الوديعة الفقهية، ذلك أن الأصل فيها أنها أمانة ويتم ردها كما هي بعينها، غير أن الأمر اختلف في الوديعة التي أذن في استعمالها، وأن الفقه وضع قاعدة (العبرة في العقود للمقاصد والمعاني لا للألفاظ والمباني) واحتدم الاختلاف بين الباحثين الشرعيين والقانونيين حول التكييف الفقهي لهذه الودائع، وتحديد الطبيعة الشرعية والقانونية للودائع المصرفية في المصارف التقليدية، وتبيان التكييف الشرعي والقانوني وأقوال الباحثين المعاصرين وأدلتهم، وتناول البحث الآثار المترتبة على هذا التكييف مستعرضاً أقوال الباحثين المعاصرين وأدلتهم ومناقشتها، وبيان النظريات المختلفة التي تحدثت عن هذا التكييف على أن هذا العقد لا يدخل ضمن العقود المسمّاة، وإنما هو عقد ذو طبيعة خاصة مختلفة، أو عقد تمويل، كما رأى البعض من الباحثين المعاصرين، وكيف رأى البعض من خلال هذا التكييف إلى إباحة الفوائد الربوية، وخلص البحث الى تحريم هذه الفوائد من خلال هذا التكييف، كما وتطرق البحث عن حكم الإيداع في البنوك التقليدية مبينا مخاطره، بالإضافة إلى التصرف في هذه الفوائد الناتجة عن هذا الإيداع.

الكلمات المفتاحية: الودائع المصرفية، تكييف الودائع، البنوك التقليدية.

دور حسابات التوفير للأطفال في جذب العملاء بنك دبي الإسلامي أنموذجًا

Bayan A. DABABSEH, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521221042@std.izu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TEMIMI
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.temimi@izu.edu.tr

المستخلص

كانت المصارف هي قلب الاقتصاد وما زالت؛ فالمصارف الإسلامية هي ال ل بنة الأولى في الاقتصاد الإسلامي للمجتمع المسلم الذي نعيشه اليوم، وتزداد أهمية هذه المصارف يومًا بعد يوم فقد شهدت المصارف الإسلامية اليوم تطورًا سريعًا حيث تنوعت خدماتها ومنتجاتها لتلبي معظم احتياجات الفرد والمؤسسات، ول م ا كانت المصارف في سباق دائمٍ لطرح خدمات متنوعة لجذب أكبر شريحة من فئات المجتمع للتعامل مع مصرفها فبدأت بابتكار خدمات لجميع شرائح المجتمع كانت وما زالت الخدمات المقدمة من المصارف للأطفال بحاجة إلى طرح جديد لجذب هذه الفئة وذويهم. ستهدف هذه ال د راسة إلى إجراء بحث في مجال المصارف الإسلامية. ستدرس الدراسة دور خدمة حسابات التوفير للأطفال وأهميتها في جذب العملاء.أولًا: سي تم التأكيد على أهمية الموارد المالية في المصارف الإسلامية التي يتم الاهتمام بها اهتمامًا كبيرًا من حيث تطوير واستحداث خدمات مصرفية جديدة والتركيز على دور الموارد الخارجية في استمرارية المصرف الإسلامي. ثانيًا: سيتم التأكيد على ماهية حسابات التوفير للأطفال وأهميتها في المصرف الإسلامي اليوم بالإضافة إلى مناقشة حدود الحق في حسابات التوفير للأطفال العمر المسموح به لفتح حساب للطفل وما هي حدود استخد ام الطفل للحساب وسيتم التأكيد على أن أموال الطفل هي من حقه ويحق له استخدامها إذا كان مميزًا بإذن وليه وال ن ظر في تمكين الطفل من حصوله على بطاقة بنكية تتيح له استخدامها بشروط ولخدماتٍ معينة. وأخيرًا: من أجل تحقيق الهدف الذي تهدف إليه الدراسة وهو إبراز أهمية ضم فئة الأطفال للنشاط الاقتصادي الذي يجب تهيئتهم له للحفاظ على مستقبلهم المالي بالإضافة إلى إشراكهم في العملية المالية وأهمية الخدمة المتمثلة بحسابات التوفير للمصرف الإسلامي؛ سيقوم الباحث باختيار عي نة عشوائية من عملاء بنك دبي الإسلامي الذي اتخذه الباحث أنموذجًا لدراسته وسيعتمد على الاستبانة في جمع المعلومات.

الكلمات المفتاحية: المصارف الإسلامية، الأطفال، حسابات التوفير، بنك دبي الإسلامي، جذب العملاء.

الأساليب التمويلية الشرعية للمنظمات الإنسانية الخيرية لدعم التعليم الشمال السوري أنموذجاً

Abdulazız HABLAS, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hablas.abdulaziz@std.izu.edu.tr

المستخلص

يعد التعليم من الأمور الأساسية لأي مجتمع، فهو الذي يُكْسِبُ الإنسانَ المعرفةَ الحقيقة التي تعينه على تطوير ذاته ومجتمعه، فيسعى نحوَ الإصلاح والبعد عن الفساد، فيعيش الإنسانُ حراً سعيداً. ومع مرور أحدَ عشر عاما من الحرب المروعة على الشمال السوري أصبح النظام التعليمي في حالة كارثية، وتبدد وتراجع مستوى التعليم بنسبة 97% وبات حوالي ثلاثة ملايين طفل سوري بحاجة ماسة إلى التعليم. ومع خروج معظم المدارس عن الخدمة وحاجة الطلاب الى مزيد من البنى التحتية التعليمية لاستمرار عملها، أعلنت المنظمات الإنسانية دعمها لقطاع التعليم وهو ما سنسلط الضوء عليه. وتعد هذه الدراسة إضافة علمية في إدارة العمل الإنساني لدعم التعليم، ومرجعاً أساسياً لمؤسسات المجتمع المدني، من خلال الاطلاع على واقع التعليم وعن أبرز التحديات التي يوجهها القطاع التعليمي في الشمال السوري. بالإضافة لرفد المنظمات الإنسانية بالمناهج العلمية الحديثة في سبيل القضاء على الأمية من خلال تزويد المدارس بالاحتياجات الأساسية للتعليم. وتكمن مشكلة البحث في غياب مؤسسات مالية تدعم القطاع التعليمي وتلبي احتياجاته الأساسية، وتسهم في معالجة تردي التعليم بشكل عام، وبيان الأساليب التمويلية الإنسانية لدعم التعليم، وبيان أبرز المشاريع التي تسعى المنظمات الإنسانية لتقديمها للحد من الجهل والأمية. وهدفت الدراسة للوصول إلى بناء رؤية مستقبلية لدور الأساليب التمويلية الشرعية في دعم وتمويل المؤسسات التعليمية من خلال بيان واقع التعليم في الشمال السوري وأهم مقوماته الأساسية، ودراسة وتتبع المشكلات والمعوقات التي تقف حاجزاً أمام العملية التعليمية، واستعراض أبرز أساليب المنظمات الإنسانية ودورها في دعم التعليم، وتقييم البرامج المقدمة من قبل المنظمات الإنسانية لدعم التعليم، ودورها في الحد من الجهل والأمية، وبيان وتوضيح أهم الحلول المقترحة من خلال دراسة واقعية لتطوير العملية التعليمية ومواكبة الوسائل الحديثة وسبل توفيرها للطلاب والكوادر التعليمية.

الكلمات المفتاحية: المنظمات الإنسانية، دعم التعليم، الأساليب التمويلية.

التمويل الجماعي الإسلامي ودوره في دعم المشاريع الصغيرة والمتوسطة

(دراسة حالة نماذج بعض منصات التمويل الجماعي)

Nadjib ACHOURI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, achourinadjib2@gmail.com

المستخلص

في ظل التطورات التكنولوجية الحاصلة في المالية الإسلامية، ظهر للوجود ما يعرف بمنصات التمويل الجماعي الإسلامي، والتي هي إحدى أهم أدوات التمويل الحديثة في دعم مشاريع المؤسسات الصغيرة والمتوسطة بطرق سهلة وبسيطة وسريعة، ولقد كانت الحاجة الملحة لمثل هذا النوع من التمويل سببا في جعلها مطلبا واسعا من طرف العديد من المؤسسات، كما أنها تتيح لهم الفرصة في الاستغناء عن التمويل التقليدي الربوي وتحقيق مرادهم من خلال شبكات الإنترنت. ومما سبق جاءت الإشكالية التي طرحها الباحث في هذه الدراسة والتي تمثلت أساسا في دور منصات التمويل الجماعي الإسلامي في دعم المؤسسات الصغيرة والمتوسطة، ولتوضيح ذلك قدم الباحث نظرة عامة على التمويل الجماعي وأختص منه التمويل الجماعي الإسلامي، وعرض أهميته والعوائق والتحديات التي تواجهه، كما أظهر الباحث الفوارق بين هذا النوع من التمويل وبين التمويل الجماعي الربوي، معللا ذلك بنماذج من التمويل الجماعي الإسلامي في العالم، كمنصة اثيس ، بلوسوم فينانس وبهيفي، والتي قام باختيارها الباحث، نظرا لتوافقها مع الشريعة الإسلامية من جهة، وأيضا للنجاحات التي حققتها وكذلك تمثيلها لمناطق وأقاليم مختلفة. ولتحقيق كل ذلك اتبع الباحث المنهج المختلط بالشكل الذي يخدم تحقيق أهداف الدراسة، مستخدما المنهج الاستقرائي لمعالجة الجانب النظري للدراسة وعلى الدراسات السابقة والتقارير الصادرة عن بعض المنصات وغيرها من المصادر الثانوية، إلى جانب المنهج الوصفي التحليلي في جمع وتحليل البيانات والمعلومات المتاحة للحصول على وصف دقيق لظاهرة الدراسة، وتفسير وتحليل العلاقات بين المتغيرات المختلفة. ليخلص إلى تقديم النتائج والاقتراحات وأهمها تمكين منصات التمويل الجماعي الإسلامي وكذلك المؤسسات المهتمة بتجاوز العقبات وتحقيق الفرص المتاحة للاستثمار في المشاريع الصغيرة والمتوسطة، وبذلك يكون لهم دور هام في دعم الاقتصاد المحلي.

الكلمات المفتاحية: المؤسسات الصغيرة والمتوسطة، التمويل الجماعي، التمويل الجماعي الاسلامي، منصات التمويل الجماعي.

علاقة الإعلام المرئي بالاقتصاد القومي "نموذج الحالة المصرية"*

Mohamed Gamal Elsaıd HELAL, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mohamed.helal@std.izu.edu.tr

---

المستخلص

لعب الإعلام المرئي دورًا فعالًا في العالم العربي وأثر في السلوك الاقتصادي للمجتمع وتم التدليل على ذلك عملياً بـ "نموذج الحالة المصرية" في فترة ما بعد أحداث يوليو عام 2013م وما حدث في مصر، وعلاقة الاقتصاد المصري الذي شهد تحولات جذرية في أرقامه بعد هذه الحقبة، وكان التناول الإعلامي للمساحات الاقتصادية واضحاً وهو المستهدف الأول في مصر دون غيره من الإعلام المكتوب والمسموع وعلاقته بالاقتصاد القومي للدولة، وقد ثبتت العلاقة من زاوية المعالجة الشرعية للإعلام المرئي وعلاقته بالاقتصاد من منظور إسلامي للظاهرة وطبيعتها، فالشرع الإسلامي جاء ليكون منهاجاً للحياة الدنيا وشؤونها الاقتصادية والسياسية والاجتماعية. وبرصد خطاب عينة من البرامج الإعلامية في مصر، وكذلك التقارير الرسمية التي صدرت من البنك المركزي، إضافة إلى استبيان لعينة عشوائية رصدت من الشارع المصري؛ تبين مدى تأثير الإعلام المرئي على الاقتصاد المصري، وتم فهم الغايات والأهداف التي تبناها في فترة ما بعد عام 2013م، وأيضاً صعوبة الحياة الاقتصادية التي يعيشها المواطن بسبب عدم وجود رؤية واضحة للخروج من الأزمة الاقتصادية التي تعيشها مصر إلى الوقت الحاضر، وإلى ضرورة العمل على تخليص مصر من منظومة الفساد الموجودة، خاصة بعدما سيطرت المؤسسة العسكرية على المنظومة الاقتصادية في مصر خلال السنوات الأخيرة، بالإضافة إلى البعد الأخلاقي في معاملات الناس اليومية والسلوكية الذي له علاقة وطيدة لتدني الاقتصاد، وأثره على الدولة والمجتمع، مادعى لضرورة وجود إعلام متميز يأخذ من الإسلام القيم المثلى، لمواجهة القيم الخاطئة للإعلام السلبي ذو الأفكار والقيم المختلفة والتي تعصف بالعقل الجمعي والقيم الراسخة لثقافة الأمة في عالم أصبح اليوم أكثر انفتاحاً، تُواجهه تحديات اللا حدود واللا جغرافيا في الإعلام الفضائي والشبكات العنكبوتية.

الكلمات المفتاحية: الإعلام المرئي، الاقتصاد القومي، السلوك الاقتصادي للمجتمع، والأزمات الاقتصادية.

* تم إنتاج هذه الدراسة من أطروحة ماجستير Mohamed Gamal Elsaed HELAL والتي أجريت تحت إشراف. Mohamad Adnan DARWİCH. .Dr.Öğr.Üyesi

التنظيم الإداري للوقف المعاصر في المغرب

Randa Mohamed BERZOUZE, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, randa.be@hotmail.com

المستخلص

عرف المغاربة نظام الوقف منذ دخول الإسلام إلى المغرب، وأقبل المحسنون على تخصيص جزء من أموالهم لأغراض البر والإحسان، فكانت أوقاف على المساجد وطلبة العلم والفقهاء والفقراء والمدارس وغيرها من وجوه الوقف. وقد عمل المغاربة على ضبط الأحباس، حرصاً على مواردها، ولقد كان للوقف في المغرب دور اجتماعي طيب وأثر حميد على المحتاجين والفقراء للتخفيف من آلامهم وأحزانهم وتلبية حاجياتهم المادية. تبحث هذه الدراسة التنظيم الإداري للوقف حيث تهدف إلى التعرف على التنظيم الإداري للوقف المعاصر في المغرب، كذلك هدفت الدراسة إلى بيان أهداف المؤسسة الوقفية المغربية. وقد اتبعت الدراسة المنهج الوصفي الاستقرائي بوصف واقع التنظيم الإداري المعاصر في المغرب وهيكلته، ومن ثم المنهج التحليلي لتحليل هذا الدور وانعكاسه على تحقيق الأهداف. ولقد تناولت الدراسة إدارات الأوقاف والتنظيم الإداري وهيكلته وكذلك الإدارات المركزية والإقليمية، كما أظهرت أهداف المؤسسات الوقفية الأساسية مثل الحفاظ على الأصول الوقفية، والدعوة على إحياء الوقف في المجتمع، وكذلك التنوع في أساليب استثمار الموارد الوقفية وتطويرها. وقد قسمت الدراسة إلى مبحثين أولهما الهيكل الإداري لمؤسسة الوقف المغربية والثاني أهداف المؤسسة الوقفية في المغرب.

الكلمات المفتاحية: المملكة المغربية، التنظيم الإداري، الأوقاف، الأصول الوقفية.

إقراض الأسهم صوره وضوابطه

Lami Basem HAMDAN, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, lami.hamdam@gmail.com

المستخلص

تتناول الدراسة إحدى المعاملات المتعلقة بتداول الأسهم ألا وهو إقراض الأسهم. فهناك كثير من مالكي الأسهم يلجئون لعملية الإقراض لسببين: الأول متعلق بالحالة النفسية والنظرة السلبية من مالكي الأسهم تجاه أسهمهم خاصة إذا سيطرت عليهم فكرة الهبوط في السعر، حيث يلجئون لإقراض أسهمهم بمقابل مادي محدد لفترة زمنية محددة. وهناك من يقع في ضائقة مالية ويحتاج لحلها عبر سيولة أو مبلغ نقدي فيكون الحل لديه متمثلًا بإقراض أسهمه للحصول على السيولة التي تساهم في حل مشكلته، والمحافظة في نفس الوقت على أسهمه. وفي كلا الحالتين يعدّ إقراض الأسهم فرصة لكسب سيولة إضافية من النقد للمقرض، واكتساب عدد من الأسهم بالنسبة للمقترض، الذي سيقوم بدوره بتشغيلها، وبالتالي سيحقق مكاسب من تلك العملية. وهناك من يلجأ لإقراض الأسهم واتخاذها عملية استثمار ومتاجرة؛ بهدف الاستفادة المالية من الرسوم المفروضة وأياً كان الهدف من عملية الإقراض، فإنها لا تتم بطريقة عشوائية، بل تحكمها مجموعة من الشروط الواجب توافرها، كما أن عملية الإقراض لها نوع من الخصوصية في التشريع الإسلامي، لذا فإن هذه الدراسة تحاول الوقوف على الأحكام الشرعية لهذا العملية وما يترتب عليها، والإجابة عن عدد من التساؤلات مثل: ما مفهوم إقراض الأسهم وما شروطه؟ متى تدخل عملية الإقراض في نطاق المباح؟ وما ضوابطها الشرعية؟ ومتى تكون في محرمة؟ ولتحقيق أهداف الدراسة اتبعت الدراسة المنهج الوصفي الاستقرائي بالاطلاع على أغلب الدراسات التي تناولت موضوع الدراسة، ومن ثم المنهج التحليلي لبيان الحكم الشرعي لإقراض الأسهم وصورها. وقد قسّمت الدراسة إلى ثلاثة مباحث هي: المبحث الأول: مفهوم إقراض الأسهم لغة واصطلاحًا. أما المبحث الثاني: شروط إقراض الأوراق المالية قانونيا. والمبحث الثالث: إقراض الأسهم والبيع على المكشوف وصوره وحكمه الشرعي.

الكلمات المفتاحية: إقراض الأسهم، تداول الأوراق المالية، قرض، السيولة.

الحكم الفقهي لاستخدام الجمعيات الخيرية جزءًا من مبلغ الزكاة والصدقة في مصاريف التسويق

Erfan Ahmad TAWFİK, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tawfik.erfan@std.izu.edu.tr

---

المستخلص

تعتبر الزكاة والصدقة من الركائز الأساسية في نظام التكافل الاجتماعي في المجتمع المسلم، وتعد الجمعيات الخيرية من الأدوات الهامة لإيصالها لمستحقيها. وتحتاج هذه الجمعيات إلى تدفق التبرعات لها بشكل دائم ومستمر ليسمح لها بتحقيق أهدافها وتنفيذ برامجها باستمرارية ودون انقطاع، ولذلك أصبحت الكثير من هذه الجمعيات تستعين بالتسويق المدفوع لمساعدتها على نشر رسالتها وزيادة أعداد المتبرعين لها. وتطرأ في هذا السياق التساؤلات حول مشروعية استخدام جزء من مبالغ الزكاة والصدقة في تغطية تكاليف التسويق للجمعيات الخيرية. فمن الناحية الفقهية، يجب على الجمعيات الخيرية الالتزام بضوابط ومعايير واضحة في استخدام مبالغ الزكاة والصدقة وصرفها في مصاريفها الشرعية المعتبرة وقصر صرفها على مستحقيها من الفقراء والمساكين. ومن جانب آخر فإن التسويق للجمعيات الخيرية ومشاريعها يعد أمرًا ضروريًا لجذب المزيد من التبرعات وتعزيز قدرتها على مساعدة الآخرين ونشر العمل الخيري وبالتالي يعود بالفائدة على الفقراء والمحتاجين من خلال ديمومة ونمو هذا العمل. لذلك تهدف هذه الورقة البحثية إلى دراسة الحكم الفقهي لهذا الموضوع وتقديم الآراء الفقهية حوله. وخلصت الدراسة إلى ترجيح الرأي القائل بجواز صرف جزء من مبالغ الزكاة والصدقة على التسويق طالما تتوافر فيه بعض الشروط والضوابط بحيث يكون هناك توازن بين المصروفات التسويقية والمبالغ التي يتم توزيعها على المستحقين مما يساعد الجمعيات الخيرية على زيادة إيراداتها المتجهة للفقراء والمحتاجين واستمرارية وصول الدعم لهم. ويوصي الباحث بإجراء مزيد من الدراسات والبحوث في هذا المجال بين فقهاء الشريعة وخبراء التسويق لاستكمال الصورة والاتفاق على شروط وضوابط محددة لإيجاد توازن بين الانتفاع المباشر للفقراء بصرف مال الزكاة والصدقة مباشرة عليهم وبين اقتطاع جزء منه لمصاريف تسويقية قد تؤدي إلى زيادة واردتهم من الزكوات والصدقات المستقبلية. كما يوصي القائمين على الجمعيات الخيرية التعامل بمسؤولية وحرص عند صرف جزء من الصدقات والزكوات على التسويق بالحد الذي لا يضر من مصالح الفقراء والمساكين بالدرجة الأولى.

الكلمات المفتاحية: الزكاة، الصدقة، الجمعيات الخيرية، التسويق، المصاريف التسويقية.

واقع تبني المسؤولية الاجتماعية لدى المصارف الإسلامية في الصومال -دراسة حالة بنك سلام في بونتلاند

Abdırısak Ahmed YUSUF, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, abdirisakqalinle2022@gmail.com

---

المستخلص

في ظل غياب الحكومة المركزية الصومالية لأكثر من ثلاثة عقود؛ مما يجعل من مسؤولية المؤسسات الخاصة ملء مكانة الدولة في تقديم المساعدات للمشاريع الداعمة للاقتصاد وتعزيز البنية التحتية للبلاد وضرورة تحمل المزيد من المسؤوليات الاجتماعية تتمثل مشكلة الدراسة في البحث عن واقع ممارسات المسؤولية الاجتماعية في المصارف الإسلامية في الصومال، من خلال ما تفصح عنه من معلومات في تقاريرها الإدارية، وذلك بالتحديد على مصرف سلام في ولاية بونت لاند، ونهدف من خلالها إلى إظهار الأهمية الاجتماعية للمصرف، وتقييم مدى التزام المصرف بمسؤوليته الاجتماعية تجاه المجتمع المحلي، طبق الباحث أسلوب التقييم المقترح من الباحث مقدم وهبة، الذي يتألف من ٤٣ بندا لتقييم سبعة مجالات للمسؤولية الاجتماعية للشركات ، ونستخدم للوصول إلى أهداف البحث باتباع المنهج الوصفي التحليلي، لجمع البيانات الواردة في التقارير الإدارة مما يخص في مجال المسؤولية الاجتماعية، وتحليلها لتقييم مدى تبني البنك للمسؤولية الاجتماعية للمجتمع المحلي، وقد توصل الباحث إلى أن مصرف سلام يولي اهتماما كبيرا بالمسؤولية الاجتماعية تجاه المجتمع المحلي، إلا أنه لا يقوم بالإفصاح وإتاحة المعلومات للجميع؛ مما يستدعي ضرورة عم ل المصرف على إعداد تقارير سنوية تفصح لممارستها للمسؤولية الاجتماعية كعادة التقارير السنوية المالية، وكذلك ضرورة تعدد مجالات ها؛ لتغطي مجالات أوسع مثل البيئة، مما يسمح لها تحسين صورتها أمام المجتمع وتعزيز مكانتها في السوق المصرفي، في ظل التنافسية الشديدة التي تفرضها عليها باقي المصارف الإسلامية في المنطقة.

الكلمات المفتاحية: المصارف الإسلامية، المسؤولية الاجتماعية، بنك سلام.

دور التكنولوجيا المالية في تحقيق الشمول المالي: فلسطين أنموذجًا

Haneen A M MATAR, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, haneentu@gmail.com

Doç. Dr. Ahmad Fayez HERSH

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, ahmed.hersh@asbu.edu.tr

المستخلص

مع التطورات التقنية والمالية التي يشهدها العالم، أصبحت التكنولوجيا المالية تقدم حلولًا مبتكرة في كل ما يرتبط بالخدمات المالية، كذلك دورها في تعزيز الشمول المالي لإيصال المنتجات المالية لأغلب شرائح المجتمع ودمج المستبعدين ماليًا في النظام المالي الرسمي، لذلك تسعى هذه الدراسة إلى العديد من الأهداف أهمها التعرف على مفهوم التكنولوجيا المالية ونشأتها وأهميتها وقطاعاتها بالإضافة إلى مفهوم الشمول المالي وأبعاده وأهميته وآليات تعزيزه. ستعمل الدراسة على الكشف عن الدور الذي تلعبه التكنولوجيا المالية في تعزيز الشمول المالي مستعينة بتجربة فلسطين. وسيتبع الباحث المنهج الوصفي التحليلي لعرض الإطار النظري المتعلق بالتكنولوجيا المالية والشمول المالي. وتحليل واقع فلسطين من خلال بيان الواقع العملي لقطاع التكنولوجيا المالية فيها، والبيئة القانونية لهذا القطاع وبنيته التحتية والأدوات التي يستخدمها من أجل إيصال الخدمات المالية الرقمية لأكبر عدد من المواطنين، وربطه بمسح الشمول المالي لعام 2022 فيها، والتعرف على العقبات والتحديات التي تواجه فلسطين بهذا القطاع. ليتم الوصول إلى النتائج النهائية التي من المتوقع أن يكون للتكنولوجيا المالية دور مهم في زيادة نسبة الشمول المالي والنهوض في الاقتصاد الفلسطيني ومواكبة العالم.

الكلمات المفتاحية: التكنولوجيا المالية، الخدمات المالية، الشمول المالي، فلسطين.

دراسة تحليلية للطلب النهائي في ليبيا وأثره في النمو الإقتصادي خلال السنوات (1980-2005)

Eman ESMAIL, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emanesmail2018@gmail.com

---

المستخلص

يعتبر الطلب النهائي أحد متغيرات الإقتصاد الكلي الهامة لاي بلد، وبالتالي تهدف هذه الدراسة إلى تحليل مكوناته من خلال تحديد المساهمة النسية لهذه المكونات في الإقتصاد الليبي ومعرفة دور كل مكون وأثره في مستوى النشاط الإقتصادي في ليبيا خلال الفترة (1980-2005)، من خلال حساب معدل التغير السنوي ومعدلات النمو السنوية المركبة والمساهمات النسبية لمكونات الطلب النهائي في إجمالي الطلب، وبيان أثرها في النمو الإقتصادي من خلال حساب مرونة النمو القطاعية. وتمّ ايضاً في هذه الدراسة استخدام الأساليب القياسية كالإنحدار البسيط والمتعدد ومعاملات الإرتباط بين المتغيرات محل الدراسة لتحديد طبيعة العلاقة بينهم ولتكوين نموذج مقدر للطلب النهائي يضم كافة مكوناته، وذلك عن طريق استخدام طريقة المركبات الرئيسية ((The Principle Component Method. ولقياس تأثير كل مكون من مكونات الطلب النهائي في إجمالي الطلب. وتمّ استخدام اختبار جرانجر للسببية (Test - Granger Causality) لمعرفة أثرمكونات الطلب الكلي ودورها في تحقيق النمو الإقتصادي. توصلت الدراسة إلى مجموعة من النتائج المهمة من خلال القياس الكمي لتقديرنموذج الطلب النهائي، أن الإستثمار والإستهلاك النهائي هما المكونان الأكثر تأثيراً في إجمالي الطلب، هذا يفسر أن المتغيرات الخارجية في ليبيا لا تعد المكون النسبي الأهم ، فضلاً إلى أن إجمالي الواردات جاءت في المرتبة الأولى وهذا ما يفسر اعتماد كلاً من الإستهلاك والإستثمار على إجمالي الواردات في ليبيا بسبب ضعف مرونة الجهاز الإنتاجي في مواجهة الطلب المحلي المتزايد لتوفير السلع الإستهلاكية والإستثمارية مما يجعل الوادات ملجأ متخذِ القرار لتوسيع العرض الكلي. بالإضافة فقد أثبتت جميع مكونات الطلب النهائي أنها محفزة للنمو الإقتصادي في ليبيا ماعدا بعض المتغيرات. وعليه اقترحت الدراسة بعص التوصيات تمثلت في ضرورة تنويع مصادر الدخل وعدم الإعتماد على إيرادات الصادرات النفطية في تمويل القطاعات في ليبيا وتشجيع الأستثمار ودعم القطاع الخاص.

الكلمات المفتاحية: الطلب النهائي، مكونات الطلب النهائي، النموالإقتصادي، أساليب القياس الإقتصادي.

MAHİR İZ'İN İRŞAD ÜSLUBU*

Feyza ÇAKMAK, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, fcakmak1977@gmail.com
Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kamil.yilmaz@izu.edu.tr

ÖZET

İletilmek istenen mesajın başarılı bir şekilde muhataba ulaştırılmasında önemli etkenlerden bir tanesi üsluptur. İslamî davet ve irşadın başarıya ulaşmasında bilgi birikimi, söyleme biçimi ve ifade tarzı önemli rol oynar. Davetçi sahip olduğu bilgi birikimini muhatabın anlayacağı şekilde ifade etmediğinde ve muhatap tarafından anlaşılmadığında bu birikim bir değer ifade etmez. Bir edebiyat öğretmeni olan Mahir İz, mesleki derinliğinin yanında etkili üslup becerisiyle öğrencileriyle başarılı bir iletişim kurmuştur. O, konuşmasını bir istitratla süsler sonra esas mevzuya dönerek konuyu toparlayabilme yetisine sahip bir sohbet adamıdır. Hoca'nın irşad üslubuna hayran kalan öğrencileri sohbet meclislerinin müdavimleri olmuşlardır. Bu çalışma, irşad üslubuyla örneklik teşkil eden Mahir Hoca'nın kendine özgü irşad üslubunu araştırmaya ve incelemeye yönelik bir çalışmadır. Nitel araştırma yöntemine başvurulmuş, literatür taraması yapılmıştır. Kendisinin kaleme aldığı hatırat kitabı ve öğrencilerinin anılarını paylaştığı yazılar, Mahir İz'in üslubu hakkında bilgi edinmemizi kolaylaştırmış ve doğru bilgiye ulaşmamıza yardımcı olmuştur. Kendine has irşad üslubu öğrencileri tarafından rol-model alınmış, ilerleyen yıllarda aynı üslup tarzını bizzat uygulamışlardır. Hoca'nın bu üslubunun incelenmesi günümüz davetçilerine ışık tutması, örneklik teşkil etmesi hasebiyle önem taşıdığı kanaatindeyiz. Onun samimi duyguları ve gayreti irşad üslubuna yansımış, davetinde başarılı olmasına yardımcı olmuştur. Heyecanlı anlatış tarzı ve üslubu, talebelerine şuur ve bilinç kazandıran ortamlar oluşturmuştur. Hoca'nın bu becerisi, İslamî davette başarılı olmanın yollarını göstermesi bakımından önem arz eder.

Anahtar Kelimeler: Davet, İrşad, Üslup, Mahir İz.

* Bu çalışma, Feyza ÇAKMAK'ın Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MEHMED ÂKİF ERSOY'UN TEBLİĞ VE İRŞAT USÛLÜ*

Hatice ÇİFCİ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cifci.hatice@std.izu.edu.tr

ÖZET

Mehmed Âkif Ersoy, vatan ve millet sevdasını yüreğinde taşıyan, zorlu zamanlarda İslâm'ı payidar kılma misyonu ile tebliğ ve irşatta bulunan bir tebliğcidir. Çalışmamızda Mehmet Âkif'in tebliğci olarak, hayatı ve eserleri incelendi. Hayatındaki örnek olaylar çerçevesinde ve eserlerindeki konular bağlamında tebliğ ve irşat yönü ortaya çıkarılmaya çalışıldı. Çalışmamızda literatür tarama yöntemi kullanıldı. Alanında yazılı kitaplar, dergiler, internet siteleri, ansiklopedi maddesi, yapılan röportajlar, araştırıldı. Safahat'ı başta olmak üzere mektupları, vaaz ve tefsir yazıları incelendi. Bu tezin amacı, Âkif'in hayatından çeşitli kesitlerle; onun bağımsızlık, vatan, millet, din ve Millî Mücadele ile ilgili, davranış ve şahsiyet özelliklerini ortaya koymak, Millî Mücadelede vatanın kurtuluşu için aktif olarak yaptığı tebliğ ve irşat usulünü tespit etmektir. Âkif'in tebliğ ve irşat yaparken ne büyük ve mühim bir vazife yaptığını ortaya çıkarmak, vatanı için canhıraş bir şekilde çalıştığını, hayatından safhalarla, vaazlarından ve tefsir yazılarından örneklerle sunmaktır. Günümüzde tebliğcide bulunması gereken nitelikler, Âkif özelinde açıklanmaya ve toplumsal kriz döneminin tebliğ ve irşat ile nasıl yönetilmesi gerektiği, Mehmed Âkif örnekliğinde incelenmeye çalışıldı. Âkif'in hayatı, Millî Mücadele dönemindeki aktif tebliğ ve irşat usulü hayatından kısa örneklerle ortaya konuldu. Bu meyanda Âkif'in yazdığı tefsir yazıları, yaptığı vaazları, Safahat'taki şiirleri ve gurbetten sılaya mektupları incelendi. Mehmet Âkif'in, kriz dönemlerini mahirce yönettiği, bu dönemde kitleleri ardından sürükleyecek bir hitabete sahip olduğu, tebliğ ve irşat misyonunu hakkıyla yerine getirdiği, beden diliyle değil gönül diliyle gönüllere hitap ettiği, istikbal ve istiklal mücadelesinin manevi kahramanı olduğu, hasbi ve cesur duruşuyla korkmadan tebliğde bulunduğu ortaya konuldu. Hikmeti le tebliğ, güzel nasihat ile tebliğ, en güzel surette mücadele ile tebliğ, tespit, teşhis ve teşvik ile tebliğ, iyiliği emr kötülüğü nehy ile tebliğ, müjdeleme ve uyarma ile tebliğ gibi tebliğ usullerini kullandığı belirlendi. Âkif'in, vaazına âyetlerle başladığı, âyetlerden ve hadislerden istifade ederek hitabetini kuvvetlendirdiği, güncel olaylardan örnekler sunarak konuşmasını etkili hale getirdiği, vaazını dua ile bitirdiği tespit edildi.

Anahtar kelimeler: Mehmet Âkif, Tebliğ, İrşat, Usul, Vaaz, Safahat, Cami.

* Bu çalışma, Hatice ÇİFCİ' nin Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

HİNT DİNLERİNİN TÜRK KÜLTÜRÜNE OLAN ETKİLERİ

Muhammed AKSOY, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aksoymuhammed170@gmail.com

ÖZET

İnsan denen varlık var olduğu andan itibaren kendini bir toplum, sosyal çevre, kültür içerisinde bulmuştur. İnsanın var olduğu bu toplum, sosyal çevre onu insanlarla olan etkileşiminden başlayarak karakterine, hatta genetik faktörlere etki ederek sonraki yüzyıllara kadar bu karakterlerin etkilerini taşımaktadırlar. İnsan ilkel dönemlerden itibaren etrafında olup biten anlamaya çalışmış, sosyal ve kültürel etmenler ışığında dünyayı, tabiatı etrafında olup biten ne varsa anlamlandırma yoluna gitmiştir. İnsanın bu anlam arayışındaki temel gaye, insana fıtraten verilen, 'bu dünyada neden varım? niçin bu dünyaya gönderildim?' gibi sorulara cevap bulma arayışıdır. Toplumlar ve bireyler kendilerine fıtraten verilen bu anlam arayışını farklı şekiller de yorumlamışlar, her bir fert ve toplum kendi doğruları çerçevesinde kendi kanunlarını, dinlerini yaratma yoluna gitmişlerdir. Toplumların veya bireylerin kanunlar, dinler yaratmasındaki tek gaye ise bu hayatı anlamlandırma yolunda zorlandıklarında kendilerine kolaylık sağlayabileceklerini düşünmektedirler. Bu durum sonucunda insanlar mabetler, kendileri tarafından oluşturulan tanrılar yapmışlar, bu hayattaki anlam arayışlarını bu şekilde tamamlayıp, bir sonraki hayatlarında sonsuz mutluluğa erişebileceklerini düşünmüşlerdir.
İnsan fert olarak geldiği bu dünyada toplumlar şeklinde yaşamaya başlamış, bu toplumların kanunları, dinleri sonraki dönemler de başka toplumlarla etkileşerek o toplumlarında inanç değerlerine etki etmişlerdir. Eski dönemlerde yapılan kazılarda toplumların tanrı ve tanrıçalarının kendilerine has veya başka toplumlardan da alınmış olduğu görülmüştür. Özellikle Türk devletlerinde başka toplumlarla etkileşim çok fazla olmuş özellikle bu etkileşim dini anlamda kendini çok fazla göstermiştir. Bu hususta Manihezim, Buduzim gibi dinleri incelediğimiz de sadece Türklere değil tüm dünya dinlerine dolaylı yoldan olsa bile çok fazla etki etmişlerdir. Türkler de bu durum iler ki zamanlarda İslamiyet'i kabul ederek son bulmuş, yaklaşık on asır dönemde Türkler İslamiyeti benimsemiş ve hala günümüz de de bu durum devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din, Toplum, Etkileşim, Türkler ve Budizm.

MODERN BATI DÜŞÜNCESİNDE GEORGE FRAZER'IN BÜYÜ DİN BİLİM İLİŞKİSİ

Şenol Tellioğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, senol.telli.oglu@hotmail.com

ÖZET

Büyü-din-bilim kavramları sosyolojinin ve antropolojinin araştırma konuları arasında yer almaktadır. Bu araştırmaların genel çerçevesine bakıldığında bu kavramların sosyal yapıda nasıl karşılık bulduğu, sosyal hayat dışında bilim ve din arasında sıkışan büyü kavramın farklı kesimler tarafından nasıl algılandığı hususunda tartışmalar günümüzde güncelliğini korumaktadır. Özellikle din bağlamında ele alınan büyü kavramı, modern batı bünyesinde yer bulmuş ve bu konuda birçok batılı düşünür fikir beyan etmiştir. Bu konu üzerinde duran düşünürlerin başında mukayeseli dinler tarihi kurucusu kabul edilen James Frazer gelmektedir. Batılı düşünür büyü kavramını, din ile bağdaştırarak, toplumların gelişiminde bu kavram üzerine yoğunlaşmış, insanların bir arada yaşadıkları yerler de ister istemez büyü, din, kavramlarının da iç içe olduğunu belirtmiştir. Batılı düşünür toplumsal gelişimlerin yanında düşünce sistemini de evreler halinde ele alarak büyüsel dönem adını verdiği bu dönemde geçmişte insanın yaşadığı dinsel ve bilimsel dönemlerin etkili olduğu kanaatindedir. Frazer'ın insan ve toplumun gelişiminde ele aldığı bu dönemler kendinden sonraki antropologları da fazlası ile etkilemiş, daha sonraki antropologlar bunları karşılaştırmalı olarak inceleme fırsatına sahip olmuşlardır. Bu çalışmamızda Frazer'ın batının toplumsal sorunları ve gelişimi çerçevesinde ele aldığı din-bilim-büyü kavramlarını yakından inceleyecek, bu hususların özellikle insanlar üzerinde ne gibi bir etki bıraktığı, Frazer düşüncesinde büyü-din-bilim kavramı denildiğinde ne kastedildiği hususlarına ayrıntılı olarak değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Antropoloji, Frazer, Modern Batı, Büyü, Din, Bilim.

EBU BEKİR RÂZÎ'NİN İNSAN TANIMI VE MODERN PSİKOLOJİ VE POZİTİF PSİKOLOJİ İLE İLİŞKİSİ

Meryem Fehime ADALAN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, adalan.meryem @std.izu.edu.tr

ÖZET

İslam düşüncesinde psikoloji teorik olarak "insan nedir" sorusuyla başlar. İnsan, Razî'nin (925-Rey) ifadesiyle ruh ve bedenden müteşekkil çift yönlü bir varlıktır. Bedeni fizik alemle ruhu ise metafizik alemle olan irtibatı sağlamaktadır. Dolayısıyla bedensel ve ruhsal canlılığın bir araya gelmesiyle tam ve bütün olur.

Ebu Bekir er-Razî pek çok alanda çalışma yapan bir filozof olmakla birlikte tıp sahasında yaptığı çalışmalar ile ön plana çıkmıştır. er-Razî ahlak felsefesi alanında çalışma yapmış İslam mütefekkirleri arasında psikoloji ile en iyi ilişkilendirebileceğimiz kişidir. Yapmış olduğu çalışmalar ve telif ettiği eserlerin bugünkü Modern ve Pozitif Psikoloji ile bağdaşan pek çok yönü bulunmaktadır. et-Tıbbu'r-Ruhanî döneminin psikopatoloji kitabı mahiyetindedir. Filozofumuz bu kitapta kişilik bozukluklarının üzerinde durmuş ve bu durumlarla ilgili tahliller yapmıştır. Onun yaptığı tahlillerden bazıları bugün DSM'de narsistik kişilik bozuklarında tanımlanır. Eserde dürtü bozuklukları, yeme-içme bozuklukları, anormal tutumlar, bağımlılıklar ve anksiyeteye de değinilmiştir. Bahsedilen bozuklukların birçoğu Modern Psikoloji tarafından yeni yeni tespit ve teşhis edilirken er-Razî eserinde bu bozukluklara ve iyileştirilme yollarına değinmiştir. Yukarda bahsi geçen Modern Psikoloji'de de Freud'un sıkıntı ve melankoli olarak ifade ettiği, Kierkegaard'ın ifadesiyle "ölüme dek süren hastalık" yani "anksiyete" et-Tıbbu'r-Ruhanî'de duygu ve heyecan bozuklukları yani psikosomatik hastalıklar içerisinde; sıkıntı (el-ğâm) başlığı ile ele alınmıştır. Yine Razî'nin psikosomatik rahatsızlıklar altında ele aldığı "zihne aşırı yüklenme" Modern Psikoloji'de "bilişsel aşırı yüklenme" olarak ifade edilir.

Ahlak sahasında ilk ve en kapsamlı eser olan et-Tıbbu'r-Ruhanî'de ahlâkî/psikolojik tedbirler vasıtasıyla hastanın sağlığına kavuşturulması erdemli bir hayat sürmesiyle ilişkilendirilir. Bu erdemler aracılığı ile de bedenî ve ruhî sağlığı iyileştirme ve koruma yöntemleri anlatılmaktadır. Eserde kişinin öz eleştiri yapması, erdemlerin yüceltilmesi, hastalıkların aksine iyi özelliklerin üzerinde durulması ve dengeli bir yaşam için tavsiyelerde bulunulması durumu bugün Pozitif Psikoloji'nin yeni keşfettiği iyi olanı çoğaltma, sağlıklı bireyin de gelişimini sevgi ve empatiyle destekleme gibi yöntemlerin er-Razî'ye kadar dayandığının göstergesidir.

Bu çalışmada er-Razî'nin et-Tıbbu'r-Ruhanî eseri incelenerek bilimsel araştırma tekniklerinden kaynak tarama ve literatür analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan, er-Razî, et-Tıbbu'r-Ruhânî, Pozitif Psikoloji, Modern Psikoloji, Manevi Yön.

FAHREDDİN ER-RÂZÎ'DE GÜDÜLER VE İNSAN FİİLLERİNE ETKİLERİ*

Büşra ÇAKIRHAN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, psk.busracakirhan@gmail.com

ÖZET

Klasik ve güncel düşünce ekollerinin hemen hemen bütün dallarında tartışma konusu olan insan fiilleri meselesi, üstün bir yaratıcının mutlaklığı ve kudreti ile beşerin düşünce ve davranışlarını kuşatan, güdüleyen ve arzularına sevk eden yönü arasındaki ilişkinin açıklanmasına zemin hazırlaması hasebiyle oldukça mühimdir. İslâm düşünce tarihinin köşe taşı isimlerinden biri olan Fahreddin er-Râzî (ö. 606/1210), insan eylemlerini devâî ve savârıf gibi merkezi güdüler üzerinden izah etmekte ve de doğrudan kulun eylem mekanizmasıyla ilişkilendirmektedir. Bu itibarla araştırmanın amacı; mezkûr kavramların insan davranışlarını Râzî'nin düşünce sistemi bağlamında nasıl etkilediğinin ortaya konması ve de kulun mükellef oluşu gibi kelâmî düzlemde problematize edilen tartışmalara bir cevap sunulması ile psikoloji dünyasındaki dinî temelli yaklaşımların âtıl kaldığı noktalara çözüm önerisi olarak nitelenebilecek interdisipliner bir model takdim edilmesi olarak ifade edilebilir. Çalışmada kelâm geleneğinin normatif metodu ile psikoloji ilminin deskriptif yöntemi cemedilmiş ve de dokümantasyon usulünden yararlanılarak, iki farklı disiplini birbirine yaklaştıran analitik yöntemle müşterek bir söylem alanına ulaşılmıştır. Düşünürün güdü mefhumuna atfettiği mananın berraklaştırılması noktasında, modern psikoloji literatüründe geniş bir perspektifte işlenen güdü teorilerinden önde gelenleri baz alınmıştır. Râzî; güdüleri hareketin başlangıcı olarak konumlandırmış, organların selameti ve kudretin hasıl olması durumunda kişinin o fiili gerçekleştireceğine hükmetmiştir. Bu itibarla insanın, güdüleri vasıtasıyla esas fâil olduğunu öne sürmekte ancak güdülerin de bir yaratıcısı olduğu iddiasıyla insanın tam manasıyla özgür olmadığını serdetmektedir. Görüşlerini insana dair '*Muhtar Görünümlü Muztar*' teorisiyle bütüncül bir forma sokmakta olup; bireyin biyolojik, psikolojik ve fizyolojik yönlerini ele alarak mükellef olmanın şartları, eylemlerin sorumluluğu, kötülük problemi gibi meseleleri aydınlatmaktadır. Konu bağlamında mütefekkirin orijinal yönünün güdü teorisi ile insan fiillerinin ayrıştırılamaz bir denkleme sahip olduğunu iddia etmesi ve bireyin psikolojik yapısını göz önünde bulundurmadan insandan söz edilemeyeceğinin defaatle altını çizmesi olduğu söylenebilir. Öte yandan kişiliğindeki dürtü ve temayüllerden etkilenen bir yapıda yaratılan insanın eylemlerinde dengeli bir tutum sergilememesinin, âlem ve Tanrı'yla kurduğu ilişkisini de tehlikeye attığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güdü, Devâî, Savârıf, İnsan Davranışı, Fahreddin er-Râzî, Kelâm, Psikoloji.

* Bu çalışma, Büşra ÇAKIRHAN'ın Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ danışmanlığında yürütülmüş olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İBN BATTÛTA SEYAHATNAMESİ'NDE GAYRİMÜSLİMLER*

Mesut AKGÜL, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, akgul.mesut@std.izu.edu.tr

ÖZET

Ebu Abdullah Muhammed İbn Battûta Tancî, (ö.770/1368) yüz yirmi bin kilometrelik seyahati ile Orta Çağ'ın en büyük Müslüman seyyahıdır. İbn Battûta, yaklaşık 28 yıl süren seyahatleri sırasında Fas'tan Çin'e kadar birçok devlet ve millet ile karşılaşmış onlarla ilgili haberleri bize aktarmış bir gezgindir. İbn Battûta, hac yapma gayesiyle çıktığı yolculuğuna Müslüman devletleri ziyaret ederek devam etmiştir. Biz bu çalışmamızla İbn Battûta'nın ziyaret ettiği ülkelerde yaşayan gayrimüslim toplumlar ile ilgili verdiği bilgilerin dinler tarihi açısından değerini sunmaya çalışacağız. İbn Battûta, seyahati sırasında Yahudilik, Hristiyanlık, Hinduizm ve Budizm dinlerinin müntesipleri ile karşılaşmış ve onların dinleri ile ilgili birçok önemli olayı bir Müslüman gözüyle aktarmıştır. Malikî mezhebine mensup bir kadı olan İbn Battûta, şahit olduğu olayları okuyucuya olduğu gibi anlatmış akabinde olay ile alakalı yorumunu ifade etmiştir. İbn Battûta'nın yaptığı bu yorumlar da ayrıca değerlendirilecektir.

İbn Battûta, Kudüs, Şam, Antalya, İzmir, Deşti Kıpçak ve İstanbul civarında Yahudi ve Hristiyan topluluklar ile karşılaşmıştır. Bu topluluklardan İslam hakimiyetinde olanların kendilerine ait bir mahallede Müslümanlardan ayrı olarak iskân edildiklerini anlatmaktadır. Ayrıca seyahatnamesinde, Müslüman devlet adamlarının Yahudi ve Hristiyanlara karşı olan olumlu ya da olumsuz tutumlarını da birçok yerde ifade etmektedir. Hristiyan bir devlet olan Bizans'a da uğrayan seyyah buradaki halkın çoğunluğunun ruhban sınıfından olduğunu aktararak Ayasofya Camii —İbn Battûta tarafından Büyük Kilise olarak zikredilmektedir— ile ilgili birçok bilgiye yer vermektedir. Hindistan ve Çin'e yaptığı gezilerde ise onun Hindu ve Budist halkın ilginç geleneklerini anlattığını görmekteyiz. Özellikle Hinduizm'de eşi ölen kadının ateşte yakılmasını ifade eden sati geleneği ve cuki şeklinde ifade ettiği yogilerin gerçekleştirdikleri olağanüstü durumlar dikkatini çekmiş ve bunları seyahatnamesinde aktarmıştır. İbn Battûta, seyahatleri sırasında birçok din için kutsal kabul edilen beldeleri ziyaret etmiş bu beldeler hakkında önemli bilgiler sunmuştur. İbn Battûta'nın seyahatnamesi 19. yüzyılda keşfedildiğinde oldukça büyük bir etki yapmıştır. Bu seyahatnamenin ortaya çıkışı ile İslam medeniyetinin güçlü olduğu bu devirde gayrimüslim toplumların ahvali hakkında geniş bilgiler elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İbn Battûta, Yahudilik, Hristiyanlık, Hinduizm, Budizm.

* Bu çalışma, Mesut AKGÜL'ün Dr. Öğr. Üyesi Ömer Kemal ŞAHİN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÇEŞİTLİ DİNİ ALT GRUPLARDA SANAL AKRABALIK: KİRVELİK ÖRNEĞİ*

Hüseyin YILDIZ, Yüksek Lisans Öğrencisi
Çankırı Karatekin Üniversitesi, yildizhuseyin872@gmail.com
Öğr. Üyesi Dr. Ercan ÇELİK
Çankırı Karatekin Üniversitesi**,** ercancelik@karatekin.edu.tr

ÖZET

Sosyal ve ekonomik bir birlik ve toplumsal dayanışma örneği olan Kirvelik kurumu geçmişten günümüze kadar ülkemiz ve ülkemize yakın coğrafyalarda sürdürülmektedir. Kirvelik geleneği toplumumuz içerisinde aile kurumu ile birlikte oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Tarihsel arka planda dostluk ve aileler arası güç birliğinin simgesi olan kirvelik müessesesi ekonomik, siyasi, hukuki, kültürel, sosyal ve dini pek çok öğeyi içinde barındırmaktadır. Toplumumuzda kirvelik kurumuna farklı etnik dini veya toplumsal alt gruplar farklı anlamlar yüklese de genel olarak çerçeve tanım konusunda ittifak vardır.

Kirvelik erkek çocuğun sünneti veya evliliği konusunda aile dışından birinin aileden daha fazla çaba harcaması maddi veya manevi anlamda daha fazla sorumluluk alması sonucu kurulan sanal akrabalığa denir. Tarihsel arka planda dostluk ve aileler arası güç birliği olan kirvelik müessesesi sosyo ekonomik anlamda da hayata canlılık getirmesi yönünden önemli bir işleve sahiptir. Feodal yapının baskın olduğu toplumlarda kardeşlikten daha önemli addedilen kirvelik modern toplumlar içinde dayanışma ve güç birliği açısından faydalı bir adettir. Sünnet ameliyesine bağlı olarak tarım kültürüne dayalı toplumlarda ortaya çıkan bu kurum sayesinde teknolojinin gelişmediği el emeğinin görece değerli olduğu dönemlerde büyük tarım işlerini kısa sürede bitirtmiş tek başına güçsüz sayılabilecek aileleri de hem ekonomik hem de sosyal açıdan daha güçlü hale getirmiştir. Farklı dil, din, etnik köken ve aşirete mensup insanların bir arada huzur ve barış içinde yaşamalarını kan bağına dayalı akrabaları dışında akrabalık kurmalarını zor durumlarında ise bir sosyal sermaye olanağı sağlamıştır. Toplumsal değişme ile bu kadim geleneğin yaşatıcıları azalmış olsa da ülkemizde başta Doğu ve Güneydoğu bölgeleri olmak üzere hala varlığını devam ettiren adetlerdendir. Toplumun hafızasında bu denli önemli bir yer edinmiş bir müessesenin tarihi kökenlerine inmek oldukça önemlidir buna binaen bu çalışmada kirvelik kurumunun kökenini, tarihsel gelişimini derinlemesine araştırıp ortaya çıkarmak, kirvelik kurumunun işlevlerini tespit edip yeniden ele almayı, değerlendirmeyi ve İslam kültürü içinde yeniden yorumlamayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: Sünnet, Kirvelik, Sanal Akrabalık.

* Bu çalışma Hüseyin YILDIZ'ın Dr. Ercan ÇELİK'in Danışmanlığında yürütülmekte olan yüksek lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

ON EMİR'DEN KADRAJA YANSIYANLAR: DEKALOG 1 (JEDEN) İNCELEMESİ

Fatih Kemal YEGİN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 520621038@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada Polonyalı yönetmen Krzysztof Kieslowski'nin Dekalog film serisinin ilk bölümü Dekalog (Jeden) bölümü Dinler Tarihi bakış ile incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Jeden bölümü incelenerek, yapılmış olan tez kitap ve makaleler üzerine kaynak tarama ve literatür analizi yapılmıştır.

Krzysztof Kieslowski çekmiş olduğu filmlerin genelinde dini içerikli sahnelere yer vermekle beraber inancı ile sosyal hayatın akışı sırasındaki tutarsızlıklar ve çelişkilere filmlerinde yer vermiştir. Çektiği filmler dini içerikli mesajların daha etkin sunulabilmesine katkı sağlamıştır. Hayat hikâyesini inceleyeceğimizde birçok farklı kurumda çalışmasına rağmen ifade etmek istediklerini sinema aracılığı ile etkin hale getirmiştir. Filmleri dini içerikli olmakla birlikte Dinler Tarihi alanına katkıları olmuştur ayrıca filmin kendi içinde birçok imgeye yer vermesi dini motiflerin etkin hale getirirken sosyal hayat ilişkilerine yer vermesi ile Polonya toplumunun kültür hayatına ait izlere de yer vermektedir. Bununla beraber Jeden bölümü On Emir'i işlemesi ile Yahudilerin inançlarına dair bilgi vermektedir. Film de çocuk rolünü canlandıran Pawel'in babası ve teyzesi ile girmiş olduğu diyaloglar dikkat çekmektedir. Rasyonel veriler ile inancı arasında çelişkiler yaşayan baba matematiksel çıkarımlar ile oğlunu yönlendirmeye çalışırken Pawel ise teyzesinin inancını anlamaya çalışmaktadır.

Çalışmanın sonucunda, On Emir'in ilki, 'Seni Mısır'dan çıkaran Tanrın benim, benden başka tanrın olmayacak.' emri inancın tarihsel arka planından daha ziyade sosyal hayat içerisindeki yansımasının yaşanan kayıp olayı üzerinden incelenerek Dinler Tarihi bilimi üzerinden çıkarımlar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Krzysztof Kieslowski, Dinler Tarihi, On Emir, Sinema-Din ilişkisi.

YAHUDİLİKTEKİ VE HIRİSTİYANLIKTAKİ BAYRAMLARA MUKAYESELİ BİR BAKIŞ

Ayşe Nesibe KAYA, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 520621022@std.izu.edu.tr

ÖZET

İnsan hayatında inananlar için kural koyucu bir hükmü olan dinlerin, sosyal yaşamı belirlemede önemi büyüktür. Bu çalışmamızda evrensel dinlerden Yahudilik ve Hıristiyanlıktaki dini ibadet olan bayramların neşe, eğlenme ya da yas tutma şeklinde kutlanmasının nasıl olduğuna dair bilgi vermiş olacağız.

"Bayram" kelimesinin kökeninin nerden geldiğine dair tam ve net bir şey yoktur. Kaşgarlı Mahmut'un bulgularına göre Farsça "bezram" kelimesinden gelmektedir. "Sevinç ve eğlence günü" demek olan "bezram" Oğuzlar'a ait bir tabirdir. Eski Türkçeden geldiğine dair rivayetler de vardır.

Dinlerdeki bayramların en bariz ortak özelliği takvime ve tarihe bağlı olarak kutlanmalarıdır. Bu sosyal hafızanın devamlılığı açısından önemlidir. Böylece tarihi hafıza canlı kalmış olur. Dinlerdeki bayramların ortaya çıkmasının bağlandığı bir olay vardır. Hıristiyanlar'ın Hz. İsa'nın doğumunu anmak için kutladıkları Noel ya da Yahudiler'in Mısır'dan kurtuluşlarını simgeleyen Pesah bayramı gibi.

Bayramlar insan hayatındaki olağan üstü günlerden olmakla birlikte, bayramların en çok Eskiçağ'da kutlandığı bilinmektedir. Çatalhöyük duvar resimlerinde M.Ö. olan ilk bayram bulgularına rastlanmıştır. Bayramların en büyük özellikleri arasında suçluların affedilmesi, yeme ve içmedeki aşırılık göze çarpmaktadır.

Bayramların dini olma özelliği onları kutsal hale getirmektedir. Her dinin kendine ait bir bayram anlayışı vardır. Bu gerek yaşadıkları önemli olayları anmak, kutlamak, hatırlamak için olsun gerekse de Tanrı tarafından Kutsal Kitap'ta ifade edilmiş olsun dini anlamda büyük önem atfedilmiştir. Bu çalışmamızda Yahudi ve Hıristiyan bayramlarını çeşitli kaynaklarda geçtiği şekliyle ayrı ayrı ele alarak onları tek tek inceleyeceğiz. En son kısımda ise bu bayramların birbirleriyle tarihi süreç içerisinde ve dini anlamda birbirlerine benzer yönlerinin olup olmadığına değineceğiz.

Anahtar Kelimeler: Dini İbadetler, Bayram, Yahudilikte Bayramlar, Hıristiyanlıkta Bayramlar.

TÜRK DİN MÛSİKÎSİNDE KASÎDE FORMU: BEKİR SIDKI SEZGİN'İN HİCAZ KASÎDE ÖRNEĞİ

Adem KILIÇ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, adem5590@gmail.com
Doç. Dr. Mehmet ÖNCEL
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmet.oncel@izu.edu.tr

ÖZET

Türk din mûsikisinde ses ile irticalen yapılan okuyuş denildiği zaman akla ilk gelen formlardan birisi kasîdedir. Kasîde; Allah (c.c), Hz. Peygamber (s.a.v) ve diğer din büyüklerine gösterilmesi gereken saygı başta olmak üzere, İslam dîninin ibadet ve ahlak meselelerini konu edinen uyarıcı ve öğüt verici şiirlerinden oluşmaktadır. Çıplak sesle icra edilebildiği gibi bir saz refakatinde de icra edilebilmektedir. Hem cami hem de tekke müziğinin ortak olan bir formu olan kaside, yüzyıllar boyunca irticali olarak icra edilegelmiştir. İrticalen okunan kasîdeler dini mûsikîde müzikal anlamda çok zengin bir melodi yapısına sahiptir. Kasîdehânın ses vüs'ati, müzik birikimi ve nağme zenginliğine göre şekillenmektedir. Asırlar boyunca Türk din mûsikisinde tavır ve uslûp sahibi üstadlar kanalıyla aktarılmıştır. İyi bir kaside icracısı olmak için tavır ve uslûp sahibi üstadlarla meşk etmek ya da onların icralarını dinleyerek örnek almak bir zorunluluktur. Kasîde icrası denilince yakın tarihimizin en önemli mûsikişinaslarından olan Bekir Sıdkı Sezgin gelmektedir. Bu çalışmadaki amaç yeni kasidehanlar yetişmesine öncülük etmek için Bekir Sıdkı Sezgin'in hayatı, Türk din musikisi icrasındaki ustalığı okuduğu hicaz kaside üzerinden anlatılmıştır. Türk din musikisi alanında az sayıdaki çalışmayla birlikte büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Kaside icra etmek isteyenler için bir kolaylık, aynı zamanda ders materyali görevi de görmektedir. Bu çalışmada metodoloji ve yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden veri analizi metodu kullanılmıştır. Bekir Sıdkı Sezgin'in tanbur refâkatiyle hicaz makamında icra ettiği, Esa'd Erbilî'ye ait olan "Tecellâ-yı cemâlinden habîbim nev-bahâr ateş!" adlı kasîde notaya alınarak müzikal açıdan analizi gerçekleştirimiştir. Böylece bir kasîdenin makam ve seyir yapısı gösterilerek kasîde okumak isteyenlere rol model olması sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kasîde, İcrâ, Mûsîki, Bekir Sıdkı Sezgin, Makam**.**

AMASYA BÎMARHÂNESİ VE MÛSİKÎYLE TEDAVİ

Mehmet Emin ÜTÜK, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, utuk.mehmet@std.izu.edu.tr

ÖZET

Mûsikî, asırlar boyunca bedeni ve ruhi hastalıkların tedavisinde tıbbî bir yöntem olarak kullanılmıştır. Dünyada bulunan birçok merkez, mûsikî yöntemiyle bedensel ve özellikle ruhî rahatsızlıkları tedavi etmiştir. Bilhassa Anadolu'da bulunan bîmârhâneler mûsikî ile tedavide öncü olmuşlardır. Bu bîmârhâneler içerisinde önemli bir yere sahip olan Amasya Sultan Alaeddin Bîmarhânesi, dünyada akıl hastalarının musiki ve su sesiyle tedavi edildiği ilk yer olması hasebiyle diğer merkezlerden ayrılmaktadır. Amasya Bîmarhânesinde ses titreşimlerinin doğrudan beyin dokularına tesir ettiği düşüncesinden yola çıkarak ruh hastalıkları mûsikîyle terapiye tâbi tutulmuştur. Bîmârhânelerde hastanın yalnızca hastalığına değil, karakterine, dış görünüşüne hatta ait olduğu millete göre farklı tedaviler uygulanmıştır. Bu farklılıklara göre değişik makam ve mûsikî aletleri seçilmiştir. Mûsikî aletleri ve makamların insan ruhuna olumlu tesiri neticesinde gerek akıl hastalıkları gerekse bedeni rahatsızlıkları olan hastalara bitkisel ilaçlar yanında su sesi ve uyumlu seslerle tedaviler uygulanmıştır. Amasya Bîmarhânesiyle ilgili birçok çalışmada çeşitli bilgilere rastlanmakta fakat mûsikîyle tedavi özelinde müstakil, derleyici bir çalışmayla karşılaşılmamaktadır. Bu çalışmanın amacı, Amasya Bîmarhânesindeki akıl hastalarının hangi makamlarla nasıl tedavi edildiğine dair literatürde dağınık olan bilgileri toplamak ve değinilmemiş konulara temas etmektir. Çalışma amacına hizmet edecek şekilde doküman analizi yöntemine göre tasarlanmıştır. Çalışmada öncelikle bîmârhâneler özelinde, akıl hastalarına mûsikîyle tedavide hangi yöntemlerin uygulandığı ve bu yöntemlerin günümüze yansımalarının neler olduğu üzerine durulmuş, ardından makamların günün hangi saatinde icra edildiği ve icrasında hangi enstrümanların yer aldığıyla ilgili bilgiler toplanmıştır. Amasya Bîmârhânesinde hangi tabip ve mûsikîşinasların görev aldığına dair bilgilere yer verilmiş ve Amasyalı hekimlere de kısaca temas edilmiştir. Çalışma sonunda Amasya Bîmarhânesinde mûsikîyle tedavide uygulanan ve uygulandığı muhtemel olan yöntemler analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslâm Tarihi ve Sanatları, Mûsikîyle Tedavi, Bîmârhâne, Şifâhane, Amasya bîmarhânesi, Amasya Sultan Alaeddin Bîmarhânesi.

İSLAM HUKUKUNDA ENGELLİLERE TANINAN RUHSAT VE KOLAYLIKLAR

Arzu SÖĞÜT, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sogut.arzu@std.izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada; İslam hukukunun iki asıl kaynağı olan Kur'an ve sünnetin engellilere bakış açısı ve engellileri ilgilendiren usulü ve fıkhı kurallar onlara ne gibi kolaylık ve yükümlülükler getirdiğini tespit etmeye çalışılmıştır. Araştırma yöntemlerinden literatür tarama yöntemi çalışmanın amacına uygun görülmüştür. Seçilen araştırma yöntemine uygun olarak veri tabanındaki birçok tez, makale, kitap gibi kaynak ve dökümanlar tespit edilerek toplanmış, Konuyla alakalı Recep Cici'nin "İslam Hukukunda Engellilere Tanınan Ruhsat ve Kolaylıklar", Hamdi Döndüren' in "İslam'ın Engellilere Tanıdığı Kolaylık ve Ruhsatlar" adlı makalelerinin yanı sıra, bu alanla ilgili yapılmış tezlerden yararlanılmıştır. Kullanılan kaynaklar sentezlenerek detaylı bir analiz yapılmıştır. Araştırmada; engellilikle ilgili kavramsal açıklamalar, kuranda ve sünnette engellilik engellilere ilişkin usul konuları engellilere ilişkin fıkhi konular şeklinde dört ana başlık bulunmaktadır. Bu ana başlıkların alt boyutlarında ise engelliliğin tanımı, mükellefin tanımı, ehliyetin tarifi ve kısımları, ehliyet arızaları konularına yer verilmiştir. Kavramlar ile ilgili tanımların açıklanmasında ise Zekiyüddin Şaban "İslam Hukuk İlminin Esasları, Hayrettin Karaman "Mukayeseli İslam Hukuku" eserlerinden faydalanılmıştır. Engellilikle ilgili ayetlerin tefsirinde ise "Kur'an Yolu" esas alınmıştır. Bu çalışmada ayet ve hadislerde geçen engellilikle ilgili kavramların mecazi anlamlarından ziyade hakiki manaları üzerinde durulmuştur.
Araştırmanın bulgularına bakıldığında görülmektedir ki; İslam hukukunda abdest, namaz, zekat, oruç, hac gibi ibadet konularında gerekse sosyal hayatın muhtelif alanlarında engellilere yönelik birçok ruhsat ve kolaylık ortaya çıkmıştır. Engellilere sağlanan kolaylık prensibi göz önüne alındığında, İslam hukukunun insanlara meşakkat verici bir karakter arz etmediği ortaya çıkmaktadır. Yüce Allah dinin asıl gayesini ve ilkelerini temel alarak kulun bedeni ve zihni zayıflıkları gibi durumlarına göre hükümleri şekillendirdiği görülmüştür. Engelli bireyler, İslam hukuku genel kaidelerinin kendilerine sunmuş olduğu bu ilkelerden yaralanarak dini ve dünyevi yaşamlarını daha da anlamlandırabilir ve yaşamlarında karşılaşacakları kişisel ya da sosyal sorunları çözümlemede bu kaideden istifade edebilirler. Böylece dine daha olumlu yaklaşımlar sergileyerek Allah ile olan ilişkilerini güçlendirebilirler. Engellilerin algılarındaki bu gelişimi Diyanet işleri başkanlığı yaptığı çalışmalarla desteklemektedir. Ancak engellilere yönelik çalışmaların yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Engelliler, İslam hukuku, Mükellef, Ehliyet, İbadet.

MANEVİ YÖNELİMLİ PSİKOLOJİK DANIŞMA TEKNİKLERİNİN İSLAM AHLAK FELSEFESİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Muhammet Fatih DAL, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, dal.muhammet@std.izu.edu.tr
Doç. Dr. Abdullah İNCE
Sakarya Üniversitesi, abdullahince@sakarya.edu.tr

ÖZET

Psikoloji biliminin felsefeden bağımsız bir alan olarak kurumsallaşması, kavramsal çerçevesinin oluşması ve bir bilim dalı olarak doğmasının 19. yüzyılın sonlarında olduğu bilinmektedir. Çağdaş psikoloji yaklaşımlarının birçoğu 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Psikoloji ilminin teşekkül sürecinin 200 sene öncesine dayandırıldığı görülmektedir. Ancak erken dönemden itibaren psikolojinin ele aldığı konularla ilgili çalışmalara rastlanmaktadır. 8. Yüzyılda Orta Çağ İslam filozofları İlmü'n nefs başlığı altında psikoloji ilmiyle ilgili davranış, zihin, gelişim, kaygı gibi konularda önemli çalışmalar ortaya koymuşlardır. Ağırlıklı olarak din psikolojisi ile ilgili olduğu görülen bu çalışmalar tarihsel süreç bağlamında bakıldığında ilklerden olma özelliği taşımaktadır. Manevi yönelimli psikolojik danışmanlık hizmeti, diğer bir adıyla manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti felsefe, psikoloji ve din psikolojisi alanlarından faydalanmaktadır. Bu alanlarda Orta Çağ İslam bilginleri çalışmalar yürütmüş olsa da modern anlamda manevi danışmanlık ve rehberlik biliminin kurumsallaşması, hukuki altyapısının hazırlanması ve literatürünün oluşması Batı'da gerçekleşmiştir. Bu alandaki bilimsel çalışmalar Batıda 20. yüzyılda başlarken, Türkiye'de 21. yüzyıl başlarında ortaya çıkmıştır. Yapılan bu çalışmalar, Orta Çağ İslam filozoflarından Razi, Gazali, Kindi, Haris el-Muhasibi, Belhi ve diğer filozoflardan referanslar içermektedir. Örneğin Beden ve Ruh Sağlığı eserinde ruhsal ve bedensel sorunlara kendi perspektifinden bir yaklaşım geliştiren ve çözüm önerileri sunan Belhi bu alanda öne çıkan filozoflardandır. Eserinde vesveselerden bahsederken kişinin kendisini esir alması şeklinde ifade kullanır. Bu durumun danışman öncülüğünde aşılabileceğini, kişinin kendi başına bunu başarmasının zor olduğunu, bireyin boş zamanını azaltıp meşgul olabileceği işleri artırmasıyla aşabileceğini ifade eder. Bu yaklaşım manevi danışmanlıkta meşguliyet terapisi tekniğini tanımlamaktadır. Yaptığımız çalışmanın amacı manevi yönelimli danışmanlık tekniklerini literatür tarama yöntemiyle ortaya koymak ve bu teknikleri İslam ahlak felsefesi bağlamında ele almaktır. Yapılan çalışma sonucunda Türkiye'de manevi danışmanlığın tarihçesi Batıya göre daha sonra başlamış olsa bile 8. yüzyıldan referanslar taşıdığı görülmüştür. Ayrıca çalışmada Manevi yönelimli psikolojik danışma teknikleri, İslam filozoflarından referanslar verilerek İslam ahlak felsefesi bağlamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Manevi Danışmanlık ve Rehberlik, İslam Ahlak Felsefesi, Psikoloji.

MANEVİ DANIŞMANLIK BAĞLAMINDA İHSAN MODELİ ÜZERİNDEN VAKA SUNUMU

Abulikemu MAIERHABA, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, maierhaba.abulikemu@std.izu.edu.tr

ÖZET

İnsan dünyaya geldiği günden itibaren başladığı hayat yolculuğunda her türlü fiziksel ve günlük ihtiyaçlarının yanında içsel bir maneviyata da ihtiyaç duyar. Dünyanın gelişimi bir taraftan insanlara çeşitli imkânlar sunarken diğer yandan bazı sıkıntılı süreçlerle karşılaşmasına yol açabilir. Dünya genelinde yaşanan ekonomik krizler, iklim değişiklikleri, doğal afetler insanların hayatını etkilerken yaşam pahalılığı insanların kaygılarını arttırabilmektedir. Böyle zorlu süreçte insanlar ruh sağlığı problemleriyle başa çıkma konusunda kendisine yardım edebilecek birilerine ihtiyaç duyar.
Batı'da köklü bir geçmişe ve geniş uygulama alanına sahip olan manevi danışmanlık ve rehberlik alanı Türkiye'de daha yeni bir meslek olarak ortaya çıkmıştır. Manevi danışmanlıkta kullanılan ihsan modeli, dini zeminini İslam dininin inanç esaslarından oluşturan danışmanlık yaklaşımını ise bilişsel davranışçı terapi yaklaşımı ile bütünleştirerek geliştirilen danışmanlık modelidir. Bu vaka sunumunda, DSM- 5'e göre kaygı bozukluğu belirtileri gösteren, 19 yaşında kadın bir danışanın ihsan modeli ile yapılan 9 seanslık danışmanlık süreçlerine yer verilmiştir. Aileden sevgi göremeyen danışan kendini ailede fazlalık olarak görmektedir. Yaşadığı travma sonrası anne babasına öfke ve kızgınlık duymaya başlayan danışanın zamanla fiziksel ve ruhsal olarak problemleri ortaya çıkmış ve gelecekle ilgili kaygıları kendisini rahatsız etmeye başlamıştır. Danışanın sıkıntılarla başa çıkmak için geliştirdiği bazı olumsuz kaçınma davranışları ortadan kaldırılmış, gelecek hakkındaki düşünceleri bilişsel olarak tekrar ele alınmıştır. Danışanın diğer şikâyeti olan öz güven ve maneviyat konusundaki sorunlarına çözüm amaçlı tefekkür, zikir vb. ev ödevleri verilmiştir. Danışmanlık uygulamaların neticesinde danışan ebeveynine duyduğu olumsuz düşüncelerinden kurtulmuş ve onlarını affetmeye çalışmıştır. Kaygı bozukluğu ile ilgili psiko-eğitim, nefes egzersizleri, affetme, tefekkür ve boş sandalye tekniği ile yapılan danışmanlık sürecinin detayları ve sonuçları ilgili literatür ışığında açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Manevi Danışmanlık ve Rehberlik, İhsan Modeli, Kaygı Bozukluğu.

COVİD-19 SALGININA YAKALANAN KİŞİLERDE DİNİ BAŞA ÇIKMA VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Zeynep SEMERCİ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi**,** semerci.zeynep@std.izu.edu.tr

ÖZET

Covıd-19, 2019 Aralık ayının başında Çin'in Wuhan bölgesinde ortaya çıkıp bu bölgedeki yetkililer tarafından tanımı yapıldığı için Wuhan korona virüsü olarak tanımlanmıştır. Solunum yolu enfeksiyonlarına da neden olup insandan insana geçen bulaşıcı bir virüstür. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) resmi adı SARS-CoV-2 olarak belirlediği bu virüsü Covıd-19 olarak tanımlamıştır. Hastalık damlacık ve temas yolu ile bulaşarak hem hayvanları hem insanları etkilemiştir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 de küresel salgın durumundan dolayı pandemi, yani küresel bir salgın olarak duyurulmuş bir hastalıktır. Hastalığın psikolojik, fizyolojik, sosyolojik birçok etkisi söz konusudur. Dünya genelinde ölümlere yol açmış olup bireylerde ruh sağlığı açısından birçok olumsuz etki bıraktığı gözlenmiştir. Covid-19 salgının birçok yönü tezlerde ele alınmıştır. Salgının bireylerin sağlığı üzerinde taşımış olduğu etkiler ve riskler, salgının bireylerin ruhsal yapılarında meydana getirdiği olumsuz ruhsal belirtiler olarak da ifade edilen kaygı, yalnızlık duygusu, depresyon, obsesyon, korku, tükenmişlik duygusu gibi olumsuzlukların ele alındığı çalışmalar, yine salgının bireysel ve sosyal etkisinin yanında ekonomik etkilerine gelinceye kadar birçok araştırma yapılmıştır. Bireylerde yüksek kaygıdan strese, bireylerin mutlulukları, yaşam nitelikleri ve yaşam doyumları gibi birçok olumsuz izler bıraktığı birçok araştırmada gözlenmiştir. Bu çalışmadaki amaç da Covid-19 geçirmiş bireylerin bu süreçte kullanmış oldukları dini başa çıkma yöntemleriyle psikolojik iyi oluşu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evreni, İstanbul ili Başakşehir ilçesinde Covid-19 geçirmiş bireylerdir (N= 467). Çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak demografik bilgilerin yer aldığı "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu", "Dini Başa Çıkma Ölçeği" ve "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın istatistiksel analizleri için Statistical Package for the Social Sciences v.24.0 programı kullanılacaktır. Analizler için T-Testi, Anova ve Pearson Korelasyon testleri yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Dini Başa Çıkma, Psikolojik İyi Oluş.

* Bu çalışma, Zeynep Semerci'nin Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

YAŞLILIK DÖNEMİNDE ÖNE ÇIKAN TEMEL PROBLEMLERDE MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK TEKNİKLERİNİN KULLANIMI

Emine HACIHASANOĞLU, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hacihasanoglu.emine@std.izu.edu.tr

ÖZET

Manevi Danışmanlık ve Rehberlik uygulamaları batıda 1900'lü yılların başlarından itibaren kullanılan danışma hareketleri olmasına karşın ülkemizde uygulamalar yeni ve gelişme aşamasında olduğu görülmektedir. İslam dini gerek Kur'an kaynaklı gerekse Hz. Peygamberin uygulamaları ve kadim gelenek bakımından terapötik değer taşıyan kavram ve uygulamalar açısından zengindir. Bu zenginliğin günümüz çalışmalarına kaynaklık etmesi devam etmektedir. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik alanında yapılan çalışmalarda temel psikoloji teknikleri ile dini literatürde öne çıkan ibadet ve davranışların birer dini danışma tekniği olarak kullanılması öngörülmektedir. Söz konusu tekniklerin alanda nasıl kullanılacağına dair "İhsan Modeli" gibi çalışmalar bulunmaktadır. İhsan modeli uygulamaları arasında Tövbe, Zikir, Tefekkür, Nefis Muhasebesi, Kur'an Okumaları, Dua, İbadet vb. maddeler dikkat çekmektedir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 65 yaş ve üstü yaşlı olarak kabul görmektedir. Ortalama yaşam süresini uzaması ile yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı her geçen gün artmaktadır. Yaşam süresinin uzaması ve yaşlı nüfusun artması günümüzde bir takım yeni problemleri meydana getirdiği görülmektedir. Yaşlanma süreci bireyde fiziksel, psikolojik ve sosyolojik olarak değişimler meydana gelmektedir. Yaşlı bireyler ile yapılan çalışmalarda yaşlılık döneminde, sağlık sorunları, aile fertlerinden birinin ölümü, aile içi huzursuzluklar, emeklilik, ekonomik sıkıntılar, ölüm kaygısı ve rol kaybı gibi önemli problemler yaşadıkları tespit edildiği görülmektedir. Çalışmamızda yaşlı bireylerin yoğun olarak yaşadıkları problemlerin MDR teknikleri açısından değerlendirilerek, bu tekniklerin yaşlılara getirilecek MDR hizmetlerinde kullanımı üzerinde bir değerlendirme sunulması planlanmaktadır.
Çalışmada araştırma yöntemlerinden literatür tarama yöntemi çalışmanın amacına uygun görülmüştür. Seçilen araştırma yöntemine uygun olarak veri tabanındaki birçok tez, makale, kitap gibi kaynaklar ve dokümanlar tespit edilerek, bu kaynaklardan yaşlıların yaşamış olduğu temel problemler tespit edilip manevi danışmanlık ve rehberlik tekniklerinin bu problemlere yönelik nasıl kullanılacağı, yine manevi danışmanlık alanında yapılan çalışmalardan yararlanılarak detaylı incelenmesi öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Manevi Danışmanlık, Rehberlik, Yaşlılık, Teknikler, Temel Problemler, İhsan Modeli.

HZ. PEYGAMBER'İN MESCİD-İ AKSÂ VE ALAMETLERİ HAKKINDA VERDİĞİ BİLGİLERİN MÜŞKİLÜ'L-HADİS BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Nureddin GÜNERGÖK, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, nureddingunergok@gmail.com

ÖZET

Bazı hadislere göre Hz. Peygamber miraç olayında Mekke müşriklerine Beytü'l-Makdis'e gittiğini söylese de müşrikler inanmazlar. Bunun üzerine Allah Teâlâ o anda Beytü'l-Makdis'i Hz. Peygamber'in gözünün önüne getirmiş o da Mescid'e bakıp alametleri ve kapıları hakkında bilgi vermiştir. Nitekim İbn Sa'd'ın Tabakât'ında yer alan Ümmü Hâni rivayetinde de bazı insanların mescidin kaç kapısı olduğunu Allah Resûlü'ne sordukları; onun da Beytü'lMakdis'in kapılarını teker teker saydığı nakledilir. Aynı zamanda Sahîhayn başta olmak üzere birçok hadis eserinde Allah Resûlü'nün, Beytü'l-Makdis'e götürüldüğü, orada namaz kıldığı ve Mekke'ye döndükten sonra mescidin niteliklerini kavmine anlattığı nakledilir. Hadis ilmi açısından incelendiğinde sahih ve hasen derecesinde olduğuna hükmedilen bu nakiller ile İslam tarihi kaynakları uyumluluk arz etmez. Zira o tarihte Kudüs'te etrafı duvarlarla örülmüş dikili bir mescit bulunmadığı belirtilir. Bu durumda Hz. Peygamber'in mescidin alametleri ve kapıları hakkında bilgi vermesinin nasıl mümkün olabileceği sorusu akla gelebilir. Müşkilü'l-hadis bağlamında bu soruya şöyle bir cevap verilebilir: Hz. Peygamber döneminde Kudüs, surlarla kuşatılmış vaziyettedir ve şehre kapılardan girilmektedir. Hatta Kudüs'ün fethinde Hz. Ömer, İsrâ gecesi Resûlullah'ın girdiği kapıdan Mescid'e girmiştir. Ayrıca Mescid-i Aksâ tabiri, İslâm'ın ilk dönemlerinde kimi zaman Kudüs için de kullanılmakla birlikte asırlar boyunca bununla özellikle Harem-i şerif kastedilmiştir. Harem alanının etrafındaki surlar da şehri çevreleyen surların bir kısmını oluşturmuştur. Yani Allah Resûlü dönemindeki Mescid-i Aksâ, kapsadığı alan ve kalıntıları itibariyle bugün bu isimle anılan binadan daha kapsamlıdır. Kapıları bulunan büyük surların iç kısmında kalan alanın tamamına şer'î anlamda mescid adı verilmiştir. Bütün bu bilgilerden hareketle Allah Resûlü'nün, kendi döneminde Mescid-i Aksâ olarak isimlendirilen geniş bir alanı çevreleyen surların ahvalinden, alametlerinden ve kapılarından haber verdiği söylenebilir. Sonuç olarak günümüzde bazı araştırmacılar tarafından tarih kaynakları esas alınarak Hz. Peygamber döneminde Kudüs'te bugünkü şekliyle yer alan kubbeli bir mabedin bulunmadığı dolayısıyla el-Mescidü'l-Aksâ namında bir mescidin bulunmadığı sonucuna ulaşılması yerine hem hadis hem de tarih kaynaklarındaki bilgilerin birlikte değerlendirilmesi daha yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Müşkilü'l-Hadis, Kudüs, Mescid-i Aksâ, Beytü'l-Makdis.

XIX. YÜZYIL SÛFÎ MÜELLİFİ GÜMÜŞHANEVÎ'NİN *CÂMİU'L-MÜTÛN* ESERİ BAĞLAMINDA İTİKADÎ GÖRÜŞLERİ

Mücahit AKBAL, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mucahitakbal94@gmail.com

ÖZET

1228/1813 tarihinde Gümüşhane'de dünyaya gelen müellif, küçük yaşlardan itibaren ilim yolculuğuna başladı. İlk olarak Arapça ve Fıkıh eğitimi aldı. Sonra İstanbul'a gelerek orada aklî ve naklî ilimler tahsilini sürdürdü. Şer'î ve zâhirî ilimlerde oldukça yetkin bir hale gelen Gümüşhanevî, Mevlânâ Hâlid'in (ö. 1242/1827) önde gelen halifelerinden Abdülfettah el-Ukarî (ö. 1281/1864) ile bir sohbet meclisinde karşılaştı. Aralarında oluşan yakınlık neticesinde kendisine intisap etmek istediyse de Abdülfettah Efendi başka bir şeyhin buna izinli olduğunu belirterek Gümüşhanevî'yi geri çevirdi. Gümüşhanevî, başka bir gün Abdülfettah Efendi'nin Alaca Minare Tekkesi'ne gittiğinde orada, bu vazifenin ezelde kendisine tayin edildiğini belirttiği ve daha önce hiç tanımadığı Hâlidî şeyhi Ahmed el-Ervâdî (ö. 1275/1858) gayri ihtiyârî el ele tutuştu ve Ervâdî'ye intisap etti. Şeyhi Ervâdî'den Sühreverdiyye, Kâdiriyye, Çiştiyye, Kübreviyye, Rıfâiyye, Desûkiyye, Şâzeliyye, Halvetiyye ve Nakşibendiyye tarikatlarından "hilâfet-i tâmme" ile icazet aldı. Meşrep itibariyle Şâzeli, tarikat itibariyle Nakşî olduğunu aktaran Gümüşhanevî, irşad faaliyetlerine başladı ve faaliyetlerini bu tarikatların usul ve yöntemlerine göre sürdürdü. Gümüşhanevî'nin ehl-i sünnet akaidi üzerine yazdığı, *Câmiu'l-mütûn* eseri itikadî mevzularla ilgilidir. Gümüşhanevî bu eseri, talebelerinin bir kısmının kendisinden elfâz-ı küfre, amellerin ve itikadın tashihine dair bir eser kaleme almasını istemesinden dolayı yazmıştır. Eserin sonunda ahiret selameti isteyenleri irşad edecek olan ve kıyamet günü kurtuluş arayanlara yol gösteren bir eser olduğunu belirtir. Eser üç bölümden oluşur. Birinci bölümde Allah'ın sıfatları ve bazı itikadî meseleler, ikinci bölümde küfür ve irtidâdı gerektiren söz ve davranışlar, üçüncü bölümde ise günlük hayatta gerekli olan ibadet ve mükellefiyetlerle alakalı meseleler bulunmaktadır. Gümüşhanevî, gerekli gördüğü yerlerde eserin kenarına uzun şerhler yazmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sûfî, Akâid, Nakşibendiyye, Gümüşhanevî.

İCTİHAD KAPISININ KAPANMASI KONUSUNDA LEHTE ve ALEYHTEKİ GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ

Şeyma DEMİRHAN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, demirhan.seyma@std.izu.edu.tr

ÖZET

İslâm; inanç, ahlak ve fıkhı/hukuku ile bölünmez bir bütündür. Bu ilkeyi esas alarak öncelikle vahyi anlamak, özünü kavramak ve buna göre yeni meselelere dair çözüm üretmekle ilgilenen bilim dalı fıkıhtır. Fıkhın kurallar bütünü anlamına gelen fıkıh usulü de fakîh/müctehide tafsîlî delillerden hükümler çıkarma hususunda sistemli bir yol haritası oluşturur. Bunun en önemli ve en dinamik öğelerinden birisi de ictihâddır. İctihâd, İslâm fıkıh/hukuk külliyatının temel kaynakları ve İslâm hukukunun ilkeleri ışığında karşılaşılan yeni sorunlara çözüm yolu bulmak için gösterilen çabadır. Buna bağlı olarak oluşan fıkıh tefekkürü sayesinde kaynakların doğru anlaşılması ve dinî hükümlerin güncel hayata aktarılması sağlanmaktadır. Kuşkusuz bu süreç ancak ictihâd yoluyla doğru bir çizgide devam edebilir. İslâm hukuku ictihâd sayesinde her asırda yeni meselelere çözüm bulmuş ve güncelliğini korumuştur. Ancak ictihâd konusu birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalardan birisi de ictihâd kapısının kapanıp kapanmadığı meselesidir. Özellikle hicrî dördüncü asırda tartışılan bu mesele ile ilgili anlam karışıklığının giderilmesi için o dönemin sosyal yapısı ve şartları dikkate alınmalı ve niçin böyle bir tartışma durumu mevzubahis olduğu üzerinde durulmalıdır. İctihâd kapısının tamamen kapatıldığını düşünmek dinin dondurulması anlamına gelmektedir ki böyle bir durum İslâm hukukunun temel karakterine aykırıdır. Fakat ilmi yeterliliği olmayan kimselerin müctehidlik iddialarında bulunup keyfî fetvalar vermeleri nedeniyle bu asırda, yeni fetvalara karşı temkinli davranılmış ve dine verilebilecek zararlardan korunmak için Ebû Hanîfe (ö. 150/767) gibi önde gelen fukahânın taklid edilmesi gerekli görülmüştür. Bu çalışmada, ictihâd kavramı özelinde taklid ve müctehidsiz asır tartışmaları üzerinden dönemin de yapısı dikkate alınarak ictihâd kapısının kapanması hususunda lehte ve aleyhteki görüşlerin tahlili yapılarak tespit ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İctihâd Kapısı, Müctehid, Mezhep, Taklid.

MEVDÛDÎ'NİN TEFSİRE BAKIŞ AÇISI

Yunus Emre SARIGÜL Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sarigul.yunus@std.izu.edu.tr

ÖZET

Allah Resulü, Cenâb-ı Hakk'ın kendisine verdiği tebyin vazifesini yerine getirmek için Kur'ân'ı farklı zaman ve zeminlerde çeşitli şekillerde açıklamıştır. "Sizin en hayırlınız Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir" buyurarak sahâbeyi Kur'ân âyetlerinin öğrenilmesi ve öğretilmesine teşvik etmekteydi. Hz. Peygamber kimi zaman âyetleri, kendisine sorulan bir soru üzerine, kimi zamanda bir hadise olmaksızın açıklamıştır. Rivayet tefsirlerinin temelini oluşturan kaynaklar da bunlardır. Ashâb-ı kirâm, rivayetlere bağlı kalarak dirâyet tefsiri konusunda titiz davranmışlardır. Örnek olarak Hz. Ebubekir'e bir âyetin manası sorulduğunda "Allah'ın kitabı hakkında bilmediğim bir şeyi (re'yimle) söylersem, hangi yer beni üzerinde taşır, hangi gök beni altında gölgelendirir'' buyurmuştur. Tâbiîler devrinin tefsir açısından en önemli özelliği, Sahâbe devrinin sonlarına doğru tefsire girmeye başlayan isrâiliyat, tâbiîler döneminde daha da fazlalaşmıştır. Bunun sebebi ehli kitaptan müslüman olan kimselerin, eski inanç ve düşüncelerine ait uydurma rivayetleri İslam'a taşımalarıdır. Tâbiîler hem Kur'ân âyetlerinin tefsiri konusunda sahâbeye müracaat etmişlerdir, hem de İsrâiliyat'ın tefsire girmesine engel olmaya çalışmışlardır. Tâbiîn döneminde tefsir hareketleri Mekke, Medine ve Irak medresesi olmak üzere üç sınıfta incelenmiştir. Kur'ân-ı kerim farklı dönem ve zamanlarda farklı şekillerde tefsir edilmiştir. ''Tefhîmu'l- Kur'ân'' klasik ve modern tefsirlerden bazı yönleriyle ayrılmıştır. Bunlar sırasıyla şöyledir. 1. Kur'an'ın daha iyi anlaşılması için akla gelebilecek soruları önceden cevaplayarak tefsirinin giriş kısmına yazarak başlamıştır. 2. Kur'an'ı Kerîm'de adı geçen yerleri üç aylık bir zamanda görmek ve bilgi edinmek için iki arkadaşıyla birlikte Suudi Arabistan, Ürdün, Suriye ve Mısır'a gitmiş ve elde ettiği bilgileri tefsirinde belirtmiştir. 3. Mevdûdî tefsirinde bilgilerin kalıcı olması için görsel öğeler de kullanmıştır. 4. Tefsirinin meâl bölümünü hazırlarken, motamot (kelime kelime) yapmak yerine, serbest bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Tefsiri sadece Arapçaya vâkıf medrese eğitimi almış kişiler için değil, orta seviyede eğitim almış olan insanların anlayacağı bir dille yazmıştır. 5. Kur'ân'ı Kerîm'i Kitâb-ı Mukaddes ve Talmud ile karşılaştırmış ve özellikle peygamberlerin hayatı ve kıssaların konu edildiği ayetlerde Kitâb-ı Mukaddes ve Talmut'tan alıntılar yapmıştır. 6. Mevdûdi tefsirini sadece indiği zamanla sınırlandırmamış aynı zamanda da yaşadığımız dönemin sorunlarına çözüm bulmayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Mevdûdî, Tefsir, Rivâyet, Dirâyet.

KIRAAT İLMİ AÇISINDAN DUDAK TALİMİNİN ÖNEMİ VE YENİ BİR MODEL ÖNERİSİ

Halil AKTAŞ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, aktas.halil@std.izu.edu.tr

ÖZET

Tecvid kurallarına uymak, Kur'ân'ın asıl okunuş şeklini muhafaza etmek için, Kur'ân'ın nüzulünden sonraki dönemlerde ortaya konulmuş kurallardır. İşte dudak ta'limi de bu kurallardan biri ve Kur'ân'ın asıl okunuşunu, birinci derece etkilemektedir.
Dudak ta'lîm'in amacı: Harflerin, harekelerin, medlerin, sükûnların, şeddelerin ve idgam gibi maddelerin nutku esnasında savtı aşikâr bir şekilde netleştirerek usulüne uygun ve doğru okunmasını sağlar.
Dudak ta'limi, başta İslam coğrafyasında ve ülkemizde tecvid konuları arasında önemli bir yeri vardır. Ancak değişik uygulama tarzı ile sürekli talebeyi zorlayan bir konudur. Her hoca kendi hocasından aldığı biçimde öğrettiği için, kuralları olan, kolay bir usulü yoktur. Oysa tecvid'ten kasıt zorlanmadan güzel okumaktır. İşte nasıl ki, bir insana sağlıklı hücre, yüksek binalar için sağlam bir temel önemli ise, nitelikli bir Kur'ân okuyuşu için de o denli harflerin çıkışları önemlidir.
Mahreçleri problemli olan bir kârî, bu kişinin seslendirme becerileri, doğru ses üretimi, netlik, tonlama, vurgu ve ifade yeteneklerini doğru bir şekilde kullanamaz ve okuyuşunda ciddi bir lahn meydana gelirse ve kırâat namazın bir rüknü olma hasebiyle oldukça önem arz etmektedir. Bu nedenden dolayı harf talimi, Kur'ân eğitiminde en önemli ve öncelikli bir konudur. Kur'ân eğitimcisinin, öğrencilerin üzerinde hassasiyetle durması gereken uzmanlık işi olduğu kadar pedagojik ve metodolojik usûl gerektiren bir eğitimdir. Yanlış bir tutum izlenmesi durumunda talebelerin Kur'ân tilâvetlerini ve Kur'an'a olan sevgilerini olumsuz bir şekilde etkileyecektir. Bizde bu talim için kısa ve öz bir şekilde eğitimcilere, nitelikli Kur'ân tilavetinin temel yapısı olan harf taliminde yeni bir metot geliştirerek ifrâd ve tefrîd'e kapılmadan mutedil bir şekilde pratik öneriler sunulmaya çalışılacaktır. Geliştirdiğimiz metotla her bir harfi kendi mahrecinde on defa tekrar ettirerek bütün tecvid kuralları uygulanarak fonetik yönden de güzel bir eda ile talebeye rağbet göstereceğini umut ediyoruz.

Anahtar Kelime: Kırâat, Dudak Tâlîmi, Mahrec.

AVÂRİFÜ'L-MAÂRİF'TE MELÂMETÎLİK*

Rümeysa Fatma ALTINDİŞ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, rumeysafatmaaltindis@gmail.com

ÖZET

Allah Teâla Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur: "Ey îmân edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki Allah öyle bir kavim getirecektir ki Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler; müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı vakarlıdırlar; Allah yolunda cihad ederler ve hiç kimsenin kınamasından korkmazlar. İşte bu Allah'ın dilediğine verdiği bir lütfudur. Allah'ın lütfu geniştir; O, her şeyi bilir." (Mâide, 54) Bu âyet-i kerîmede, Allah'ın kendilerini sevdiği ve Allah'ı seven, mü'minlere karşı alçak gönüllü, küfre karşı haysiyetli, kınayanın kınamasından korkmayan, âşık ve ârif melâmet erlerine işâret edilmektedir. Melâmet; lügatte kınamak, kötülemek mânâlarına gelmektedir. Tasavvufî bir ıstılah olarak ise yaptığı iyilikleri gösteriş ve riyâ olur korkusu ile gizlemek, yaptığı kötülükleri ise nefsini terbiye etmek maksadı ile belli etmektir. Sühreverdî, Avârifü'l-Maârif'in sekizinci bâbını melâmet ve melâmîliğe ayırmıştır. Ona göre Melâmî, ihlâsa sımsıkı sarılmakla birlikte, amellerinde insanların tesiri altında kalmaktadır. Bu sebeple sûfî, Melâmî'den üstündür. Çünkü Melâmî, tavırlarını halka göre belirlemektedir. Sûfînin gözünde ise halk değil yalnızca Hakk vardır. O, her şeyde Hakk'ın birliğini gören kimsedir. Melâmet, gerçek Hak âşıklarının makâmıdır ki onlar için bir kimsenin çok ibâdet etmesinin üstün görülecek bir yanı yoktur. Melâmîlere göre öncelikle kişi nefsini köreltmeli ve her yaptığını Allah için yapmalıdır. 'Ene'den 'nahnu'ya, 'nahnu'dan Hû'ya vâsıl olma gayretindedirler. Dini daha derin bir şekilde yaşama gâyesiyle, yalnızca gönüllerini terakkî ettirmeye çabalayan kimselerdir. Onlara göre insan, tüm fiillerini riyâ olarak görmedikçe gerçek sûfi olamamaktadır. Bu sebeple, kendilerini zâhid, âbid ve irfân ehli olarak göstermeyi reddederler. Bu bildiri, melâmetîliğin asıl mâhiyetini ortaya koyma amacına hizmet etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avârifü'l-Maârif, Sühreverdî, Melâmî, Sûfî, İhlâs.

* Bu çalışma, Rümeysa Fatma ALTINDİŞ'in Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KIRAAT İLMİNDE MERATİBÜ'L-İHFÂ KAVRAMI VE TECVÎT PRATİĞİNDEKİ YANSIMALARI*

Ömer Faruk AYVAZ, Yüksek Lisans Öğrencisi
Yalova Üniversitesi, ofarukayvaz@gmail.com
Prof. Dr. Mustafa Atilla AKDEMİR
Yalova Üniversitesi, mustafa.akdemir@yalova.edu.tr

ÖZET

Tecvit ilminde, tenvin ve sakin nûn konusu içinde barındırmış olduğu alt başlıklar sebebiyle en hacimli ve temel meselelerin başında gelmektedir. Birçok kıraat ve tecvit bilgininin eserine bakıldığında tenvin ve sakin nûn başlığının detaylı bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Kıraat ve tecvit alimleri on beş ihfâ harfinin mahrecinin *nûn* harfinin mahrecine uzaklık ve yakınlığına göre *Meratibü'l-İhfâ* adı verilen bir kategorizasyon yapmışlardır. Bu kategorizasyon ihfânın kuvvetini ve *nûn* harfinin sıfatı kabul edilen gunnenin süresini tespit edebilmek amacıyla süreç içerisinde geliştirilmiştir. Çalışmamızın ana konusunu oluşturan Meratibü'l-İhfâ ve tecvit pratiğindeki yansımalarının gunne süresinin incelenmesi hedeflenmektedir. Tecvit ilmiyle ilgilenen alimler ihfânın süresini tespit edebilmek için uzun gayretler sarf etseler de incelenmek istenen konun zorluğu sebebiyle günümüzde hala meselenin tam anlamıyla açıklığa kavuşturulduğu söylenemez. Alimler med harfi süresi yahut buna yakın genel tespitlerde bulunmuşlardır. Bu tespitlerden birkaçının çalışmada nakledilmesi suretiyle konunun izah edilmesi amaçlanmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında alanda eksiklik olduğu tespit edilmiş olup bu eksikliğin giderilmesi ve alana ışık tutması ana gayeyi oluşturmaktadır.
Bu araştırma tecvit ilmi, tecvîdin gerekliliği ve önemi, tecvîd ilminde tenvin ve sakin nun'un hükümleri, tecvit ilminin kaynakları gunnenin mahreci hususundaki ihtilaflar, ihfa'nın mertebeleri, ihfâ ve gunne ilişkisi, ihfâ'nın edasında gunne merkezli ihtilaflar, ihfâ'nın uygulama keyfiyeti ve meratibu't-tefhîm konuları farklı başlıkları altında incelenerek alana ışık tutulması hedeflenmiştir. Çalışmanın son bölümünde meratibu'l-ihfâ kavramı hakkındaki ihtilaflar ilişkili olduğu diğer tecvît kaideleri bağlamında incelenip konun daha anlaşılır hale getirilebilmesi adına farklı zaman ve mekanlarda yaşamış olan meşhur karilerin ses kayıtları tahlil edilerek açıklanmıştır. Araştırma da yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ses kayıtları yer almakta ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Kıraat, Tecvît, Meratibu'l ihfa, İhfâ.

* Bu çalışma, Ömer Faruk AYVAZ'IN Prof. Dr. Mustafa Atilla AKDEMİR danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

HÜCVÎRÎ VE KEŞFU'L-MAHCÛB

Saliha YALÇINKAYA SEYİS, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, salihayalcinkayaseyis@gmail.com

ÖZET

Ali b. Osman Cüllâbî Hücvîrî (öl.465/1072) yılında Gazne'de doğmuş bir mutasavvıftır. Bu çalışma Hücvîrî'nin günümüze ulaşan tek eseri "Keşfu'l-Mahcûb"un içeriğini ve tasavvufa olan katkılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Farsça olarak, V/XII. asrın ortalarında kaleme alınan "Keşfu'l-Mahcûb", Tasavvufa ve sûfilere yöneltilen eleştirilere cevap niteliğindedir. Eserin "Tabakat" bölümünde yüz dokuz (109) abid ve sûfiden bahsedilmektedir. Keşfu'l-Mahcûb ile Hücvîrî, sûfilerin hayat hikayelerine yer vererek tasavvufun hal ilmi olduğunu ispatlamaya çalışmıştır. Aynı şekilde iki yüz otuz altı (236) ayet ve yüz otuz altı (136) hadise yer vermesi tasavvufa yöneltilen çirkin ve asılsız isnatları gidermeye yönelik bir çaba olsa gerektir. Sünni ve şii çatışmaların yaşandığı bir coğrafyada dünyaya gelen Hücvîrî, Gazneli devletinin güçlü olduğu dönemlerde birçok seyahatler yapmış, alim ve mutasavvıfların ilim meclislerinden istifade etmiştir. Eserinde bu yolculuklardan elde ettiği tecrübelerine ve görüşlerine yer yer rastlanmaktadır. Rey ve kıyasa önem veren ve Hanefî mezhebine mensup olan Hücvîrî, akıl ve mantık çerçevesinde hareket etmeyi ihmal etmemiştir. Ehl-i sünnet dışı fırkaları eserinde isim vererek zikretmiş, özellikle Mu'tezile'ye yönelik ağır eleştirilerde bulunmuştur. Tasavvufta ilk defa fırkaları tasnif eden Hücvîrî, hak ve batıl fırkaları tesbit ve beyan ederek, bilgiler aktarmıştır. Kendisi tasavvufta sahv, temkin ve huzuru temsil eden Cüneyd-i Bağdâdî'nin yolundan gittiğini belirtse de, Hallâc ve Bayezid Bistâmî 'ye olan muhabbetini de gizlememiştir. Hücvîrî 'nin "Keşfu'l-Mahcûb" ile günümüze ulaşan herkesi kucaklayıcı bu tavrı, bugün yüzlerce fırkaya ve tarikatlara bölünen İslam alemine örnek niteliğindedir. Sonuç olarak bu çalışma ile Hücvîrî, kendine has açıklamaları ve yorumları ile tasavvufun sağlam temeller üzerine inşa edilmesine katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Keşfu'l-Mahcûb, Hücvîrî, Sûfî.

HASTALARA YAKLAŞIMDA ROL MODEL OLARAK HZ. MUHAMMED

Sümeyye YURTOĞLU, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yurtoglu.sumeyye@std.izu.edu.tr

ÖZET

İnsan için iyi olma hali bir diğer ifadeyle sağlıklı olma halinin bozulması "hastalık" olarak ifade edilmektedir. Dünya üzerindeki her şey zıttı ile kaim olduğuna göre insanın dünya serüveninde fiziksel olarak sağlıklı olmasının yanı sıra hastalıklar insan için var olan imtihanlardan birisidir. İnsan hastalandığında sadece fiziksel açıdan değil sosyal ve psikolojik olarak da etkilenmektedir. Günümüz tıbbında hasta psikolojisine yönelik sunulan tavsiyeler ve psikolojik tedavi yöntemlerinden pek çoğunu Hz. Muhammed hasta yaklaşımında uygulamış ve uygulanmasını tavsiye etmiştir. Her insanın mizacının ve hastalığının farklı olması sebebiyle insanlara hastalık süreçlerinde yaklaşımın aynı olması mümkün değildir. Umutsuzluk, üzüntü ve kaygı içerisinde olan hasta için en önemli unsur, karşısında bulunan insanın yumuşak söz ile hitap etmesidir. Kur'an-ı kerim ve Hz. Muhammed'den gelen tavsiyeye göre yumuşak söz ile insanlara yaklaşmak gerekmektedir. Hasta ziyareti esnasında hastayı yormadan ve onun moralini yükseltecek ümitvar konuşmalar yapılması Hz. Muhammed tarafından tavsiye edilen bir diğer uygulamadır. Onun "Bir hastanın yanına girdiğiniz zaman, ona eceli hakkında güzel şeyler söyleyip rahatlatın, ümitlendirin! Bu sözler hastanın başına gelmesi mukadder olan bir şeyi geri çevirmez, ancak onun gönlünü hoş eder." hadis-i şerifi hastalarla konuşurken dikkatli konuşulması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda hasta olan kişi ile birebir ilgilenmek önemlidir. Günümüzde psikolojik hastalıkların tanısında ve tedavisinde kullanılan en önemli yöntem konuşma terapisidir. Hz. Muhammed tarafından uygulanan bu uygulamaya örnek bir diğer rivayet ise şöyledir: "Hz. Aişe şöyle der: Sa'd bin Muâz, Hendek gazvesi sırasında yaralanmıştı. Resûlullâh, Sa'd için mescide bir çadır kurdurdu. Maksadı, onu daha sık ziyâret etmek ve onunla yakından alâkadar olmaktı. Maksadı, onu daha sık ve yakından ziyaret etmek (onunla ilgilenmekti). Tüm bunların yanında günümüzde ismiyle dahi insanlara korku veren "hastane" kavramı yerine Hz. Muhammed döneminde ve Osmanlı döneminde "şifahane, darüşşifa, darülafiye" şeklinde kavramların kullanılması isminin dahi insanların korkularını gidermeye yönelik bir uygulama olmasından gelmektedir. Hasta insan ve ona yaklaşım hususunda Hz. Muhammed'in örnekliği çoğaltılabilir.

Anahtar Kelimeler: Hastalık, Tavsiye, Rol, Tedavi, Ümit.

HZ. PEYGAMBER'İN ŞAKALAŞMA ÂDÂBI

Emre KESKİN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emrekeskin0022@gmail.com

ÖZET

Hz. Peygamber insanların arasında seçilmiş ve en güzel örnek olduğu bildirilen bir rehberdir. O'nun peygamber olması hasebiyle bazı özelliklere sahip olduğu bilinmekle birlikte insanî vasfı da göz ardı edilmemelidir. Çünkü o bazen gülüp bazen ağlayabilen, bazı acıları yaşaması sebebiyle sabrı öğreten ve bazı sevinçli olaylar vesilesiyle şükretmenin önemini aktaran insanlığın önderlerindendir. Günümüzde Hz. Peygamber'i otoriter yapısı olan, sadece ahkâmı bildiren, yüzü hiç gülmeyen birisi olarak tasvîr edilmesi yanlışıyla karşı karşıya kalınmıştır. Oysaki Hz. Peygamber bir hadisinde "tebessüm etmek sadakadır" buyurmaktadır. Bununla birlikte Hz. Peygamber'in eşleriyle, çocuklarıyla, sahabesiyle şakalaştığı, onlarla bazı olaylar karşısında gülümsediği de bilinmektedir. Bir gün Hz. Peygamber ve Hz. Âişe arasında tartışma başlar ve Hz. Ebû Bekir kızının Hz. Peygamber'e bağırdığını duymuştur. Kızının Hz. Peygamber'e bağırmasıyla hiddetlenen Hz. Ebû Bekir içeriye girerek kızına doğru yönelince Hz. Peygamber araya girmiş olayı yatıştırmaya çalışmıştır. Hz. Ebû Bekir'in dışarıya çıkmasıyla birlikte Hz. Âişe'ye "gördün mü adamın elinden seni nasıl kurtardım" diyerek ona şaka yapmıştır. Bir defasında da Enes b. Mâlik'e de "iki kulaklı" diyerek latife etmiştir, kendisinden deve isteyen kişiye yavru deve vereceğini bildirmiş fakat adam latifeyi idrâk edemeyip itirazda bulununca "her deve bir dişi devenin yavrusu değil midir?" buyurarak maksadını açıklamıştır. Hatta sahabelerin arasında şakalarıyla meşhur olan Nuaymân b. Amr'ın bazı şakalarına gülmüş, bununla birlikte Hz. Peygamber'in vefatına yakın zamanda Nuaymân, Hz. Ebû Bekir ve Süveybıt b. Harmele arasında geçen hadiseyi tekrar tekrar anlattırıp güldüğü de bilinmektedir. Her haliyle rehber olan Hz. Peygamber "Şakadan bile olsa yalan söylemeyene cennetten bir köşk verileceğine kefilim" hadisiyle şakalaşmaya ölçü koyduğu da bilinmektedir. Bu bilgilerin ışığında aslında Hz. Peygamber'in hayatın realitesinden uzak olması bir yana; kendisi hayatın merkezinde, insanlarla iç içe bir yaşam sürdüğü görülmektedir. Kur'ân'da "nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik" ayetinin idrâk edilmesi bu bağlamda çok önemlidir. Bu bilgilerin ışığında Hz. Peygamber'in şakalara karşı nahif tutuma sahip olduğu ve şaka ile olsa da asla yalan söylemediği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şakalaşma Âdâbı, Latife, Nuaymân, Tebessüm.

TEVRAT'A GÖRE İSRAİLOĞULLARININ FİLİSTİN BÖLGESİNE GELİŞLERİNİN DİNLER TARİHİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurhan KARACA, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, karaca.nurhan@std.izu.edu.tr

ÖZET

Ortadoğu'nun hatta dünyanın, fiziki ve siyasi olarak üzerinde en fazla durulan bölgesi olan İsrail ve Filistin toprakları. Sami dinlerin çıkış noktaları olduğu gibi tarihi yönüyle birçok medeniyetin de anavatanı olmuştur. Tarihi itibariyle bu bölgede pek çok milletler, devletler ve medeniyetler yaşamıştır. Bazı dönemlerde medeniyetlerin en gözde mekânı olduğu gibi bazı dönemlere de en kanlı savaşların yapıldığı yer olmuştur. Bölgenin bu köklü tarihi, buranın daha fazla ilgi çekmesine neden olmuştur.

Yahudi tarihi ve Yahudi inancının bu bölgede temellendirilip şekillenmesi tesadüfi değildir. Yahudilerin Musa şeriatına dayanan inançları, tarihi oluşum seyrini büyük ölçüde etkilemiştir.

M.Ö. II. binin başlarından itibaren Yahudilik İbrahim, oğlu İshak ile tarih sahnesine çıkmıştır. Rabbin İbrahim'i peygamber olarak seçmesi, onun soyunun kutsanacağını bildirmesi ve ona vaat ettiği topraklara gitmesine emretmesi ile İbranilerin tarihi serüveni başlamış ve bu şekilde gelime göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Yahudi, Filistin, Avram, Kutsal Toprak.

.

HİCRİ İLK ÜÇ ASIRDA NASSLARI ANLAMA YÖNTEMİ OLARAK EHL-İ REY ve EHL-İ HADİS EKOLÜ

Şeyda BERTAN UYSAL, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, s.bertan@windowslive.com

ÖZET

Vahyin inzal olduğu dönemden itibaren Kur'an ve Sünnetin anlaşılmasında iki farklı anlama yöntemi olarak reyci ve nakilci anlayıştan söz etmek mümkündür. Hicri ilk üç asra rengini veren bu iki anlayış sahabe asrından itibaren dini anlama ve yorumlamada belirgin iki düşünce biçimi olmuştur. Dinin anlaşılmasında ve fıkhın yaşanmasında sahabenin takip ettiği bu iki metot, sonraki asırlarda yaşayan alimlerin ilmî faaliyetlerinde çok büyük etkiye sahip olmuştur. Hicri ilk üç asırda yaşanan, itikadi, siyasi, sosyal ve kültürel gelişmeler dini yorumlamada farklı bakış açılarını ortaya çıkarmıştır. Nassların anlaşılmasında farklı iki anlayış olarak gelişen ehl-i rey ve ehl-i hadis düşünce biçimi, sonraki asırlarda mezhep farklılıklarının temelini oluşturmaktadır. Daha geniş manada fukaha ve muhaddisûn olarak isimlendirilen bu iki yaklaşım, mezhepsel farklılıklarla beraber alimlerin nasslar karşısındaki tavır ve bakışlarına esas teşkil etmektedir Ehl-i hadis ehl-i rey diye ayrışan bu düşünme biçimleri esaslı bir şekilde incelenip değerlendirildiğinde, ehl-i rey ve ehl-i hadis şeklinde net çizgilerle birbirinden ayrılmış iki yaklaşım olmayıp, İslam geleneğine ana rengini veren iki anlama biçimi olarak düşünülmelidir. Ehl-i rey nassları anlama ve yorumlamada, aklı ve dirayeti ön planda tutarak içinde bulunduğu durum ve şartlara göre anlamaktadır. Bu şekilde zamanın teğayyürü karşısında nasslar yoruma tabi tutulmuştur. Ehl-i hadîs ise nasların lafzî yorumunu esas alarak onu ilk ortaya çıktığı ve ilk nesillerin anladığı şekliyle anlamaya ve muhâfaza etmeye çalışmıştır. Ehl-i rey ve ehl-i hadisin kullandığı kaynaklar aynı olmakla birlikte, birbirlerinden ayrıldıkları nokta, ehli reyin yorumla kaynakları kullanması, ehli hadisin ise yorum yapmaksızın kaynakları kullanmasıdır. Bu yöntemsel farklılık sonraki asırlarda yoğun tartışmalara yol açmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ehl-i Rey, Ehl-i Hadis, Dirayet, Lafız, Rivayet.

İSLAM'DA "AŞIRILIK (İFRAT-TEFRİT)" VE "ORTA YOL (VASATIYYE)" ANLAYIŞI

Selma NALBAT, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, nalbat.selma@std.izu.edu.tr

ÖZET

Arapçada aşırılık anlamına gelen "fart" kökünden türeyen "ifrat-tefrit", orta yolun terki anlamında İslam'da "iki aşırı uç" diye bilinir. Bu iki aşırı uçtan biri olan ifrat "aşırılık", tefrit ise "indirgemecilik" olarak daha ziyade tezahür eder. Her ikisi de aşırılık olsa da Müslümanlar arasında "aşırılık (ifrat)" daha ziyade öne çıkmaktadır. Bu iki aşırı tutumun, İslam'ın zuhurundan bu yana, ama özellikle de günümüzde, belki de Müslümanlar arasındaki en problemli-hatalı yönelimlerdendir olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İnanç, ibadet, ahlak ve sosyal hayatta tarihten bu yana bu iki aşırı uçtaki yönelimler ve mezhepler ortaya çıkmıştır. Esasen Hz. Adem'den bu yana bütün peygamberlerin tebliğ ettiği yegâne din (ed-Dîn) olan İslam'dan sapmış dinlerin sapmaları da her iki uçtaki aşırılık olan ifrat-tefrit ile olmuştur.

Bu iki aşırılığın ortası ve merkezi ise "orta yol", "sırât-ı müstakîm" ve "vasatıyye" olarak anılır ki, İslam'ın ana akım çizgisi olan ve Müslümanların büyük çoğunluğun tabi olduğu Ehl-i sünnet anlayışı da aslında hemen her konuda (itikad, ibadet ve sosyal hayatta) ifrat-tefritten uzak dengeli inanç ve düşünceyi ifade etmektedir. Dolayısıyla ifrat-tefritten uzaklık İslam'ın en merkezî anlayışını temsil eder. *"İşte böylece sizi aşırılıklardan uzak bir ümmet yaptık…"* (Bakara, 2: 143) ayeti bu olguyu ifade eder.

Kur'ân-ı Kerîm'in beyanı ve hayata yansımış hali olan Hz. Peygamber'in sünnet-sîreti bu ifrat-tefrit olan iki taraflı aşırı uçtan uzak, mu'tedil ölçülerin somut anlamda gösterildiği zemin olmuştur. Hadis ve sîret kaynaklarındaki bilgi-belgelerden anladığımıza göre Resûlüllah'ın hemen her söz, fiil, takrir ve sıfatlarında bu dengenin izlerini alabildiğine görürüz.

Bu tebliğimizde iki aşırı çizgi olan ifrat-tefritle her ikisinin ortası olan ve Kur'an-Sünnet'te övülüp tavsiye edilen orta yol, sırât-ı müstakîmin ayet, hadis ve İslam tarihinden bazı örneklerle açıklamaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: İfrat-Tefrit, Aşırılık, Sırât-ı Müstakîm, Vasatıyye, Ehl-i sünnet, Yahudilik, Hıristiyanlık.

MECELLE-İ AHKÂM-I ADLİYYE VE HANEFİ HUKUKUNDA HACİR SEBEPLERİ*

Hilal TAMDOĞAN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hilaltamdogan@gmail.com
Prof. Dr. Recep CİCİ
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, recep.cici@izu.edu.tr

ÖZET

Allah Teala insana haklar bahşederek onu diğer canlılardan üstün bir varlık olarak yaratmıştır. İnsan bu hakları kullanarak hayatını idame ettirmektedir. Ancak her insanın akli seviyesi aynı değildir. Bu yönüyle oluşan farklılık aklı noksan kişilerin bazı haklarının kısıtlanması hususunu beraberinde getirmiştir. Akıl hastaları ve küçük çocukların durumları böyledir. Onların tasarruflarının kısıtlanması hakların korunması açısından elzemdir. Diğer taraftan akıl yapısı itibariyle noksan olmayan ancak malını hastalık derecesinde sarf eden sefihin, borcunu ödemeyen ve iflas etmiş olan borçlunun tasarruflarının kısıtlanması da malın korunması ve hakların zayi olmaması amacıyla İslam hukukunda zaruri görülmüştür. Bu itibarla hacir böyle kişilerin tasarruflarının kısıtlanmasını ve hükümlerini ele alan ve bundan dolayı da önem arzeden bir konudur. Önceki hukuk sistemlerinde yer edinmiş ve uygulanmış bir hukuk konusu olan hacir, fıkıh hükümlerini anayasal çerçevede düzenleyen ve kapsamlı bir kanun metni olan Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye'nin dokuzuncu bölümünde kavramları açıklayan altı madde (941-942-943-944-945-946-947. mad.) ve hacir konusunu ele alan kırk beş madde (957-1002.mad) ile hacir ve hükümlerinin incelendiği görülmektedir. Hacir, kişinin sözlü tasarruflarının yasaklanmasıdır. Bir kişiyi hacir altına alarak sözlü tasarruflarını kısıtlayabilmek için ise bazı sebeplerin var olması gerekmektedir. Hacri gerektiren sebeplere baktığımızda İslam hukukunda görüş ayrılığı olmadan kabul edilen hacir sebepleri olduğu gibi fukahanın üzerinde ittifak edemedikleri hacir sebepleri de bulunmaktadır. Küçüklük, kölelik, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, ölüm hastalığı ve genele zarar verme durumları üzerinde ittifak edilen hacir sebepleridir. Fukahanın görüş ayrılığında olduğu hacir sebepleri ise sefihlik, borçluluk ve gaflettir. Bu tebliğde, Mecelle'nin Hanefi fıkıh külliyatında önemli bir yere sahip olan *Vikâyetü'r-Rivâye, Kenzü'd-Dekâik, el-Muhtâr, Muhtasaru'l-Kudûrî ve Mecma'u'l-Bahreyn* eserlerinden ne derece yararlandığı hacir sebepleri özelinde açıklanarak ortak ve farklı noktalar tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hacir, Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, Sefih, Fukaha, Hanefi.

* Bu çalışma, Hilal TAMDOĞAN'ın Prof. Dr. Recep CİCİ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

AHMED YESEVÎ VE ÇİLE ÂDÂBI

Summeiya AİKOZHA, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, summeiya.kazakh@mail.ru

ÖZET

Batı Türkistan'ın Sayram şehrinde doğmuş (ö. 562/1166) ve tasavvufi marifetleri Buhara muhitinde edinmiş bulunan Hoca Ahmed Yesevî, tarikat kurucusu, şair ve din büyüğü olarak Türk dünyasının manevî hayatını etkilemiş nâdir kişilerdendir. Babası, Sayram'da kerametleri ve menkıbeleri ile tanınmış önemli şahsiyetlerden biri olan Şeyh İbrâhim'dir. Annesi, Mûsâ Şeyh'in kızı Ayşe'dir. Küçük yaşlarından itibaren Arapça ve Farsçayı, İslami ilimleri öğrendi. Yesevi Yesi'de Arslan Baba'ya intisap ederek ondan feyiz aldı. Arslan Baba'nın Yesi'ye gelerek Ahmed Yesevî'yi bulup, ona Hz. Peygamber'in kendisine teslim etmiş olduğu emanet hurmayı vermiştir. Arslan Baba'nın terbiye ve irşadıyla Yesevî, kısa zamanda şöhret bulmuştur. Arslan Baba vefat ettiği zaman Yesevî, Buhara'ya giderek orda Yûsuf Hemedânî'den dinî ve tasavvufi ilimleri öğrendi. Hz. Peygamber'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sünnetine sıkı sıkıya bağlı olan Hoca Ahmet Yesevi şeriat hükümlerini, tasavvuf esaslarını, tarikatının âdâb ve erkânını öğretmeye çalıştı. Yesevi için İslâmiyet'i Türkler'e sevdirmek, Ehl-i sünnet akîdesini yaymak ve yerleştirmek başlıca gayesi olmuştu. Yesevî, altmış üç yaşına geldiğinde tekkesinin avlusunda bir çilehane hazırlattı ve bu yaptırdığı hücrede vefatına kadar burada yaşadı, ibadet ve riyazetle meşgul olarak hayatını geçirdi. Yesevî çilehaneyi Yesi'de irşad ettiği zaman Türkistan'da güçlü bir İslamlaşma vardı ve bu tekkeler avlusunda yer altı Medrese yaptırdı burası tasavvuf cereyanının merkezleri durumundaydı. Dîvân-ı Hikmet Hoca Ahmet Yesevi'nin bilinen tek eseridir ve bu eserde hikmetlerinin başlıca gayesi, İslâmiyet'in esaslarını, şeriat ahkâmını ve Ehl-i sünnet akîdesini öğretmek, Yeseviyye tarikatı müridlerine tasavvufun inceliklerini, tarikatın âdâb ve erkânını telkin etmiştir. Altmış üç yaşında Peygamber'e (s.a.v) olan saygı ve sevgisinden sünnetlerine sıkı tutunmuştur ve bu çilehaneye girmesiyle ilgili Yesevi Dîvân-ı Hikmet eserinde şöyle söylemiş:

İşitip okuyup yere girdi Kul Hoca Ahmed (Hikmet 10) Altmışüç yaşta sünnet oldu yere girmek Resûl için iki âlem berbât edivermek (Hikmet10) Altmış üçdür peygamberin yaşını bilsen¸Farz ve sünnet buyruğunu edâ kılsan. (Hikmet 162)

Böylece altmış üç yaşında kabre girip ömrü boyunca izinden gittiği Hz. Muhammed'in (s.a.v) vârisi olduğunu göstermek istemiştir. Ahmed Yesevî¸ bu yazdığı hikmetiyle Hz. Muhammed (s.a.v) ile olan özel ilişkisini ve altmış üç yaşından sonra hayatının geri kalan kısmını yer altında halvet riyazet zikirle geçirdiğini anlatmaktadır. Yesevi tarikatında şeriat halveti olmadan tarikat halvetine girilmez. Şeriat halveti, bütün ayıp sayılan ve çirkin sözlerden, başka noksanlık ve günahlardan tamamıyla tövbe etme esasına dayanır. Halvetin süresi kırk gündür. Halvet için bir gün önceden oruca başlanır. Halvete giren mürid, gece gündüz zikir, evrad, tevbe, istiğfar, namaz ve Kur'an ile meşgul olur. Ahmed Yesevi'ye göre gerçek sufi olabilmek için riyazet ve mücahede şarttır. Riyazet, şeyhin izni ve yönlendirmesi ile yapılır. Yesevi yaptırdığı bu çilehanede 1166 yılında 73 yaşında vefat etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Yesevî, Çile, Tasavvuf.

TASAVVUF KÜLTÜRÜNDE İNSANIN ANLAM ARAYIŞI AÇISINDAN HİKMET VE MARİFET TASAVVURU

Firdevs AYDEMİR, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, firdevs.aydemir@hotmail.com
Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kamil.yilmaz@izu.edu.tr

ÖZET

İnsan, eşref-i mahlukat, kâinatın halifesi olarak kabul edilen, düşünen, sorgulayan en değerli varlıktır. İnsan, yaratılışın hikmetleri, varoluşun gayeleri, hakikat arayışı, hayat, ölüm ve ölüm sonrası ile ilgili bir sorgulama süreci içerisine girmiştir. Bu anlam arayışı ilk insanla başlamış ve günümüzde de insan aklının en çok merak edilen konuları arasında yer almıştır. İnsanın anlam arayışına tasavvuf ilmi, hikmet ve marifet nazariyle bakmıştır. Hikmet ve marifet tasavvufun özü mahiyetindedir. Tasavvufta genel olarak hikmet; mahlukatın var oluşunun kavranması, sebepler ve bu sebepler ışığında bunların sonuçları arasındaki ilişkilerin ilahi irade açısından rolünün anlaşılması, ilahi sırların ve gerçeklerin bilgisi olarak anlamlandırılmaktadır. İnsana, eşyanın hikmeti gösterilmiştir. Fakat bazı insanlar eşyanın hükmü ortaya çıktıktan sonra farkına varır. Ve nihayetinde her işin bir hikmetinin olduğunu deneyimleyerek tecrübe eder. Bu nedenle ariflerin nihai makamı, görünen ve gerçekleşen olaylardaki hikmeti görebilmektir. İlk sufilerde hikmet, çabayla kazanılan, özenle korunan çok değerli gizli bilgi olarak görülmektedir. Kainattaki ilahi tecelliler, akılla kavranamayan nice sırlar, hikmet nazariyle çözümlenebilir. Marifet; tasavvufta kal ile değil, hal ile tadilan, satırlardan değil sadırlardan bellenen bir bilgi olarak kabul edilmektedir. Hatta tasavvufta, marifet ve hikmet zaman zaman aynı anlamlarda kullanılmıştır. İnsanın anlam arayışında salt bilgilerin de ötesine geçip onun ardındaki sır ve hikmetleri algılayıp bunu kalbe geçirip, kalbin idrakini sağlayarak marifete ulaşabilmektir. Sufilere göre marifetin yolu bilginin aktığı kalpten geçer. Bu nedenle öncelikle kalbin, kirlerden yani günahlardan arındırarak marifete, bilginin kaynağı olarak hazırlanması gerekmektedir. Marifet; Allah, insan ve alemi içine alan özel bir kavramdır. İnsanın kendini ve alemi tanımasının Allah'ı tanımasına giden en önemli basamak olduğunu yani Marifetullah'a ulaşmanın en önemli hikmet olduğunu bilmek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnsan, Tasavvuf, Hikmet, Marifet, Akıl.

İSLAM HUKUKUNDA HÜKMÜ BELİRLEMEDE SONUÇLARIN GÖZETİLMESİ: ŞÂTIBÎ ÖZELİNDE

İdris DALMA, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, dalmadan_29@hotmail.com

ÖZET

Genel olarak hukuk sistemleri yürürlükte olduklarında yeni gelişmelere açık olmuşlardır. Bu durum, hukukun kurum ve kurallarıyla çoğu zaman olumlu yönde ilerlemesine katkıda bulunmuştur. Fıkhın temel esasları bir yana, genel mantığına hâkim olan anlayışını ortaya koyan ve istikrâi metod çerçevesinde ictihad sayesinde tespit edilebilen fıkhî ilkeler olmuştur. Söz konusu temel ilkelerden hareketle benzer problemlerin çözümünde ortak özellikler dikkate alınarak yararlanılmıştır. Bu çözümlerden elde edilen neticeler ilkesel bir forma dönüştürülmüştür. Bu durum, kavâid ilkelerinin ortaya çıkması yönüyle önemli bir aşama olmuştur. Fukahânın çabasıyla sonraki dönemlerde literatüre küllî kâide adıyla çalışmalar girmiştir. Literatürde küllî kâideye benzer özellikleri yönüyle hem fer'î meselelerde hem de usûlde belirlenen ilkeler sonuçların hükmü çıkarmada esas alınabileceğini göstermiştir. Muhtemel sonuçlar hükümlerin başlangıç itibariyle konulurken gözetilmiş olabileceği gibi söz konusu bu hükümlerin tespiti sırasında genel manada maslahat-mefsedet kapsamında gözetilmiş olması da mümkündür. İslam hukukunda sedd-i zerâi', istihsan, hilafa riâyet gibi hüküm çıkarmada kullanılan usul konularında sonuçların gözetilmesi ilkesinin kullanıldığı tesbit edilmiştir.
Esasen Kur'an ve Sünnette sonuçların gözetilmesi ilkesi birçok hükmün verilmesinde önemli bir etken olduğu görülmektedir. Peygamberimizden sonra sahâbe de zaman zaman sonuçların gözetilmesi ilkesiyle ortaya çıkan meselelerde hüküm vermiştir. Sonraki dönemlerde fukahâ tarafından fer'î/tikel örnekler bağlamında, içinde bulunulan hal ve beklenen sonuç karşılaştırılmak suretiyle hükmün elde edilmesi uygulama yoluyla belirlenmiştir. Bildiri çerçevesinde İslam hukukunda hükmü belirleme açısından sonuçların baştan dikkate alınabileceği hususu Mâlikî fakihi Şâtîbî özelinde ele alınacaktır. O, klasik fıkıh literatürü kapsamında bu ilkeyi modern tanımlara benzer şekliyle ilk kullanan olması yönüyle önemlidir. Şâtîbî bu konuda müctehidin herhangi bir meselede mükellefin fiillerine dair hükmü belirlerken maslahat ve mefsedet bakımından sonucu gözetmesini belirtir. Bildiride önce orijinal hali i'tibâr-ı meâl/tercümesi fiillerin sonucunun gözetilmesi diye bilinen ilkenin tanım ve gelişim süreci üzerinde durulacak, ardından sonuçların hükmü oluşturmada gözetilmesinin hücciyet ilişkisi Kur'an, Sünnet ve Sahâbe uygulamaları esas alınarak değerlendirilecek ve nihayet i'tibâr-ı meâl ilkesinin İmam Şâtîbî özelinde nasıl tanımlandığı ve kullanıldığı hususu incelenecektir.

Anahtar kelimeler: İslam Hukuku, Şâtîbî, İ'tibâr, Meâl, Fiil, Hüküm.

HZ. ÂİŞE'NİN KÛFELİ TALEBELERİ: MESRÛK B. ECDA' VE ESVED B. YEZÎD EN-NEHAÎ*

Zehra AKMAN, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, zehra.akman@std.izu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Fahreddin YILDIZ
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, fahreddin.yildiz@izu.edu.tr

ÖZET

Hicrî birinci asır, hadis rivayeti açısından oldukça önemli bir zaman dilimidir. Sahâbenin tedrisinden geçen tabiîn nesli hadislerin sonraki kuşaklara aktarılmasında ve anlaşılmasında önemli bir halkayı oluşturmaktadır. Abdullah b. Mes'ûd'un meclisinde yetişerek onun bilgi birikimi ve rivayetlerini aktaran meşhur talebeleri arasında Mesrûk b. el-Ecda' (ö. 63/683[?]) ve Esved b. Yezîd en-Nehaî (ö. 75/694) yer almaktadır. Kûfe'de Abdullah b. Mes'ûd'un önde gelen ashâbından olan bu iki tâbiî âlim aynı zamanda Hz. Âişe'nin başta gelen talebeleri arasında yer almaktadır. Böylelikle İbn Mes'ûd'dan sonra en çok istifade ettikleri hocaları Hz. Âişe olmuştur. Mesrûk, hocası Hz. Âişe'den yapmış olduğu rivayetlerle onun yeğenleri Urve b. Zübeyr, Kâsım b. Muhammed ve Amre bint Abdurrahman'dan sonra en çok hadis nakleden talebesi olmuştur. Esved hakkında Ahmed b. Hanbel ve Ebû Davûd et-Tayâlisî'nin *Müsned*'leri özelinde yapılan bir çalışmada Hz. Âişe'nin akrabası olmadığı halde Hz. Âişe'den -tekrarsız- rivayeti 5'in üzerinde olan 12 isim arasında ilk sırada Esved b. Yezîd'in yer aldığı tespit edilmiştir. Mesrûk ve Esved'in Abdullah b. Mes'ûd'un diğer talebelerine nazaran Hz. Âişe'den daha fazla rivayetlerinin olması bu araştırma için önemli bir çıkış noktası olmuştur. Araştırmanın başlıca tezlerinden birini Medine'nin temsilcilerinden olan Hz. Âişe'nin re'y ekolünün seçkin talebeleri üzerindeki etkisi teşkil etmektedir. Çalışmada, kaynak taraması yoluyla elde edilen veriler önce tasnif edilmiş, daha sonra da tez içeriği bağlamında değerlendirilerek sonuca ulaşılması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Âişe, Esved b. Yezîd en-Nehaî, Mesrûk b. el-Ecda', Kûfe.

* Bu çalışma, Zehra AKMAN'ın Dr. Öğr. Üyesi Fahreddin YILDIZ danışmanlığında yürütülmekte olan doktora tezinden üretilmiştir.

NİZÂMÜLMÜLK'ÜN SEYRÜ'L MÜLÛK (SİYÂSETNÂME) İSİMLİ KİTABINDA KULLANDIĞI HADİSLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Ferman AKINCI, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, fermanakinci34@gmail.com
Prof. Dr. Özcan HIDIR
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ohidir@hotmail.com

ÖZET

Nizâmülmülk (ö.485/1092) Seyrü'l Mülûk ya da meşhur ismiyle Siyasetname adındaki kitabın yazarıdır. İslam tarihinde siyasetnameden söz edildiğinde akla ilk olarak kendisi ve yazdığı kitap akla gelir. Horasanın Tûs şehrinde doğmuş, annesini küçük yaşta kaybetmiştir. Yaşadığı zamanın önceliklerine uygun temel dini eğitimlerini almış, küçük yaşta hafız olmuştur. Zamanın önemli hocalarında hadis dersleri okumuştur. Hatta hadis imla ettirecek kadar bu konuda kendini geliştirmişti[1] Selçuklu sultanı Alparslan'a vezirlik yapmadan önce, Abbasî halifesi tarafından kendisine idari görevler verilmiştir. Alparslan'dan sonra oğlu Melik Şah'a da vezirlik yapmıştır. Tarihî kaynaklara göre Melik Şah'ın seçilmesinde etkili olmuş, yaşa çok genç olan sultanla uzun süre uyumlu çalışmıştır. Daha sonraları aralarında bazı anlaşmazlıklar çıkmış, bunun sonucu ikisinin de hayatına mal olmuştur.

Selçuklu devleti için büyük tehlike olarak gördüğü Hasan Sabbah ve Şiilik düşüncesine karşı her şekilde mücadele etmiştir. Özellikle ehl-i sünnet düşüncesinin koruyup gelişmesi için Nizâmiyye medreselerini kurdu ve her zaman himaye etti. Sünni sûfî anlayışını da bu amaçla her zaman teşvik etti ve devlet imkânlarından onları olabildiğince faydalandırdı. Aynı amaca hizmetin bir sonucu olarak Abbasî halifesiyle çok iyi ilişkiler kurarak her zaman destek ve duasını aldı.

Melikşah'ın isteği üzerine kaleme aldığı temel kitabı Seyrü'l Mülûk adlı eserinde hadislerden de faydalanmıştır. Nizamülmük kitabını on sekiz hadis almış. Araştırmamıza göre hadislerin sadece bir tanesi sahihaynde yer almaktadır. Kütüb-i sittede dört hadis, diğer hadis kitaplarında da beş hadis yer almaktadır. Hadislerin on biri mevkuf olmasına rağmen ittifakla sahih kabul edilen hadis sayısı altıdır. Müellif hadis konusunda çoğu siyasetname yazarına göre daha yetkin olmasına rağmen zamanın siyasi ve sosyal şartlarının etkisiyle bazı zayıf hadisleri tercih etmiştir. Bunun sebeplerine hadisleri yorumlarken değineceğiz. Bu kitapta kullanılan hadislere baktığımızda üç temel konu etrafından toplanıldığını görüyoruz. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1.Yöneticilerin Adaletine Vurgu Yapan Hadisler
2.Rafızî, Haricî ve Kaderîyye'yi Yeren hadisler
3.Kadınların Yöneticiliğini Yeren Hadisler

Anahtar Kelimeler: Nizâmülmülk, Siyasetname, Hadis.

* Bu çalışma, Ferman AKINCI'nın Prof. Dr. Özcan HIDIR danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

الفقه والقوانين الليبية في العهد العثماني، الجذور والإرتباط

الباحث: عبدالوهاب محمد قايد، طالب دكتوراه

جامعة يلوا، معهد العلوم الإجتماعية، bengaid8@gmail.com

ملخص البحث

عنوان البحث: الفقه والقوانين الليبية في العهد العثماني، الجذور والإرتباط، ومشكلة البحث تكمن في معرفة ما إذا كان للفقه تأثير بصورة مباشرة أو غير مباشرة على القوانين التي كانت سارية في ليبيا أثناء الحكم العثماني لها، وما إذا كانت ثمة محاولات أو مؤلفات في تقنين الفقه في تلك الفترة، ومدى اعتماد القوانين على القواعد والاصول الفقهية، وللموضوع أهمية كبيرة من حيث اظهار مدى الارتباط بين الشريعة الاسلامية والقوانين المعمول بها في القرون المتأخرة، أي قبل سقوط الخلافة، وهذا الأمر لم يلق كفايته من البحث خاصة في منطقة المغرب العربي وافريقيا، بل وعلى العكس فقدألصقت بفترة الحكم العثماني العديد من الشبهات حول المسؤولية عن تأخر العالم العربي، ولقد حاول الباحث تلمُّسَ معالم هذا الموضوع، من خلال مقدمة وفصلين، فالمقدمة كانت تمهيدا تناول موضوع البحث، ومشكلته، وأهميته، وأهدافه، وحدوده، وخطته، والفصل الأول: تناول الحديث عن التسلسل التاريخي في ليبيا قبيل الفترة محل الدراسة وذلك من ناحية القوانين، وأما الفصل الثاني: فقد كان حول حركة التقنين في ليبيا ومراحلها ونشوء الدساتير حتى صورتها الحالية وارتباط كل ذلك بالفقه الإسلامي، وانتهى البحث بذكر أبرز النتائج التي توصل إليها الباحث، والتوصيات التي يقترح القيام بها.

الكلمات المفتاحية: القانون- التقنين-ليبيا -العثماني-المالكي.

شرعية السلطة في المجتمعات الإسلامية الدلالة، الشروط، الإيجاد، الواجبات والشروط

الباحث: عبدالوهاب محمد قايد، طالب دكتوراه

جامعة يلوا، معهد العلوم الإجتماعية، bengaid8@gmail.com

ملخص البحث

عنوان البحث: هو السلطة الشرعية دلالتها، وشروطها وإيجادها، وواجباتها وحقوقها، ومشكلة البحث تكمن في معرفة ماهية السلطة في المفهوم الإسلامي،وما هي الأمور التي إذا فقدت في سلطة ما فإن تلك السلطة لاتعد شرعية، وللموضوع أهمية كبيرة من حيث كشف الخلط الواقع في الكثير من المصطلحات المتعلقة بالجهة التي تسوس بلدان المسلمين، وضمان منع الانحرافات التي تحدث حين التعامل مع تلك السلطات سواء كان التعامل تفريطا او افراطا، وما في وضوح هذه المفاهيم من استقرار لبلاد المسلمين، ومعرفة كل فرد مسلم ماله وماعليه ولقد حاول الباحث تلمُّسَ هذا الموضوع، من خلال مقدمة واربعة مباحث، فالمقدمة كانت تمهيدا تناول موضوع البحث، ومشكلته، وأهميته، وأهدافه، وحدوده، وخطته، والمبحث الأول: يدور حول توضيح مفاهيم المصطلحات التي وردت في عنوان البحث، والتأصيل لها، واشتمل على عدة مطالب هي مفهوم السلطة، ومفهوم الشرعية، ومفهوم السلطة الشرعية كمصطلح ، والمبحث الثاني: يدور حول شروط السلطة الشرعية وايجادها حكماً وكيفيةً، والامامة الكبري وكيفية ايجادها وشروط الامام، وتم تناول ذلك في عدة مطالب، والمبحث الثالث تناول الامام المتغلب، كصورة اختلت فيها بعض الشروط، وجاء كذلك في مطالب تبين فيها الفرق بين حكم التغلب وحكم طاعة المتغلب،، ثم المبحث الرابع وفيه واجبات وحقوق السلطة الشرعية، وانتهى البحث بذكر أبرز النتائج التي توصل إليها الباحث، والتوصيات التي يقترح القيام بها.

الكلمات المفتاحية: السلطة- الشرعية-أهل الحل والعقد- الإمام – المتغلب.

AN ORIENTALIST'S PERSPECTIVE ON ABDULHAMID'S PAN-ISLAMISM: THE WORKS AND DIARY OF SNOUCK HUGRONJE IN ISTANBUL

Mahendra Utama Cahya RAMADHAN
İstanbul Sabahattin Zaim University, ramadhan.mahendra@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

Snouck Hurgronje was a Dutch orientalist and scholar who spent a significant amount of time in the late 19th and early 20th centuries studying Islamic societies, especially in Indonesia and Jeddah, the place where he converted Islam. One of his notable endeavors was his visit to Istanbul, the capital of the Ottoman Empire, where he had the opportunity to observe various aspects of Ottoman society under the rule of Sultan Abdulhamid II - who reigned from 1876 to 1909, was known for his pan-Islamic policies and attempts to rally Muslims around the world under the banner of the Ottoman Empire. He attempted to depict himself as the guardian of Muslims and the head of the Islamic world, a role that many Muslims at the time found appealing; And during that time, Snouck Hurgronje provides vital insights on Abdulhamid's pan-Islamism from an outsider's perspective.

The study employs the primary source analysis method, which entails comparing Snouck Hurgronje's findings with other contemporary sources and scholarly publications that provide a broader perspective on Abdulhamid's Pan-Islamism. Researchers can acquire a more comprehensive understanding of the topic matter and uncover potential biases or cavities in Hurgronje's work by studying different points of view.

However, it is critical to read Snouck Hurgronje's articles carefully and to analyze the information provided. While orientalist ideas can be valuable for historical research, they must be balanced with other sources and interpretations to avoid the spread of prejudices and preconceptions. The research results in a complete understanding of a complicated historical figure such as Abdulhamid II and his pan-Islamism and influence in the East Indies, also known as Indonesia, and it is always suggested to reference a variety of historical narratives and scholarly publications.

Keywords: Snouck Hurgronje, Pan-Islamism, Mesruriyet, Abdulhamid II.

ظاهرة التحوُّل العقدي إلى منهج أهل السنَّة والجماعة

Muhammed CENIYET, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ceniyet.muhammed@std.izu.edu.tr

الخلاصة

مع انتشار ما يسمَّى بوسائل الإعلام التي راجت في السنين الأخيرة وتوفُّرها في متناول الناس جميعًا، رأينا ظاهرة زادت بشكل أكبر عمَّا كانت عليه في سابقها، ممَّا يزيد التساؤلات حول هذا التحوُّل، سيقوم هذا البحث برصد الظاهرة التي سمَّيتها "التحوُّل الفكري"، وسيبدأ البحث بتعريف أهل السنَّة والجماعة ومن هم، ثمَّ النظر في أسبابَ هذا التحول وكيف بدأ وما هي الشرارة التي جعلت إنسانًا يتحوَّل من اعتقاد فرقة إلى فرقة أخرى، ثمَّ ينظر البحث في طبيعة هذا التحوُّل وكيف كان، وآثار التحوُّل الفكري الذي يحصل، وقد حصل هذا في أزمنة قديمة، وهو أساس المذهب الأشعريّ؛ مذهب أهل السنَّة والجماعة الذي نرى أنَّ حامل رايته أبي الحسن الأشعريّ كان على مذهب الاعتزال، حتَّى انقلب في يوم من الأيَّام على مذهب الاعتزال وحمل راية مذهب أهل السنَّة والجماعة،، وستكون أداة البحث هي المقابلة حيث سيكون ذلك عن طريق الاتِّصال على برنامج "واتساب" عبر مكالمة فيديو، وكذلك عن طريق المراسلة النصِّيَّة على نفس التطبيق وسأستخدم المنهج الوصفيّ التحليلي في جمع المعلومات ووصف الحالة، ثمَّ تحليل المعلومات وجمع بياناتها لأخلص بهذا كلِّه إلى آثار تلك الظاهرة ونتائجها على المستوى العلمي والأخلاقي والنفسي.

الكلمات المفتاحية: الفكر، التحوُّل، المذهب، أهل السنَّة والجماعة، الشيعة، الفرق.

منهج الشيخ محمد الغزالي في مواجهة الإلحاد المعاصر

حفصة بنت محمود أبوسمهدانة,خريج ماجستير
جامعة اسطنبول صباح الدين زعيم ، hafsaa2062@gmail.com
الأستاذ المشارك الدكتور بن عودة بن سعيد،
جامعة اسطنبول صباح الدين زعيم ، izuislamic@gmail.com

ملخص الرسالة

يعد الإلحاد المعاصر ظاهرة عالمية رافقتها صراعات فلسفية وأخلاقية تهدد الهوية والفكر والقيم، فضلا عن الغموض الذي لا يزال ينطوي على غالب جوانبها من حيث الرؤية، والانتشار، والمعالجة، وهو الأمر الذي يستلزم رعاية علمية منهجية أصيلة، خصوصا من أصحاب الوعي والخبرة والبصيرة الدعوية. تهدف هذه الدراسة لاستجلاء خلفية الشيخ الغزالي العلمية والعملية المؤهِّلة لدعوته وتجديده ومعالجته قضايا الإلحاد المعاصر، واستخلاص تحليل ظاهرة الإلحاد من حيث الرؤية وأبرز الأسباب والدوافع، ثم وسائل معالجته في ضوء الحديث عن تعديل الوضع الحضاري للمسلمين أفرادا وأُسرا، ومنهجية القرآن في بناء الإيمان. بيَّنت الدراسة رؤية الشيخ الغزالي لظاهرة الإلحاد وأبرز أسبابها ومعالجتها موظِّفةً المنهج الوصفي والتحليلي في ذلك، واعتماده العقيدة الإسلامية المتألقة بمنهج القرآن مدخلا أساسيا في استعادة بناء الإيمان ليحل محل الإلحاد المظلم، وإبراز أهم خصائص منهج القرآن في بناء العقيدة الإسلامية، بعيدا عما اعتراها من شوائب المنهج الكلامي الجدلي. توصي الدراسة بإجراء مزيد من الدراسات حول منهجيات الإلحاد وأساليبه، خاصة فيما يتعلق بالجانب النفسي والفكري للملاحدة، واستنتاج المؤثرات والتحولات وتصوراتها ودوافعها، كما توصي أيضا في جانبها التطبيقي بمقابلة الاستبداد العلمي الذي يتبناه الإلحاد بالهيمنة التعليمية الإسلامية، واستحداث جهاز للعقيدة الإسلامية يتولى مهمة غربلة مظان العقيدة، والملاحظة على مضامينها، ومحاكمتها للوحي الأعلى لبناء عقيدة المسلم المعاصر.

الكلمات المفتاحية: الإلحاد. ظاهرة الإلحاد. الشيخ الغزالي. منهج القرآن. العقيدة الإسلامية.

منهج التفسير الأزهر والتفسير المصباح: دراسة مقارنة بين المفسرين في إندونيسيا[1]

Muhammad Azkia FAHMİ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 523221022@std.izu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Mounjed AHMMAD
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, mahmad@29mayis.edu.tr

الخلاصة

في النصف الأول من القرن العشرين، لقد بدأت أول محاولة لتفسير القرآن الكريم في الظهور والتطور بسرعة في إندونيسيا. فكانت هذه ظاهرة جديدة، لأنه في القرون السابقة كانت التأليفات لكتب التفسير في إندونيسيا نادرة جدًا، بالإضافة إلى أنّ حالة إندونيسيا حينذاك في حقبة ما قبل الاستقلال، فكانت صعبة ومعقدة للغاية. ولهذا كان الهدف من هذا البحث هو تقريب الباحثين من العالم الإسلامي وتعريفهم بهذين العلمين في إندونيسيا في مجال تفسير القرآن الكريم.
ولكون البحث دراسة مقارنة بين المفسرين في إندونيسيا، فقد جمعت الدراسة بين المنهج الاستقرائي والمنهج المقارن وذلك من خلال التفسيرين وهما تفسير الأزهر لعبد الملك أمر الله المعروف با "بويا حامكا" وتفسير المصباح لمحمّد قريش شهاب، وهما من المفسرين المشهورين في إندونيسيا. ولقد قسّمتُ دراستي في هذا البحث إلى مقدمة وثلاثة فصول، بحيث تعرض في الفصل الأول حول التعريف بالمفسرَين بشكل عامّ، والفصل الثاني قام بعرض منهجيتهما في التفسير، وبعد ذلك عرض في الفصل الأخير المقارنة بين منهجي تفسير الأزهر وتفسير المصباح. ثم أتبع بعد ذلك بخاتمة البحث من النتائج والتوصيات.
وقد توصلت الدراسة إلى بعض النتائج التي حصل عليها الباحث في هذا البحث وهي أنّ المنهج الذي سلكه المفسران في تفسيرهما هو منهج الجمع، لأنّ كلًّا منهما اتفقا في اعتمادهما على منهجين من حيث المصدر وهو الجمع بين التفسير بالرأي والتفسير بالمأثور أو مايسمّى بالتفسير الأثريّ النظريّ. والتوصية التي توصّل إليها الباحث في هذا البحث هو الدعوة إلى دراسة منهجية التفسير عند المفسرين الآخرين في مختلف الدول الإسلامية، ويرجو الباحث بهذه الدراسة معرفة الإسهام والمقارنة للعلماء والفقهاء بين المفسرين البارزين في مجال تفسير القرآن الكريم.

الكلمات المفتاحية: منهج التفسير، تفسير الأزهر، تفسير المصباح.

جهود الصوفية في نشر الإسلام في إندونيسيا

Malikus SALEH, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, salehmalikus73@gmail.com

---

الملخّص

لقد امتدت مراحل الدعوة الإسلامية في إندونيسيا لقرون من التاريخ، واتسعت في كل جزرها وبقاعها في المجتمع الإندونيسي. كان ذلك من خلال وسائط متعددة عزّزت من غرس العقيدة الإسلامية الجديدة في مجتمع كان يعبد الأوثان ويدين بالديانات الوضعية مثل الهندوسية والبوذية وغيرها. ومن بين تلك الطرق الدعوية البارزة، حركات الصوفية التي قام بها الدعاة والوعَّاظ الإندونيسيون، والتي نجحت رغم مختلف المؤثرات والانحرافات من تعزيز التثاقف الإسلامي وبناء المجتمع الإسلامي وتجسيد تعاليم الإسلام وقيمه. تسعى الدراسة لمناقشة محاولات الصوفية وجهودهم الدعوية في مواجهة التحديات الدينية والثقافية، والكشف عن أبرز علمائهم وتآليفهم في غرس عقيدة الإسلام وتعزيز قيمه في صدور الشعب الإندونيسي، وتقوية القيم الروحية الإسلامية في مختلف المجالات الاجتماعية، والثقافية، والتعليمية التربوية، والسياسية أيضا، وتزايدها في خدمة فهم الإسلام في المجتمع الإندونيسي الذي يشكل اليوم أكبر عدد نسبة سكانية إسلامية في العالم، كما تسعى ايضا لتسليط الضوء على عبقريتهم في تحقيق نشر الإسلام في ربوع إندونيسيا. تنهج الدراسة المنهج الوصفي التحليلي والتاريخي للحصول على البيانات والحقائق المتعلقة بعلماء الصوفية في إندونيسيا ثم تحليلها لاستخراج حقائق نجاح جهودهم في نشر الإسلام. تسهم الدراسة في إبراز عديد من الحقائق العلمية عن عوامل نجاح الصوفية في نشر الإسلام في إندونيسيا وطبيعة إسهاماتهم وتجاربتهم في تجسيد تعاليم الإسلام بهذه الطرق الدعوية، والتعرف على أنواع إنجازاتهم التربوية الإسلامية التي يمكن تطبيقها في مجالات دعوية إسلامية أوسع في وقتنا الحاضر، في المجتمعات الإسلامية عامة والإندونيسية خاصة.

الكلمات المفتاحية: الصوفية، إندونيسيا، الديانات الوضعية، التثاقف الإسلامي.

المالية مع الغرر إباحة ومنعا في الفقه الشافعي العقود

İslam ÇERKEZOĞLU, Doktora Öğrencisi
Yalova Üniversitesi, islamzayed20@gmail.com

الملخّص

جاءت الشريعة لحفظ الكليات الكبرى، ووضعت لذلك ضوابط وقواعد وأسسا ضابطة. ومن أهم ما حفظته الشريعة من هذه المقاصد الكبرى الجانب المالي من جهة الوجود ومن جهة العدم، ولهذا بينت لنا الشريعة ما يصح من العقود المالية وما لا يصح بناء على ما تقتضيه المصلحة للمتعاقدين؛ من أجل ذلك حرمت الشريعة الغرر لأن معناه الخطر والهلاك؛ ولأنه مناقض للغاية الكبرى من العقود المالية التي أباحتها الشريعة الإسلامية لنا وهي مصلحة المتعاقدين. وبناء على ذلك حاولت في هذا البحث أن أبين معنى الغرر المحرم في الشريعة الإسلامية، وأنواعه، وضوابطه من حيث التحريم والإباحة، وبيان أن الغرر لا يكون محرما على إطلاقه، مع ذكر بعض العقود التي حرمت من أجل الغرر، وعقود أخرى أحلت مع وجود الغرر فيها عند الشافعية، مع ذكر الفروق بينهم. ثم خلص البحث إلى أن الغرر المحرم هو ما أدى إلى إبطال آثار العقود المترتبة عليها، وأن ما اقتضته الحاجة والضرورة والعادة أبيح في عقود كثيرة وهامة في باب المعاملات المالية التي يمكن أن نقيس عليها اليوم في المعاملات المعاصرة.

.العقود ــ الغرر ــ المنع ــ الإباحة ــ الفقه الشافعي ـ المعاملات **:الكلمات المفتاحية**

دور الطريقة الصوفية النقشبندية على الوافدين المقيمين في استانبول في تربية السلوك والأخلاق

Moch Nur Syahrus SYAHBANA, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, nursyahrus@gmail.com
Doç. Dr. Benaouda BENSAID
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, benaouda.bensaid@izu.edu.tr

الخلاصة

يهدف هذا البحث لدراسة دور الطريقة الصوفية النقشبندية على الوافدين المقيمين في استانبول وتبيين آثار مجلس الطريقة في توجيه سلوكهم وأخلاقهم، بالنظر إلى فوائد من تعاليم ونشاطات الطريقة لهم، كما يهدف البحث للكشف عن أهمية هذه الطريقة خلال إقامتهم في مدينة استانبول وتجلية أهم الصعوبات والتحديات التي تواجههم والعوامل التي تدفعهم في متابعة الطريقة النقشبندية. واعتمد البحث المنهج الذي يتم بالملاحظة وإجراء المقابلات مع 10 أشخاص من الوافدين المقيمين في استانبول تركيا الذين يشاركون ويتابعون مجلس الطريقة الصوفية النقشبندية. وتبين من خلال الدراسة أن هناك أسباب الذي يدفع الوافدين إلى اتباع الطريقة النقشبندية من دعوات الأصدقاء، ونصائح الشيوخ، والرغبات الشخصية، والرؤية في المنام. ولقد واجه الوافدون أثناء متابعة الطريقة وحضور فعاليتها الصعوبات والتحديات المتنوعة من تقسيم الأوقات بين العمل أو الدراسة وحضور نشاطات الطريقة، وبعد المسافة من البيت إلى الزاوية، وظهور الشعور بالكسل. وبعضهم يرون أن كل التحديات التي يواجهونها هي امتحان واختبار من الله لكي يرتقي درجاتهم. ويستنتج من هذه الدراسة أن للطريقة النقشبندية أدوار عديدة في إصلاح الأخلاق والسلوك للوافدين وإرشادهم في أداء واجباتهم في الإسلام. كما تحميهم الطريقة من التأثر بالأشياء السيئة والأفكار الدخيلة مثل العلمانية في تركيا.

الكلمات المفتاحية : الطريقة الصوفية، النقشبندية، التصوف، الوافدين، استانبول.

دوافع وتحديات الأمومة بين الأسرة وسوق العمل

Anmar Shuaıb Hamad AL-JUMAILI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, anmarshuaib4@gmail.com

المستخلص

لقد أثارت قضية عمل المرأة الكثير من النقاش في الساحة الفكرية عموما، والإسلامية خصوصا، وذلك لما تحمله هذه القضية من دلالات فكرية، وايدلويجية وما يترتب عليها في المستقبل من آثار تنموية وأخلاقية اجتماعية أيضا. يسعى البحث لدراسة ظاهرة عمل المرأة الأم خارج منزلها، وما يمكن أن يترتب على ذلك من عوائد وآثار على الأسرة وعلى صحتها النفسية والمعنوية والجسدية، وعلى الأسرة عموما, كما تسلط الدراسة الضوء على الدوافع الموضوعية لخروج المرأة الأم، والصعوبات والتحديات التي تواجهها في سوق العمل. وقد اتبع البحث المنهج النوعي الكيفي الذي يعتمد على دراسة السلوك والمواقف الإنسانية، وقد تم جمع بيانات الدراسة من خلال أداتي المقابلة والملاحظة. وقد بينت الدراسة تقارب دوافع خروج النساء الأمهات لسوق العمل حيث أشارت غالبية النسوة المشاركات في الدراسة إلى أن خروجهن كان أساسا لإثبات الذات وتحسين مستواهن .الاقتصادي تشير نتائج الدراسة أيضا إلى ايجابيات عمل المرأة الأم، خصوصا في تنظيم الوقت، والتعرف على الثقافات المختلفة ، وتبادل الخبرات في مختلف المجالات، وتطوير طرق التفكير. كما تدل الدراسة أيضا إلى وجود صعوبات تتعلق بمعضلة تحقيق التوازن بين متطلبات البيت والأسرة والعمل وشبه اجماع على الآثار السلبية للعمل على صحتهن النفسية والجسدية. توصي الدراسة بالحاجة لتوفير الظروف الملائمة لعمل المرأة في بيئة آمنة، وتقديم السند والدعم اللازمين لها من قبل أسرتها والمجتمع.

الكلمات المفتاحية: عمل المرأة، الأم العاملة، الدوافع، التحديات، الصعوبات.

HOW DID COVID-19 AFFECT LISTED AND NON-LISTED CORPORATES' LIQUIDITY, LEVERAGE AND PROFITABILITY?*

Kadir GÜRCİ, Master of Science Student

Social Sciences University of Ankara, kadir.gurci@student.asbu.edu.tr

ABSTRACT

Covid-19 was beyond a virus that affected all aspects of life including economics and finance by causing an unexpected economic shock. Due to the inaccessibility of micro-level data, most of the studies in the field of economics analyze only the effects of covid-19 on the listed firms and on the macroeconomic variables. Listed and non-listed firms might behave differently under a negative economic shock such as Covid-19. In addition to providing a financial source for a firm, being listed makes it compulsory for a firm to be more transparent, corporately and financially responsible to public, which can make companies more resilient to economic shocks. The purpose of this study is to analyze the impact of Covid-19 on the listed and non-listed firms' performances by using the proxies of liquidity, profitability, and leverage ratios using a quasi-experimental methodology. This study is the first attempt to analyze the effects of Covid-19 by employing a quasi-experimental design and micro-level administrative datasets including balance sheets, income statements, customs and credit registry between the years 2018 and 2021. There are almost 1 million non-listed firms and more than 98% of them is either micro or SME. However, there are almost 400 listed firms and approximately 70% of them are large companies. Therefore, firstly, I employed a propensity score matching (PSM) model with probit regression specification in order to match each listed firm to a similar non-listed one using liquidity, leverage and profitability ratios, net sales, total assets and fixed assets. Secondly, I applied difference-in-differences regression models to analyze the effects of covid-19 on the listed and non-listed firms' performances. I find that (i) listed firms' average Current Ratio after the covid-19 period is 23.3% more than non-listed firms', (ii) listed firms' average Net Profit Margin after covid-19 period is 1% more than non-listed firms, and (iii) listed firms' average Debt to Equity is 60.7% less than non-listed firms. Thus, I concluded that listed firms are significantly less affected than the matched similar non-listed firms.

Keywords: Difference-in-Differences Regression, Propensity Score Matching, Applied Econometrics, Firm Performance, Economic Shocks.

* This study is derived from Kadir GÜRCİ's master's thesis carried out under the supervision of Assoc. Prof. Seyid Fahri MAHMUD.

POST KEYNESYEN İKTİSATÇILARIN GERÇEKLİK KAVRAMINA BAKIŞ AÇISI

Semiha İLERİ, Yüksek Lisans Öğrencisi

Kocaeli Üniversitesi, semihasnmez@outlook.com

ÖZET

İktisat biliminin temel taşlarından biri olan tam istihdam kavramı, Klasik ve Neo Klasik iktisadın kabul ettiği varsayımlarından biri olsa da Keynesyen görüş ekonominin tam istihdamda olduğunu veya ülkelerin içerisinde bulundukları ekonomik krizlerin geçici olduğunu ve görünmez elin ekonomiyi tekrar tam istihdama getireceğini reddetmektedir. Post Keynesyen iktisat da tam istihdam varsayımını kabul etmeyen ve çalışmalarını eksik istihdam varsayımı altında gerçekleştiren iktisat okullarından biridir.

Post Keynesyen ekol, rasyonel davranan ve kararlarını bu yönde alan bireylerin geleceği tam ve doğru bir şekilde bilebileceğini, reddetmiştir. Onlara göre, yalnızca geçmiş kesin olarak bilinebilir. Ancak ekonomide yaşanmakta olan belirsizliği görmezden gelmek imkansızdır. Çünkü ekonomik dengesizliklerin temel sebeplerinden bir tanesi ise belirsizliktir.

Ana akım iktisadın bir eleştirisi olarak ortaya çıkan Post Keynesyen Ekol, devletin ekonomide aktif rol almasını ve ekonomide tam istihdama ulaşılabilmesi için birincil şart olan tüm ekonomik faktörlerin kullanılması koşuluna devletin katkı sunması gerektiğini savunmaktadır. Heterojen bir yapıya sahip olan ekol, çalışmalarında ana akım iktisadının kabul ettiği ekonomide belirsizliğin olmadığı ve geleceğin rasyonel bireyler tarafından doğru ve eksiksiz bir şekilde bilinebildiği görüşünü gerçeklik kavramının varlığını öne sürerek reddetmiştir. Bu doğrultuda çalışmada Post Keynesyen bakış açısıyla gerçeklik kavramı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gerçeklik Kavramı, Post Keynesyen, İktisat Okulları.

.

KÖRFEZ ÜLKELERİNDE KADIN GÖÇMEN İŞÇİLERİN SOSYO EKONOMİK DURUMU: FİLİPİN ÖRNEĞİ*

Ayşegül KURTULMUŞ, Doktora Öğrencisi
Marmara Üniversitesi, aysegulthn@hotmail.com
Prof. Dr. Muzaffer KOÇ
Marmara Üniversitesi, muzaffer.koc@marmara.edu.tr

ÖZET

Göç antropolojiden sosyolojiye, siyaset biliminden uluslararası ilişkilere kadar birçok bilim dalının konusudur. Bu çalışma da ekonominin temel kavramları üzerinden Körfez Ülkelerindeki kadın göçmen işçilerin durumu incelenmiştir. Bölgeye artan kadın göçü sağladıkları ekonomik katkı beraberinde bazı sorunları da doğurmuştur. Kadın göçmenler birçok zorlukla karşı karşıya olmalarına rağmen, bu olgunun ortadan kalkmadığı, bilakis ekonomik değişimlere karşı da dirençli olduğu görülmektedir. Uluslararası literatürde "göçün feminizasyonu" olarak nitelenen bu kavram son zamanlarda oldukça çalışılan bir konudur. Göçün etkileri pozitif olduğu kadar negatif de olabilir. Bu çalışmanın amacı Filipinli kadın göçmenlerin neden ve nasıl göçtüklerine, göç etme sürecine, demografik özelliklerine, hangi işlerde çalıştıklarına, ücretlerine, göçün sosyal hayatlarındaki etkilerine, çevreleri üzerindeki etkilerine, Körfez ülkeleri ve kendi ülkelerine ekonomik katkılarına odaklanılmıştır. Çalışmada kavramsal ve teorik çerçeve çizilmiş, literatürde geçen göç kuramlarına değinilerek, göçün feminizasyonu kavramı tarihsel süreciyle açıklanmıştır. Körfez ülkelerindeki göçmen işçilerin bölgeye gelmesi, iş bulması, çalışması ve geri dönmesi gibi süreçlerin takibini ve işleyişini sağlayan "kefil sistemi" başlangıçtan bugüne tarihi, ekonomiye katkısı, sosyal hayattaki varlığı, uluslararası literatürde ve neoliberal düzende bu sisteme yönelik eleştiriler ve bu eleştiriler karşısında bölgenin savunma politikaları aktarılmıştır. Bu çerçeveye uyan Filipinli göçmen işçi kadınlarla yapılan anket çalışması verileri değerlendirilerek, Körfez bölgesine göç eden bu kadın işçilerin sosyo-demografik nitelikleri, anavatanlarındaki hayatları, hedef ülkedeki hayatları, emek piyasasına katkıları, iş tercihleri, ücretleri, çalışma saatleri, izinleri, sosyal güvenceleri, kazançlarını değerlendirmeye yönelik finansal faaliyetleri ulaşılabilir verilerle aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bölgede yadsınamaz çoğunlukta kadın göçmen işçi olmasına rağmen, hala çoğu Körfez Ülkesindeki iş kanunları bu kadınların haklarını kapsamamaktadır. Bu durum da en çok üzerinde durulması gereken sorun olarak gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın İşçi, Göçmen İşçi, Kefil Sistemi, Göçün Feminizasyonu.

* Bu çalışma, Ayşegül Kurtulmuş'un Prof. Dr. Muzaffer KOÇ danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

İSLAM İKTİSADI BAĞLAMINDA RASYONALİTE KAVRAMI ÜZERİNE BİR İNCELEME*

Eyyüp Yakup GEDİKLİ, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, eyyupyakup.gedikli@gmail.com
Doç. Dr. Zeyneb Hafsa ORHAN
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hafsa.orhan@izu.edu.tr

ÖZET

Rasyonellik, kelime anlamı itibariyle aklın kurallarına uygunluk ve tutarlılık olarak ifade edilmektedir. İktisadi rasyonellik dendiğinde ise, fayda ve maliyet analizi ile çıkarlarının peşinde olan, yeterli düzeyde piyasa bilgisine sahip olan ve deneyimlerinden yola çıkarak en tutarlı kararı veren iktisadi birey akla gelmektedir. Bu birey, klasik iktisat literatüründe homo economicus olarak tanımlanmaktadır. Her ne kadar bireylerin iktisadi davranışlarının belirli bir rasyonellik içerisinde olması beklense de, insan fıtratında yer alan çeşitli psikolojik faktörlerden ve çevresel etkenlerden dolayı gerçek hayatta bu ölçüde bir mutlak rasyonellik görülmemektedir. Davranışsal iktisat çalışmaları kapsamında işlenen; kayıptan kaçınma arzusu, batık maliyet yanılgısı, eksik bilgi tuzağı, zihinsel muhasebe yanılgısı ve çerçeve etkisi, irrasyonelliğe sebep olan etkenlerden bazılarıdır. Bu ve benzeri etkenler, bireylerin 'sınırlı rasyonel' olarak tanımlanmasının daha doğru olacağı görüşünü yaygınlaştırmıştır. İslam iktisadı penceresinden konuya yaklaşan bazı araştırmacılar, İslamiyet'te diğergam olmanın tavsiye edilmesi ve karlı dahi olsa haram kazançlardan uzak durulmasının emredilmesinden yola çıkarak, İslam iktisadına göre hareket eden bireylerin de 'sınırlı rasyonel' olarak tanımlanabileceği sonucuna varmışlardır. Ancak, sınırlı rasyonelliğin çoğunlukla bilinçli bir eylem olmadığı ve çeşitli önyargı ve sezgilerden kaynaklanabildiği düşünüldüğünde, İslam iktisadı kapsamında öngörülen bireysel davranış modelini sınırlılık üzerinden ifade etmek doğru olmayacaktır. Çünkü, yardımlaşma ve diğergamlık gibi pek çok davranış, kendi içerisinde tutarlı ve açıklanabilirdir. Bu noktada Max Weber'in sosyolojik olarak ayrıştırdığı davranış kalıplarına benzer bir metotla, İslami değerler üzerine kurulu yeni bir iktisadi rasyonellik kavramının öne sürülmesi daha açıklanabilir olacaktır. Hz. Peygamberin (S.A.V) hadis-i şerifinde belirttiği üzere; akıllı kişi, nefsine hâkim olan ve ölüm sonrası için çalışandır. Dolayısıyla iktisadi davranışların ahiret hayatı yörüngesinde şekillendirilmesi rasyonellik çerçevesinde kabul edilmektedir. İslami literatür içerisinde yer alan ve aklın sınıflandırılmasında kullanılan akl-ı meaş (dünyevi akıl) ve akl-ı mead (uhrevi akıl) kavramları, bu yeni önerinin özünü oluşturmaktadır. Akl-ı meaş; enfüsi kanaatlerin, kalıplaşmış düşüncelerin, dış çevreden gelen tesirlerin ve zamanla değişen fikirlerin etkisi altında kaldığından dolayı yanılmaya açık bir yapıda bulunmaktadır. Akl-ı mead ise ilahi vahye teslim olan, heva ve heveslerine esir olmayan, hikmet çizgisinde olan uhrevi akıl olarak tanımlanmaktadır. İktisadi davranışların şekillenmesinde rol oynayan bu iki kavramın örnekler üzerinden analizi ve İslami değerler üzerine kurulu rasyonellik algısının kavramsal (içerik) analizi bildiri sunumunun temel yapısını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rasyonalite, Sınırlı Rasyonellik, İrrasyonellik, Davranışsal İktisat, Uhrevi Akıl, Dünyevi Akıl, İslami Değerler Üzerine Kurulu Bir Rasyonellik.

* Bu çalışma, Eyyüp Yakup Gedikli'nin Doç. Dr. Zeyneb Hafsa Orhan danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

KONUT FİNANSI EDİNİMİNDE ALTIN, MEVDUAT FAİZİ, BANKA KREDİSİ VE TASARRUF FİNANS YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Kıvanç Sinan BARDAKCI, Doktora Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kivanc.sinan@gmail.com

ÖZET

İnsanlık tarihi boyunca barınma ihtiyacı en temel insani ihtiyaçlardan birisi olmuştur. Her çağ ve dönem kendi koşulları içerisinde bu ihtiyacın giderilmesinde çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Günümüz kapitalist ekonomi, sanayi ve teknolojinin ilerlediği ve ulus devletlerin hâkim olduğu bir dönemde temel ihtiyaçların karşılanması noktasında çeşitli finansal araçlar da ortaya çıkmıştır. Konut talebi, sadece temel ihtiyaç nazariyesinden de bakılmamalıdır aynı zamanda bireysel yatırımcılar için de bir duran varlık yatırımı olduğunu da vurgulamak gerekmektedir. Konut yatırımına teşvik eden unsurlar ve çeşitlenen finansal enstrümanlar çerçevesinde düşünüldüğünde yatırımcının hangi finansal ürün ya da borçlanma biçimiyle konut yatırımı yapacağı da yatırımcı açısından önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı da bir ekonomik dönem içerisinde (2018-2021 yılları arası) söz konusu alternatifler arasından yapılan hesaplamalar neticesinde yatırım araçlarının gayrimenkul edinimi sağlama noktasındaki performanslarını tespit etmeye çalışmaktır. Çalışmada izlenen yöntem öncelikle 2018 ve 2021 yılları arasındaki makro iktisadi göstergelerin yorumlanması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda finansal araçları ya da borçlanma biçimlerinin de performansı daha anlaşılabilir olması sağlanmaya çalışılmıştır. Yatırımcının bütçesi belirlenmiş ve bu bütçe doğrultusunda tüm finansal enstrümanlar analiz edilmeye çalışılmıştır. Bireysel tasarruflarını altın biriktirme yoluyla değerlendirmeyi tercih eden kişinin 2018 yılı ocak ayı itibariyle 2021 aralık ayına kadar sabit bir tutarla bunu yapması halinde aylık olarak kaç gram altın alınabileceği hesaplanmaya çalışılmıştır. Mevduat faizi hesaplamaları da aynı dönemde bankaların aylık olarak uyguladıkları faiz oranları dikkate alınarak hesaplanmıştır. Banka kredisiyle borçlanmayı tercih eden kişi için de 2018 ocak ayındaki en düşük borçlanma oranı tercih edilmiştir. Tasarruf finansman değerlendirilmesi için, sektörde bir firmanın hesaplama tablosundan faydalanılmıştır. Çalışmanın hem küresel salgın öncesi hem de küresel salgın sürecindeki iktisadi ve finansal değerleri gösteriyor ve bunun üzerinden analiz ediliyor olmasının çalışmanın özgün yönünü oluşturduğu ifade edilebilir. Bu anlamda literatüre de katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın kurgusu, izlenen yöntemle paralel olarak ilgili başlıklar altında sayısal veriler ağırlıklı olmak üzere değerlendirmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Konut, Finans, Tasarruf Finans.

KURUMSAL YAPILARIN BÖLGESEL ENTEGRASYONLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: ORTADOĞU BÖLGESİ*

Melike Nur ÇOĞALMIŞ, Doktora Öğrencisi
Marmara Üniversitesi, melikecogalmis@gmail.com
Prof. Dr. Muzaffer KOÇ
Marmara Üniversitesi, muzaffer.koc@marmara.edu.tr

ÖZET

Ortadoğu bölgesi gerek jeopolitik konumu gerek sahip olduğu doğal kaynaklar bakımından tarih boyunca dünya sahnesinde önemli rol oynamıştır. Bölge, en büyük gelir kaynağı olan petrol ve doğalgaz rezervleri ile her dönem sıklıkla dikkatleri üzerine çekmiştir. Ortadoğu kavramı, bölgenin tanımlanması, bölgeye dahil olan ülkelerin konuları tartışmalıdır. Bölgenin kendi içinde bir konuda birlik sağlaması, beraber hareket etmesi ve bir amaç etrafında bir araya gelmesi nadir rastlanan bir durum olarak görülmektedir. Bu araştırmada Ortadoğu bölgesinde, kurumsal iktisat çerçevesinde bölgesel entegrasyon çabalarının neden büyük çaplı etki yaratmadığı ve başarılı olamadığı konusuna bir cevap bulunmaya çalışılmıştır. Büyük ölçüde doğal kaynak gelirine bağımlı olan bölgenin rantiye devlet ekonomisi özellikleri ve etkilerinden bahsedilmiştir. Çalışmanın temelini oluşturan iktisadın temel inceleme alanının bireyler değil, kurumlar olduğunu savunan kurumsal iktisat kavramı incelenmiştir. Araştırma da bölgesel entegrasyon örnekleri olarak Avrupa Birliği'nin üyelik süreci, üye ülkelerin yapıları değerlendirilmiştir. Ülkeleri genel olarak entegrasyona iten nedenler entegrasyon teorileri ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bölgesel ekonomik entegrasyon, dış ticareti artırarak ve kaynak dağılımını etkinleştirerek, üye ülkelerde refah artışına katkıda bulunabilir. Bu nedenlerde göz önüne alınarak ülkelerin ekonomik entegrasyon süreçleri anlatılırken, entegrasyonun ülkelere olumlu veya olumsuz etkileri üzerinde durulmuştur. Entegrasyon sürecinde Serbest Ticaret Bölgesi, gümrük birliği, ortak pazar gibi aşamalarda başarıya ulaşılsa da iktisadi ve siyasi birlik sağlanmayınca başarılı bir entegrasyondan söz edilmesi zor olmaktadır. Bu çalışmada sanayinin gelişmemiş olduğu, piyasa serbestliğinin aktif olmadığı sektör çeşitliliği olmayan ekonomik sistem ile, sivil toplum örgütlerinin etkisinin sorgulandığı, tek başlı yönetimlerin etkili olduğu bölgenin, tarih boyunca siyasi veya ekonomik olarak neden birlik olamadığı sorusuna ülkelerin kurumsal kaliteli yapılarının etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal İktisat, Bölgesel Entegrasyon, Rantiye Devlet.

* Bu çalışma, Melike Nur ÇOĞALMIŞ'ın Prof. Dr. Muzaffer KOÇ danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

GÜNÜMÜZDE ÖRFE BİNAEN VADELİ ALTIN MÜBADELESİ VE BUNUN FIKHİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Muhammed ÇITAK, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, muhammed.citak@izu.edu.tr

ÖZET

Tarih boyunca altın, insanların hayatında önemli bir rol oynadığı tartışılmaz bir gerçektir. İnsanlar altını çeşitli amaçlar için kullanmışlardır. Yine devletler de ekonomik istikrarı sağlamak ve dış ticarette kullanılmak üzere altına önem vermişlerdir. İran, Bizans, Osmanlı gibi devletlerin ticaretinde altın kullanımı tarihsel olarak belgelenmiş ve devlet ile halk arasında ne kadar önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Altının değer saklama fonksiyonu ile uzun zamandır insanlar için bir değer saklama aracı olmuştur. Altın, ekonomik dalgalanmalara ve para birimlerindeki değişimlere karşı bir güvence sağladığı için varlık koruma ve yatırım amacıyla satın alınmaktadır. Diğer taraftan, Kur'an-ı Kerim ve klasik Fıkıh metinleri de altın ile alakalı bilgiler vermektedir. Nitekim dinar ve zeheb adıyla ticaretle ilgili bölümlerde zikredilmektedir. Eskiden altın daha çok bir ödeme aracı olarak kullanılıyordu. Ancak günümüzde, itibari para birimlerinin dolaşımda olması ve ticarette kullanılması, altının ödeme aracı olmaktan çıkarak daha çok ziynet eşyası ve yatırım aracı olarak kullanılmasına yol açmıştır. İslam Hukuku'na göre, altın mübadelesi "sarf akdi" esasına dayanmaktadır. Sarf akdinin en önemli şartlarından biri, her iki tarafın da bedeli peşin ödemesidir. Aksi takdirde, nesîe faizi oluşacağı konusunda bilgiler sünnetle sabittir. Günümüz kuyumculuk sektörü ve ticaret uygulamalarında ise vadeli alım/satım işlemleri yaygınlaşmış ve adeta güncel uygulama haline gelmiştir. Bilindiği üzere, İslam Hukuku bazı durumları istisna olarak kabul eder ve bu istisnaların hükmünü örfe göre belirler. Bu bağlamda Mecelle'de şu kural bulunmaktadır: "Ezmanın tegayyürüyle ahkâmın tagayyürü inkâr olunmaz". Başka bir deyişle, zamanın değişmesiyle hükümler değişebilir. İslam Hukuku'nun esnekliği ve zamanın değişmesiyle hükümlerin değişebileceği ilkesi göz önüne alınarak, bu çalışmada, günümüzde yaygın olarak yapılan vadeli altın mübadelesinin fıkhi açıdan değerlendirilmesi ve zamanın değişmesiyle hükmünün nasıl etkilendiği incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Vadeli Altın Mübadelesi, Sark Akdi, Örf, Hüküm.

البنك الإسلامي للتنمية ودوره في تمويل المشاريع التنموية: دراسة حالة بوركينا فاسو

بوريما جيرو، طالب ماجستير
جامعة أنقرة للعلوم الإجتماعية
Boureima.guiro2@student.asbu.edu.tr
د. أحمد فايز الهرش
أستاذ مشارك في جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية
Ahmad.hersh@asbu.edu.tr

ملخص

تعتبر البنوك الإسلامية من المؤسسات التي تقوم بتمويل المشروعات التنموية في الدول النامية، ومن أهم هذه البنوك البنك الإسلامي للتنمية الذي له دور واسع في تمويل المشروعات التنموية في دول منظمة التعاون الإسلامي وأغلب هذه البلدان دول نامية. وقد لبّت هذه التمويلات حاجة الدول النامية حيث إنّها قائمة على مبادئ التمويل الإسلامية لخالية من الفوائد الربوية. تهدف هذه الورقة إلى دراسة دور البنك الإسلامي للتنمية في تمويل المشروعات التنموية في دولة بوركينا فاسو، كما هدفت إلى استعراض أهم هذه المشروعات والأساليب المتبعة في تمويلها ومدى تأثيرها لتحقيق التنمية في بوركينا فاسو، واتبعت الدراسة المنهج الإستقرائي للاطلاع على ما كتب حول الموضوع، وأيضا المنهج التحليلي لمعرفة كفاءة تمويلات البنك الإسلامي للتنمية في تحقيق النتمية الاقتصادية والاجتماعية في بوركينا فاسو. توصلت الدراسة إلى أن البنك قام بتمويل أكثير من 199 مشروعًا بقيمة 3.8 مليار دولار في قطاعات متعددة المتمثلة في الطاقة والبني التحتية والزراعة والتعليم والخدمات الصحية وغيرها. كما أوصت الدراسة أيضا إلى أن هذه التمويلات وفرّت لبوركينا فاسو السيولة الكافية لتحقيق بعض أهدافها التنموية، حيث استطاعت بفضل هذه التمويلات تنفيذ برامج مهمة استفاد منها عدد كبير من الناس. كما بينت الدراسة مدى ترحيب حكومة بوركينا فاسو بهذه الصيغ التمويلية التي يستخدمها البنك في عملياته ومدى ملاءمتها في تحقيق الأهداف الإنمائية في البلد.

الكلمات المفتاحية: البنك الإسلامي للتنمية، التمويل الإسلامي، التنمية، بوركينا فاسو.

دور الزكاة في مواجهة البطالة في مالي

موسى ماركو

طالب دراسات عليا - جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية
moussamariko99@gmail.com
د. أحمد فايز الهرش
أستاذ مشارك، جامعة أنقرة للعلوم الاجتماعية
ahmad.hersh@asbu.edu.tr

الملخص

تعتبر الزكاة محورًا مهمًّا في الاقتصاد الإسلامي، وهي قد تُسهم في حلّ عدد من المشاكل الاقتصادية أهمها البطالة، لذلك تستهدف هذه الدراسة بيان ماهية الزكاة والبطالة، وبيان أسباب البطالة وآثارها السلبية على الفرد والمجتمع في جمهورية مالي، وكذلك بيان أثر الزكاة في زيادة التشغيل وانخفاض معدل البطالة في جمهورية مالي. وسيتبع الباحث المنهج التحليل لدراسة مصارف الزكاة مع الأموال الزكوية وتحليلها؛ لبيان دور الزكاة في انخفاض معدل البطالة في مالي، وكذلك المنهج الوصفي في وصف البطالة والأسباب المؤدية إليها مع آثارها السلبية على الأفراد والمجتمعات في دولة مالي، وقد استقرأ الباحث في هذه الدراسة الدراسات السابقة التي لها علاقة بواقع جمهورية مالي، وذلك ليتم الوصول إلى النتائج النهائية التي من المتوقع منها أن هناك علاقة إيجابية بين الأموال المحصلة من الزكاة وانخفاض معدل البطالة في جمهورية مالي. وقد قسّم الباحث الدراسة إلى ثلاثة مباحث: حيث تناول في المبحث الأول: ماهية الزكاة، وفي المبحث الثاني: تناولت الدراسة الإطار العام للبطالة لتوضيح ماهيتها، أما المبحث الثالث فقد تناول دور الزكاة في مواجهة البطالة في مالي

الكلمات المفتاحية: الزكاة، البطالة، جمهورية مالي، المشكلة الاقتصادية.

الآثار المترتبة على تأخير تقسيم المواريث في أداء الوقف في إندونيسيا

Muhamad Kharis TAMBUSAI, Yüksek Lisans Öğrencisi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, muhamadkharis.tambusai@student.asbu.edu.tr
Doç. Dr. Ahmad HERSH
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, ahmed.hersh@asbu.edu.tr

الملخص

المواريث هو التقسيم قبل التوزيع يعنى تفويضا أمر إلى الله عزّ وجل في مسألة التقرير والتقسيم عند وفاة المورث. إن تأخير تقسيم المواريث له الأثار السلبية على أداء الوقف وإدارته، كما حدث في إندونيسيا. هذا البحث عبارة عن مزيج من شيئين تبين أنهما تربطهما صلات مع بعض وهما المواريث والوقف وفي هذا البحث، كان هناك تأثير لتأخير تقسيم المواريث في أداء الوقف، وهو عندما يكون هناك موت، لا يتم تحديد أصحاب الإرث ولا يؤدي المواريث إلى تأثير يؤدي إلى أداء الوقف. تهدف هذا البحث إلى تحديد أثاَر على تأخير تقسيم المواريث في أداء الوقف، وخاصة في إندونيسيا.
وسيتبع الباحث طريقة البحث المستخدمة في كتابة هذا البحث هي المعيارية، أي مناقشة تأثير تأخير تقسيم المواريث على إدارة الوقف. الطابع البحثي المستخدم هو التحليل الوصفي، بعد جمع أنواع مختلفة من البيانات، فإن الطريقة المستخدمة لتحليل البيانات هي طريقة الإستنتاج المنطقي. بذلك يصبح هذا البحث الأساس لحل مشكلات مثل هذه، حتى يعرف الناس التأثير الناجم عن تأخير تقسيم المواريث، خاصة في أداء الوقف وبحيث يدرك الجمهور أهمية المواريث التقسيم قبل التوزيع.
نتائج هذا البحث هي تأخير تقسيم المواريث له تأثير كبير في أداء الوقف، ليس فقط تأثير التأخير في تقسيم برنامج المواريث على الوئان والتناغم الأسرة الذي يسبب مشاعر الانزعاج في الذات المعنية بحيث تحدث المشاحنات والانقسامات داخل الأسرة.

الكلمات الرئيسية: المواريث، الوقف، آثاَر علي تأخير تقسيم المواريث.

APPLYING A RANKING METHODOLOGY FOR SHARI'AH COMPLIANCE: THE CASE OF LISTED COMPANIES ON THE TUNISIAN STOCK MARKET (BVMT)*

Afif TRIGUI, Master's Degree Student
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 521121012@std.izu.edu.tr
Mohammed Malek GUEZZI, Master's Degree Student
Zitouna University of Tunisia, Guezzi.malek@gmail.com

ABSTRACT

The financial services world is an ever changing trend. Recently, we notice people are taking more interest in investing to better improve their financial situation and accumulate wealth. On the other hand, religious obligations kept Muslims all over the world extremely suspicious from indulging in the stock market, as the tools to differentiate halal investment from haram investments were not invented until recently.

The Islamic finance regulations have always encouraged investing, however, under the coat of the Shariah compliance setting. This paper works as an investment advisor tool to simplify for investors with Halal investing in mind a better understanding of the Bourse de Tunis (BVMT) stock market. In this article we set to better understand the Tunisian stock market. We run a Shariah screening index to get a hold of the Shariah-compliant companies out of the 80 companies listed on the (BVMT). Then we run a quantitative, formula-based ranking system to rank these halal companies based on their commitment to the title of Shariah-compliant. The design of the calculations gives each company a score out of 100 points, where higher scores mean better performance in the compliance criteria.

This study is believed to hold great value for Islamic finance in Tunisia. The data will fulfill a gap in the literature of Islamic finance in Tunisia especially for stock market and Shariah screening that will have influence on investors and Islamic financial institutions like mutual funds and Islmaic banks.

To the best of the author knowledge, this is a first attempt to approach the (BVMT) from a shariah stand point.

Keywords: Bourse de Tunis (BVMT), Islmaic Capital Markets, Shari'ah-Compliant Index, Halal Investing.

* This articale was inspired by the study conducted by Assoc. Porf. Zeyneb HAFSA ORHAN and Murat ISIKER. DOI: https://doi.org/10.1108/IJIF-08-2019-0113.

A COMPARATIVE STUDY OF TURKISH ISLAMIC & CONVENTIONAL BANKS' REACTION TO INFLATION

Ayman AMMARA, Master Student
Istanbul Sabahattin Zaim University 521121020@std.izu.edu.tr
Dr. Mohamed Cherif EL AMRI
Istanbul Sabahattin Zaim University, mohamed.amri@izu.edu.tr

ABSTRACT

"We're lowering interest rates. Don't expect anything else from me. As a Muslim, whatever (Islamic teaching) requires I will continue to do that." President Erdogan's speech on 21 December 2021, according to "Reuters". The president's speech goes along with the Shariah requirements, especially the interdiction of interest (riba), which serves the system and purpose of the Islamic banks and started a big debate about the problem of inflation in the country. The inflation however, impacts the whole financial system of a country, hence, the banks can be the front line to encounter this kind of crises. In fact, cutting down the rate of interest, is a major threat to the conventional banks, yet the question is, what about the soundness of the interest-free banks, or in other words, the newly emerging Islamic banking system?
This study is based on a causal research design to analyse the impact of inflation on the performance of a group of three Turkish Islamic banks compared to a group of three Turkish conventional banks using the ratio analysis method. The data are collected from every bank's annual report in the periods of 2020-2021-2022. Additionally, the literature review will serve as a base of previous similar studies to assist the claimed hypothesis of the better performance of Islamic banks against conventional banks in the period of crisis. Nevertheless, the findings show insignificant differences of both banking system's resistance against inflation.

Keywords: Islamic Banks, Conventional Banks, Inflation.

AN ETHICAL APPROACH TO REGULATIONS ON ANTI-MONEY LAUNDERING: A FRAMEWORK FOR ORGANIZATION OF ISLAMIC COOPERATION (OIC) COUNTRIES*

Ender TOSUN, PhD Cand.
Istanbul Sabahattin Zaim University, tosun.ender@std.izu.edu.tr
Prof. Dr. Mehmet BULUT
Istanbul Sabahattin Zaim University, mehmet.bulut@izu.edu.tr

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the current anti-money laundering (AML) framework, and to identify the areas of improvement in this framework through the contributions of the Islamic overall and ethical system. The fight against money laundering (ML) throughout the world for approximately 30 years is still unsuccessful according to the available data, such as the fact that the cost of fighting ML is considerably bigger than the laundered and frozen dirty money. This failure, together with the absence of an integrated moral foundation for AML activities motivated the author to study whether the unitary Islamic teaching may contribute to these activities. Hence, this study makes a gap analysis between the contemporary AML framework and the Islamic system. Though it is mostly a qualitative study, it also makes quantitative comparisons. It identifies areas where potential improvements can be made, where both Organization of Islamic Cooperation (OIC) countries and other countries can support each other in reaching a better state in the fight against ML.

As a result, this study produced two specific outputs: (1) It proposes a strong ethical framework for AML which may be a clear guidance for those who fight ML; (2) It identifies specific reforms in the AML-related institutions and regulations both in the global level, and in the OIC countries and their organizations such as OIC, Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI). The new framework and recommended reforms will enable the OIC and other countries to be more cooperative and effective in the fight against ML. The increased effectiveness in the fight against ML will help us have a cleaner social environment and make the work of most criminals including those who cause corruption harder; hence, it will also facilitate the establishment of better governance.

Keywords: Islamic Finance, Money Laundering, Proceeds of Crime, Islamic Economics, Organisation of Islamic Cooperation, Financial Action Task Force, Financial Crime.

* This study is the result of PhD Dissertation produced under the supervision of Prof. Dr. Mehmet BULUT.

CREATING INSTITUTIONS FOR POVERTY ALLEVIATION IN AFGHANISTAN: LESSONS FROM TURKIYE AND MALAYSIA

Farida SALEEM, Doctoral Student
Istanbul Sabahattin Zaim University 6210622020@std.izu.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Abdelkader CHACHI
Istanbul Sabahattin Zaim University abdelkader.chachi@izu.edu.tr

ABSTRACT

This study examines the experiences of Turkiye and Malaysia in establishing effective poverty alleviation institutions. It explores the potential applicability of these institutions in the context of Afghanistan, where there is a problem of persistent poverty which is increasing. Although charity and alms giving is common in Afghanistan, it is mainly done by individuals, and it is not yet institutionalized. Turkiye's successful social welfare system institutions, which combines cash transfer programs are analysed. Additionally, Malaysia's approach to poverty reduction through targeted policies, such as rural development programs, and microcredit schemes such as Amanah Saham are examined. By comparing and contrasting these experiences, the paper identifies common factors that contribute to effective poverty alleviation institutions. A qualitative approach of the methodology is employed, through literature review and case study analyses. Strong governance and institutional quality showed to be amongst the effective factors that contribute to poverty alleviation. The findings of this study offer valuable insights for policy-makers, development practitioners, and stakeholders involved in poverty reduction efforts in Afghanistan. By adapting and implementing lessons from Turkiye and Malaysia, Afghanistan has the potential to establish sustainable institutions that can address the challenges of poverty and enhance the well-being of its population. The research identifies valuable lessons that can assist poverty reduction efforts in Afghanistan.

Keywords: Afghanistan, Turkiye, Malaysia, Poverty Alleviation, Institutions, Economic Development.

SACCOS MEMBERS' KNOWLEDGE, RELIGIOSITY, AND ATTITUDE ON INTENTION TOWARD ISLAMIC MICROFINANCE ADOPTION AT MELINNE SACCOS IN ZANZIBAR, TANZANIA

Fatma OMAR, PhD Student
Istanbul Sabahattin Zaim University, fatmaabdi@hotmail.com

ABSTRACT

There has recently, been a growing number of savings and credits cooperative societies, SACCOS in Zanzibar. But despite the fact that 99% of population are Muslims, and Islamic finance is no longer a new phenomenon in Zanzibar, none of those SACCOS has adopted Islamic microfinancing. Intention of members of one of the oldest microfinances, Melinne SACCOS toward Islamic microfinance adoption was assessed. Knowledge, religiosity, and attitude were assessed toward the SACCOS members' intention to either adopt Islamic microfinance as their new mode of operation or incorporate in their existing operation. Thus, the aim of this study is to assess the effects of SACCOS members knowledge, religiosity and attitude toward intention to adopt Islamic microfinance.

Administrated questionnaire was used to collect data from 150 randomly selected customers of Melinne SACCOS. Structural equation modeling technique was used to assess the relationship between knowledge, religiosity, attitude and intention to adopt Islamic microfinance.

Based on theory of reasoned action, TRA findings of this study shows positive influence of knowledge, religiosity and attitude toward Islamic microfinance adoption. The study also finds knowledge of Islamic microfinance is limited only to avoiding interest to these members, based on their religious knowledge. Brief knowledge of Islamic microfinance is lacking but members are eager to learn.

Results of this study imply that more knowledge-based capacity building is important to these members for better understanding and influencing others to join their cooperation. This is important to the SACCOS management, government, regulators and associations of SACCOS, and Islamic finance consultants in Tanzania.

This study is the first on adoption of Islamic microfinance in Zanzibar, Tanzania. Moreover, to the best of researcher's knowledge, it is the first to study conventional SACCOS members intention toward Islamic microfinance adoption.

Keywords; Knowledge, Religiosity, Attitude, Adoption, Islamic Microfinance.

RISK MANAGEMENT AND TAKAFUL INDUSTRY IN ISLAMIC FINANCE: AN ANALYSIS OF LITERATURE*

Idris Babatunde ADEYEMI, M.A. Student
Social Science University of Ankara, idrisbabatunde.adeyemi@student.asbu.edu.tr
Dr. Tawfik AZRAK
Social Science University of Ankara, tawfik.azrak@asbu.edu.tr

ABSTRACT

Islamic finance comprises Islamic banking, Islamic insurance, and the Islamic capital market, with Takaful being a major element in the industry. Takaful involves a group of people sharing the burden of misfortunes faced by participants, and appropriate compensation is paid using the funds contributed by them. In conventional financial planning, the Takaful plan serves as an alternative to insurance. In recent years, Takaful has experienced substantial growth, with an estimated average annual growth rate of 25% compared to 10.2% for conventional insurance from 2004 to 2007. In Islam, Risk management is crucial, and Takaful offers a means of managing business risks in accordance with Shari'ah principles. The research paper aims to identify various types of risks affecting the operational and investment functions of Takaful operators globally and proposes criteria for managing those risks. However, managing market and credit risks becomes challenging for Takaful operators due to the Shari'ah-compliant nature of Takaful contracts, which does not permit dealing with interest rate and financial derivatives, considered repugnant to Shari'ah by Islamic jurists. The research paper aims to establish a framework for fostering a risk management culture within Takaful operators.

Keywords: Takaful, Risk Management, Islamic Finance, Islamic Insurance.

* This study is derived from Idris's research article conducted under the supervision of Dr. Tawfik AZRAK.

THE IMPACT OF KNOWLEDGE ON THE PERFORMANCE OF THE PARTICIPATION BANKS IN TURKEY*

Imad AL-SUDANI, Master Student
Istanbul Sabahattin Zaim University, alsuodani.imad@izu.std.edu.tr

ABSTRACT

It is believed that knowledge is a fundamental aspect the success, however, to realize its impact on the performance of an organization it is not simple. Banks operations in general are complicated and involves different approaches to ensure the adequate performance. Yet, Islamic banks referred to as "Participation Banks" in Turkey are believed to undergo even more sophisticated processes in their operation to ensure compliance with the Shariah rules on their products and transactions. This study analyses the impact of knowledge-based variables on the performance of Participation Banks between 2015 to 2022. This is done by examining the influence of Education Spending, Research and Development (R&D), Managerial Efficiency, and Employment Expenditure on the performance of the five main Participation Banks in Turkey, namely Albaraka, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Vakıf Katılım, and Ziraat Katılım. Stata software was used to analyze the associations between the variables using panel multiple regression. The findings of the study were swift as Education Expenditure didn't have an impact on the performance of the banks while Research and Development (R&D) investment had a significant negative influence on these banks' performance. On the other hand, asset quality, management effectiveness, liquidity, and size had a significant positive impact. These results although at first sight would contradict the principal logic, but they might be a result of a profound factors such as the limitation of access to the R&D investment by the Participation Banks and the allocation priorities of these funds to the desired sectors within that same period. In conclusion, as the research was based on the entire knowledge-based factors in Turkey, a more focused examination can be done to dissolve the details of these effect, and accordingly propose a suitable recommendation to relevant stakeholders.

Keywords: Participation Banks, Education, Knowledge, Performance.

* This paper is part of the thesis prepared by Imad Al-Sudani titles "How can the Education Sector supports the Participation Banks in Turkey".

PERCEPTIONS AND ADOPTION OF ISLAMIC BANKING SERVICE AMONG THE MUSLIM AND NON-MUSLIM CONSUMERS: A 25-YEAR SURVEY*

Kazi Md JAMSHED, Master's Student
Istanbul Sabahattin Zaim University, 521122004@std.izu.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Burhan ULUYOL
Istanbul Sabahattin Zaim University, buerhan.saiti@izu.edu.tr

ABSTRACT

The base of the current economic system is interest or riba which is one of the major reasons for inflation and unprecedented and unsustainable economic growth. The current financial system makes money out of money and this concept is not allowed in the eye of Islam. Islamic financial system has been considered as an alternative system that is growing rapidly in the world. Islamic bank, one of the Islamic financial institutions, aims to provide banking service for removing interest from its operations. Besides, its main focus of investment is the real sector development. The growth of Islamic banks, branches, and windows is remarkable in both Muslim-majority and Muslim-minority countries in the world. However, it is obvious that there are many confusions, misconceptions, rumours as well. One of the common questions is "Is Islamic bank a purely Islamic?". Previous studies have investigated the awareness, attitude, perception, and barriers of Islamic banking operations in different countries by taking the opinions of customers. The aim of this paper is to understand the perceptions and adoptions of Islamic banking services among Muslim and non-Muslim customers. A systematic literature review (SLR) and content analysis have been used as research designs to achieve the research goal. By reviewing 45 articles (Scopus and Web of Science database) from 1998-2023, we aim to give a clear picture of the Islamic banking area, particularly on the customer' perspectives. Through content analysis, we identify and review three research streams: an overview of the customers' perceptions about Islamic banking service, theoretical dimensions, and dominant factors of adoption. Finally, this paper will address gaps and future research scopes.

Keywords: Perception, Adoption, Islamic Banking, Customers, SLR, Content Analysis.

* This study has been produced from Jamshed master's thesis conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Burhan ULUYOL.

WILLS BETWEEN SHARIA AND TURKISH LAW: AN EFFECTIVE APPROACH TO WEALTH REDISTRIBUTION

Moawyah HOREZ, Ph.D. Student
İstanbul Sabahattin Zaim University, 6210622002@std.izu.edu.tr

ABSTRACT

The paper looks into the significance of wills in the distribution of wealth, considering the perspectives of Turkish and Islamic law. The study aims to analyze the practices and principles of wills in these legal systems to ascertain their efficiency in achieving equity distribution.

This paper explores the fundamental concepts of wills in Turkish and Sharia law. It emphasizes how important they are for people to manage their estates and assets following their death. From a religious and social perspective, wills are an integral part of one's obligation to fulfill their duties. On the other hand, Turkish law provides a framework that governs the execution and creation of such documents.

The study explores the dissimilarities and similarities between Turkish and Islamic law regarding the requirements and limitations of wills. It also looks into how these two legal systems can help ensure that the fair distribution of wealth is carried out.

The study explores the practical application of wills in Islamic and Turkish legal systems. It also aims to analyze the various opportunities and challenges that come with the execution of such documents.

The study reveals that wills can be an effective means of distributing wealth. In addition, it emphasizes the need to align legal systems with societal objectives and values to guarantee fair distribution and reduce disparities. Finally, the paper presents recommendations to improve the wills' efficiency in Turkish and Islamic law, to support economic stability and social justice.

The study's findings show that wills can play a vital role in the redistribution of wealth within the domains of Islamic and Turkish law. They also highlight their potential to affect familial relationships, socioeconomic variables, and individual autonomy.

Keywords: Will, Al-Wasiyyah, Turkish Law, Islamic Economics, Wealth, Redistribution.

THE STRATEGY OF CASH WAQF OPTIMIZATION IN BADAN WAKAF INDONESAI (BWI)

Musta'an Al FARUQI
Istanbul Sabahattin Zaim University mustaan@std.izu.edu.tr
Doç. Dr. Ahmet Şuayb GÜNDOĞDU
Istanbul Sabahattin Zaim University ahmet.gundogdu@izu.edu.tr

ABSTRACT

Badan Wakaf Indonesia (BWI) is a national nazir with the goal of realizing the potential of waqf and its economic benefits for the benefit of worship and community empowerment. BWI plays a vital role in the empowerment of waqf assets, especially cash waqf. The huge potential of cash waqf in Indonesia is an opportunity to make cash waqf an alternative for economic and social development although this potential has not been achieved yet. Therefore, this study aims to find out BWI's strategy to optimize the existing and potential cash waqf in Indonesia. The research method used is a qualitative study and library research using primary and secondary data, the data collected from the interview with BWI officials and the website as well as documents, journals, or credible sources data related to research. Based on the results of the study, the researchers concluded that cash waqf at the Indonesian waqf agency has been implemented and is currently in accordance with Islamic Law and underway to collect cash waqf through Islamic banks in the form of deposits and propagate to investment. To achieve the target purposed by BWI, BWI created several programs and products in cooperation with several institutions such as Cash Waqf Linked Sukuk which collaborate with the Ministry of Finance and the Ministry of Religion.

Keywords: Badan Wakaf Indonesia, Cash Waqf, CWs, BWI.

A COMPARISON OF A ISLAMIC FIRM WITH A CONVENTIONAL FIRM WITHIN THE CONTEXT OF EFFICIENCY

Nuri AKSOY, Phd Student
İstanbul Sabahattin Zaim University, nuri.aksoy@izu.edu.tr

ABSTRACT

The structure or mechanism that we call a market is essentially an environment where buyers and sellers come together. In this environment, buyers and sellers execute their transactions and perform the exchange of goods and services. Firms, households, and the state (government) are the most important actors in the market. Firms produce goods and services by using the factors of production (land, labor, capital, entrepreneurship) provided by households as described within the conventional circular flow model. The sum of the costs of the factors of production with all inputs (raw material, electricity, semi-products, etc.) constitutes the total cost of the firm. In a conventional firm, interest is paid to the owner of the capital in return for the capital. Therefore, interest is a cost element for the conventional firm and this cost is reflected in the price of the produced good. Since interest is prohibited in Islam, there is naturally no cost element in the form of interest in Islamic firms that are established on a partnership basis. In this study, the equilibrium price and the equilibrium production quantity as described in the microeconomic analysis according to the structure of the market have been calculated by taking the interest paid by the conventional firm into account. Then, the equilibrium price and quantity of this conventional firm are compared with the equilibrium price and equilibrium quantity of the Islamic firm that obtains capital based on partnership. As a result of this comparison, it has been proved that the Islamic firm can allocate resources more efficiently and its productivity will also be higher because the interest payment is not included in its production costs.

Keywords: Islamic Economics, Market, Market Structures, Allocative Efficiency, Productive Efficiency.

PROSPECTS OF ISLAMIC MICROFINANCE IN UZBEKISTAN QARD HASAN MICROFINANCE MODELING

Olmos HOLBOBOYEV, Masters Degree Student
Istanbul Sabahattin Zaim University, olmos.holboboyev@gmail.com

ABSTRACT

Uzbekistan is the largest country in Central Asia, in terms of population of 36mln people with 92% of population being Muslims. It gained its independence in 1991, with the separation of the former Soviet Union. Uzbekistan's GDP (current) reached USD 69.2Bln, with the growth rate sustaining at 5.3%. Nevertheless, at present, the country belongs to the lower middle-income country with a GDP per capita of USD 2,255, which is quite lower than the world average of USD 12,236. The government recognizes the need for improvement of poverty and inclusiveness in the country. In line with the national poverty line, the poverty level in Uzbekistan comprised of 17% of population. The government has set the task to reduce poverty by half and raise the country to an upper-middle-income country by 2030. The government of Uzbekistan also acknowledges the role of Islamic Microfinance on improvement of inclusiveness and aleviation of poverty. Accordingly, the Government amended the law on “Non-bank credit organizations and the Microfinancing activity”, on April 20, 2022, where relevant changes were made stipulating the Islamic MF. At present, it has been expected from the Government to complete the relevant legislative norms, regulating the Islamic MF. Meanwhile, massive awareness works are being observed in the country to improve the knowledge of people on Islamic Finance. The purpose of this research is to briefly discuss on the Islamic MF models and show the opportunities of the Qard Hasan model for Uzbekistan with the recomendation to implement the practise of the successful NGO Akhuwat MF Institution in Pakistan.

Keywords: Islamic Microfinance, Qard Hasan, Akhuwat, Uzbekistan.

INDUCTİVE ANALYSİS OF LEASİNG CONTRACTS (AL IJARAH MUNTAHİA BİTTAMLEEK) İN PARTİCİPATİNG BANKS İN TÜRKİYE (A CASE STUDY OF TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI)

Saleh ZEER, PhD. Student

Istanbul Sabahattin Zaim University zeer.saleh@std.izu.edu.tr

---

ABSTRACT

A lease ending in ownership (financial Ijarah lease contract) is one of the most important Islamic formulas developed in Shariah leasing. Islamic banks have adopted its application because of its importance and necessity in the economic and social life of society, its individuals and institutions. And among the Islamic banks that adopted this formula is their dealings and investments of Türkiye Finans Katılım Bankası, which was adopted as a basic formula for various financings in various fields (real estate, movable, etc.) and various sectors (industry, agriculture, trade, consumption) such as housing, utility cars, ..,).

This paper aims to explore whether the practices of Ijarah financing (An Iijarah Muntahia Bittamleek) by Türkiye Finans Katılım Bankası in Türkiye is in line with the Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI) Shariah Standard No: (9) on Ijarah financing (9): Ijarah and Ijarah Muntahia Bittamleek). as directed by the Türkiye Finans Katılım bank in the form of financing leasing for individuals and investment institutions (consumer financing, investment financing). and it had a positive impact on the bank as a lessor (appropriate revenue), and on the customer as a lessee (benefiting from the leased asset and owning it at the end of the lease term at a reasonable cost over a significant period).

Keywords: Ijarah Muntahia Bittamleek, Lease Ending with Ownership, Finance Lease.

ASSURİNG THE ROLE OF ISLAMİC ECONOMİCS AND FİNANCE EDUCATİON TO İMPROVE THE SERVİCE QUALİTY İN IFIS

Saleh ZEER, PhD. Student

Istanbul Sabahattin Zaim University zeer.saleh@std.izu.edu.tr

Mohamed Cherıf EL AMRI

Istanbul Sabahattin Zaim University, mohamed.amri@izu.edu.tr

ABSTRACT

Islamic financial institutions derive their strength from compliance with the rules of Shariah. The main reason for creating the first Islamic banks was to create business compliance with the regulations of Shariah. Plethora's studies connect compliance with the Shariah rules and the perception of the service quality provided by different Islamic Financial Institutions. Show a gap between customers' expectations and perceptions regarding their beliefs about the compliance of IFSs with Shariah. Filling these gaps will enhance the preservation of the quality of the service.

This paper aims to analyze the impact of financial and economic education on the quality of service provided by Islamic financial institutions to narrow this gap. The study illustrated how educating management and employees of IFIs will contribute to closing this gap and raising quality preservation. The study will depend on the SERVQUAL model theory (Parasuraman, A., Valarie A. Zeithaml, 1988). SERVQUAL is a multi-dimensional research instrument designed to assess and measure service quality. SERVQUAL supposed the service has five dimensions, and these dimensions have 22 instruments. Every instrument assesses the gap between customer expectation and perception. When the gap is disappeared, the service quality is high. When the gap exists, it is questionable, and service needs to be enhanced.

By analyzing the related instruments connected directly with human actions, the study found that educating the employee and management of the IFIs in Islamic economics and finance in parallel with their competencies will narrow or disappear the gap between the service quality dimensions in general. Compliance with the Shariah from the customer's perception is the most crucial factor that hesitates the IFIs. Without this compliance, IFIs will lose their competitive advantage over the other institutions in the market.

Keywords: Improving Service Quality, Participating Banks, Islamic Economics & Finance Education.

TIME VALUE OF MONEY VS. THE PROHIBITION OF INTEREST: FROM AN ISLAMIC PERSPECTIVE

Suadiq Mehammed HAILU, Master's Degree Student
Social Science University of Ankara, suadiq1434@gmail.com

Assoc. Prof. Dr. Abdurrahman YAZICI

Social Science University of Ankara**,** abdurrahman.yazici@asbu.edu.tr

---

ABSTRACT

This paper analyzes and discusses the concept of the time value of money in both conventional and Islamic finance. While traditional finance considers interest as compensation for the time value of money, Islamic finance prohibits interest-based lending and instead focuses on profit and risk-sharing principles. By exploring various financial contracts that adhere to Sharia principles, including exchange-based, partnership, security, charitable, agency, and support contracts, this paper demonstrates how Islamic finance acknowledges the concept of the time value of money while adopting a different approach to compensation. The study offers insights into the mechanisms by which Islamic finance recognizes the time value of money in terms of return on investment, profit from trade, and rental income from leases. By incorporating religious and ethical perspectives, the study highlights the underlying objectives of prohibition of interest in Islamic finance, such as preventing exploitation, promoting social justice, and establishing a sustainable economic system. Overall, this research underscores the significance of Islamic finance as a viable and ethical alternative to conventional finance. By offering a new perspective on the time value of money, this paper enriches the literature on Islamic finance and contributes to the understanding of alternative financial systems that prioritize sustainable growth and social well-being.

Keywords: Interest, Islamic Finance, Time Value of Money.

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF IMPLEMENTING BASEL FRAMEWORK FOR ISLAMIC BANKING RISK MANAGEMENT: A LITERATURE REVIEW

Suadiq Mehammed HAILU, Master's Degree Student
Social Science University of Ankara, suadiq1434@gmail.com

Dr. Tawfik AZRAK
Social Science University of Ankara, tawfik.azrak@asbu.edu.tr

ABSTRACT

Islamic banking, operating under Shariah principles, has gained recognition and popularity globally due to its ethical approach and emphasis on risk-sharing and fairness. However, Islamic banks face unique risks due to compliance with Shariah principles, liquidity infrastructure, and governance structure. The Basel Framework, developed by the Basel Committee on Banking Supervision, provides guidelines for banks to assess and manage risks in the global banking industry. While the Basel Framework primarily caters to conventional banking practices, its applicability to Islamic banking requires careful evaluation to ensure alignment with Shariah principles. This paper explores the challenges and opportunities of implementing the Basel Framework for risk management in Islamic banking through a comprehensive literature review. The result indicated the advantages of adopting the Basel Framework in Islamic banking risk management, such as maintaining financial stability, controlling risk, and facilitating international competitiveness. However, challenges arise due to the unique nature of Islamic banking, requiring modifications and additional measures to ensure compatibility with Shariah principles and address specific risks Islamic financial institutions face.

Keywords: Basel Accord, Islamic Banks, Risk Management, Sharia.

RENT CONTROL REGULATIONS IN THE VIEW OF ISLAMIC ECONOMICS: TÜRKIYE AS A CASE STUDY

Sunat ATUN, Ph.D. Candidate
İstanbul Sabahattin Zaim University, 6210621028@std.izu.edu.tr
Asst. Prof. Dr. Mohammad Ghaith MAHAINI
İstanbul Sabahattin Zaim Universty, mohammad.mahaini@izu.edu.tr

ABSTRACT

Rent control is a policy that prevents the owners of residential apartments from increasing their rental fees beyond the state-approved limit. This policy is also a double-edged sword. On the one hand, rent control can be seen as a means of promoting social justice by ensuring affordable housing for tenants. This is in line with the concept of social justice which is well-established in Islam. On the other hand, rent control can be viewed as an infringement on the property rights of landlords, which can be considered contrary to the Islamic economic principles of property rights protection. Furthermore, rent control may have unintended consequences that could harm the economy as a whole. For instance, rent control could lead to a shortage of affordable housing, reduced investment in rental properties, and decreased incentives for landlords to maintain or upgrade their properties. This could have a negative long-term impact on the economy. This study aims to provide a Shariah analysis of this dilemma. Using a qualitative approach, this study tries to put forwards the evidence and justifications of the proponents of each side. This study also attempts to derive the Shariah ruling of applying rent control policies in Türkiye as a case study. The study concluded that the ruler can adopt rent control policies only under certain conditions. Namely, during economic or social crises and extreme uncertainty. This is in order to protect the public interest. That said, rent control policies should never grant any form of ownership right for the tenant over the rented asset. Additionally, rent control policies should be treated as a short-term response to ongoing stressing issues. They should never be a long-term solution and they should be revoked when the underlying cause is addressed. For the context of Türkiye, this paper is of the opinion that the currently adopted rent control policy does not contradict the Shariah principles subject to adherence to the mentioned conditions. The opinion is also supported by the historical evidence of only applying this policy during times of crisis.

Keywords: Regulations, Shariah, Rent Control, Islamic Economics, Maslahat.

DETERMINANTS OF CREDIT RISK IN THE ISLAMIC RURAL BANKING: EVIDENCE FROM INDONESIA FOR THE PERIOD 2015-2022*

Zaimudin Al Mahdi MOKAN
Istanbul Sabahattin Zaim University, zaim.zaimudin@izu.edu.tr

ABSTRACT

The growth and inclusion of Islamic finance have shown a positive trend in Indonesia. The forms of inclusiveness of Islamic finance in Indonesia is carried out through Islamic micro micro-financial institutions under the name Bank Perkreditan Rakyat Syariah (Islamic Rural Banking). Islamic Rural Banking is a micro bank that provides Sharia financial services and transactions like commercial Sharia banking in general, but with a smaller scope and nominal financing and fewer operations and services than the Sharia commercial banking. This study aims to analyze the factors that influence credit risk in Islamic Rural Banking in Indonesia in the period from 2015-2022. The data used in this study was secondary data obtained from the Financial Services Authority's quarterly reports for the 2015-2022 period. This research conducted quantitatively with the data analysis carried out using Ordinary Least Square (OLS) method through SPSS 21st version. The results of the analysis show that simultaneously all variables consisting of Capital Adequacy Ratio (CAR), Return on Assets (ROA), Financing to Deposit Ratio (FDR), and Rate of Efficiency (REO) have a significant effect on the credit risk in Islamic Rural Banking in Indonesia. Partially, the variable Capital Adequacy Ratio (CAR) has a negative insignificant effect on the credit risk, Return on Assets (ROA) has a significant positive effect on the credit risk, Financing to Deposit Ratio (FDR) and Rate of Efficiency (REO) have an insignificant positive effect to the credit risk of Islamic Rural Banking in Indonesia in the 2015-2022 period.

Keywords: Islamic Rural Banking, Non-Performing Financing, Capital Adequacy Ratio, Return on Asset, Financing to Deposit Ratio, Rate of Efficiency Ratio.

* This study is derived from Zaimudin A. M’s term paper on Advanced Islamic Economics conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Ghaith Mahaini.

VAKIF ÇALIŞANLARININ KİŞİSEL DEĞERLERİNİN KARİYER TATMİNLERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI*

Ayhan YILMAZ, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ayhanyilmmaz@gmail.com

ÖZET

Vakıf, bir şeyin sahibi tarafından sosyal, dini veya hayrı hedefleyen bir amaç için o malı ebedi olarak tahsis etmesidir. Değer kavramı ise, kıymet, bedel, bir şeyin parasal karşılığı, bir şeyin önemini belirleyen soyut ölçü, paha ve bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi ögelerin tamamı şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Değer kavramını, bireylerin hayata dair oluşturdukları yargıları taşıyan, karşılaşılan olayları değerlendirmede anlamlı bütünlükler oluşturan, tepki mekanizmalarını, taşıdıkları yargılar ile ölçen ve bu ölçüye göre değerlendiren, karar süreçlerini pozitif ya da negatif olarak etkili kılan, içinde bulunduğu toplumla iletişim kurmasını, bağlarını kuvvetlendirmesini sağlayan ve yaşatan bir süreç olarak ifade etmek mümkündür. Bu çerçevede vakıf çalışanlarının kişisel değerlerinin kariyer tatminleri nasıl etkilediği önemli bir araştırma konusudur. Kariyer, bireyin iş hayatında ve yaşamı boyunca edinmiş olduğu deneyimlerdir. Özellikle iş hayatında ortaya koyduğu emek, beceri aktarımı ve tecrübe birikimi ile sürekli ve kademeli olarak ilerlemesi çalışanın kariyer yolcuğu olarak ifade edilebilir. Kariyer tatmini ise, çalışanın kariyer yolcuğu sürecinde ilerlemesi ve kendisini başarılı olarak hissetmesidir. Örgütlerde verimliliği arttıran ve kurum amaçlarını gerçekleştirmede ana faktör olan insan gücünün önemi, kamu, özel ve üçüncü sektör kuruluşlarında giderek artmaktadır. Bu araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu yakasında faaliyet gösteren vakıf çalışanları oluşturmaktadır. Bu çerçeve Anadolu yakasının büyüklüğü ve tüm vakıflara ulaşmanın zorlukları göz önünde bulundurularak eğitim, kültür sanat ve insani yardım alanlarında faaliyet yürütmekte olan vakıflar araştırma kapsamına alınmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi ile 286 vakıf çalışanına ulaşılmıştır. Anket usulü ile yapılan bu çalışmada, katılımcıların demografik bilgilerini ölçmek için kişisel değişkenler ile ilgili yaş, cinsiyet, eğitim durumu, sektörde çalışma süresi, şu anki kurumunda çalışma süresi, medeni hali, kurumdaki pozisyonu ve gelir durumu değişkenlerini içeren sorular yer almaktadır. Bu bilgiler ışığında katılımcılara yönelik kariyer tatmini ve değerler ölçeği kullanılarak kişisel değerlerin kariyer tatminlerini nasıl etkilediği araştırması yapılmıştır. Verilerin toplanmasında Schwartz'ın (1992) geliştirdiği ve Yapıcı ve arkadaşları (2012) tarafından Türkçeye uygun hale getirilen ve uyarlanan "Değer Yönelimleri Ölçeği" ile Greenhaus, Parasuraman ve Wormley tarafından 1990 yılında geliştirilmiş ve Avcı ve Turunç tarafından geçerlilik – güvenilirlik çalışmaları yapılarak Türkçeye uyarlanan Kariyer Tatmini Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma hipotezine göre vakıf çalışanlarının kişisel değerleri ile kariyer tatminleri arasında anlamlı bir ilişki olması beklenmektedir. Bunun sonucunda ise kişisel değer yönelimleri yüksek olan çalışanların kariyer tatmini düzeylerinin de olumlu yönde etkilenmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Değerler, Kariyer Tatmini.

* Bu çalışma, Ayhan YILMAZ'ın Vakıf Çalışanlarının Kişisel Değerlerinin Kariyer Tatminlerine Etkisi yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

AFET YÖNETİMİ PERFORMANS İNCELEMESİ: KIZILAY ÖRNEĞİ

Cafer ALBAYRAK, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cafer-albayrak@hotmail.com

Prof. Dr. Selim ZAİM

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, selim.zaim@izu.edu.tr

ÖZET

Doğal afetler ülkemizde deprem, yangın, sel, heyelan ve çığ şeklinde görülmekte, oluştuğu bölgelerde büyük çapta hasar ve kayıplar vermektedirler. Bu nedenle Afet Yönetim anlayışının çağdaş ve bilimsel olması gerekmektedir. Doğal afetlerin etkileri yalnızca fiziki boyuttan oluşmamaktadır; doğal afetlerin ekonomik, politik ve sosyal boyutları da söz konusudur. Doğal afetler ülkelerin ve bölgelerin ekonomilerini olumsuz olarak etkilediği için, oradaki insanları da birçok yönden olumsuz olarak etkileyecektir. Bu çalışma ile afet yönetime ait performansın alt bileşenlerini meydana getiren etkinlikleri ve bileşenleri araştırılmıştır. Araştırmada kurumsal yeteneğin afet odaklılığı üstünde pozitif bir etkisinin bulunduğu, afet odaklılıkta afet yönetimine ait performansa pozitif şekilde etkilemiş olduğu ortaya çıkmıştır. Geniş bir afet yönetimi organizasyonunda en kritik faktörler olarak kurumların kendi arasındaki işbirliği ve koordinasyonun bulunduğu ve yönetim (liderlik, strateji, lojistik yeteneği) başarısında çoğunlukla bu kilit etkenlere dayalı bulunduğu görülmüştür. Bu araştırma, afet yönetimi performansının altyapısını oluşturan faaliyetler ve bileşenler incelenmiştir. Araştırmada kurumsal yeteneğin afet odaklılığı üzerinde, afet odaklılığında afet yönetim performans üstünde olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Geniş çaplı bir afet yönetim organizasyonunda önemli faktörlerin başında kurumların kendi arasında işbirliğinin ve koordinasyonun olduğu ve yönetimin başarısının (liderlik, strateji, lojistik yetenek) büyük ölçüde bu faktörlere bağlı bulunduğuna erişilmiştir.

Bu bağlama göre çalışma amacı, Kızılay'ın kurumsal yetenekleri ile afet yönelimi arasındaki ilişkinin niteliğini ve bu ilişkinin kurumun afet yönetimi performansına etkisini incelemektir. Türkiye'deki Kızılay kuruluşlarında farklı kademelerde görev yapan 170 çalışandan veri toplanmıştır. Bu çalışmada, afet yönetimi performansının altyapısını oluşturan faaliyetler ve bileşenler araştırılmıştır. Araştırma içinde kurumsal yeteneğin afet odaklılığı üstünde pozitif etkisi bulunduğu e afet odaklılığında afet yönetimine ait performans üstünde ise pozitif etkisi bulunduğu ortaya çıkmıştır. Kapsamlı bir afet yönetim mekanizmasında en önemli unsurlardan birinin kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon olduğu ve yönetsel başarının (liderlik, strateji, lojistik yetenek) büyük ölçüde bu anahtar faktöre bağlı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Afet Odaklılık, Afet Yönetim Performansı, Kurumsal Yetenekler, Kızılay.

ÖZEL OKULLARDA FARKLILAŞTIRMA UYGULAMALARININ VELİ MEMNUNİYETİ VE VELİ SADAKATİYLE İLİŞKİSİ: İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA*

Çağatay ÖZÜER, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, cagatay.ozuer@std.izu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Talha NARCI
İstanbul Aydın Üniversitesi, muhammedtalhanarci@aydin.edu.tr

ÖZET

Farklılaştırma, işletmelerin rakipleriyle daha güçlü rekabet edebilmek ve tüketiciler tarafından tercih edilebilirliklerini artırabilmek amacıyla, rakiplerinin yaptığından farklı bir takım özellik ve uygulamalarla müşterileri kendi ürünlerine yöneltmeleridir. Bu farklılaştırma türleri ürünlerin fiziki ve teknik özelliklerindeki nitelik, tasarım, görsellik, performans, kullanım kolaylığı, satış sonrası servis vb. konularda olabildiği gibi aynı zamanda pazarlama bileşenlerindeki farklı uygulama ve stratejilerle de yapılabilmektedir. Bu noktada sektörün özelliğine göre pazarın belli bir bölümüne odaklanma, maliyet liderliğiyle öne çıkma, ürün kişiselleştirme, ünlü kullanımı vb. uygulamalar pazarlama çabalarında sıklıkla kullanılan yöntemler olmaktadır. Rekabetin yüksek olduğu ve müşterilerin hemen hemen her sektörde birçok ürün ve hizmet alternatifi bulabildiği bir pazar ortamında, farklılaşma/farklılaştırma işletmeler için hayati öneme sahiptir. Farklılaşamayan, değişen trend ve müşteri beklentilerini karşılayamayan işletmelerin rekabet şartlarına dayanamayıp varlıklarını sona erdirdiği örnekler birçok sektörde bulunmaktadır. Özel eğitim kurumları da bu şartlar altında varlıklarını devam ettiren işletmeler olduğundan ve daha önce bu alanda Türkiye özelinde araştırma olmadığından çalışmanın konusu bu alanda seçilmiştir. Çalışmanın amacı özel okullardaki ürün ve hizmet farklılaştırma uygulamalarının, veli memnuniyeti ve sadakatiyle ilişkisini İstanbul'da faaliyet gösteren özel okullardaki öğrenci velileri üzerinden ortaya koymaktır. Karma bir araştırma yönteminin izlendiği bu araştırmada, veri toplama tekniği olarak anketten yararlanılmış ve uygulama sonucu 335 kullanılabilir veri üzerinden araştırma hipotezlerinin testi için analizler yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, velilerin ürün ve hizmet değerlendirme süreçleri eğitim, cinsiyet, gelir durumu gibi demografik faktörlerde farklılık gösterdiği, ürün ve hizmet farklılaştırma uygulamalarının müşteri memnuniyet ve sadakatini etkilediği ve nihayetinde de duyulan genel memnuniyete etki ettiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Farklılaştırma Uygulamaları, Veli Memnuniyeti, Veli Sadakati.

* Bu çalışma, Çağatay ÖZÜER'in Dr. Öğretim Üyesi Muhammed Talha NARCI danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

THE BEST MANAGERIAL TOOLS OF WOMEN LED NON-PROFIT ORGANIZATIONS AND THEIR IMPACT ON SOCIETY*

Ela ABDULKADIR, M.A. Student
Istanbul Sabahattin Zaim University, ala.khader@std.izu.edu.tr
Assoc. Prof. Rümeysa BİLGİN
Istanbul Sabahattin Zaim University, rumeysa.bilgin@izu.edu.tr

ABSTRACT

Since the non-profit organizations play an important role in communities and given the rising role of women in leading these organizations, it was necessary to highlight the most important modern administrative methods that ensure the achievement of the social impact of women-led NPOs. The study focused on Arab women's non-profit organizations in Turkey and examined the most important challenges and difficulties they face in management.

This study used descriptive method, cross-sectional design, where information was collected through two steps by using qualitative and quantitative methods, 10 interviews were conducted with senior women managers in 10 non-profit organizations by asking them 21 structured questions related to the effective management tools measurement and the scope of social impact of their organizations, and quantitative data were collected by distributing an online questionnaire that received 237 responses from women volunteers and employees of non-profit organizations in Turkey. Data was analyzed by content analysis technique. The results proved that the application of administrative methods such as the balanced scorecard model, the customer relationship management model, the volunteers and employee's engagement, and the effective communication system have a significant role on social impact. In addition, the findings present solutions to the most important challenges and obstacles of women in managing NPOs.

Keywords: Management, NPOs, Managerial Tools, Women Led, Social Impact.

* This study is derived from Ela ABDULKADIR's master's thesis conducted under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Rümeysa Bilgin.

MERHAMET YORGUNLUĞU, DUYGUSAL EMEK VE İŞ-AİLE ÇATIŞMASI İLİŞKİSİNDE İYİ OLUŞ MODELİNİN ROLÜ*

Filiz TÜRKKAN, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, turkkan.filiz@std.izu.edu.tr
Doç. Dr. Özgür KÖKALAN
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ozgur.kokalan@izu.edu.tr

ÖZET

İş hayatında çoğu sektörde olduğu gibi sağlık sektöründe de zorlu bir rekabet ortamı hâkimdir. Sağlık kurumlarının bu zorlu ortamda varlıklarını sürdürebilmeleri için örgütsel olarak dinamik ve etkin bir yapıda olmaları gerekmektedir. Sağlık çalışanlarının hasta ve yakınları ile doğrudan iletişim halinde olmaları nedeniyle hasta ilişkilerinde kaliteli hizmet sunmaları ve duygularını yönetmeleri beklenmektedir. Sağlık sektöründe duygusal emeğin yoğun yaşanmasından dolayı çalışanların ve hastaların birebir etkilendiği düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırmanın amacı filyasyon ekibindeki çalışanların günlük duygusal emek, günlük merhamet yorgunluğu ve günlük iş-aile çatışmasının iyi oluş modeli (PERMA) ile arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilindeki üç ilçede filyasyon ekibinde görev yapan çalışanlar oluşturmaktadır. Nicel araştırma olan bu çalışmada beş gün boyunca günlük olarak online ve yüz yüze yapılan anket yoluyla veriler elde edilmiştir. Filyasyon ekibinde çalışanların çalıştığı gün ile çalışmadığı gün arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Cinsiyet farklılığının iş aile çatışmasının aile iş çatışması boyutu ve duygusal emek ölçeğinin yüzeysel ve derin davranış boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Medeni durum ve öğrenim durumu farklılığının merhamet yorgunluğu ölçeğinin ikincil travma boyutu ve duygusal emek ölçeğinin tüm boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Mevcut işyerindeki çalışma süresi daha fazla olan çalışanlarda merhamet yorgunluğu ölçeğinin mesleki tükenmişlik boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir. PERMA ölçeğinde filyasyon çalışanlarının medeni durumunun anlamlı bir fark tespit edilmediği ancak çocuk sayısının tüm boyutlarında, öğrenim durumunun PERMA ölçeğinin olumsuz duygular boyutunda, mesleki kıdemin de olumsuz duygular ve sağlık boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Merhamet Yorgunluğu, Duygusal Emek, İş-Aile Çatışması, İyi Oluş Modeli (PERMA).

* Bu çalışma, Filiz TÜRKKAN'ın Doç. Dr. Özgür KÖKALAN danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

LİDER ÜYE ETKİLEŞİMİNİN İŞ YERİ YANLIZLIĞINA OLAN ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI: ÖZEL OKULLAR ÖRNEĞİ*

Gökhan ÇATAK, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gokhancatakk@gmail.com

ÖZET

Lider, birlikte çalıştığı tüm grup üyeleri tarafından tanınan, varlığını hissettiren, bununla birlikte çözüme kavuşmamış her olay ile grup üyelerinin ortak fikir, düşünce ve potansiyellerini ortak bir amaç haline getiren kimselerdir. Lider Üye etkileşimi ise; kavramsal, özellik ve alt boyutları ile etraflıca ele alınarak lider ve üyeye ait özelliklerin açıklanmasına yardımcı olmuştur. Bu kavramların ışığında ise yalnızlık ve işyeri yalnızlığı kavramları ele alınmıştır. Yalnızlık; bireyin anlaşılamadığı, diğer bireyler tarafından dışlandığı ya da onlara yabancılaştığı, sosyalleşmek için uygun şartlar sağlanmasına rağmen uygun arkadaş bulunamaması durumunda karşılaşılan duygusal bir zorlama halidir. İş yeri yalnızlığı ise; üzerinde oldukça az araştırma yapılan, bir iş görenin sosyal ilişkileri geliştiren aktivitelerde, ilişki kurabileceği bir iş arkadaşı ile karşılaşamadığı durumlarda ve iş arkadaşlarından uzaklaştığını ya da reddedildiğini düşündüğünde açığa çıkabilecek bir ruh halidir. Lider ve Üyelerin geliştirdiği ilişki düzeylerinin iş yerlerindeki yalnızlıklarını ele alırken özel okullarda çalışan zümre başkanı, personel, öğretmen, müdür, müdür yardımcısı, şef ve üstleri konu alınmıştır. Lider astları ile geliştirdiği ilişki içinde ortak bir zeminde anlaşarak paylaşım yaptığı astlarını grup içi üye olarak, nadiren anlaşma geliştirdiği astlarını ise grup dışı üye olarak görmektedir. Bundan dolayı iş yerinde olan yalnızlık durumları içinde olanlar da genelde grup dışı üye olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışma ile katılımcıların iş yaşamındaki yalnızlık düzeyleri, yaş, cinsiyet, pozisyon, eğitim durumları, medeni durumları, mevcut konumda çalışma süreleri, sektörde çalışma sürelerine göre değerlendirilmiştir. Etki, vefakarlık, katkı, profesyonel saygı, duygusal yoksunluk, sosyal arkadaşlık, lider üye etkileşim ölçeği ile de karşılaştırılması yapılmıştır. 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı için yapılan araştırma; İstanbul ili Anadolu Yakasında faaliyet gösteren özel okullarda görev yapan idareci, zümre başkanı, öğretmen ve okul bünyesinde yer alan diğer çalışanların lider üye etkileşimi ve iş yeri yalnızlığı ile alakalı görüşleri ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında 226 kişiye anket yapılmıştır. Verilerin toplanmasında Liden ve Maslyn (1998) tarafından geliştirilen ve Baş tarafından Türkçe 'ye uygun hale getirilen ve uyarlanan Lider Üye Etkileşimi Ölçeği ile Wright, Burt ve Strongman tarafından geliştirilen ve Doğan, Çetin ve Sungur tarafından geçerlilik-güvenilirlik çalışmaları yapılarak Türkçe' ye uyarlanan İş Yerinde Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma hipotezine göre Lider Üye Etkileşimi ile İş Yeri Yalnızlığı arasında anlamlı bir ilişki olması beklenmektedir. Araştırma sonucunda lider üye etkileşiminin artmasının iş yeri yalnızlığını azaltması, lider üye etkileşiminin azalmasının ise iş yeri yalnızlığını arttırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lider Üye Etkileşimi, İş Yeri Yalnızlığı, Özel Okullar.

[*] Bu çalışma, Gökhan ÇATAK'ın Lider Üye Etkileşiminin İş yeri Yalnızlığına Olan Etkisinin Araştırılması: Özel Okullar Örneği yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

SOSYAL MEDYA VE E-TİCARET ŞİRKETLERİNE OLAN GÜVENİN TÜKETİCİ KARARINA ETKİSİ*

Hasan ÖZKAZANÇ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ozkazanc.hasan@std.izu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Tuğçenur EKİNCİ FURTANA
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tugcenur.furtana@izu.edu.tr

ÖZET

İnternetin yaygınlaşmasıyla başlayan dijital dönüşüm ile sosyal medya platformları oluşturulmuştur. Son yıllarda sosyal medya kullanımının dünya genelinde artması ile işletmeler pazarlama faaliyetlerini bu alanlara taşımışlardır. Günümüzde tüketiciler geleneksel yöntemlerle alışveriş yapmak yerine dijital ortamlar aracılığıyla ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu çalışmanın amacı, online alışveriş yapan tüketicilerin ziyaret ettiği web sitelerine olan güvenin boyutunun incelenmesi; bu boyutlara platform güvenirliliği, marka güveni, marka bağlılığı ve satın alma niyetine etkisini ortaya koymaktadır. Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm sosyal medya kavramı, tarihi, araçları, avantaj ve dezavantajları incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise tüketici davranışları kavramı, tüketici davranışlarını etkileyen faktörler ve literatür çalışması yapılmıştır. Üçüncü bölümde E-Ticaret kavramı, tarihsel gelişimi, türleri, avantaj ve dezavantajları ile e-ticarette güven konusu ile sonlandırılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde, araştırma modelindeki değişkenler arası ilişkiler incelenmiştir. Sosyal medya hesabı olan tüketicilerin ziyaret ettikleri web sitelerine güven duyma boyutları incelenerek; bu boyutların platform güvenirliği, marka güveni, marka bağlılığı ve satın alma niyetine etkileri ortaya konmuştur. Literatür araştırması sonucunda oluşturulan araştırma modeli çerçevesinde toplanan veriler korelasyon analizi ile test edilmiştir. Araştırma verileri IBM SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen Korelasyon analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre sosyal medya ve e-ticaret şirketlerinin platform güvenirliği, marka güveni, marka bağlılığı ve satın alma niyeti arasında pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Bu çalışmanın sonuçları ile araştırmacılara, gelecekte yapılacak çalışmalara ve online platformlarda iş yapan firmalara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Tüketici Davranışları, E-Ticaret, Marka, Güven.

* Bu çalışma, Hasan ÖZKAZANÇ'ın Dr. Öğr. Üyesi Tuğçenur EKİNCİ FURTANA danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İŞE TUTULMANIN ÖRGÜTSEL ADALET VE ÖRGÜTSEL SESSİZLİK ARASINDAKİ DÜZENLEYİCİ ROLÜ*

İbrahim BEŞİNCİ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ibrahimbesinci@gmail.com
Dr.Tuğçenur Ekinci FURTANA
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, tugcenur.furtana@izu.edu.tr

ÖZET

Örgütlerin rakiplerine karşı rekabet üstünlüğü elde edebilmeleri ve varlıklarını devam ettirebilmeleri insan gücünün o örgüt içerisindeki katkıları ile bağlantılıdır. Bu noktada örgüt içerisindeki her bir bireyi büyük ölçüde etkileyen, bireylerin verimliliklerini ve bağlılıklarını arttırabilen örgütsel adalet kavramı karşımıza çıkmaktadır. Örgütsel adalet, çalışanların, örgüt içerisindeki çalışma saatleri, ücret dağıtımı, terfi, iletişim, dağıtım konusunda uygulanan prosedürler vb. gibi konularda iş görenler arasında adil davranılması gerekliliği ile ilgili adalet algılarını kapsamaktadır. Örgütsel sessizlik kavramı ise örgüt içerisinde çalışanların işleri ile ilgili görüş, fikir ve düşüncelerini üst yönetime karşı bilinçli olarak dile getirmemeleri durumu olarak ifade edilmektedir. Örgütsel adalet anlayışındaki olumsuz algılar örgütsel sessizliğin ortaya çıkmasında etkili olan bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışanların azalan örgütsel adalet algıları örgüt içerisindeki iş ve karar süreçlerinde çalışanları sessiz kalmaya yönlendirebilecek önemli bir değişkendir. Örgütsel adalet ve örgütsel sessizlik kavramları arasındaki ilişkide etkili olabilecek bir diğer kavram ise işe tutulmadır. İşe tutulma, bireylerin çalıştığı örgütün hedeflerinin farkında olarak kendi yaptığı işleri bu hedefler doğrultusunda gerçekleştirmeleri ve geliştirmelerini; aynı zamanda değer üretebilmelerini, işlerini en üst seviyede yapmalarını, başkalarının işlerine yardım etmelerini ve daha fazla sorumluluk alma düşüncesi içinde olmalarını öngörmektedir. Bu bağlamda işe tutulma, son dönemlerde yöneticilerin, insan kaynakları uzmanlarının ve hatta çalışanların en çok önem verdiği konulardan biri haline gelmiştir. Bu noktada çalışanların işe tutulma düzeylerinin çalışanların örgütsel adalet ve örgütsel sessizlikleri arasındaki ilişkide etkili olabileceği öngörülmektedir. Söz konusu açıklamalar dikkate alındığında bu çalışmanın temel amacı çalışanların örgütsel adalet ve örgütsel sessizlik algıları arasındaki ilişkide işe tutulmanın düzenleyici etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışma nicel desende tasarlanmış ve tarama modeli tercih edilmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu Türkiye'de özel sektör alanlarında görev yapan 392 kişi oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, örgütsel adalet ölçeği, örgütsel sessizlik ölçeği ve işe tutulma ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde SPSS 24.0 ve AMOS 23.0 paket programlarından yararlanılmıştır. Verilerin yapısal eşitlik modellemesi yöntemiyle analizinden elde edilen sonuçlara göre örgütsel adaletin örgütsel sessizliği etkilediği görülmüştür. Yine işe tutulmanın örgütsel adalet ve örgütsel sessizlik ilişkisinde düzenleyici etkisi olduğu elde edilen bir diğer sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: İşe Tutulma, Örgütsel Adalet, Örgütsel Sessizlik.

* Bu çalışma, İbrahim BEŞİNCİ'nin Dr. Tuğçenur Ekinci FURTANA danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

SOSYAL DESTEK, İŞ ÖZERKLİĞİ VE İŞ YÜKÜ FAZLALIĞININ İŞE TUTKUNLUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ*

İdris SOYLU, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, midrissoylu@gmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Ömer YAZICI
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, omeryazici@subu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, sosyal destek, iş özerkliği ve iş yükü fazlalığının işe tutkunluk üzerindeki etkisini incelemektedir. İşe tutkunluk, bireylerin işlerine karşı duydukları yoğun ilgi, bağlılık ve memnuniyet düzeyini ifade etmektedir. Araştırmalar, bu faktörlerin iş performansı, iş tatmini ve çalışanların işte kalma niyeti gibi önemli sonuçları etkileyebileceğini göstermektedir. Sosyal destek, çalışanların iş ortamında duygusal, bilgi ve enstrümantal desteği alabildikleri bir sosyal ağa sahip olmalarını ifade eder. İş ortamında sosyal destek, çalışanların iş stresiyle başa çıkma becerilerini artırabilir ve işe olan bağlılıklarını güçlendirebilir. İş özerkliği, çalışanların işlerinde daha fazla kontrole sahip oldukları ve kendi işlerini yönetebildikleri bir durumu ifade eder. İş özerkliği, çalışanların motivasyonunu artırabilir, yaratıcılığını teşvik edebilir ve işe tutkunluk duygusunu destekleyebilir. Öte yandan, iş yükü fazlalığı çalışanların üzerindeki iş gerekliliklerinin aşırı ve baskın olduğu bir durumu ifade eder. Yüksek iş yükü, çalışanların stres düzeyini artırabilir, motivasyonlarını azaltabilir ve işe tutkunluk düzeyini etkileyebilir. Çalışma, amacına hizmet edecek şekilde nicel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu karma çalışanlardan oluşturmaktadır. Veriler online, 5 günlük süreçte gün sonunda 40 aynı kişiden toplanmıştır. Çalışanlara, "Sosyal Destek", "İş Özerkliği", "İş Yükü Fazlalığı" ve "İşe Tutulma" ölçekleri çerçevesinde sorular sorulmuştur. "Sosyal Destek", "Amir Sosyal Destek" ve "İş Arkadaşı Sosyal Destek" olmak üzere ikiye ayrılmış olarak incelenmiştir. Bu bildiri, sosyal destek, iş özerkliği ve iş yükü fazlalığının işe tutkunluk üzerindeki etkisini analiz etmek amacıyla bir araştırma çalışmasının sonuçlarını sunmaktadır. Araştırmanın sonuçları, sosyal destek ve iş özerkliğinin işe tutkunluk düzeyini artırdığını, ancak iş yükü fazlalığının ise işe tutkunluk düzeyini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu bildiri, iş yerlerinde çalışanların işe tutkunluklarını artırmak için sosyal destek ve iş özerkliği faktörlerine odaklanmanın önemini vurgulamıştır. Ayrıca, iş yükünün yönetimi ve dengelemesi için etkili stratejilerin geliştirilmesinin çalışanların işe tutkunluk düzeyini artırabileceği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Destek, İş Özerkliği, İş Yükü Fazlalığı, İşe Tutkunluk, İş Performansı.

* Bu çalışma, İdris Soylu'nun Dr. Öğr. Üyesi Ömer YAZICI danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

A RESEARCH ON THE EFFECT OF ORGANIZATIONAL JUSTICE ON ORGANIZATIONAL SILENCE AND JOB SATISFACTION*

Muhammad ZUBAİRİ, Graduate Student
İstanbul Sabahattin Zaim University, zubair_said@yahoo.com
Assoc. Prof. Dr. Özgür KÖKALAN
İstanbul Sabahattin Zaim University, ozgur.kokalan@izu.edu.tr

ABSTRACT

According to Adams' theory of equality, organizational justice is an important concept that deals with many issues, such as job satisfaction, employee motivation, and career. Employees, which treated fairly in their workplace, will be happier. In addition to this, they will be more efficient for the company. This study aims to find the effect of organizational justice on organizational silence and job satisfaction in private security sector. Moreover, the relationship between different demographic factors with job satisfaction and organizational justice was examined. Sample group consisted of 150 people who work in a private security company in Kabul, Afghanistan. A questionnaire was used to measure organizational justice and job satisfaction levels of the employees. Data collected through questionnaire was analyzed by Muhammad Zubairi.

At the end of this study, it has been determined that there is a significant and positive of effect of organizational justice on organizational silence and overall job satisfaction. Multiple results revealed that there is a positive and significant impact of distributive justice and interactive justice on overall job satisfaction. Besides, it is determined that there is a significant relationship between demographic features and organizational justice perceptions while there is no relationship between demographic features and overall job satisfaction.

Keywords: Organizational Justice, Job Satisfaction, Organizational Silence.

* This study was produced from the master's thesis titled " The Effect of Organizational Justice on Organizational Silence and Job Satisfactıon" That is Conducted by Muhammad Zubairi Under the Supervision of Assoc. Prof. Dr. Özgür KÖKALAN.

VALİ RECEP YAZICIOĞLU'NUN BİR BÖLGESEL HAVAYOLU ŞİRKETİ GİRİŞİMİ: CAN AİR ÖRNEĞİ*

Muhammet NEGİZ, Doktora Öğrencisi
Karadeniz Teknik Üniversitesi, muhammetnegiz@ktu.edu.tr
Doç. Dr. Daimi KOÇAK
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, dkocak@erzincan.edu.tr

ÖZET

Merhum Vali Recep Yazıcıoğlu'nun (1948-2003) toplum kalkınması, yerelleşme, bürokrasi ve sistem hakkındaki düşünce ve eylemleri çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Bu çalışmada ise Vali Yazıcıoğlu'nun girişimci yönü ele alınmış ve çalışma hayatı boyunca gerçekleştirmek için farklı zamanlarda denemelerde bulunduğu bölgesel havayolu şirketi teşebbüslerinin en somut örneği olan Erzincan Havacılık, Taşımacılık ve Turizm A.Ş. (ERHAT A.Ş.) ya da diğer adıyla Can Air incelenmiştir. Can Air tecrübesi, ülkemizde sayıca az olan bölgesel havayolu şirketi teşebbüslerinden birisi olarak işletmecilik tarihi, girişimcilik ve sivil havacılık açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, Vali Yazıcıoğlu'nun girişimci bürokrat yönüne dair önemli ayrıntılar sunmaktadır. Bu çalışmada, merhum Yazıcıoğlu'nun Erzincan Valisi olduğu dönemde (1991-1999) kurulmasına öncülük ettiği bölgesel havayolu şirketi Can Air ele alınarak literatüre katkı yapılması amaçlanmıştır. Araştırma sürecinde Yazıcıoğlu'nun valilik dönemini ele alan ve 1985-2003 yılları arasında yayımlanan gazete haberleri, dergiler, köşe yazıları, röportajlar, makaleler ve görseller girişimcilik bağlamında incelenmiştir. Ayrıca, Can Air şirketine dair belgelere ulaşılarak doküman analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda Vali Recep Yazıcıoğlu'nun bölgesel kalkınmayı sağlamak amacıyla kamunun kaynaklarını seferber etmesinin yanında girişimciliğin önünü açmak için çeşitli adımlar attığı görülmektedir. Özel sektörün rol almaktan çekindiği zorlu projelerde onun inisiyatif alarak girişimci bürokrat rolünü üstlendiği anlaşılmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağıldığı bu dönemde hem Türk Cumhuriyetleri hem de Rusya Federasyonu'nda kamu adına çeşitli işletme kurma girişimlerinde bulunan Vali Recep Yazıcıoğlu, Erzincan'da da yerel bir havayolu şirketi kurulmasına öncülük etmekten geri durmamıştır. Bu şirket aracılığıyla bölgeye iş insanlarını çekerek yatırımların artması, turizmde hak edilen ilgiye kavuşulması, deprem gibi doğal afet durumlarında hızlı hareket edilebilmesi ve yeri geldiğinde de güvenlik kuvvetlerine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Ancak belediyeler, valilik ve özel sektör temsilcilerinin ortaklığıyla kurulan bu yerel havayolu şirketinin ömrünün uzun olması için siyasi, iktisadi ve ahlaki olmak üzere başkaca faktörlere de ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Havayolu Taşımacılığı, Can Air, Girişimcilik, İşletmecilik Tarihi, Vali Recep Yazıcıoğlu.

* Bu çalışma, Muhammet Negiz'in Doç. Dr. Daimi KOÇAK danışmanlığında EBYÜ SBE İşletme Anabilim Dalında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

ÇALIŞANLARIN SANAL KAYTARMA DAVRANIŞLARININ ÖRGTÜSEL BAĞLILIK VE İŞE YABANCILAŞMA ÜZERİNE ETKİSİ*

Okan ÖZER, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, oozer@outlook.com.tr

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte birçok alanda değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Etkilenen bu alanlardan biri de iş yaşamı olmuştur. Çalışanların iş yapma şekillerinde de etkili olan bu gelişmeler neticesinde çalışanlar mesai saatleri kapsamında yoğun bir şekilde internet araçlarını ve teknolojik araçları kullanmaktadırlar. Gereğinden fazla ve iş dışı çeşitli amaçlarla bu tür teknolojilerin kullanımı çalışanlarda sanal kaytarma davranışının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Gelişen dünya da kaçınılmaz bir şekilde internet teknolojilerinin iş yaşamındaki etkileri sanal kaytarma davranışının gelişiminde etkili olmuştur. İş yaşamındaki değişen koşullar ve artan internet teknolojileri kullanımı çerçevesinde örgütlerin değişime uyum sağlayabilmelerindeki en temel güç insan unsurudur. Örgütün bütünlüğü ve devamlılığında sahip olduğu iş gücünü koruyabilmesi, bu iş gücünün örgüt yapısı ile bütünleşmesini ve örgütün amaçlarını benimsemesi oldukça önemlidir. Bu bağlamda karşımıza çıkan örgütsel bağlılık kavramı, çalışanların üyesi oldukları örgütün amaçları ve hedefleri ile özdeşleşerek bu hedefler doğrultusunda çalışmaya devam etmesi olarak ifade edilmektedir. Örgütsel süreçlerde karşımıza çıkan bir diğer olgu ise yabancılaşmadır. Bireyin kendine yabancılaşmasının yanında işe karşı bir yabancılaşmanın gelişmesi de mümkündür. Örgütsel bağlılığında bir gereği olarak örgütsel amaçların süreçlerin ve prosedürlerin tüm çalışanlar tarafından özümsenmesi beklenmektedir. İlgili literatürdeki araştırmalar sanal kaytarma ve örgütsel bağlılık, sanal kaytarma ve işe yabancılaşma arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Ancak sanal kaytarma, örgütsel bağlılık ve işe yabancılaşma değişkenlerini birlikte inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Tüm bu açıklamalar neticesinde çalışmada, çalışanların sanal kaytarma davranışlarının örgütsel bağlılık ve işe yabancılaşma üzerindeki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışma nicel desende tasarlanmış ve tarama modeli tercih edilmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu Türkiye'de uzaktan çalışan ya da çalışmayan toplam 421 kişi oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, sanal kaytarma ölçeği, örgütsel bağlılık ölçeği ve işe yabancılaşma ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde SPSS 24.0 ve AMOS 23.0 paket programları kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre çalışanların eğitim durumlarına göre örgütsel bağlılık düzeyleri arasında farklılık olduğu görülmüştür. Yine katılımcıların sanal kaytarma, örgütsel bağlılık ve işe yabancılaşma düzeylerinin orta seviyede olduğu bulgusu elde dilmiştir. Bununla birlikte yine araştırma sonuçlarına göre sanal kaytarma davranışı ile örgütsel bağlılık ve işe yabancılaşma davranışları arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanal Kaytarma, Örgütsel Bağlılık, İşe Yabancılaşma.

* Bu çalışma, Okan Özer'in Dr. Cemil Faruk DURMAZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

SOARING FOOD PRICES: THE ANALYSIS OF CONSUMER PERCEPTION TOWARDS ONLINE FOOD DELIVERY IN TURKEY

Rahma MOHAMED ADEN, M.A. Student
Istanbul Sabahattin Zaim University, aden.rahma@std.izu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Nicoleta ISAC
Istanbul Sabahattin Zaim University, nicoleta.isac@izu.edu.tr

ABSTRACT

In the contemporary world, the hectic lifestyle and fast-paced environments have inspired consumers to embrace online food shopping; in fact, people are interested in maximizing their time and profitability. Therefore, consumers are driven towards online food shopping from their favourite restaurants at the press of a button because, thus, online food delivery services have provided them with the ability to save time and energy in a more customized and valuable food shopping environment. The purpose of the article is to examine the potential factors (rising food prices, lack of tangibility of food goods, and a decline in the performance of OFDs) that influencing consumers' purchasing decisions, attitudes, and behaviours regarding online meal delivery services during the socioeconomic crisis. Mainly, this paper examines how inflation in the food sector affects consumers' perceptions and behaviours towards online food delivery platforms.

A quantitative survey approach was employed to collect primary data, and an online questionnaire was administered and shared through diverse social media channels to reach the participants who residing in Istanbul. Data were collected from 267 respondents, both foreigners and Turkish citizens, residing in Istanbul, Turkey. The analytical and descriptive findings revealed that consumers' perceptions of and behaviour toward online food delivery service chains were hostile due to the high inflation rates. The paper found as well that the food price crisis negatively affected potential customers' online purchasing power. Therefore, the study’s survey analysis informs that the customers complained about the unreasonable pricing of food products. Therefore, they expected reasonable pricing strategies to be implemented among online food services firms.

The digital food catering platforms, with the diverse properties (food and service quality, ease and accessibility of apps, immediate service, and food feature alternatives), were regarded as the motivational factors that make consumers to get engaged in approaching online food shopping. Besides, the customer convenience related to the OFDs properties caused a rising of online food shopping practices.

Keywords: E-Shopping, Food Delivery Apps, Consumer’s Perspective, OFD Attributes, Soared Prices.

FACTORS INFLUENCING CUSTOMER LOYALTY AND CUSTOMER SATISFACTION OF INDONESIAN RESTAURANT IN TURKEY[*]

Safira Kholifatul UMMAH, Graduate Student
Istanbul Sabahattin Zaim University, ummah.safira@std.izu.edu.tr
Asst. Prof. Dr. Nicoleta ISAC
Istanbul Sabahattin Zaim University, nicoleta.isac@izu.edu.tr

ABSTRACT

A restaurant is a form of business that provides products and services in the same place. Indonesia has a variety of traditional foods that have earned the title of the most delicious food in the world, one of which is rendang. Currently, there are many Indonesian restaurants that provide traditional Indonesian food in Turkey. Turkey is a strategic country that is a destination for tourists from all over the world with different backgrounds, especially in matters related to food. On this basis, this study aims to determine customer response to Indonesian restaurants in Turkey by analyzing factors that affect customer loyalty and satisfaction. In this study, there are five factors that will be analyzed by researchers: service quality, product quality, price fairness, location attractiveness, and advertising.

The data has been analyzed with SPSS v25 (Statistical Program for Social Science). The results of the analysis show that product quality, price, and advertising have a positive relationship (coefficient values of 0.226, 0.156, and 0.260) and significantly influence customer loyalty (symp. Sign t values of 0.000, 0.005, and 0.000). Service quality has a positive (coefficient value 0.102) but insignificant relationship influencing customer loyalty (symp. Sig, t 0.115), and location has a negative and insignificant relationship (coefficient value -0.101) influencing customer loyalty (symp. Sig, t 0.060).

Keywords: Customer Loyalty, Advertising, Indonesia, Location Attractiveness, Product Quality, Price Fairness, Location Attractiveness, Restaurant, Service Quality.

[*] This study is derived from Safira Kholifatul UMMAH`s master's thesis conducted under the supervision of Asst. Prof. Dr. Nicoleta ISAC.

TÜRKİYE'DEKİ YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE GÜVENCESİ İLE İÇ DENETİM ARASINDAKİ İLİŞKİ: BENZERLİKLER, FARKLILIKLAR VE SONUÇLAR*

Yasin REYHAN, Doktora Öğrencisi
Yozgat Bozok Üniversitesi, yasin.reyhan@yobu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Murat KOÇSOY
Yozgat Bozok Üniversitesi, murat.kocsoy@yobu.edu.tr

ÖZET

Türkiye'deki yükseköğretim kurumları, eğitim kalitesini artırmak ve akademik standartları korumak için kalite güvencesi ve iç denetim mekanizmalarını benimsemektedir. Bu çalışma, Türkiye'deki yükseköğretimde kalite güvencesi ile iç denetim arasındaki ilişkiyi sistematik bir şekilde analiz etmektedir. Ayrıca, her iki yaklaşımın benzerliklerini, farklılıklarını, avantajlarını ve dezavantajlarını belirlemekte ve sonuçları değerlendirmektedir. Çalışma, literatür taraması ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Kalite güvencesi ve iç denetim kavramlarına odaklanılarak, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında bu iki mekanizmanın nasıl uygulandığı ve etkinlikleri incelenmiştir. Mevcut bilimsel makaleler, raporlar ve resmi belgeler taranmış ve kalite güvencesi ile iç denetim arasındaki ilişkiyi açıklığa kavuşturacak veriler toplanmıştır. Kalite güvencesi ve iç denetim arasında benzerlikler ve farklılıklar belirlenmiştir. Benzerlikler, her iki mekanizmanın da öğretim kalitesini artırmaya yönelik çabaları desteklemesidir. Her ikisi de veri toplama, analiz etme, hedef belirleme ve sonuçları değerlendirme gibi döngüsel bir süreç takip etmektedir. Ancak, farklılıklar da vardır. Kalite güvencesi, genellikle dışarıdan gelen akreditasyon kurumları tarafından gerçekleştirilen bir değerlendirme sürecidir. İç denetim ise kurum içindeki bir denetim birimi tarafından gerçekleştirilir ve mevcut kalite güvencesi mekanizmalarının etkinliğini ve uyumunu değerlendirir. Kalite güvencesi ve iç denetim, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında eğitim kalitesini artırmak için etkili araçlardır. Kalite güvencesi, kurumların ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığını artırabilirken, iç denetim kurum içindeki etkinlikleri ve uyumu değerlendirerek kurumsal iyileştirmelerin gerçekleştirilmesine katkı sağlar. Araştırmalar, kalite güvencesi ve iç denetim mekanizmalarının yükseköğretim kurumlarında öğrenci memnuniyetini, akademik kaliteyi ve kurumsal performansı olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Kalite güvencesinin avantajları arasında kurumun ulusal ve uluslararası düzeyde tanınması, kurumsal itibarın artması ve öğrencilerin güvenini sağlaması sayılabilir. Ayrıca, kalite güvencesi süreci, kurumun kendi süreçlerini değerlendirmesine ve iyileştirmeler yapmasına yardımcı olur. Bununla birlikte, kalite güvencesi süreci zaman alıcı ve maliyetli olabilir. İç denetim ise kurum içindeki kontrol mekanizmalarının etkinliğini değerlendirerek kurumsal yönetişimi güçlendirir ve yöneticilere içsel iyileştirme fırsatları sunar. İç denetim, kurumun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur, kaynakların etkin kullanımını sağlar ve risk yönetimini destekler. Ancak, iç denetim uygulamalarında karşılaşılan bazı zorluklar da vardır, örneğin kurum içinde dirençle karşılaşma, kaynak sınırlamaları ve doğru denetçilerin belirlenmesi. Sonuç olarak, Türkiye'deki yükseköğretimde kalite güvencesi ve iç denetim arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Her iki mekanizma da eğitim kalitesini artırmak ve kurumsal performansı iyileştirmek için kullanılmaktadır. Kalite güvencesi, kurumun ulusal ve uluslararası düzeyde tanınmasına ve kurumsal itibarın artmasına yardımcı olurken, iç denetim kurum içindeki kontrolleri güçlendirir ve iyileştirme fırsatları sunar. Yükseköğretim kurumlarının, bu iki mekanizmayı dikkatlice entegre etmesi ve ihtiyaçlarına uygun bir dengeyi sağlaması önemlidir. Bu şekilde, kurumlar daha etkili kalite yönetimi sağlayabilir ve öğrencilerine yüksek standartlarda eğitim sunabilirler.

Anahtar Kelimeler: Kalite Güvencesi, İç Denetim, İç Kontrol Sistemi.

* Bu çalışma, Yasin REYHAN' ın Dr. Öğr. Üyesi Murat KOÇSOY danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

TÜRKİYE'DE MUHASEBEDE HATA VE HİLE ÜZERİNE HAZIRLANMIŞ LİNSANÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Yasin REYHAN, Doktora Öğrencisi
Yozgat Bozok Üniversitesi, yasin.reyhan@yobu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, 1996-2022 yılları arasında Türkiye’ de hazırlanan muhasebe yazınında hata ve hile ile ilgili lisansüstü tezlerin çeşitli parametreler çerçevesinde bibliyometrik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Muhasebede hata ve hile konusunda alan yazının genel özelliklerini ortaya koymak ve bu alanda çalışacak araştırmacılara kolaylık sağlamak da araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla çalışmada, YÖK (Yükseköğretim Kurulu) ulusal tez merkezi veri tabanında 1996-2022 yılları arasında hata ve hile konusunda yayınlanan 157 yüksek lisans ve 25 doktora tezi, “tez türü”, “yayınlandığı yıl”, “yayınlandığı üniversite”, “yayınlandığı enstitü”, “yayınlandığı anabilim dalı” ve “tezin çalışma konusu” gibi bibliyometrik özellikleri açısından tasnif edilerek incelenmiştir. Veri tabanında yer alan çalışmalara ilişkin bilgiler istatistiki analiz paket programına yüklenerek, verilerin sıklık ve yüzde analizleri yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen bazı bulgulara göre, ulusal alanda muhasebede hata ve hile konusunda en fazla çalışmanın 2017 yılında yayımlandığı, doktora düzeyinde yapılan tez çalışması sayısının yüksek lisansa oranla daha az sayıda olduğu görülmüştür. Çalışmadaki bulgular ışığında muhasebede hata ve hile ile ilgili nicel ve nitel yöntemler temelinde tez çalışmalarının artırılmasının alana katkı sağlayacağı ön görülmektedir. Ayrıca muhasebe alanında denetime ilişkin araştırmaların artırılmasının bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Denetimi, Muhasebe Hata ve Hileleri.

KATILIM BANKACILIĞINDA TİCARİ ŞUBE SEGMENTASYONUNUN VERİMLİLİĞE VE PERFORMANSA ETKİSİ: KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI ÖRNEĞİ[*]

Macit KAPUCUOĞLU, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, macit.kapucuoglu@kuveytturk.com.tr
Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ahmet.tabakoglu@izu.edu.tr

ÖZET

Katılım bankaları da konvansiyonel bankalar ile benzer şekilde yapılarına ve hedeflerine paralel olarak farklı şube örgütlenme modellerini kullanmaktadırlar. Birçok farklı şube örgütlenme modeli olmasına rağmen temelde “Geleneksel Banka Şube Örgütlenme Modeli” ve “İş Bölümüne Dayalı Şube Örgütlenme Modeli” olarak iki farklı ana örgütlenme bulunmaktadır. Türkiye’de bankacılık genelinde hizmet verdikleri müşteri karakterine göre sınıflandırılmış dört temel şube yapılanma modelinin yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan birincisi; bireysel, perakende, KOBİ, ticari gibi genel olarak her müşteri kitlesine hizmet veren **Karma Şubeler**. İkincisi; büyük ölçekteki tüzel müşterilerin bulunmadığı, bireysel ve KOBİ müşterilerine yönelik hizmet veren **KOBİ Şube** diye sınıflandırılan şubeler. Üçüncü olarak; tüzel müşteriler içerisinden daha küçük ölçekte bulunan mikro işletme veya halk arasında esnaf diye tabir edilen tüzel müşterilerine ve aynı zamanda bireysel müşterilerine hizmet veren **Perakende Şube** diye sınıflandırılan şubeler. Son olarak, sayıları az olmakla beraber büyük ölçekteki kurumsal ve ticari müşterilerine hizmet veren **Kurumsal ve Ticari Şubeler**. Son yıllarda Türkiye’deki katılım bankacılığının büyüme performansı ve pazar payı sıkça tartışılmakta, mevcut katılım bankalarının büyüme performansı eleştiri konusu yapılmakta, pazar payının artırılmasına yönelik çeşitli görüş ve öneriler sunulmaktadır. Bu önerilerden biri de katılım bankalarının şube ve müşteri segmentasyonunun ve iş modellerinin aynı zamanda da yöntemlerinin geliştirilmesine yöneliktir. Hedef müşteri gruplarına göre şube segmentasyonu önemli hale gelmektedir. Kuveyt Türk Katılım Bankası bu bağlamda ticari şube segmentasyonu projesine başlamıştır. Bu proje süreçlerinde bankadan alınacak onaylı veriler ışığında projenin sonuçları tespit edilecektir. 2022 yıl sonuna gelindiğinde Kuveyt Türk Katılım Bankasında kurumsal ve ticari bankacılık sektörü müşterilerine 3 kurumsal, 25 ticari ve 26 karma şube ile hizmet verilmektedir. Ticari şubelerin ilk açılmaya başlandığı 2020 yılından itibaren son üç yıllık bankanın ticari sektör rakamları banka faaliyet raporlarında belirtilmiştir. Kuveyt Türk Katılım Bankasının ticari şube segmentasyon projesi ve bu çalışmanın detayları ve sonuçları, uygulamanın sorunları ve katkıları veri analiz çalışması ile incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankaları, Segmentasyon, Müşteri.

[*] Bu çalışma, Macit KAPUCUOĞLU’nun Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KATILIM BANKALARININ DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIĞI FIRSATLAR VE ZORLUKLAR[*]

Merve ÖZKUL, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, merve_karatas@kuveytturk.com.tr
Prof. Dr. İbrahim Güran YUMUŞAK
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ibrahim.yumusak@izu.edu.tr

ÖZET

Dijital dönüşüm, işletmelerin teknolojik gelişmeleri kullanarak iş süreçlerini yeniden tasarlaması ve müşteri deneyimini iyileştirmesi anlamına gelir. Bu dönüşüm, işletmelerin rekabet avantajı elde etmelerine, operasyonel verimliliklerini artırmalarına ve daha iyi müşteri memnuniyeti sağlamalarına yardımcı olabilir. Katılım bankaları, İslami finans prensiplerine dayalı olarak faizsiz bankacılık hizmetleri sunan finans kuruluşlarıdır. Dijital dönüşüm sürecinde katılım bankaları, dijital teknolojileri kullanarak faizsiz bankacılık hizmetlerini daha etkin bir şekilde sunabilirler. Bu durum, müşteri deneyimini iyileştirerek ve operasyonel verimliliği artırarak katılım bankalarının rekabet avantajını artırabilir. Bu tez katılım bankacılığı sektöründe dijital dönüşümün etkilerini, sürecin getirdiği fırsatları ve zorlukları incelemeyi amaçlamaktadır. Dijital teknolojilerin hızla gelişmesiyle birlikte, katılım bankaları da müşterilerine daha iyi hizmet sunmak ve rekabet avantajı elde etmek için dijital dönüşümü benimsemeye başlamışlardır. Çalışmada, Katılım bankacılığı sektörünün genel analizi yapılarak, katılım bankacılığı sektörünün tanımı, tarihi, işleyişi ve önemi incelenmiştir. Dijital dönüşümün genel analizi ile, dijital dönüşümün tanımı, özellikleri, önemi ve etkileri üzerinde durulmuştur. Katılım bankalarının önde gelen isimlerinden olan Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın dijital dönüşüm süreçleri incelenerek, SWOT analizi yöntemi ile, bu süreçte karşılaştığı zorluklar ve fırsatlar irdelenerek teknolojik altyapı, müşteri deneyimi, operasyonel verimlilik ve dijital güvenlik gibi alanlarda dijital dönüşüm yapmaları gereken konular ele alınmıştır. Araştırmanın bulguları, bu bankada gerçekleştirilen dijital dönüşümün çeşitli olumlu etkiler yarattığı ve müşteri deneyimi açısından dijital kanalların kullanımının artmasıyla birlikte müşterilerin daha hızlı ve kolay bir şekilde işlemlerini gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Ayrıca, dijital dönüşümün verimlilik artışına katkı sağladığı ve bankanın iş süreçlerini daha etkin bir şekilde yönetmesini sağladığı tespit edilmiştir. Dijital dönüşümün, bankaya daha güvenli ve şeffaf bir ortam ortaya koymasıyla, yeni iş modelleri geliştirme ve rekabet avantajı elde etme fırsatı sunduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, katılım bankacılığı sektöründe dijital dönüşümün önemli etkileri olduğu belirlenmiştir. Katılım bankalarının dijital dönüşüm sürecinde karşılaştığı zorluklar olarak da, İslami finans prensiplerinin dijital kanallara uyarlanması konusunda teknik zorlukların çıkması, müşterilerin dijital kanalları benimsemesi ve kullanmaya istekli olması konusunda karşılaşılan zorluklar, teknolojik altyapı ve yatırım için gerekli maliyetler, veri güvenliği ve mahremiyet, regülasyon ve yasal düzenlemeler tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Katılım Bankacılığı, Müşteri Deneyimi.

[*] Bu çalışma, Merve Özkul'un, Prof. Dr. İbrahim Güran YUMUŞAK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

YENİLENEBİLİR ENERJİ FİNANSMANINDA KATILIM BANKACILIĞI VE KONVANSİYONEL BANKACILIĞIN KARŞILAŞTIRILMASI*

Nilüfer CEYHAN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, niluferc@outlook.com
Doç. Dr. Haşmet GÖKIRMAK
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, hasmet.gokirmak@izu.edu.tr

ÖZET

Fosil yakıtlardan elde edilen enerji çevre kirliliği ve iklim değişikliğine sebep olmaktadır. Bunu önlemek adına ülkelerin karbon salınımlarını düşürmesi mümkün olduğunca sıfıra yakın veya sıfırlaması, doğadaki olumsuz insan etkilerinin azaltılması için adımları bulunmaktadır. Çevre kirliliği, iklim değişikliği ve karbon salınımlarının azaltılması yanında enerji elde edilmesi için yenilenebilir enerji kaynakları kullanımına yönelim bulunmaktadır. Yenilenemeyen enerji kaynakları kullanımı yerine yenilenebilir enerji kaynakları kullanımına doğru enerji dönüşümü vardır. Yenilenebilir enerji kaynakları ekipman üretimi ve kullanımı maliyetli olduğu için finansmana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada Katılım Bankaları ile Konvansiyonel Bankaların yenilenebilir enerji kaynakları finansmanına nasıl katkı sağladığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Yenilenebilir enerji kaynakları, yenilenebilir enerji kaynakları kullanım örnekleri, Türkiye'de bulunan yenilenebilir enerji santralleri, Katılım Bankaları ve Konvansiyonel Bankaların yenilenebilir enerji kaynakları için neler yaptığı, finansman ürünleri ve modelleri kalitatif araştırma yöntemlerinden ikincil veri kaynağı ve derinlemesine mülakat yöntemleriyle incelenmiştir. Katılım Bankalarının genellikle yeşil sukuk, çatı güneş enerji santralleri gibi ürünleri ile hizmet vermekte olup Konvansiyonel Bankalar ise yeşil tahvil, çatı güneş enerji santrallerinin yanında büyük montanlı yenilenebilir enerji projeleri için sendikasyon kredilerinde de yer aldığı görülmüştür. Bankacılık sektörü çevresel kirliliğin ve karbon salınımının azaltılması, doğaya zarar vermeden ve iklim krizini tetiklemeden enerji üretilebilmesi ve sürdürülebilir yaşam için yenilenebilir enerji kaynakları projelerine yıllar içinde daha fazla destekte bulunmuş.

Anahtar Kelimeler: Yenilenebilir Enerji, Enerji Finansmanı, Katılım Bankaları, Konvansiyonel Bankalar.

* Bu çalışma, Nilüfer CEYHAN'ın Doç. Dr. Haşmet GÖKIRMAK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KOMORLAR BİRLİĞİ'NİN İSLAMİ FİNANS GELİŞME POTANSİYELİ İNCELENMESİ*

Noura MMADİ JEAN AMED, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, amed.noura@std.izu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Ensari YÜCEL
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ensari.yucel@izu.edu.tr

ÖZET

Monoteist dininde beşerî, ekonomik ve mali ilişkilere saygı gösterilmesi adına ahlaki koşullarda bir gelişme vardır. İslami finans konusundaki çalışmalar, bu finans türünün küresel finans alanındaki gelişimi ile aynı hızla son yıllarda artış göstermektedir. İslami finans, faizsiz finans olarak adlandırılan sıfır oranlı bir bankacılık aracılık modelini desteklemektedir. Kısa ve veya uzun vadede kâr ve zararı paylaşma ideolojisine saygı duyarak maddi bir varlığın desteklenmesini gerektirmektedir. Doğu Afrika'nın güneydoğusunda Mozambik Kanalı'nın kuzeyinde yayılan Müslüman bir ülke olan Komorlar Birliği, biri halen Fransa'nın etkisinde olan dört farklı adadan oluşmaktadır. Konvansiyonel bir finansal sistemin etkisinde olan Komor Birliği, esas olarak faizsizlik ilkesine dayalı yeni bir finansal yapı geliştirebilmek için neler yapılabileceği hususu çalışmamızın konusu oluşturmaktadır İslam hukuku faizli işlemleri tefecilik olarak saymakta olup, , riskin, zararın ve kârın paylaşılmasını savunan bir yöntemidir. Bu İslami finans uygulaması, geleneksel sistem tarafından bilinen suiistimallerden korunurken yeni bir finansın nasıl destekleneceğine dair daha iyi bir anlayış getirebilir. İslami finans, birlikte istikrarlı kalkınmayı sağlayan çok sayıda fayda sunar. Hem Müslüman ülkeler hem de büyük, Müslüman topluğa sahip ülkeler kendi finansal sistemlerinde bir İslami finans bileşeninin ortaya çıkması için gerekli tüm önlemleri almakta açık bir ekonomik çıkara sahiptir. İslami finans modelinin içerdiği güçlü gelişme potansiyeli, tamamen harekete geçirilmeye hak kazanmaktadır. Bu nedenle, Komorlar Birliği'nde sürdürülebilir kalkınmanın ve İslami finansın sorunsuz işleyişinin önemli bir parçası olan daha iyi risk yönetimi için çeşitli altyapıların kurulması faydalı olacaktır. Bunlar, likidite altyapısı, yasal altyapı, bilgi yayılımı için bir altyapı ve aynı zamanda bir sigorta mekanizmasıdır. Bu nedenle, Komorlar Birliği'nde uygulanacak olan İslami finansal sistemin, özgünlüklerini vurgulamak ve konvansiyonel finansın kendilerine uyguladığı çekimden, kendilerini kurtarmak için bir yenilikçilik ruhuna ve sürekli sorgulamaya ihtiyaçları var.

Anahtar Kelimeler: İslami Finans, Gelişme, Komorlar Birliği.

* Bu çalışma, Noura MMADİ JEAN AMED 'in Dr. Öğr Ensari YÜCEL danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

SEKTÖREL BANKA KREDİLERİNİN ENFLASYONA ETKİSİ: KATILIM VE MEVDUAT BANKALARI KARŞILAŞTIRMASI*

Remzi PAKER, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, remzipaker0506@gmail.com
Dr. Mustafa ÇAKIR
Samsun Üniversitesi, mustafa.cakir@samsun.edu.tr

ÖZET

Enflasyon, birçok değişkene tesir ettiği gibi birçok değişkenin de tesiri altında kalan makro ekonomik bir vakıadır. Bu değişkenlerden biri de kredilerdir. Enflasyon ile banka kredileri arasındaki nedensellik ilişkisinin tespiti konusunda literatürde çok sayıda çalışma bulunmakta ve enflasyona neden olan parametrelerin sadece tek yönlü olmadığı, enflasyonun da bu değişkenlere etki ettiği bilinmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, krediler ile enflasyon arasındaki nedensellik ilişkisinin saptanması amacıyla mevduat banka kredileri ile katılım banka kredileri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu çalışma, teorik olarak katılım bankalarındaki varlığa dayalı ve karşı taraf ödemesi şeklinde çalıştırılan parasal aktarım mekanizması bulunması gerekliliği üzerine, katılım banka kredilerinin enflasyon üzerindeki etkisinin mevduat bankalarına göre daha düşük olacağı beklentisiyle gerçekleştirilmiştir. Bunun için öncelikle 2011M01-2022M12 yılları arasında aylık mevduat ve katılım bankaları tarafından kullandırılan toplam krediler ile enflasyon arasındaki nedensellik ilişkisi Vektör Otoregresyon (VAR) modeli ve Granger Nedensellik Testi (GC) ile test edilmiştir. Elde edilen bulgular, her iki banka kredi türü ile enflasyon arasında pozitif ilişki olduğunu, kredilerden enflasyona ve enflasyondan kredilere doğru çift yönlü bir Granger nedenselliğini göstermiştir. Kredilerin enflasyon üzerindeki etkilerinin zaman içinde değişip değişmediği Zamanla Değişen Granger Nedensellik Testi (TVGC) ile incelenmiştir. TVGC testi sonuçları, mevduat banka kredilerinin enflasyona etkisinin 2014 yılından sonra arttığı ve değişkenler arasındaki Granger nedenselliğinin özellikle 2014-2016 ve 2018-2022 yılları arasında daha belirgin hale geldiği görülmüştür. Katılım banka kredilerinin ise 2022 yılının ikinci ayından sonra enflasyona etkisi olduğu görülmüştür. Ayrıca kredilerin enflasyona etkisinin banka türüne ve sektörlere göre değişip değişmediğini incelemek için 2011Q1-2022Q4 dönemine ait BDDK tarafından seçilen 10 farklı sektörel banka kredi verileri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre sektörel kredilerin enflasyona pozitif etki ettiği, yine sektörel katılım banka kredilerinin enflasyona etkisinin daha düşük ve bazı sektörlerde etkili olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Sektörel Banka Kredileri, Karşı Taraf Ödemesi.

* Bu çalışma, Remzi PAKER'in Dr. Mustafa ÇAKIR danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

PERAKENDE LOJİSTİĞİNDE ENDÜSTRİ 4.0 UYGULAMALARININ DEPOLAMA FAALİYETLERİNE ETKİSİ ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

Çağla TÜLEK, Yüksek Lisans Öğrencisi
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, caglatulek@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, perakende lojistiğinde endüstri 4.0 uygulamalarının depolama faaliyetlerine etkisini ele alan akademik alanda yapılan çalışmaları, literatür taraması yoluyla incelemektir. Bu amaç kapsamında literatürde yer alan makale, tez, bildiri, kitap ve kitap bölümü gibi akademik türlere *googlescholar, researchgate, academia, dergipark* veri tabanlarının yanı sıra online olarak hizmet veren (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nden ulaşılmıştır.
Yapılan araştırma sonucunda, 13 makale, 7 tez, 2 bildiri ve 4 kitap bölümü olmak üzere 26 çalışmaya ulaşılabilmiş ve bu araştırmalar irdelenerek yıl, araştırmacı künyesi, yayınlanan dergi, araştırmacıların görev aldığı akademik birimler, anahtar kelimeler ve yapılan çalışmalara ilişkin perakende lojistiği alanında sektöre ait bilgiler kategorize edilmiştir. 26 çalışmanın, 22 adeti Sosyal Bilimler alanında gerçekleştirilirken, 2 adet Fen Bilimleri, 1 adet Uygulamalı Bilimler ve 1 adet İktisadi ve İdari Bilimler alanında gerçekleştirilmiştir. Perakende Lojistiği, Endüstri 4.0, Yönetişim, Endüstri Mühendisliği gibi alanların çalışma konusu olmuştur.
Perakende lojistiğinde endüstri 4.0 uygulamalarının depolama faaliyetleri ve sektörel alanda sunduğu katkı bakımında yapılan incelemeler geleceğe ışık tutacak niteliktedir. Bu çalışmada, yerel yazında yer alan yakın geleceği kapsayacak şekilde sunulan araştırmaların, günümüzde ve ileride yapılacak olan araştırmalara avantaj sunması amaçlanmıştır. Ek olarak perakende lojistiği altında endüstri 4.0 uygulamalarının depolama faaliyetlerinde, sektörel bazda ve kurumsal yapıda değişiklik oluşturduğu, faaliyetler içerisinde iş birliğine dayalı bir sistem ve güvenilir bir ortam yarattığı yapılan araştırmaların alana yönelik incelemelerinde ve güncel yazında yerini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Lojistik, Endüstri 4.0, Perakende Lojistiği, Depolama, Literatür Taraması.

GÖRÜNTÜLER ÜZERİNDE ALFA KANALI FİLİTRELİ VERİ GİZLEME TEKNİĞİ VE UYGULAMASI*

Mehmet ŞANVEREN, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Ticaret Üniversitesi, mehmetsanveren1029@gmail.com
Doç. Dr. Mustafa Cem KASAPBAŞI
İstanbul Ticaret Üniversitesi, mckasapbasi@ticaret.edu.tr

ÖZET

Dijital görüntüler günümüzde oldukça kıymetli hale gelmiştir. İnternetin hız kesmeden yaşam kaynaklarını desteklediği dünyamızda her geçen gün iletişim için oldukça kıymet ve önem arz etmektedir. Veri iletişimi günümüzde çok yaygınlaşmıştır, neticesinde veri iletişimi ve veri transferleri noktasında birtakım çalışmalar yapılmıştır. Gerçekleştirilen saklı veri transferler tekniklerine steganografi adı verilir. Gizli mesaj, bir taşıyıcı nesnesine çeşitli teknikler kullanılarak saklanıp karşı tarafa iletilir. Görüntü, ses, video ve metin gibi dosya türleri taşıyıcı olabileceği gibi, bu tür dosyalar içinde gizli mesajlar da olabilirler. Taşıyıcı nesnenin türüne göre steganografi adlandırılmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda çalışan resim üzerinde gözle görülür bir değişiklik yapılmadan mesajın gizlenmesi görüntü steganografisi olarak adlandırılır. Bu çalışmada görüntü üzerinde veri gizleme tekniklerinden bahsedilmiş ve bu konuda yeni bir uygulama geliştirilmiştir. C# programlama dili kullanılarak kodlamalar gerçekleştirilmiştir. En Düşük Değerlikli bit (LSB-Least Significant Bit) tekniği üzerinde RGB kanallarının yanı sıra ALFA kanalı da dahil edilmiştir (R, G, B, A). Yapılan çalışmanın yapısının ve kalite başarısının testini gerçekleştirmek amacıyla, MATLAB ortamında kodlama yapılarak, PSNR (Peak Signal Noise), MSE (Mean Squared Error), SSIM (Structural Similarity Index), Entropi testleri ve ölçümleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, elde edilen resim dosyası ve değerler incelendiğinde insan gözüyle fark edilemez durumda olduğu ve kalite ölçüm sonuçlarının, literatür değerlerine göre başarılı olduğu tespit edilmiştir. Kalite ölçümlerinin gerekli değerleri karşıladığı ve arka planı şeffaf olan resimler için bu tekniğin başarılı bir şekilde rahatlıkla kullanılabileceği belirlenmiştir. Mahremiyet ve gizli iletişim hakkında günümüzde çok ciddi önlemler alınmaktadır. Bu hususta değerlendirme yapıldığında gerçekleştirilen bu çalışma görsel steganografi üzerinde arka planı şeffaf olan resimler için yaşanan bu problemin çözümüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: LSB, Steganografi, Veri Gizleme, Görsel Steganografi.

* Bu çalışma, Mehmet ŞANVEREN’in Doç. Dr. Mustafa Cem KASAPBAŞI danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

MAKİNE ÖĞRENMESİ YÖNTEMLERİ İLE İKİNCİ EL ARAÇLARDA FİYAT TAHMİNİ*

Esra DERE, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Ticaret Üniversitesi, esra.dere@istanbulticaret.edu.tr
Doç. Dr. Mustafa Cem KASAPBAŞI
İstanbul Ticaret Üniversitesi, mckasapbasi@ticaret.edu.tr

ÖZET

İkinci el araçlarda değerlendirme işlemleri yapılması gerektiğinde konu hakkında bilgisi olmayan kişilerin araç fiyatlarını kestirmesi zor olmaktadır. Bu fiyatların gerek kiralama, son kullanıcı ya da kurumlar için belirlenmesine yardımcı olacak bir araç ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyaç hali hazırda çeşitli ilgili sitelere gidilerek elle toplanarak, küçük örneklem üzerinden değerlendirme yapılabilmektedir. Yapılan veri toplama uygulaması ile 26.000 üzerinde araç verisi elde edilmiştir. Bu veriler üzerinde veri ön işleme süreçleri (temizleme, dönüştürme, birleştirme) yapılmıştır. Fiyat tahminlemesi gerçekleştirecek Makine öğrenmesi teknikleri (YSA, KNN, DVM, Doğrusal Regresyon) KNIME aracı kullanılarak gerçekleşmiştir. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde tahminlerin başarılı olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Makine Öğrenmesi, Makine Öğrenmesi ile İkinci El Araç Fiyat Tahmini.

* Bu çalışma, Esra Dere'nin Doç. Dr. Mustafa Cem KASAPKABAŞI danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

AT YARIŞLARI SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN SEYİSLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANALİZİ*

Mehmet POLAT, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mehmet.polat@izu.edu.tr
Prof. Dr. Ahmet Korhan BİNARK
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ahmet.binark@izu.edu.tr

ÖZET

İş sağlığı ve güvenliği Türkiye'de hala gelişmekte olan bir konudur. İş sağlığı ve güvenliği konusunda birçok sektörün eksiklikleri bulunmaktadır. Türkiye'deki at yarışları sektörü de bu sektörlerden birisidir. At yarışları ülke ekonomisine ve istihdamına büyük katkılar sağlayan bir sektördür. Türkiye'deki diğer birçok sektörde olduğu gibi at yarışları sektörünün özelinde tanımlanmış bir İş Sağlığı ve Güvenliği tanımı bulunmamaktadır. Ancak at yarışı sektöründe ve hipodrom yerlerinde birçok paydaş bulunmakta ve bu meslek dallarının her biri ayrı ayrı kendi içerisinde ciddi riskler barındırmaktadır. Bu meslek dalları; seyisler, antrenörler, jokeyler, veterinerler, nalbantlar, yarış yeri hakemleri, yarış komiserleri, start görevlileri, handikaperler ve hipodrom çalışanlarıdır. "At yarışı endüstrisinde çalışan işçilerin sağlık durumu, kazalar ve hastalıkların sayısı ve niteliği hakkında çok az şey bilinmektedir". At yarışları sektörünün en önemli paydaşlarından birisi seyislerdir. Seyisler atlar ile birebir temas halinde olan ve yarış yerlerinde atlar ile en çok zaman geçiren kişilerdir. Seyisler çalışma esnasında iş sağlığı ve güvenliği açısından ciddi risklere maruz kalmaktadırlar. Bu riskler; attan düşme, atın ısırması, atın tekme atması, atlara tedavi amaçlı verilen ilaçların tıbbi atıkları, hijyen ve zoonoz hastalıklar olarak sıralanabilir. Bu çalışmanın amacı, seyislerin çalışma esnasında maruz kaldıkları riskleri belirlemek ve bu risklere karşı farkındalıklarının arttırılmasını sağlamaktır. Bu çalışma İstanbul Veliefendi Hipodromunda çalışan seyislere uygulanan bir anket yardımıyla incelenecek olup, çalışma alanın ve çalışanların iş güvenliği açısından analizini yapacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yarışçılık Sektörü, Seyisler, İş Sağlığı ve Güvenliği.

* Bu çalışma, Mehmet POLAT'in Prof. Dr. Ahmet Korhan BİNARK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BENCHMARKİNG (KIYASLAMA): TEKSTİL SEKTÖRÜNDE BİR DEĞERLENDİRME

Buse ELMACI
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, elmaci.buse@std.izu.edu.tr
Büşra AYYILDIZOĞLU
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ayyildizoglu.busra@std.izu.edu.tr
Fatma Nur DOĞAN
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, dogan.fatma@std.izu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Emine Elif NEBATİ
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, emine.nebati@izu.edu.tr

ÖZET

Küresel rekabetin artması ve müşteri beklentilerinin değişmesi işletmelerinde en iyi sonuçları en uygun koşullarda elde etmenin zorunlu hale gelmesini gerektirmiştir. Bu nedenle, yeni yönetim teknikleri geliştirme ve uygulama ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Günümüzde hızla değişen teknoloji ile işletmelerin rekabet stratejileri de aynı hızla değişmektedir. Bu değişim, rekabet ortamını kızıştırmakta ve işletmeler için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Sektörde bulunan ve hali hazırda maliyet ve değişim politikalar uygulayan rakipler ve pazara yeni giriş yapan işletmeler, yönetimi sürdürülebilir stratejiler oluşturmaya zorlamaktadır. İşletmeler sürdürülebilir rekabet üstünlüğü sağlamak için uzun vadeli bir stratejik yönetim sürecine ihtiyaç duymaktadır. Stratejik yönetim, firmaların hedefleri doğrultusunda faaliyetlerini yürütmesi ve rekabet avantajı elde etmelerinde önemli bir araçtır. Ülkemizde rekabetin yoğun yaşandığı sektörlerden biri de tekstildir. Ülkelerin sanayileşme dönemlerinde kitle üretiminde öncelik verilen tekstil sektörü, günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte önemli bir imalat sanayisi olmaya devam etmektedir. Bu süreçte, benchmarking yöntemi etkin bir araç olarak kullanılabilmektedir. Tekstil sektörü, diğer sektörlere göre oldukça dinamiktir ve sürekli değişim içindedir. Stratejik yönetim çalışmaları ile, şirketlerin bu değişimlere uyum sağlayabilmelerine ve fırsatları tanımlamalarına yardımcı olur. Ayrıca, ürün geliştirme, kapasite planlaması, pazarlama stratejileri gibi konularda da stratejik yönetim çalışmalarına ihtiyaç duyulur. Bu çalışmada, tekstil sektöründe faaliyet gösteren 2 firmanın faaliyetlerini geliştirmesi ve sürdürülebilir rekabet üstünlüğü sağlaması için rekabetçi benchmarking yöntemi, SWOT analizi ve anket yöntemi ile bütünleştirilerek karşılaştırılması hedeflenmiş ve stratejiler önerilmiştir. Çalışma sonucunda, işletmelerin sürekli gelişim sağlayarak süreçlerini iyileştirmesi, verimliliklerini ve kalitelerini artırması, performansı geliştirmesi ve çalışan motivasyonunu yükselterek, mükemmel müşteri hizmeti yaratması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Benchmarking, SWOT, Tekstil Sektörü.

KONUT İÇ MEKANINDA MİNİMALİZM

Nevin TEMİMİ, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, temimi.nevin@std.izu.edu.tr
Doç. Dr. Şahika ÖZDEMİR
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sahika.ozdemir@izu.edu.tr

ÖZET

Konut iç mekanlarında minimalist yaklaşım, sadelik, yalınlık ve işlevselliği vurgulayan bir anlayışı temsil etmektedir. Minimalist iç mekanlar doğayla ilişkili ve doğal ışığın kullanıldığı, doğal malzemelerin tercih edildiği ve renk paletinin sınırlı ve açık tonlardan oluştuğu mekanlardır. Doğal malzemeler mekanlara sıcaklık ve doğallık katarken, malzemelerin kendi renk ve dokusunun korunması minimalist estetiğini güçlendirmektedir. Bu yaklaşımda malzeme çeşitliliği minimuma indirgenmektedir ve yalın formlar ön planda tutulmaktadır. Minimalist iç mekan tasarımında fonksiyonellik ve işlevsellik büyük bir öneme sahiptir. Bu tasarım yaklaşımında mekanların kullanım amacına uygun olarak düzenlenmesi ve gereksiz unsurlardan kaçınılması esas olarak alınmasıyla, mekansal boşluk algısının güçlendirilmesine odaklanmaktadır. Minimalist iç mekanlarda esneklik, modülerlik ve depolama donatı özellikleri de yer almaktadır. Esneklik, donatıları kullanıcının farklı ihtiyaçlarına göre çeşitli işlevler sunmasını sağlamaktadır. Modülerlik, donatıların farklı bileşenlerden oluşmasına bağlı yeniden düzenlenebilmesine olanak tanımaktadır. Depolama donatıları ise minimalist iç mekanlarda düzeni desteklemektedir. Minimalist tasarımın iç mekanlara kazandırdığı değerler arasında ferahlık, yalınlık, sessizlik ve zamansızlık bulunmaktadır. Ferahlık, minimalizm sayesinde mekanlara genişlik hissi kazandırırken yalınlık, minimalist iç mekanların gereksiz detaylardan arındırılmış olmasıyla ortaya çıkmaktadır. Sessizlik, minimalist yaklaşımın huzur verici bir atmosfer sunmasıyla ilişkilendirilmektedir. Zamansızlık ise, minimalist tasarımın moda ve trendlere bağımlı olmayan bir stil sunmasıyla ilgilidir. Minimalist iç mekanlar zamansız bir estetik barındırmaktadır ve uzun süre kullanılabilirliğini korumaktadır. Bu çalışmada konut bağlamında minimalist iç mekan örneklerine de yer verilmiştir. John Pawson Evi, Azuma Evi ve Farnsworth Evi şeklinde ünlü yalın konut örnekleri, minimalist tasarımın başarılı uygulamalarını temsil etmektedir. Aynı zamanda üç evin arasında karşılaştırma yapılmıştır ve bu karşılaştırmanın bağlamında minimalist tasarımın farklı yaklaşımlarla uygulanabileceği görülmektedir. Sonuç olarak doğal unsurların kullanımı, sınırlı renk paleti, yalın formlar ve fonksiyonellik ilkeleri sonucunda minimalist mekanlarda önemli değerler ortaya çıkmaktadır. Bu değerlerin ışığında minimalist konut iç mekanları kullanıcıların konfor, denge ve huzur bulabileceği ve uzun vadede tatmin edici bir deneyim yaşayabileceği mekanlar olarak nitelendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Minimalizm, Yalın, İşlevsel, Konut, İç Mekan.

SAİNT POLYEUKTOS KİLİSESİ'NİN TAŞIYICI VE ÖRTÜ SİSTEMİ ÜZERİNE SAYISAL TASARIM TABANLI BİR İNCELEME*

Fatih Cem SOYLU, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, soylu.fatih@std.izu.edu.tr
Doç. Dr. Ömer DABANLI
İstanbul Teknik Üniversitesi, dabanlio@itu.edu.tr
Dr. Öğretim Görevlisi Erdem KÖYMEN
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, erdem.koymen@izu.edu.tr

ÖZET

Günümüzde, İstanbul Tarihi Yarımadadaki Saraçhane bölgesinde sadece bazı kalıntıları mevcut olan Saint Polyeuktos Kilisesi Bizans Mimarlığının gelişiminde belirleyici bir yapı olarak kabul edilmektedir. Saray ve kilise gibi anıtsal nitelikte yapı inşa etmek erken Bizans döneminde önemli bir siyasi güç göstergesiydi. Nitekim, kilisenin banisi olan Bizans prensesi Anicia Juliana, hanedanlık dışından gelip imparator olan Justinianus'a siyasi rekabet hırsıyla bugün halen dünya mimarlık tarihinin en ihtişamlı yapılarından birisi günümüz Ayasofya'sını inşa ettirmişti. 524-527 yılları arasında inşa edilen Polyeuktos Kilisesi, 1960'lı yıllarda Saraçhane'deki kazıyı yürüten Amerikalı arkeolog Martin Harrison dahil birçok araştırmacıya göre o zamana kadar Konstantinopolis'te görülen en büyük yapıydı. Günümüze yalnızca temeli ve bazı duvar kalıntıları ulaşabilmiş olan kilisenin, Roma İmparatorluğu'nun Hristiyanlığı kabulünden beri kilise yapımında geleneksel olarak tercih edilen plan tipi olan bazilikal planlı olduğu söylenmekle birlikte üst örtüsü hakkında varsayımların ötesine gidebilen kesin bir bilgi yoktur. Martin Harrison'ın kazıda elde ettiği bulgular sonrası yaptığı varsayıma göre; kiliselerin bazilikal plandan merkezi plana geçişte dönüm noktası olarak kabul ettiği Saint Polyeuktos Kilisesi inşa edilene kadar bazilikal planlı tüm yapılar beşik çatı ile örtülürken, ilk kez bu yapıda bazilikal planlı yapının orta nefi 20-25 metre çapında bir kubbeyle örtülerek kubbeli bazilikal plan uygulanmış ve mimarlık tarihinde Ayasofya dahil birçok yapıya örnek olmuştur. Kilise hakkında önemli araştırmalar yapan Jonathan Bardill ise diğer araştırmacıların aksine, yapının bazilikal planlı ve dönemin diğer kiliselerinde olduğu gibi ana mekânın kubbe değil beşik çatı ile örtüldüğünü savunmaktadır. Bu çalışmada; kazı rölövelerinden elde edilen veriler ve günümüze kadar yapılmış iki farklı restitüsyonun olumlu ve olumsuz tarafları dikkate alınarak, dönem yapıları ile mukayese edilmek ve dönemin teknik ve mühendislik imkanları değerlendirilmek suretiyle bilgisayar destekli strüktürel analiz çalışmaları yapılmış ve yapının taşıyıcı sistem elemanları ve üst örtüsüne dair ön sonuçlar paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bizans, Polyeuktos, Restitüsyon, Taşıyıcı Sistem, Üst Örtü.

* Bu çalışma, Fatih Cem SOYLU'nun Doç. Dr. Ömer DABANLI ve Dr. Öğretim Görevlisi Erdem KÖYMEN danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

DİRENÇLİ KENTLER VE BİR DİRENÇLİ KENT ÖRNEĞİ: NEW ORLEANS*

Ceylan USUL, Doktora Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ceyusul@gmail.com
Prof. Dr. Ahmet Korhan BİNARK
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ahmet.binark@izu.edu.tr

ÖZET

Dirençlilik, (Resilience), Uluslararası kalkınma literatüründe son yıllarda popülerlik kazanan bir kavram olup Latince'de; başlangıçtaki haline geri dönmek, tekrar eski haline dönmek, geri sıçrama anlamlarına gelen resilio kelimesinden türetilmiş, ekolojik literatür ve kentsel bağlam ile ilişkilendirilen bir kavrama dönüşmüştür. Kentlerde dirençlilik oluşturmak, insanların, toplulukların ve yerel yönetimlerin büyük şoklara yanıt verme ve devam eden stresler ve ortaya çıkan tehditlerle başa çıkma kapasitelerini geliştirmeyi içerir. New Orleans, ABD, Louisiana Körfezi kıyısında yer alan bir kenttir. 380.000 kişilik nüfusa sahip olan kent 2005 yılında Katrina Kasırgası tarafından harap edilmiş ve şehrin tahminen yüzde 80'i sular altında kalmıştır. Ekonomik dirençlilik, güçlü liderlik kapasitesi ve çevreden sunulan kaynak taahhütleriyle şehir fırtınadan kurtulmuş, kanıtlanabilir iyileştirmeler yaşanmış belirli bir direnç ve geri dönme kapasitesi görülmüştür. Ancak, Katrina Kasırgası öncesinde şehrin karşı karşıya olduğu birçok stres devam ederek artan eşitsizlikle birleşmiştir. Şehir Yönetimi bu durumlarla baş edebilmek için öncülüğünü Rockefeller Vakfı'nın (100RC) yaptığı 100 Dirençli Şehir'in rehberliğinde "Dirençli New Orleans: Gelecekteki şehrimizi şekillendirmek için stratejik eylemler" (resilientnola.org)'i temel amaç olarak ele almış ve şu hedefler; "1) kıyı korumasına, restorasyonuna ve kapsamlı kentsel su yönetimine yatırım yaparak değişen çevreye uyum sağlamak; 2) daha iyi halk sağlığı sonuçlarını, işgücü katılımını ve sosyal uyumu teşvik ederek herkes için eşit haklara yatırım yapmak; ve 3) bölgesel ulaşım sistemlerini yeniden tasarlayarak ve enerji altyapısını iyileştirerek şehir sistemlerini dönüştürmek." belirlenmiştir. New Orleans'ın Dirençli Kent yolculuğu belirli temel aşamaları olan stratejik bir süreç olarak uygulanmış, katılımcılık sağlanmış, bu süreçte kurulmuş olan "Dirençlilik ve Sürdürülebilirlik Ofisi" aktif olarak rol almış ve New Orleans başarılı 100 Dirençli Şehir arasındaki yerini almıştır. Bu makale ile bütüncül bir bakış açısıyla New Orleans'ın dirençli bir kent olma yolculuğuna değinilerek, kamu idarelerinin bilinçli ve belirgin anlayışları, çabaları ve uygulamalarını tespit etmek dirençli kent olma öngörüsüne sahip olan veya olmayan diğer dünya kentlerinin dirençli kent olma çabalarına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dirençlilik, Dirençli Kentler, New Orleans.

* Bu çalışma, Ceylan USUL'un Prof. Dr. Ahmet Korhan BİNARK danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

YEREL MARKETLERDE SATILAN ENERJİ İÇECEKLERİNDEKİ HİDROKSİMETİLFURFURAL DÜZEYLERİNİN SAPTANMASI[*]

Buse BÜKE, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, buke.buse@izu.edu.tr

Sultan KESİK, Arş. Gör.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, sultan.kesik@izu.edu.tr

Doç. Dr. Jale ÇATAK

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, jale.catak@izu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada yaygın olarak tüketilen çeşitli enerji içeceklerinde hidroksimetilfurfural (HMF) düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. HMF, Maillard reaksiyonunun bir ara ürünü olarak veya asidik koşullarda hegsozların parçalanmasıyla meydana gelmektedir ve unlu mamuller, bal, reçel ve meyve suyu gibi karbonhidrat içeren gıdalarda doğal olarak bulunmayan kimyasal kontaminantdır. HMF oluşumu, gıda işleme ve depolama sırasında ortamın pH'ına ve sıcaklığına bağlı olarak değişim göstermektedir. HMF paketli ve işlenmiş birçok gıdada bulunmakla beraber gıdaların kalite kontrolünde kullanılmaktadır. Alkolsüz içecekler ve meyve suları için HMF önemli kalite standartlarından biridir ve gıdaların işleme aşamasında maruz kaldıkları ısı seviyelerinin bir indeksi olarak kullanılmaktadır. Son dönemde gıdalarda meydana gelen HMF oluşumu ve konsantrasyonlarının, mutajenik ve genotoksik etkilerine dikkat çekilmiştir. Bu nedenle bazı gıdalarda HMF'nin yüksek konsantrasyonları için sınırlandırılmalar getirilmiştir. Bu çalışmada 16 farklı enerji içeceği örneği, İstanbul'daki marketlerden temin edilmiştir. Enerji içeceklerinin HMF düzeyleri, HPLC yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. İncelenen enerji içeceği örneklerinin HMF konsantrasyonları 0,08 – 19,78 mg/L aralığında bulunmuştur. Analizi yapılan örneklerin HMF içerikleri standartlarda belirtilen maksimum değerlerin altında ve ilgili standart seviyelerine uygun bulunmuştur. HMF içeriğinin bir enerji içeceği örneğinde 19,78 mg/L olduğu saptanmıştır. Bu içecek örneğinin yüksek sıcaklıkta ısıl işlem görmüş olması ya da uzun süre uygun olmayan sıcaklıkta depolanmış olması ile ilişkilendirilebilir. İnsan sağlığını ve gıda güvenliğini tehdit eden ve kanserojen bir madde olan HMF'nin, çeşitli gıda ürünlerindeki miktarlarının belirlenmesi ve depolama sırasındaki artış düzeyleri, oluşumunun engellenmesi ve/veya miktarının azaltılması hakkında güncel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: HMF, Enerji İçecekleri, Hidroksimetilfurfural.

[*] Bu çalışma, Buse BÜKE'nin Doç. Dr. Jale ÇATAK danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

DENEYSEL OBEZİTE OLUŞTURULMUŞ FARE MODELLERİNİN KARACİĞERDE İLERİ GLİKASYON ÜRÜNLERİNİN İNCELENMESİ*

Ebrar YEŞİOĞLU, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yesiloglu18@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin YILMAZER

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yasemin.yilmazer@izu.edu.tr

ÖZET

Obezite, vücutta yağ birikmesi sonucunda ortaya çıkan önemli bir sağlık sorunu olarak kabul edilmektedir. Obezite prevelansı gün geçtikçe tüm dünyada artış göstermekte olup, Dünya Obezite Federasyonunun son verileri, 2030 yılına kadar her 5 kadından 1'inin ve her 7 erkekten 1'inin obezite ile yaşayacağını ve dünya genelinde 1 milyardan fazla yetişkinin obeziteden etkileneceğini öngörmektedir. Obezitede artan yağ dokusu Tip 2 Diabetes Mellitus (T2DM), non-alkolik yağlı karaciğer hastalığı, kardiyovasküler hastalıklara ve hatta bazı kanser türlerinin patofizyolojisinde rol oynamaktadır. Obezitenin tüm dünyada artması karaciğer yapı ve fonksiyonlarındaki bozulmalarda da doğru orantılıdır. Karaciğer işlevleri kişinin hayatını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için önem arz etmektedir. Karaciğer vücutta safra üretimi açısından önemli bir organ olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda vücutta protein, karbonhidrat ve yağ metabolizmasında, glikojen ve vitaminlerin depolanmasında görevlidir. Son yıllarda hayvan modellerinde yapılan çalışmalar, karaciğer hastalıklarının ileri glikasyon ürünleri ile bağlantılı olduğunu bildirmektedir Ayrıca Literatürde, AGE miktarındaki artışla beraber vücutta inflamatuar karaciğer doku hasarının artmış olduğu vurgulanmaktadır. İleri glikasyon son ürünleri, glikoz, protein ve lipitlerle enzimatik olmayan reaksiyonlar sonucunda ortaya çıkan heterojen moleküller olarak bilinmektedir. Metilglioksal ve glioksal (GO) AGE'nin önemli türevleri olarak bilinmektedir. Sunmuş olduğumuz çalışmada %60 kcal/ yağ katkılı pürifiye yem ile beslenerek obezite modeli oluşturulan farelerden elde edilecek karaciğer doku örneklerinden glioksal oluşumu ve miktarlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada kontrol, 3 aylık, 6 aylık olmak üzere 3 grup oluşturulmuş ve C57BL/6J soyundan toplamda 30 adet dişi fare kullanılmıştır. 30 adet farenin karaciğer dokularındaki glioksal miktarları HPLC yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel analizler sonucunda gruplar arasında GO bakımından anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. ($p>0,005$) Analizler sonucunda GO miktarları kontrol grubunda 2.529 µg/100g, D1 grubunda 2.609 µg/100g ve D2 grubunda 2.396 µg/100g şeklinde bulunmuştur. D1 grubunda GO miktarında artış, D2 grubunda ise azalma gözlemlenmiştir. Literatür incelemesiyle beraber sonuçlarımızı değerlendirdiğimizde GO ve MGO gibi reaktif ara ürünlerin, uzun dönemde proteinlere kovalent bağlanarak farklı glikasyon son ürünlerine dönüşmüş olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: AGE, Karaciğer, Obezite, Beslenme, Glioksal.

* Bu çalışma Ebrar YEŞİLOĞLU'nun Doç. Dr. Yasemin YILMAZER danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

YÜKSEK YAĞLI DİYETLE BESLENEN FARE MODELLERİNİN YAĞ DOKULARINDA İLERİ GLİKASYON ÜRÜNLERİNİN İNCELENMESİ*

Dilara KARAKÖSE, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, dilarakarakse@gmail.com

Dr. Şermin DURAK

İstanbul Üniversitesi, sermingad@gmail.com

ÖZET

Obezite, vücuda alınan enerjinin harcanan enerjiden daha fazla olmasıyla birlikte bireylerde yağ hücresinin artmasıyla karakterize bir halk sağlığı problemi olarak açıklanmaktadır. Obezite etiyolojisi multifaktöriyel olup temelde genetik, çevresel ve sosyo-ekonomik etkenlerden dolayı oldukça heterojen bir yapıya sahiptir. Adipoz doku, vücuda alınan kalorinin harcanan kaloriden fazla olması ve bu fazlalığın triaçilgliserol olarak depolanması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Adipoz doku, lipid ve karbonhidrat metabolizmasında önemli rol oynamanın yanı sıra adipokin olarak adlandırılan biyolojik mediatörleri salgılayan önemli bir endokrin organdır. İnsan vücudunda beyaz yağ dokusu ve kahverengi yağ dokusu olmak üzere iki farklı tipte yağ dokusu bulunur. İleri glikasyon ürünleri (AGE) hem vücutta üretilen hem de dışardan alınabilen heterojen bileşik olarak tanımlanmakta olup glioksal ve metilglioksal AGE türleri olarak gösterilmektedir. Beslenme alışkanlıkları, gıda pişirme yöntemleri, hareketsizlik gibi birçok faktör AGE oluşumuna sebep olmaktadır. AGE'lerin çok fazla miktarda üretilmesi ve birikmesi sonucu kronik hastalıklarının oluşumuna sebep olmaktadır. Çalışmamızda, %60 kcal/ yağ katkılı yem ile beslenerek obezite modeli oluşturulan farelerin adipoz dokularından AGE miktarlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda da C57BL/6J soyundan 6 haftalık 30 adet dişi fare kullanılmış olup, bir kontrol iki deney grubu oluşturulmuştur. Kontrol grubu %10 yağ katkılı yemle beslenirken 20 adet obezite fare %60 yüksek yağlı yemle beslenmiştir. Tüm gruplardaki farelere çalışmanın sonuna kadar aynı diyet modeli uygulanmıştır. 30 adet farenin adipoz dokularındaki glioksal ve metilglioksal miktarları HPLC yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizlerin sonucunda MGO ve GO değerleri kontrol grubunda en yüksek miktarda iken MGO'da ikinci obez grubunda GO'da ise birinci obez grubunda en düşük değerde olduğu görülür. MGO ve GO uzun süreli dönemde lipit peroksidasyon ile başka ürünlere dönüşebileceği ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Glioksal, Metilglioksal, Adipoz.

* Bu çalışma Dilara KARAKÖSE'nin Yasemin YILMAZER danışmanlığında ve Dr. Şermin Durak eş danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

INVESTIGATION OF THE IN-VITRO DIGESTION OF SEROTONIN-RICH FOODS AND SUPPLEMENTS IN TERMS OF MALE REPRODUCTIVE HEALTH*

İnam AZİZİ, M.A. Student

Istanbul Sabahattin Zaim University inam.azizi@std.izu.edu.tr

Asst. Prof. Dr. Yasemin YILMAZER

Istanbul Sabahattin Zaim University, yasemin.yilmazer@izu.edu.tr

ABSTRACT

Having a problem or a disorder in the reproductive health of both men and women can significantly affect overall health and well-being. Men have often been overlooked in reproductive health discussions, especially when reproductive issues such as contraception and infertility are perceived as women related. Infertility is the failure to achieve a pregnancy after 12 months or more of regular unprotected sexual intercourse. Several causes and factors can negatively affect the reproductive health of the male, resulting in several problems, ranging from the loss of sexual desire, erectile dysfunction, or low sperm count, which eventually leads to infertility. Nutrition is an important environmental factor that is changeable. Various nutrients have been studied to protect and improve reproductive health. Among these nutrients, serotonin is a nutritional component that has positive effects in terms of positively affecting sperm motility and spermatogenic processes. In this study, the in vitro bio-accessibility of 10 serotonin-rich foods and 2 serotonin supplements was examined. By means of in vitro bio-accessibility, nutrients can be selected as intended, bio-accessibility of dietary supplements can be determined and diversity in dietary choices can be achieved. In the result, it was observed that the bio-accessibility of serotonin in plant-based foods was significantly higher than in animal-source foods, while the bio-accessibility of the serotonin precursor 5HTP, was lower in both plant-based and animal-source foods. This could be due to its conversion to serotonin.

Keywords: Serotonin, Nutrition, Reproductive Health, Male Infertility.

* This study is derived from İnam AZİZİ's master's thesis conducted under the supervision of Asst. Prof. Dr. Yasemin YILMAZER.

A CASE STUDY OF FOOD SAFETY CULTURE IN A FOOD PRODUCTION COMPANY IN TÜRKİYE[*]

Marin NEIO DEMIRCI, PhD student

Istanbul Sabahattin Zaim University, marin.demirci@izu.edu.tr

Prof. Dr. Carol A. WALLACE

University of Central Lancashire, cawallace@uclan.ac.uk

Dr. Chi-Ching LEE

Istanbul Sabahattin Zaim University, chi.lee@izu.edu.tr

Prof. Dr. Hasan YETİM

Istanbul Sabahattin Zaim University, hasan.yetim@izu.edu.tr

ABSTRACT

Introduction: Food safety culture (FSC) is defined as the "shared values, beliefs and norms that affect behaviour toward food safety within, across, and throughout an organization". Research has shown that it is a key factor in successful food safety management (FSM) in food businesses and through that protecting consumer health. As a result, EU legislation, Codex Alimentarius guidelines, and international FSM standards have included requirements for food businesses to evaluate and improve their FSC. Therefore, research on FSM in Türkiye should also adapt accordingly to tend to the food sector´s needs.
Purpose: Demonstrate how the FSC concept could drive forward food safety research in Türkiye and present an FSC evaluation case study at a food production company.
Methods: A literature review was conducted on FSM research in food production companies in Türkiye, including both national and international publications. In-depth interviews were carried out with leaders having an influence on the food production company´s FSC. Since the Global Food Safety Initiative´s (GFSI) FSC dimensions are the current global approach, these were used to prepare the interview guideline and data analysis.
Results: Although existing research offers valuable details into some FSC aspects, this study will be the first to cooperate with food production companies on FSC. In the chosen case study, on a maturity scale from 1 to 5, FSC dimensions were scored between 1-3, indicating to a more reactive than a proactive culture within this specific company.
Significant findings: From the in-depth interviews, insights were gained into how the company approaches behaviour change, evaluates food safety performance, sets expectations, distributes food safety responsibilities, organizes communication and training around food safety, and to what extent they involve the frontline. These in turn enable us to understand the reasons behind and solutions to the challenges they face in ensuring effective food safety practices.

Keywords: Food Safety Management, Food Safety Culture, Food Production, Global Food Safety Initiative, Food Safety Practices.

[*] This study is based on Marin NEIO DEMIRCI´s PhD thesis, conducted under the supervision of Prof. Dr. Carol A. WALLACE and Prof. Dr. Hasan YETIM.

SAĞLIK TURİZMİ KAPSAMİNDA TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI HASTA POTANSİYELİ VE SAĞLIK TURİZMİ ACENTELERİN ROLÜ

Mohamud Mohamed FARAH, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, mahamuudf@gmail.com

ÖZET

Sağlık turizmi, insanların sağlık hizmetleri almak amacıyla ülkeler arasında seyahat etmesini ifade eden bir kavramdır. Türkiye, son yıllarda sağlık turizmi açısından önemli bir destinasyon haline gelmiştir. Türkiye'nin uluslararası hasta potansiyeli yüksek olup sağlık turizmi sektörüne büyük katkı sağlamaktadır. Bu potansiyel, Türkiye'nin yüksek kalitede sağlık hizmetleri sunmasının yanı sıra rekabetçi fiyatlar ve konum avantajıyla da desteklenmektedir.

Türkiye'nin sağlık turizmi potansiyeli, bir dizi faktöre dayanmaktadır. Ülkede birçok modern ve yüksek teknolojili sağlık kuruluşu bulunmaktadır. Özellikle İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya ve Bursa gibi büyük şehirlerdeki sağlık tesisleri, uluslararası standartlara uygun olarak hizmet vermektedir. Sağlık turizmi sektöründe önemli bir rolü olan sağlık turizmi acenteleri, hastaların seyahat, konaklama ve tedavi süreçlerini düzenleme konusunda uzmanlaşmış firmalardır. Bu acenteler, uluslararası hastaların Türkiye'de sağlık hizmetleri almasını kolaylaştırmak için çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bunlar arasında tedavi planlaması, doktor ve hastane seçimi, randevu düzenleme, konaklama düzenlemeleri, transfer hizmetleri, tercümanlık hizmetleri ve diğer lojistik destekler yer almaktadır.

Sağlık turizmi acenteleri, uluslararası hastalarla sağlık kuruluşları arasında bir köprü görevi görür. Hastaların ihtiyaçlarını anlarlar ve uygun tedavi seçeneklerini sunarlar. Ayrıca hasta ve ailesinin seyahat ve konaklama düzenlemelerini yaparak, tüm sürecin sorunsuz ve konforlu bir şekilde ilerlemesini sağlarlar. Sağlık turizmi acenteleri, uluslararası hasta potansiyelini artırmak ve Türkiye'yi sağlık turizmi açısından tercih edilen bir destinasyon haline getirmek için pazarlama faaliyetlerine de önem vermektedirler.

Türkiye, sağlık turizmi alanında uluslararası bir marka haline gelmek için çeşitli önlemler almaktadır. Hükümet, sağlık turizmi sektörünü teşvik etmek için çeşitli destekler ve teşvikler sağlamaktadır. Ayrıca sağlık turizmi acentelerinin faaliyetlerini düzenlemek ve kalite standartlarını belirlemek amacıyla yasal düzenlemeler yapmaktadır. Bu sayede, Türkiye sağlık turizmi açısından rekabetçi bir konuma gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık turizmi, uluslararası hasta potansiyeli, sağlık turizmi acenteleri.

TEKNOLOJİ KAYNAKLI DAVRANIŞSAL BOZUKLUKLARIN SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doğukan Furkan SARITEPE, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, dogukansaritepe@gmail.com

Doç. Dr. Mustafa KARATAŞ

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, mustafakaratas83@gmail.com

ÖZET

Teknolojinin gün geçtikçe ilerlediği ve insan hayatında daha fazla yer aldığı görülmektedir. Teknolojinin gelişimi ile insanların internet kullanım alanları artış göstermektedir. İnternetin insan hayatına sağlamış olduğu avantajların yanında dezavantajlarının da olduğu bilinmektedir. İlerleyen teknoloji ile insanlar akıllı cep telefonları ve tabletler gibi akıllı cihazlarla internete daha kolay ve mobil bir şekilde erişebilmektedir. Bu kolaylık daha fazla internet kullanımına sebep olabilmekte ve bunun devamında bazı davranışsal bozukluklara yol açma riski taşıyabilmektedir. Bu davranışsal bozukluklara nomofobi, fomo, netlessfobi, whatsappitis, sanal kaytarma, self googling, hikikomori fenomeni, stalking, siberkondri, photolurking ve hayalet titreşim sendromu örnek olarak gösterilebilir. Yapılan araştırmalar sonucunda internet ve sosyal medya kullananların sayısının gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Dolayısıyla teknoloji kaynaklı davranış bozuklukları üstünde çalışılması önem taşımaktadır. Bu çalışmada yerli ve yabancı literatür taranmış ve sosyal hizmet bakış açısıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunun sosyal hizmet müdahalelerinde davranış bozuklukları uygulamalarına ışık tutması planlanmıştır. Sosyal hizmetin, bireyin ve toplumun iyilik halini yükseltmeyi hedefleyen bir disiplin olduğu için teknolojinin problemli kullanımı ve problemli kullanımının sonuçları hakkında aktif çalışmalar içinde olması ve toplumu bilgilendirmesi gerektiği söylenebilmektedir. Yapılan çalışma sonucunda teknoloji kaynaklı davranışsal bozukluklar incelenmiş, bu davranışsal bozuklukların birey ve toplum sağlığını etkileyebilecek faktörler olduğu görülmüş ve sosyal hizmet perspektifinden mikro, mezzo ve makro düzeylerde öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Davranışsal Bozukluklar, Sosyal Hizmet.

TÜRKİYE'DE AFETTEN ETKİLEN ÇOCUKLARA YÖNELİK YAPILAN PSİKOSOSYAL DESTEK ÇALIŞMALARININ ANALİZ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Zehra AKGÜL, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, zehraakgul44@hotmail.com

ÖZET

Türkiye, coğrafi konumu neticesiyle iklimsel yapısı, tektonik, sismik ve topografik şartları göz önünde bulundurulduğunda doğal afetlerle sıklıkla karşılaşan bir ülkedir. Bu sebeple ülkemizde oluşabilecek afetlerin sebep olduğu maddi, manevi kayıpların gerekli politikalarla iyileştirilmesi ve toplumun psiko-sosyal destek ihtiyacının koordineli bir şekilde sağlanması konusunda yapılacak geliştirmeler önemini korumaktadır. Bu çalışmada, meydana gelen afetlerin hem öncesinde hem de sonrasında yapılması gereken kriz ve risklerin yönetimini sağlamak, oluşabilecek can ve mal kayıplarını en aza indirecek önlemlerin alınmasını sağlamak ve afetlerden etkilenen insanların ihtiyaç duyduğu destekleyici ruhani müdahalelerin kapsamını arttırmak amacı güdülmüştür. Dünya yaşamını henüz yeni kavramaya başlayan, kendilerinde oluşabilecek hasarların boyutunu anlayabilecek olgunlukta olmayan ve toplumun en incinebilir kısmını oluşturan çocukların afetlerden ruhsal olarak etkilenmelerini en aza indirebilmek ve onları daha çabuk topluma kazandırabilmek için psiko- sosyal desteğin önemi oldukça fazladır. Bu konuda yapılan uygulamaların eksikliğinin giderilmesi için araştırmalar yapılıp yeni çalışmaların ortaya konulması için öneriler sunulacaktır. Psiko-sosyal destek; afet sürecinden etkilenenlerin güçlenmelerini sağlamak, kendi kapasitelerini fark ederek yeni yaşamlarına geri dönmelerine destek olma amaçlı yapılan hizmetlerdir. Bu hizmetlere psikolojik ilk yardımı, ihtiyaç ve kaynak belirlemeyi, bilinçlendirici eğitimleri, sosyal iyileştirmeleri örnek verebiliriz. Ülkemizde gerçekleşen 6 Şubat Kahramanmaraş depremi çok geniş bir bölgeyi etkilemiştir. Binlerce kişinin hayatını kaybettiği bu depremde oluşan hasarların giderilmesi ve bölgenin yeniden inşa edilmesi uzun zaman alacaktır. Bu süreçte hayatta kalanların öncelikli olarak temel ihtiyaçlarının sağlanması ve ardından psikososyal açıdan desteklenme çalışmaları bu işte uzman sosyal çalışmacıların, psikologların, sosyologlar ve çocuk gelişimcilerin koordineli bir şekilde neler yapabileceği hususunda çalışmalar örnek gösterecektir. Geçmişten günümüze ülkemizde yaşanan bu felaketler sonrasındaki iyileştirici süreçler artsa da özellikle çocuğa yönelik desteklerin etkili olması için daha yapıcı, kapsamlı çalışmalar araştırılıp bu alandaki eksikliklerin giderilmesi üzerine uygulamalardan bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Deprem, Psiko-Sosyal Destek, Sosyal Çalışma.

AİLE VE ÇALIŞMA HAYATININ UYUMLAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Yelda YILMAZ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yelda.yilmaz@izu.edu.tr

---

ÖZET

Küreselleşme süreciyle birlikte giderek artış gösteren kadın istihdamı, aile yaşantısı ile çalışma hayatının birlikte değerlendirildiği akademik çalışmaların odak noktası haline gelmektedir. Bu kapsamda yürütülen derleme çalışmanın amacı, kadınların işgücüne katılım oranlarında görülen artış sebebiyle iş ve aile yaşantıları arasında denge kurabilmelerinin zorlaştığını açıklamaktır. Çalışma saatleri, yoğun iş yükü, vardiyalı çalışma sistemi, rol çatışmaları, işin güvenli olmayışı, yeterli ücret alamama ve çalışma ortamının elverişli olmaması gibi birçok faktör kadın çalışanların süreç yönetimini olumsuz şekilde etkilemekte ve bu durum aile yaşantılarına da sirayet etmektedir. Bu bakımdan aile ve çalışma hayatı dengesi, sadece iş performansını değiştirmekle kalmayıp aynı zamanda aile fertlerinin ev içi işlevlerini yerine getirebilmelerine ve bütünlük duygusu hissetmelerine de yardımcı olmaktadır. Bu iki olgunun uyumlaştırılması hususunda Türkiye'de; kadın çalışanların sosyal güvencesi olan, ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak sağlayan, kalıcı ve güvenceli işlerde çalıştırılmasına ilişkin sosyal politikalar yürütülmektedir. Belirtilen kapsamda yürütülen uzlaştırma çalışmaları "izin, esnek çalışma ve çocuk bakım politikaları" çerçevesinde tasnif edilebilmektedir. Uluslararası bağlamda ise ILO "Eşit Ücret, Ayrımcılık, Anneliğin Korunması ve Aile Sorumlulukları Olan İşçiler" Sözleşmeleri ve AB "Avrupa Sosyal Şartı ve Ailevi Sorumlulukların Paylaşımı" kararlarıyla çalışma hayatında yer alan kadınların rol ve sorumlulukları arasındaki uyum desteklenmektedir. Aile ve çalışma hayatının harmonisi, kadınların çalışma hayatında karşılaşabilecekleri zorluklara ek olarak aile içindeki iş bölümüne de değinmeyi beraberinde getirmektedir. Bu bakımdan, çalışma hayatı içerisinde konumlanan kadınların üstlendiği yükler ev içi ve ev dışı olmak üzere *çifte yük* özelliği taşımaktadır. Araştırmada, kadın istihdamını destekleyen mevzuatların sadece iş hayatındaki problemlere odaklanan bir yapıda olmadığı aktarılırken; aile yaşamının güçlendirici etkisini teşvik eden bir nitelik de taşıdığı ifade edilmiştir. Nitekim çalışma neticesinde, aile içi dinamiklerinin sağlıklı ve fonksiyonel bir şekilde sürdürülebilmesinin gerek mikro gerekse makro düzeyde yadsınamaz katkılar sunduğu ifade edilerek konuya ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile Hayatı, Çalışma Hayatı, İstihdam, Kadın, Uyum.

İNTERNET VE SOSYAL MEDYA KULLANIMININ ANNELİK ROLÜ ÜZERİNE ETKİSİ

Ayşegül KAHRAMAN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kahraman.aysegul@std.izu.edu.tr

Prof. Dr. Ferda ÖZBAŞARAN

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ferda.ozbasaran@izu.edu.tr

ÖZET

Amaç: İnternet tabanlı dijital medya, teknoloji kullanımının yaygınlaşmasıyla ve erişim kolaylığı açısından ebeveynler için popüler bir sağlık bilgisi kaynağı haline gelmiştir. Dünya nüfusunun %59,5'i internet erişimine sahiptir ve yaklaşık 4.5 milyar sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. İlerleyen yıllarda Dünya nüfusunun yarısından fazlasının sosyal medya kullanıcısı olacağı tahmin edilmektedir.

Anne olmaya hazırlanan kadınların bilgi ihtiyacı artmakta ve pek çok farklı bilgi kaynağına yönelmektedirler. İnternet ve sosyal medya araçları annelik rolüne uyum sağlamak, bilgi edinmek için sık kullanılan bir kaynaktır.

Zaman içerisinde değişen iletişim araçlarının arasına internetin ve sosyal medya gruplarının girmesi kadınların annelikle ilgili düşüncelerini de değiştirmiştir. Yeni nesil annelik temasının ortaya çıkmasına ve yaşanan sorunların modern bir iletişim aracı olarak kabul edilen bloglar üzerinden çözümlenmesine yol açmıştır.

Bu derlemenin amacı annelik rolü öğrenme sürecindeki kadınların internet ve sosyal medya kullanımının ve buralardan aldıkları bilgilerden nasıl etkilendiğinin incelenmesi ve sosyal medyadan alınan desteğin kullanım nedenlerini ve annelik rolüne uyum üzerindeki sonuçlarını belirlemektir.

Materyal ve Metod: Derleme niteliğinde planlanan araştırmada gerekli olan bilgilerin toplanması ve derlenebilmesi için PubMed, Science Direct, Web of Science, Google Akademik, Cochrane ve DergiPark veri tabanları kullanılmıştır.

Bulgular: İncelenen çalışmalara göre; internette sağlık bilgisi aramaya yönelik yapılan çalışmalarda kadınların bilgi almadan önce online içerikler aradıklarını göstermiştir (Hesse ve ark., 2005). Kadınlar emzirme, bebek bakımı, ebeveynlik, yenidoğan ve postpartum iyileşme gibi birçok konuda internet kaynaklarına başvurmaktadır.

Sonuç: İnternetin yaygın olarak kullanılması kim tarafından hazırlandığı belli olmayan internet kaynaklarına ulaşımı kolaylaştırmıştır. Online sağlık bilgisi alan kadınlar bu bilgileri sağlık profesyonelleri ile paylaşmamaktadır. Kadınların, sağlık profesyonelleri tarafından uygun ve yeterli şekilde bilgilendirilmesi, online ortamlarda bilgi arayışını azaltabilir. Kadınların yeterli bilgi sahibi olması, online ortamlarda karşılaştıkları bilgileri uygun şekilde değerlendirmelerine katkı sağlayarak sağlığın korunmasına yardımcı olabilir. Sağlık profesyonellerinin teknolojik sağlık müdahaleleri oluşturmada görev alması, kadınların doğru bilgi kaynaklarına ulaşmasında yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Sosyal Medya, Annelik Rolü, Sosyal Medyada Annelik.

KEMOTERAPİ ALAN HASTALARDA SPİRİTÜEL İYİLİK HALİ

Yasemin ALPAY, Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yasemin_alpay_@hotmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Zülfünaz ÖZER
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, zulfunaz.ozer@izu.edu.tr

---

ÖZET

Dünyada ve ülkemizde en önemli sağlık sorunlarından biri olan kanser, hücrelerin kontrolsüz büyümesi ve anormal yayılımı ile kendini gösteren, insan yaşamını fizyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan tehdit eden kronik bir hastalıktır. Kanser, hastanın yaşam için anlamını, kendisiyle ve çevresiyle olan ilişkisini tehdit edebildiğinden ve içinde korku, umutsuzluk, çaresizlik, suçluluk, terk edilme, ölüm kaygısı gibi duygu ve düşünceleri barındırdığından psikososyal yönüyle bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Kanser tanısı konulan birçok hasta, hastalık ve uygulanan tedavi ile baş edebilmek için spiritüeliteyi bir güç kaynağı olarak kullanmaktadır. Spiritüel sağlık; "sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik hali" olarak sağlığın dördüncü unsurudur. Yaşam kalitesini düşüren uzun süreli tedavi gereksinimi bulunan kanser hastalığında, hastaların fizyolojik, duygusal, psikososyal ihtiyaçlarıyla beraber spiritüel ihtiyaçları da bulunmaktadır. Kanser hastaları, yaşamı tehdit eden, uzun süren, tam bir iyileşmenin sağlanamadığı, sonucu önceden bilinmeyen, yavaş yavaş kötüleşen ve hatta ölümle sonuçlanan bir tanıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Spiritüelite, kanserle savaşan hastalarının tedavi ve bakımı konusundaki kararlarını, tutumlarını ve davranışlarını etkileyebilmekte ve hastaların yaşadığı sorunları azaltabilmektedir. Spiritüel iyilik en iyi fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlık göstergeleri ile ilişkili olmakta ve spiritüelite anlamlı olarak yaşam kalitesini yükseltmektedir. Spiritüelite, kanser hastalarına pozitif yaşam tarzlarını destekleyerek kendilerini daha yüksek bir düzeyde fark etmelerine yardım etmektedir. Ayrıca, spiritüel iyilik sağlıklı davranışları, olumlu duyguları, yaşam doyumunu, aile bağlarını ve sosyal desteği artırmaktadır. Yaşamda meydana gelen olumsuz olaylar deneyimi, kişinin yaşamın zorluklarıyla nasıl başa çıkacağını öğrenmesine, bunların üstesinden gelme gücü kazanmasına, büyümesine ve bunlar tarafından olumlu bir şekilde dönüştürülmesine yardımcı olabilmektedir. Spiritüelite, kanser hastalarında yaşam kalitesini iyileştirmek için adaptasyonu ve dayanıklılığı destekleyen bir kaynaktır. Hastalık sürecinde bireyin spiritual gereksinimleri artmakta ve bu nedenle spiritual gereksinimleri karşılanamayan kanser hastaları hastalığın etkilerinden daha çok zarar görmektedir. Sağlık profesyonellerinin belirli aralıklarla hastaların spiritüel iyilik halini tanılaması, hastarla terapötik ilişki kurma becerilerini geliştirmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bakım, Hasta, Kemoterapi, Spiritüelite.

KALP YETERSİZLİĞİ TANILI HASTALARDA ÖZ BAKIM

Hüsniye KAYA, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kayahusniye@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Zülfünaz ÖZER

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, zulfunaz.ozer@izu.edu.tr

---

ÖZET

Kalp yetmezliği (KY), kalbin dokuların metabolik gereksinimlerini karşılayacak miktarda kanı perifere pompalayamadığı ya da ancak dolum basıncı ile pompalayabildiği klinik bir tablo olarak adlandırılmaktadır. KY, çeşitli kalp hastalıklarının komplikasyonu olarak ortaya çıkmakla birlikte; progresif, fonksiyonel kapasitenin azaldığı, yaşam kalitesinin bozulduğu, tıbbi, sosyal ve ekonomik boyutlara sebep olan bir tablodur. Kontrolün ve üretkenliğin kaybı, ölüm korkusu, geleceğe yönelik belirsizlikler, yaşam planları ve amaçlarında değişim, aile ve sosyal çevre ilişkilerinde ve ekonomik durumda değişme ve kronik bir hastalıkla birlikte yaşamak zorunda olma hastalarda ortaya çıkan sorunlardır. Türkiye'de 35 yaş üzerinde KY yaygınlık oranı %2,9'un üzerinde olmakla birlikte, ortalama KY yaşı 60'tır. KY'li olan hastalarda yıllık ölüm oranı %8-12'dir. Türkiye'de iki milyon KY hastası bulunduğu tahmin edilmektedir. Tedavisi yaşam boyu süren KY'de hastalar; kompleks tedavi rejimlerini yönetebilme, düşük sodyum içerikli diyeti uygulayabilme, düzenli olarak sıvı retansiyonu, nefes darlığı ve yorgunluk gibi erken semptomları izleyebilme ve gerekli girişimleri uygulayabilme gibi öz bakım aktivitelerine uymak durumundadır. Öz bakım, fiziksel dengeyi sürdürmek ve hastalık durumunda müdahale edebilme becerilerini kapsayan bir karar verme sürecidir. Buna göre öz bakım iki süreci içermektedir. Bunlar sürdürme ve yönetmedir. Sürdürme kapsamında diyete uyma, tedaviyi doğru şekilde uygulama, egzersiz yapma gibi beceriler, yönetme kapsamında ise belirtiler ortaya çıktığı veya kötüleştiği zaman değişen durumu fark edebilme, belirtilerin ciddiyetini anlayabilme, belirtileri azaltmak için girişim yapma ve girişimlerin etkinliğini değerlendirebilme gibi beceriler yer almaktadır. ESC kılavuzunda KY'de öz bakım, başarılı tedavinin önemli bir parçasıdır ve semptomlar, işlevsel kapasite, genel sağlık durumu, morbidite ve prognoz üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Öz bakım yönetim desteğinin sağlanmasında sağlık ekip hizmeti, hastaların aileleri ve yakın çevresi ile hastanın öz bakım yönetim güveni ve becerisi kazanmasında iş birliği içinde olmalılardır. Hemşire liderliğindeki bakım ve izlem programlarının KY olan hastaların hastalıklarını yönetme süreçlerinde olumlu sonuçlar alınmasını sağladığını, öz bakım uygulamalarını geliştirdiğini, yaşam kalitesini yükselttiğini ve hastaneye tekrar yatış oranlarını azaltmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öz Bakım, Hasta, Kalp Yetmezliği, Hemşire.

MİYOKARD İNFARKTÜSÜ GEÇİRMİŞ HASTALARDA TRAVMA SONRASI BÜYÜME

Ebru ARLI, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ebruarli35@gmail.com

ÖZET

Koroner arter hastalıkları arasında yer alan miyokard infarktüsü (MI), mortalite oranının yüksek olması, ciddi komplikasyonlar yaşanması ve infarktüsün tekrarlaması nedeniyle önemli bir sağlık sorunu olarak görülmektedir. MI, hastalar tarafından ani gelişen, yaşamı ileri düzeyde tehdit eden ve stres düzeyini önemli düzeyde artıran bir durum olarak algılanmaktadır. MI geçiren hastalar psikososyal açıdan birçok risk altındadır. MI, yaşamı ciddi ölçüde tehdit eden, ani, beklenmedik bir durum olması ve sonrasında bireylerde çeşitli psikolojik sorunlar oluşturabilmesi nedeniyle travmatik bir yaşantı olarak kabul edilmektedir. Travma sonrası büyüme kavramı kişinin, travmatik yaşantı veya yaşam krizi sonrası kişinin eski durumuna dönmesi veya bu stresörlerle baş edebilmesinden farklı olarak belirli yaşam alanlarında olay öncesi durumuna kıyasla olumlu gelişim deneyimlemesini ifade etmektedir. Travmaya dair kapsamlı bir değerlendirme yapmak için travma sonucunda ortaya çıkan negatif değişimlerin yanı sıra pozitif değişikliklerin de değerlendirilmesi önemlidir. Hastaların kalp hastalıkları veya olayları sonucunda olumlu yönde büyüdükleri veya değiştikleri belirtilmektedir. MI'nın meydana gelmesi, travma sonrası büyüme gibi olumlu psikolojik değişikliklere yol açabilmektedir. MI sonrası hastalık seyri sırasında travma sonrası büyüme yaşayan kişilerin, diğer hastalara göre tekrarlayan kalp krizi geçirme olasılığının daha düşüktür. Kalp krizi geçirmek hastalara hayatın anlamı ve hayattaki öncelikleri sorgulatıp eskiye göre farklı cevaplar buldurmakta olup; hastalar kalp krizini hayatlarının dönüm noktası olarak tanımlamakta ve bu noktadan sonra hayatlarında birçok olumlu değişim olduğunu belirtmektedirler. MI'ın ardından hayatta olmakla ilgili minnet duyguları ve daha küçük şeylere kıymet vermenin yanında, MI sonrası kişilerin hayat felsefelerinin önemli ölçüde değiştiğini, aile ve dostlara verilen önemin arttığı, maneviyat ve ruhaniliğin hayatlarında daha fazla yer kaplamaktadır. Hemşireler ve bakım verenler, bu durumu hastaların MI'dan sonra zorlu koşullarla başa çıkmasına yardımcı olmakta kullanabilirler. MI şiddetinin ve geçirilen MI sayısının artması yaşam kalitesinin azalmasına neden olmaktadır. Hastalarda ortaya çıkabilecek psikososyal sorunlara erken dönemde müdahale edilmesi hem fiziksel ve ruhsal iyilik halini artıracak hem de yaşam kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hasta, Hemşire, Miyokard İnfarktüsü, Travma Sonrası Büyüme.

KEMOTERAPİ UYGULANAN HASTALARDAYAŞAM KALİTESİ

Perihan TORAMAN, Yüksek Lisans Öğrencisi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, toraman.perihan@std.izu.edu.tr

---

ÖZET

Kanser ülkemizde ve dünyada ölüm nedenleri arasında ikinci sırada yer alan önemli bir sağlık sorunudur. Dünya da her altı ölümden biri, ülkemizde ise her beş ölümden birinin nedenidir. Kanser tedavileri arasında yer alana kemoterapi, kanser hücrelerini yok etmek veya bu hücrelerin büyümesini kontrol altına almak için antikanser ilaçlar kullanarak yapılan tedavidir. İlaçlar, kanserli hücrelerin gelişmesini ve çoğalmasını önlediği gibi normal hücrelerinde gelişmesini ve çoğalmasını önlemektedir. Kanser tedavisi, hastanın hem fizyolojik hem psikolojik açıdan olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Tedaviye bağlı hastalar; ağrı, bulantı, kusma, yorgunluk, iştahsızlık, halsizlik gibi birçok yan etki ile karşılaşabilmektedir. Hastalık ve tedavinin getirdikleri ile baş etme zorluğu yaşayan hastalar öz bakım gereksinimlerini gidereme memekte ve yaşanmakta olan tüm bu sorunlar kanserli bireylerin yaşam kalitesinde zorluklara neden olmakta ve yaşam kalitesini düşürmektedir. Tedavinin yarattığı yan etkiler hastaların yaşam kalitesini ve yaşamsal fonksiyonlarını olumsuz yönde etkileyerek öz bakım gereksinimlerini giderememelerine neden olabilmektedir. Yaşam kalitesi, dünyada sağlık durumu ve tedavilerin sonucunu değerlendirme ölçütü olarak kullanılan, sağlık bakımı için kritik öneme sahip olan bir kavramdır. Yaşam kalitesi terimi, bireylerin ve toplumların genel refahını değerlendirmek için kullanılmaktadır. Yaşam kalitesi, mutlu olma ve yaşamdan hoşnut olmayı içeren, genel olarak “iyi olma durumu” olarak kullanılan bir terimdir. Yaşam kalitesinin birçok faktörden etkilenmesi ve subjektif yorumların değerlendirmesinin zor olması nedeni ile ölçülmesi kolay olmayan bir kavramdır. Onkolojideki modern tedavi yöntemlerinin etkinliği, hayatta kalanlar arasında yaşam kalitesi konularına olan ilginin artmasına katkıda bulunmuştur. Klinik kanser çalışmalarında sağlıkla ilgili yaşam kalitesi, günümüzde önemli bir parametre olarak kabul edilmektedir. Hemşireler sorumlulukları kapsamında kemoterapiye bağlı yan etkileri hafifletmeye yönelik hemşirelik girişimlerini uygulamalı, hastaların yaşam kalitesini artırmak için kemoterapinin etkilerini, yan etkilerini izlemeli ve değerlendirmeli, hasta ve ailesinin psiko-sosyal sorunlar ile baş etmelerine, öz bakım gücünü kazanmalarına destek olmalı ve bu konularda hasta eğitimi yapmalıdır. Bu nedenlerle hemşirelerin hastaların yaşam kalitesi düzeylerini belirlemesi, belirlenen düzeylere göre girişimler planlaması önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hasta, Hemşire, Kemoterapi, Yaşam Kalitesi.